

ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ
ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ
ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ
ΘΕΑΤΡΟ
ΜΟΥΣΙΚΗ
ΧΟΡΟΣ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

ΣΧΟΛΕΙΟ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΤΟΜΟΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Διεύθυνση Π.Ε. Αν. Θεσσαλονίκης

Θεσσαλονίκη 2016

© Διεύθυνση Π.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Συγγραφική ομάδα:

Κατερίνα Ανθρακοπούλου
Δέσποινα Βαλσαμούλη
Φανή Βλαχάβα
Μαρία Βλαχάκη
Ευθυμία Βλάχου
Ανδρονίκη Γακούδη
Αικατερίνη Γεροφώτη
Ελένη Γεωργιάδου
Σοφία Γραμματικοπούλου
Γιώργος Δημούδης
Βαΐα Διαμαντίδου
Αργύρης Δρούγκας
Μαρία Εμμανουηλίδου
Αικατερίνη Θεοδωράκη
Ουρανία Ιατροπούλου
Άρτεμις Καραγιώργου
Ηλέκτρα Καρακατσάνη
Σουλτάνα Καρακώττα
Θεοφάνης Καρύδας
Αικατερίνη Κατσιούρα
Παρασκευή - Αικατερίνη Κολοκυθά
Καλλιόπη Κυνηγοπούλου
Μαρία Κυριάκου
Ιορδανία Λιάκου
Στυλιανή Λιούφα
Ζωή Μακρή
Ειρήνη Μανουσάκη
Έλενα Μαραγκουδάκη
Σουλτάνα Ματζόλη

Αναστασία Μαυρίδου
Άννα Μελίδου
Ελευθερία Μπινιατίδου
Παρασκευή Νασιάρα
Ευαγγελία Παπαθανασίου
Γεώργιος Παπαλεωνίδας
Πάυλος Πασίνης
Άννα Παυλίδου
Αθανασία Πολυζωίδου
Δέσποινα Πουρσανίδου
Κατερίνα Σακελλαρίου
Βασιλική Σίμηνα
Μαρία Σούρβαλου
Πεφκούλα Σταγιά
Ιφιγένεια Σταυρίδου
Άννα Συμεωνίδου
Σουζάνα Συμεωνίδου
Χαρίκλεια Τερζητάνου
Σοφία Τζήκα
Φωτεινή Τσίρλη
Αικατερίνη Τσίτα
Αγαθονίκη Τσολάκη
Ευαγγελία Τύμπα
Ζωή Υψηλού
Αγγελική Φαναριώτου
Δέσποινα Φελέκη
Αγγελική Φερβελή
Ελένη Χαραλαμπίδου

Επιμέλεια έκδοσης: Χαρίκλεια Τερζητάνου

Έτος έκδοσης: 2016

ISBN: 978-618-82743-1-0

Αναρτημένο στο:

http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/images/docs_2015/politistika/diktva/tomos_politistikwn.pdf

Απαγορεύεται η με οποιοδήποτε τρόπο αναπαραγωγή των κειμένων. Επιτρέπεται η χρήση των κειμένων για επιστημονικούς και διδακτικούς λόγους με αναφορά/παραπομπή στην πηγή ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα (2016) Τίτλος εισήγησης. Στο Τερζητάνου, Χ. (επ.) (2016). *Σχολείο και Πολιτισμός – Τόμος Προγραμμάτων Πολιτιστικών Θεμάτων*. Θεσσαλονίκη: Διεύθυνση Π.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή - Χαρίκλεια Τερζητάνου σελ. 6

Φιλαναγνωσία

Ο Ελύτης πάει νηπιαγωγείο - Μαρία Σούρβαλου, Καλλιόπη Κυνηγοπούλου σελ. 10

Αρμάγος, ο Βιβλιοφάγος - Μαρία Κυριάκου, Κατερίνα Σακελλαρίου σελ. 17

Το βιβλίο, ένας κόσμος ολόκληρος - Ευαγγελία Παπαθανασίου σελ. 22

Πώς να αγαπήσω το διαφορετικό μέσα από το βιβλίο; - Φανή Βλαχάβα σελ. 27

Οι Μύθοι του Αισώπου - Φωτεινή Τσίρλη σελ. 40

Ιστορία

Πέρασμα γυναικών από το Βυζάντιο μέχρι σήμερα - Ιορδανία Λιάκου σελ. 44

Η ιστορία της Γραφής - Αικατερίνη Θεοδωράκη σελ. 52

Μυθολογία

Οι άθλοι του Ηρακλή - Ελένη Χαραλαμπίδου, Αγγελική Φαναριώτου σελ. 56

Οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου - Φωτεινή Τσίρλη σελ. 62

Ταξίδι στα αστέρια με οδηγό τη μυθολογία - Παρασκευή Αικατερίνη Κολοκυθά, Βασιλική Σίμηνα σελ. 68

Τοπική Ιστορία

Οι δραστηριότητες των παιδιών στους ανοιχτούς χώρους στη Νέα Μηχανιώνα από το χτες στο σήμερα - Πεφκούλα Σταγιά, Γεώργιος Παπαλεωνίδας, Παύλος Πασίνης σελ. 72

Εξερευνώ τον τόπο μου/την πόλη μου (Μακεδονία, Νομός Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη) και δημιουργώ ταινία-διαφήμιση για την τουριστική προβολή του/της - Ευθυμία Βλάχου σελ. 74

Ανακαλύπτοντας την ιστορία της πόλης μας και τις ιστορίες των κατοίκων της - Μαρία Βλαχάκη σελ. 83

Λαογραφία

Πασχαλινές κάρτες και έθιμα - Σοφία Γραμματικοπούλου, Σοφία Τζήκα σελ. 87

Κάθε μήνας κι ένα δένδρο - Άννα Συμεωνίδου, Παρασκευή Νασιάρρα σελ. 91

Δικαιώματα - Διαφορετικότητα – Εθελοντισμός

Δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Ειρήνη και Δημοκρατία Δικαιώματα Όλων των Λαών της Γης;» - Ελένη Γεωργιάδου, Γιώργος Δημούδης, Θεοφάνης Καρύδας, Ειρήνη Μανουσάκη, Σουλτάνα Ματζόλη, Άννα Παυλίδου, Αθανασία Πολυζωίδου, Σουζάνα Συμεωνίδου, Χαρίκλεια Τερζητάνου, Ευαγγελία Τύμπα, Ζωή Υψηλού, Αγγελική Φερβελή σελ. 94

Το ταξίδι της Ειρήνης μέσα από Λέξεις και Εικόνες - Αικατερίνη Κατσιούρα σελ. 106

«Τραγουδιστές της καρδιάς»: Η συμβολή της μουσικής και του τραγουδιού στην ανάπτυξη ενός προγράμματος συναισθηματικής και κοινωνικής μάθησης για μαθητές με πολλαπλές αναπηρίες - Αναστασία Μαυρίδου, Αικατερίνη Γεροφώτη σελ. 111

Νοιάζομαι για τον εαυτό μου και τους άλλους - Στυλιανή Λιούφα, Ζωή Μακρή σελ. 122

Νοιάζομαι για τον εαυτό μου και τους άλλους - Βαΐα Διαμαντίδου, Αργύρης Δρούγκας, Αγαθονίκη Τσολάκη σελ. 129

Όλοι οι άνθρωποι μαζί, μια παρέα στη ζωή - Κατερίνα Ανθρακοπούλου σελ. 135

Εικαστικά

Μικροί και μεγάλοι ζωγράφοι εν δράσει - Καλλιόπη Κυνηγοπούλου σελ. 146

Πορτρέτα - Ιφιγένεια Σταυρίδου, Άννα Μελίδου σελ. 156

Μ' ένα πινέλο και μια λέξη... παίζω στο θέατρο ό,τι μ' αρέσει - Άρτεμις Καραγιώργου, Ελευθερία Μπινιατίδου σελ. 162

Εικαστικές δράσεις στο σχολείο - Σουλτάνα Καρακώττα σελ. 175

Οι τέσσερις εποχές μέσα από γνωστά έργα τέχνης - Φωτεινή Τσίρλη σελ. 178

Εποχές-Καιρός: «The singing butler» - Κατερίνα Ανθρακοπούλου σελ. 185

Θέατρο

«Mr & Mrs Civil»: Ο Κύριος και η Κυρία Πολιτισμένου - Δέσποινα Πουρσανίδου σελ. 188

Παιχνίδια με κλικ, χρώματα και νότες - Ευαγγελία Παπαθανασίου σελ. 194

Μουσική

Μουσικά όργανα από ανακυκλώσιμα υλικά - Ηλέκτρα Καρακατσάνη σελ. 201

Προσαρμογή της όπερας του Christoph Willibald Gluck «Ορφέας και Ευρυδίκη» για παιδιά - Ηλέκτρα Καρακατσάνη, Έλενα Μαραγκουδάκη σελ. 204

Δημιουργία τραγουδιού για τους κανόνες κυκλοφορίας των πεζών - Αικατερίνη Γεροφώτη σελ. 221

Χορός

Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα μέσα από τον παραδοσιακό χορό - Χαρίκλεια Τερζητάνου σελ. 232

Κινηματογράφος

Μια φορά κι έναν καιρό στον κίνημα... το... γράφω... - Άννα Παυλίδου σελ. 253

Ενσυναίσθηση: τρόπος επικοινωνίας και μετάδοσης πληροφοριών - Αικατερίνη Τσίτα σελ. 255

Ήρωες κινουμένων σχεδίων ανοίγουν δρόμους φιλίας, επικοινωνίας και εθελοντισμού - Ουρανία Ιατροπούλου, Δέσποινα Βαλσαμούλη σελ. 257

Ξένες Γλώσσες

Πολίτης του κόσμου: Γιορτάζω στην Ευρώπη, γιορτάζω στον κόσμο - Μαρία Εμμανουηλίδου σελ. 270

200 χρόνια από τη γέννηση των Verdi και Wagner - Ανδρονίκη Γακούδη σελ. 277

Πολιτιστικά Μονοπάτια και Δημιουργική Γραφή - Δέσποινα Φελέκη σελ. 284

Επιπρόσθετες Εργασίες Σχολείων σελ. 286

Εισαγωγή

Ο Πολιτισμός ως ανθρώπινη έκφραση και δημιουργία, ορίζει ένα ευρύ φάσμα των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Η γνωριμία με τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά που μας καθορίζουν, η κατανόηση αυτών μέσα από αντίστοιχα στοιχεία άλλων πολιτισμών, η καλλιέργεια της αισθητικής, η προώθηση ποικίλων μηχανισμών σκέψης, η ενίσχυση της εκδήλωσης ψυχοσυναισθηματικών καταστάσεων και η ανάπτυξη της κοινωνικής ασφάλειας είναι στοιχεία που συμβάλλουν στην προώθηση αυτού και στην υλοποίηση των στόχων του πολιτιστικού αλφαριθμητισμού στην εκπαίδευση.

Τα Προγράμματα Πολιτιστικών Θεμάτων (εφεξής Π.Π.Θ.) ανήκουν στις προαιρετικές θεσμοθετημένες καινοτόμες δράσεις κι εντάχθηκαν επίσημα στις σχολικές δραστηριότητες με ανεξάρτητο θεσμικό πλαίσιο το 2003 (Υπουργική Απόφαση 69259/Γ7/10-7-2003), απελευθερώνοντας δημιουργικές δυνάμεις στην εκπαίδευση, τιμώντας και ενισχύοντας εκπαιδευτικούς και μαθητές¹, που συμβάλλουν στην εξύψωση του Πολιτισμού. Ως Π.Π.Θ. ορίζεται κάθε εκπαιδευτική, δημιουργική διαδικασία σκοπός της οποίας είναι η διεύρυνση των γνώσεων και η καλλιέργεια της αισθητικής των μαθητών μέσα από την έρευνα, τη μελέτη, την ανάδειξη, τη διατήρηση, τον εμπλουτισμό και την προώθηση στοιχείων πολιτισμού, όπως είναι η λαϊκή παράδοση, η λογοτεχνία, η φιλοαναγνωσία, η δημιουργική γραφή, η ιστορία, η μυθολογία, η μουσειακή αγωγή, το θέατρο, η ζωγραφική, ο χορός, η μουσική, η φωτογραφία, ο κινηματογράφος, τα ΜΜΕ, η οικογένεια, ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, η διαφορετικότητα, τα τεχνολογικά επιτεύγματα κ.ά.

Τα Π.Π.Θ. λειτουργούν ως μοχλός ανανέωσης του εκπαιδευτικού συστήματος. Μέσα από πρωτόγνωρες και δελεαστικές δραστηριότητες καλλιεργείται μια αποτελεσματική βιωματική επικοινωνιακή διδασκαλία και παρέχεται η δυνατότητα διεύρυνσης των περιθωρίων του παραδοσιακού Προγράμματος Σπουδών. Καθώς δεν αφορούν μόνο στην ανάπτυξη της γνωστικής αλλά κυρίως, της συναισθηματικής και κοινωνικής νοημοσύνης των παιδιών, αποτελούν το μέσο απόδρασης εκπαιδευτικών και μαθητών από την καθημερινότητα, το άγχος και την ανία, ωθώντας αμφότερους στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών και πρωτότυπων δράσεων. Ο εκπαιδευτικός στο ρόλο του συντονιστή, εμπυχωτή, συμβούλου, καθοδηγητή και συμπαραστάτη, με σεβασμό στα ενδιαφέροντα, στις ιδιαιτερότητες, στις κλίσεις, στα συναισθήματα και στις αντιλήψεις των μαθητών του, δείχνει το ανθρώπινο και παιδαγωγικό πρόσωπό του, επιδρώντας θετικά τόσο στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων όσο και στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξή τους. Οι μαθητές, μέσα από την ενεργοποίηση όλων των αισθήσεών τους, διαμορφώνουν μια θετική στάση απέναντι στις τέχνες και τον πολιτισμό, αποκτούν ελεύθερη σκέψη και κρίση, αναπτύσσουν συναισθήματα οικειότητας, αποδοχής, εκτίμησης και σεβασμού.

Στη Διεύθυνση Π.Ε. Αν. Θεσσαλονίκης υλοποιήθηκαν από το 2004 έως σήμερα 9015 Π.Π.Θ. από 11.478 εκπαιδευτικούς και 192.011 μαθητές. Η αξιολόγηση και τα αποτελέσματα αυτών των Προγραμμάτων ανέδειξαν, ότι η παιδεία, οι τέχνες και ο πολιτισμός συνέβαλλαν συνδυαστικά στον εμπλουτισμό της μάθησης, στην προώθηση των σχέσεων μέσα κι έξω από την τάξη, στην απελευθέρωση από τον εγκλεισμό στα σχολικά όρια, στην ευρύτητα της κοινωνικής μάθησης μέσα από την αλληλεπίδραση, την ομαδική εργασία, την

¹ Στον τόμο χρησιμοποιείται μόνο το αρσενικό γένος υποδηλώνοντας και το θηλυκό.

ενεργοποίηση της σκέψης, την ικανότητα έρευνας, τη δραστηριοποίηση των δυνάμεων που περικλείουν εκπαιδευτικοί και μαθητές μέσα τους και την ευαισθητοποίηση απέναντι στην ομορφιά και το ανθρώπινο συναίσθημα. Η έννοια της εργασίας στην τάξη συσχετίστηκε με την έννοια της απόλαυσης και αποσυνδέθηκε από την έννοια της πλήξης και του κοινωνικού καταναγκασμού, φυσικού και πνευματικού.

Ενδεικτικά:

<http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/index.php/18-2015-09-15-06-08-26/2015-09-15-06-08-49/121-apologismoi-2010-2016>

<http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/index.php/18-2015-09-15-06-08-26/2015-09-15-06-08-49/122-ekdiloseis-parousiasis-politistikon-programmaton-sxoleio-kai-politismos>

<http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/index.php/18-2015-09-15-06-08-26/2015-09-15-06-08-49/119-ergasies-sxolikon-monadon>

Το παρόν βιβλίο εμπεριέχει δείγματα της δουλειάς, που πραγματοποιείται στα σχολεία. Οι εκπαιδευτικοί, που επιθυμούσαν να συμμετέχουν σε αυτό, όπως και

- στο βιβλίο του Τοπικού Δικτύου Αγγλικής και Γαλλικής Γλώσσας
<http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/index.php/2015-09-28-19-43-37/2015-09-28-19-46-10/43-2015-09-15-06-08-26/2015-09-15-06-08-49/anakoinoseis-politistikon-thematon/1360-2016-07-27-10-22-36>,
- στο βιβλίο του Περιφερειακού Δικτύου Δημιουργικής Γραφής
<http://perdikdimgrakenmak.blogspot.gr/>
- ή/και στο βιβλίο του Περιφερειακού Δικτύου Γερμανικής Γλώσσας, Εικαστικών και Θεάτρου
http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/images/docs_2015/politistika/diktva/ebook_germanikwn.pdf

κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα έντυπο, με την περιγραφή του προγράμματος ή της δράσης, που υλοποίησαν. Τα έντυπα-προγράμματα, που στάλθηκαν εμπρόθεσμα (μέχρι 27/6/2016) σύμφωνα με τις οδηγίες συγγραφής, κατατάχθηκαν και συμπεριλαμβάνονται στις θεματικές ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ, ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ, ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ, ΘΕΑΤΡΟ, ΜΟΥΣΙΚΗ, ΧΟΡΟΣ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ και ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ.

Ο στόχος αυτής της έκδοσης ήταν αφενός η ανάδειξη της δουλειάς που πραγματοποιείται στα σχολεία από εκπαιδευτικούς και μαθητές και αφετέρου η παροχή ενός πολύτιμου εργαλείου σε κάθε εκπαιδευτικό, που ενδιαφέρεται να αποτινάξει από πάνω του το ρόλο της εξουσίας και να λειτουργήσει ως πραγματικός συνοδοιπόρος των μαθητών του, οδηγώντας και προκαλώντας τους να ανακαλύψουν και να αναρωτηθούν, να βιώσουν και να προβληματιστούν, να πειραματιστούν και να αποφασίσουν, να επιλύσουν και να συγκρίνουν, να αγγίξουν και να γευτούν, να παίξουν και να αισθανθούν, να δημιουργήσουν και να εκφραστούν, να γνωρίσουν και να μάθουν, να απολαύσουν και να ονειρευτούν. Ακολουθώντας τα «βήματα» των περιεχόμενων Προγραμμάτων, ο εκπαιδευτικός εισάγει εναλλακτικούς τρόπους σχεδιασμού δραστηριοτήτων και προσέγγισης της γνώσης στην τάξη μέσα από τεχνικές, δράσεις και θέματα πολιτισμού. Ανοίγει, δηλαδή, νέους ορίζοντες στους μαθητές του, για να πετάξουν μακριά από τη σχολική ρουτίνα, να γνωρίσουν και να

δομήσουν σχέσεις επικοινωνίας, εμπιστοσύνης και σεβασμού με τον εαυτό τους, το διπλανό τους, το περιβάλλον τους και τον πολιτισμό τους, προετοιμαζόμενοι επαρκώς για το ρόλο του κριτικού, δημιουργικού και αποτελεσματικού αυριανού πολίτη.

Ευχαριστώ θερμά όλους τους εκπαιδευτικούς, μαθητές, διευθυντές και Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων των σχολικών μονάδων, τους Διευθυντές της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Κ. Μακεδονίας και της Διεύθυνσης Π.Ε. Αν. Θεσσαλονίκης, τους Σχολικούς Συμβούλους και Υπεύθυνους Σχολικών Δραστηριοτήτων, τους Εκπαιδευτικούς, Επιστημονικούς και Πολιτιστικούς Φορείς και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που ενεπλάκησαν στα Π.Π.Θ. της Διεύθυνσης Π.Ε. Αν. Θεσσαλονίκης από το 2004 έως σήμερα, καθώς και τους εκπαιδευτικούς-συγγραφείς του παρόντος τόμου, για το ποιοτικό έργο τους, για την άριστη συνεργασία μας και γιατί...

...έβαλε ο καθένας το λιθαράκι του
σ' ένα σχολείο βιωματικό και δημιουργικό,
σ' ένα σχολείο - εργαστήριο τέχνης και δημιουργίας.

*Χαρίκλεια Τερζητάνου
Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων
Διεύθυνσης Π.Ε. Αν. Θεσσαλονίκης*

ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ

Ο Ελύτης πάει νηπιαγωγείο

Σκοπός - Στόχοι:

Οι μαθητές

- να γνωρίσουν το έργο του Ελύτη
- να γνωρίσουν την ποίηση ως είδος λογοτεχνικού κειμένου
- να εκφράσουν τα συναισθήματά τους ακούγοντας ένα ποίημα/τραγούδι
- να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους
- να κατανοήσουν ότι η ποίηση είναι μια μορφή τέχνης, μέσα από την οποία εκφράζεσαι και επικοινωνείς
- να εξωτερικεύσουν ανάγκες και συναισθήματα
- να εργαστούν συλλογικά

Τα βήματα:

ΠΟΙΗΜΑ «Η ΠΟΔΗΛΑΤΙΣΣΑ»

Διαβάστηκε το ποίημα «Η Ποδηλάτισσα» και αφού ρωτήθηκαν τα παιδιά για τις πρώτες τους εντυπώσεις από το ποίημα, η εκπαιδευτικός έθεσε διάφορες ερωτήσεις για περαιτέρω κατανόηση:

- Για ποιο μεταφορικό μέσο μιλάει το ποίημα;
- Ποιος λέτε να το έγραψε;
- Σε ποια χρονική στιγμή αναφέρεται το ποίημα (τώρα ή πιο μετά);
- Πού κάνει ποδήλατο η ποδηλάτισσα;
- Τι άναψαν στον ουρανό; κ.ά.

Στη συνέχεια, τα παιδιά ζωγράφισαν την Ποδηλάτισσα, όπως την περιγράφει ο ποιητής και όπως εκείνα τη φαντάστηκαν. Για βοήθεια των μαθητών, τέθηκαν διάφορες ερωτήσεις, όπως: «Πόσων χρονών νομίζετε ότι είναι η ποδηλάτισσα; Πού μπορεί να πηγαίνει με το ποδήλατο; Τι καιρό νομίζετε ότι κάνει;».

Τα παιδιά ανακάλυψαν φωτογραφίες με ποδηλάτες σε διάφορες εφημερίδες και περιοδικά και δημιούργησαν ένα ομαδικό κολλάζ. Στη συνέχεια, με αφορμή το κολλάζ, έγιναν και αυτά μικροί ποιητές, που εμπνεύστηκαν από το δικό τους έργο τέχνης κι έγραψαν ένα καινούργιο ποίημα.

Με τη βοήθεια των γονέων τους, αναζήτησαν στο διαδίκτυο και σε εγκυκλοπαίδειες τις μορφές που είχε το ποδήλατο μέσα στο χρόνο και τις τοποθέτησαν στη σωστή χρονολογική σειρά.

Πραγματοποιήθηκε επίσκεψη σε ένα πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής και, αφού έλαβαν οι μαθητές όλες τις οδηγίες για την ασφαλή οδήγηση του ποδηλάτου και τα σήματα κυκλοφορίας, δημιούργησαν τα δικά τους σήματα κι έγιναν μικροί και υπεύθυνοι ποδηλάτες.

Στην τάξη άκουσαν το μελοποιημένο τραγούδι της Ποδηλάτισσας και στη συνέχεια μέτρησαν και ανέφεραν τα πράγματα που έχασε η Ποδηλάτισσα, ενώ οδηγούσε το ποδήλατο. Ακολούθως, δόθηκε φύλλο εργασίας: «Μέτρησε τα πράγματα της Ποδηλάτισσας, που βρέθηκαν στο δρόμο πλάι στη θάλασσα και ζωγράφισε τόσα αγαπημένα σου παιχνίδια όσα ήταν και τα πράγματα της Ποδηλάτισσας.»

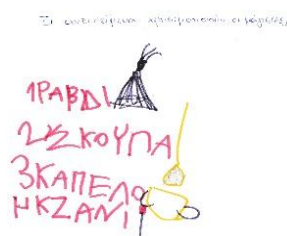
Ακολούθησε συζήτηση σχετική με τη φράση του ποιητή «στους ουρανούς άναψαν τα φανάρια της ποδηλάτισσας». Κατόπιν, όλοι φαντάστηκαν ότι ταξίδευαν στον ουρανό και περιέγραψαν ατομικά τι βλέπουν εκεί πάνω.

ΠΟΙΗΜΑ «ΤΟ ΜΑΓΙΣΣΑΚΙ»

Έπειτα από την ανάγνωση, την ανάλυση και την κατανόηση του ποιήματος «Το Μαγισσάκι», τέθηκαν ερωτήσεις στα νήπια όπως:

- Ποιος είναι ο ήρωας του ποιήματος;
- Πώς τον περιγράφει ο ποιητής μέσα από τους στίχους του;
- Πού τον ψάχνει ο Ελύτης;
- Τι ήθελε ο Ελύτης από το Μαγισσάκι;
- Τι θαύμα θα ήθελες να κάνει για σένα το Μαγισσάκι;

Τα παιδιά άκουσαν στη συνέχεια το ποίημα μελοποιημένο κι εξέφρασαν τα συναισθήματά τους.

Έγινε συζήτηση με τα παιδιά για τις μάγισσες και τους μάγους που έχουν συναντήσει σε διάφορα παραμύθια και τα ζητήθηκε να κάνουν μια λίστα ανά ομάδα, με τα αντικείμενα που χρησιμοποιούν οι μάγισσες, με λέξεις ή με εικόνες.

Ζητήθηκε από τα παιδιά να αφηγηθούν τα παραμύθια που γνωρίζουν, στα οποία η μάγισσα κάνει άσχημα πράγματα και να αιτιολογήσουν, πώς αυτά επηρεάζουν την πλοκή της ιστορίας.

Στη συνέχεια, τα νήπια αφηγήθηκαν εκ νέου το παραμύθι, αλλά με τη μάγισσα να κάνει μόνο καλές πράξεις και δημιούργησαν το δικό τους παραμύθι, όπου η καλή μάγισσα είχε τον πρωταγωνιστικό ρόλο.

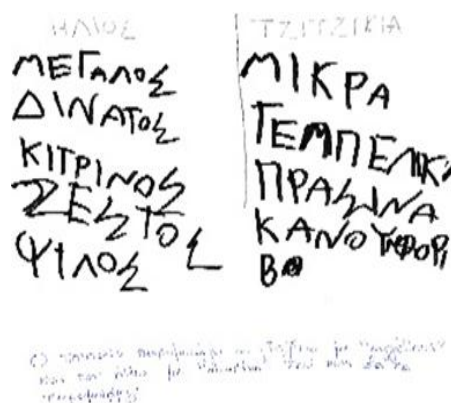
Στο τέλος, όλα τα παιδιά μεταμορφώθηκαν σε καλά μαγισσάκια και αφού κινήθηκαν ελεύθερα στο χώρο, αφηγήθηκαν το καθένα ξεχωριστά, τι θα έκανε, αν για μια μέρα μεταμορφωνόταν σε καλό μαγισσάκι και είχε μαγικές δυνάμεις.

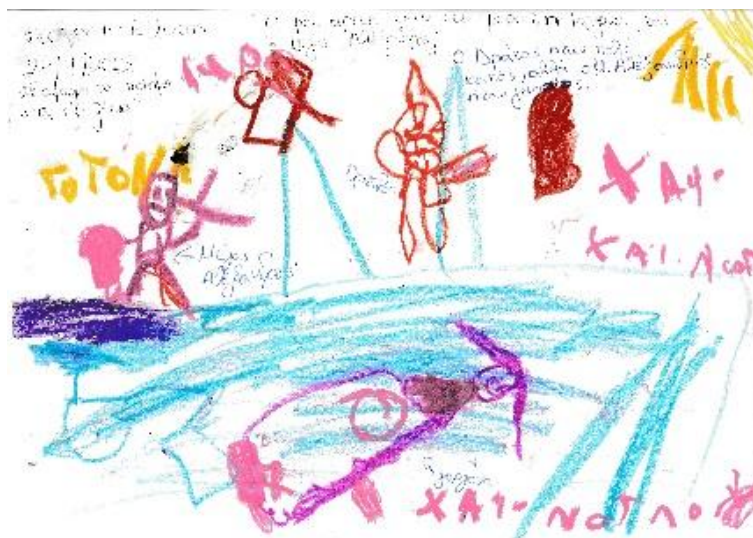
ΠΟΙΗΜΑ «ΤΑ ΤΖΙΤΖΙΚΙΑ»

Αναλύθηκε το ποίημα «Τα τζιτζίκια» κι εξηγήθηκαν τις άγνωστες λέξεις του ποιήματος. Στη συνέχεια, έγιναν διάφορες ερωτήσεις στα παιδιά, όπως:

- Τι τοπίο μας περιγράφει ο ποιητής;
- Ο ποιητής παρομοιάζει τα τζιτζίκια με «αγγέλους» και τον ήλιο με «βασιλιά». Εσύ πώς θα τα παρομοιάζες;
- Γιατί ο ποιητής λέει, ότι η Παναγιά κρατούσε στην ποδιά της το πέλαγος;

Διαβάστηκε ο μύθος «Η Γοργόνα και ο Μέγας Αλέξανδρος». Εντοπίστηκαν τα κοινά στοιχεία που έχει ο μύθος με το ποίημα του Ελπίτη. Ακολούθησε συζήτηση για τα φανταστικά πλάσματα του μύθου και τα συναισθήματα που προκαλεί ο μύθος. Τα παιδιά ζωγράφισαν ό,τι τους έκανε εντύπωση.

Αναζητήθηκαν στο χάρτη της Ελλάδας τα νησιά που αναφέρονται στο ποίημα. Στη συνέχεια, ρωτήθηκαν τα νήπια αν έχουν επισκεφτεί κάποιο από αυτά και έμαθαν γιατί ονομάζονται «νησιά», καθώς και τα χαρακτηριστικά που έχουν (ένα κομμάτι γη και γύρω – γύρω θάλασσα κ.ά.). Έπειτα, με τη βοήθεια των γονέων, έψαξαν πληροφορίες και εικόνες για τα νησιά του ποιήματος και βρήκαν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους.

Στο τέλος, φαντάστηκαν ότι οι πρωταγωνιστές του ποιήματος συναντιούνται και συνομιλούν. Τι θα έλεγαν μεταξύ τους; Θα μπορούσαν να γίνουν φίλοι; Πού θα συναντιόνταν;

ΠΟΙΗΜΑ «Ο ΓΛΑΡΟΣ»

Διαβάστηκε με τα παιδιά το ποίημα και τέθηκαν διάφορες ερωτήσεις, όπως:

- Τι συμβολίζει ο γλάρος για τον ποιητή;
- Τι είναι ο μονάρχης;
- Αν ήσουν ο γλάρος του ποιήματος, πού θα ήθελες να πετάξεις και τι θα ήθελες να δεις από ψηλά;
- Αν γινόσουν μονάρχης για μια μέρα, τι θα ήθελες να αλλάξεις;

Αναζητήθηκαν πληροφορίες για τη ζωή του γλάρου, αλλά και για άλλα θαλασσοπούλια. Δημιουργήθηκε, έτσι, μια γωνιά παρατήρησης με πλούσιο υλικό για τα θαλασσοπούλια.

Διαβάστηκε το παραμύθι της Κρόουθερ Κίτυ «Ο Άσπρος Κότσουφας και ο Μαύρος Γλάρος» με εστίαση στην έννοια της διαφορετικότητας. Πραγματοποιήθηκε συζήτηση για τα κοινά

στοιχεία του ποιήματος του Ελύτη και του παραμυθιού. Έγινε δραματοποίηση του παραμυθιού και συζητήθηκε για το πώς ένιωσαν τα παιδιά μέσα από τους ρόλους.

Τα παιδιά μεταμορφώθηκαν σε γλάρους, πέταξαν ελεύθερα στο χώρο, μιμούμενα το πέταγμά τους και ακολουθώντας, συζητήσαν για το πώς ένιωσαν. Τέλος, έγινε αναφορά στα πουλιά, που βρίσκονται στα κλουβιά και τέθηκαν ερωτήσεις, όπως: - Πώς λένε να νιώθουν τα πουλιά στα κλουβιά;

- Εσύ αν ήσουν πουλί θα ήθελες να πετάς ελεύθερο στον ουρανό ή θα ήθελες να είσαι μέσα σε ένα κλουβί;

ΠΟΙΗΜΑ «ΤΟ ΔΕΛΦΙΝΟΚΟΡΙΤΣΟ»

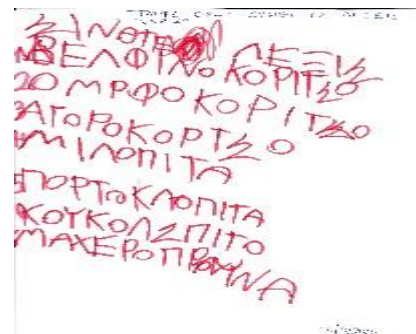
Τα παιδιά άκουσαν την απαγγελία του ποιήματος και την μελοποιημένη εκδοχή του. Στη συνέχεια, τέθηκαν ερωτήσεις για περαιτέρω κατανόηση:

- Γιατί ο ποιητής ονομάζει έτσι το κορίτσι;
- Αν έμοιαζε με φάλαινα ή καρχαρία, πώς θα το έλεγαν;
- Τι εποχή έγραψε ο ποιητής το ποίημα;

Εντοπίστηκαν στο χάρτη της Ελλάδας τα νησιά Ύδρα και Σπέτσες, που αναφέρονται στο ποίημα. Έπειτα, συζητήθηκαν οι συνθήκες ζωής των κατοίκων, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και τα μέσα συγκοινωνίας που δύνανται να χρησιμοποιηθούν για το ταξίδι σε αυτά τα νησιά. Μέσα από φωτογραφίες των δυο νησιών από το διαδίκτυο, ανακαλύφθηκαν ομοιότητες και διαφορές.

Τα παιδιά επισήμαναν τις σύνθετες λέξεις. Κλήθηκαν να γράψουν σε ομάδες, όσες περισσότερες ήξεραν. Νικήτρια ήταν η ομάδα, που βρήκε τις περισσότερες σύνθετες λέξεις.

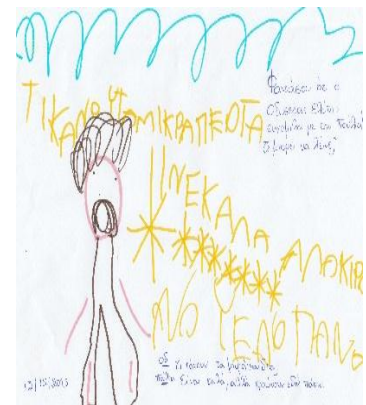

ΠΟΙΗΜΑ «Η ΜΑΓΙΑ»

Ανάγνωση του ποιήματος και ερωτήσεις:

- Τι εικόνες σου έρχονται στο μυαλό ακούγοντας το ποίημα;
- Πού βρίσκεται η Πούλια με τα παιδιά της;
- Πόσα παιδιά έχει;
- Γιατί κρυώνουν εκεί ψηλά; κ.ά.

Εστίαση της προσοχής των παιδιών στο διάλογο της Πούλιας με τον ποιητή. Εισαγωγή της έννοιας του «διαλόγου». Στη συνέχεια, χωρίστηκαν τα παιδιά σε δυάδες και συζητήσαν μεταξύ τους σαν δυο αστεράκια στον ουρανό. Έπειτα, δόθηκε

φύλλο εργασίας με δύο αστεράκια. «Τι συζητούν μεταξύ τους;» Καταγραφή των απαντήσεων.

Ανάγνωση του μύθου « Η Πούλια και ο Αυγερινός». Τα παιδιά κατέθεσαν τις εντυπώσεις τους και δραματοποίησαν το μύθο.

ΠΟΙΗΜΑ «ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΒΟΡΙΑ»

Έπειτα από την ανάγνωση του ποιήματος «Του μικρού Βοριά», τα παιδιά εξέφρασαν τα πρώτα συναισθήματά τους. Κατόπιν, τέθηκαν ερωτήσεις:

- Τι μας λέει το ποίημα;
- Ποια νομίζετε ότι είναι η αγάπη του ποιητή;
- Τι έπαθε;

Δόθηκε στα παιδιά ένα φύλλο εργασίας με το πρόσωπο του Οδυσσέα Ελύτη, χωρίς τα χαρακτηριστικά του και ζητήθηκε από αυτά, να τα βάλουν και να δείξουν πώς αισθανόταν ο ποιητής, όταν έγραφε αυτό το ποίημα.

Με αφορμή το ποίημα πραγματοποιήθηκε συζήτηση για τον αέρα.

- Τι είναι ο αέρας;
- Μπορούμε να τον δούμε; Να τον ακούσουμε;
- Είναι χρήσιμος;

Ακολουθως, φιλοξενήθηκε ένας μετεωρολόγος στην τάξη, που έλυσε όλες τις απορίες.

ΠΟΙΗΜΑ «Ο ΉΛΙΟΣ, Ο ΗΛΙΑΤΟΡΑΣ»

Απαγγελία του ποιήματος «Ο Ήλιος, ο Ηλιάτορας» και ερωτήσεις:

- Για ποιον μιλάει το ποίημα;
- Σε ποιον τόπο αναφέρεται ο ποιητής;
- Πώς νιώθετε ακούγοντας αυτό το ποίημα;

Τα παιδιά ζωγράφισαν ό,τι τους έκανε εντύπωση από την αφήγηση.

Ανάγνωση του μύθου «Φαέθων, ο γιος του Ηλίου» και δραματοποίηση.

Μέσα από εικόνες και φωτογραφίες που βρέθηκαν στο διαδίκτυο και σε εγκυκλοπαίδειες, τα παιδιά έμαθαν για τον ήλιο, τη χρησιμότητά του, αλλά και τους κινδύνους που κρύβει. Έπειτα, δημιούργησαν ένα ενημερωτικό φυλλάδιο για τα μέτρα προστασίας από αυτόν.

Υλικά:

Βίντεο

- Μελοποιημένο το ποίημα «Μαγισσάκι» του Οδυσσέα Ελύτη από την Νένα Βενετσάνου <https://www.youtube.com/watch?v=DyUOdO98rDA>
- Μελοποιημένο το ποίημα «Ποδηλάτισσα» του Οδυσσέα Ελύτη από την Αφροδίτη Μάνου <https://www.youtube.com/watch?v=mssXOdetc>
- Μελοποιημένο το ποίημα «Δελφινόκορίτσο» του Οδυσσέα Ελύτη από τον Μιχάλη Βιολάρη <https://www.youtube.com/watch?v=5VgQNBXzrXM>
- Μελοποιημένο το ποίημα «Του Μικρού Βοριά» του Οδυσσέα Ελύτη από τη Μαρία Φαραντούρη <https://www.youtube.com/watch?v=S7LuDXHlpLM>
- Μελοποιημένο το ποίημα «Τα Τζιτζίκια» του Οδυσσέα Ελύτη από τον Μιχάλη Βιολάρη. <https://www.youtube.com/watch?v=wk7whNPoOIs>

Βιβλία

ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο (ΦΕΚ 1376/18. 10. 2001).

Ελύτης, Ο. (1986). *Τα Ρω του Έρωτα*. Αθήνα: Ύψιλον.

Τζαβάρα, Κ. (2010) *Μαγικές διαδρομές στην Τέχνη - Οδυσσέας Ελύτης*. Θεσσαλονίκη: Διάπλους.

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Με αφορμή την ποίηση, η τάξη ασχολήθηκε μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες με όλα τα γνωστικά αντικείμενα και τα παιδιά απέκτησαν νέες γνώσεις με ευχάριστο τρόπο:

Γλώσσα: καταγραφή στοιχείων, γνωριμία με την ποίηση ως νέο είδος λογοτεχνικού κειμένου, ανάπτυξη λεξιλογίου, επαφή με διάφορα είδη γραπτού λόγου, παραγωγή λόγου

Μαθηματικά: επεξεργασία μαθηματικών εννοιών

Νέες Τεχνολογίες: για τη συλλογή πληροφοριών και εικόνων, καταγραφή των δεδομένων, δημιουργία τράπεζας πληροφοριών

Αισθητική Αγωγή: αυτοσχεδιασμοί και δραματοποίηση, εικαστική απόδοση, τραγούδια

Ανθρωπογενές περιβάλλον: γνωριμία με τόπους της Ελλάδας και με τη ζωή ανθρώπων σε άλλα μέρη μέσα από ποιήματα

Φυσικό περιβάλλον: καιρικά φαινόμενα - χρησιμότητα, βλαβερές επιπτώσεις στη ζωή του ανθρώπου, μέτρα προστασίας από αυτά.

Η ιδιαίτερη απόλαυση, που αποκομίστηκε από το πρόγραμμα, οδήγησε στην απόφαση της δραματοποίησης όλων των κεκτημένων γνώσεων και της παρουσίασης αυτών στη γιορτή αποχαιρετισμού του Ιουνίου.

Αρμάγος, ο Βιβλιοφάγος

Σκοπός - Στόχοι:

Γενικός σκοπός ήταν η εξοικείωση των μαθητών με το βιβλίο και την ανάγνωση, καθώς και η σταδιακή εδραίωση μιας φιλικής σχέσης με το λογοτεχνικό βιβλίο.

Στόχοι:

Οι μαθητές

Γνωστικοί:

- να γνωρίσουν τα βασικά στοιχεία ενός βιβλίου
- να γνωρίσουν τον τρόπο λειτουργίας της βιβλιοθήκης
- να αντιληφθούν τα πολλαπλά μηνύματα μέσω της πολυτροπικότητας των κειμένων
- να αναπτύξουν ικανότητες αφήγησης και δεξιότητες αναδιήγησης ιστοριών και συναισθημάτων
- να αναπτύξουν δεξιότητες κατανόησης κειμένου
- να εξασκηθούν σε δεξιότητες προσεκτικής ακρόασης
- να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους
- να καλλιεργήσουν τη γλωσσική τους έκφραση σε γραπτό επίπεδο
- να εξελίξουν τη δημιουργική και κριτική σκέψη
- να οξύνουν τη φαντασία τους

Συναισθηματικοί:

- να καλλιεργήσουν την αισθητική τους αντίληψη
- να συνδέσουν το βιβλίο με την απόλαυση μέσω της αναγνωστικής εμπειρίας
- να νιώσουν τη χαρά του θεατρικού παιχνιδιού
- να αναπτύξουν δεξιότητες ενσυναίσθησης, μπαίνοντας στη θέση των ηρώων

Ψυχοκινητικοί:

- να καλλιεργήσουν τη σωματική έκφραση μέσω δραστηριοτήτων δραματοποίησης
- να εξασκηθούν σε βιβλιοπαρουσιάσεις

Κοινωνικοί:

- να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και καλής επικοινωνίας
- να βιώσουν τη χαρά της δημιουργίας μέσα από συλλογικές δραστηριότητες

Τα βήματα:

1. Συγκρότηση της βιβλιοθήκης της τάξης:

- Γνωριμία με τη γαντόκουκλα «Αρμάγος, ο Βιβλιοφάγος», η οποία εμπλεκόταν στη διαδικασία επιλογής και ανάγνωσης των λογοτεχνικών βιβλίων και την οποία οι μαθητές «φιλοξενούσαν» στο σπίτι τους.

- Παιγνιώδης αναζήτηση βιβλίων με βάση τα αινίγματα-γρίφους που «έφερνε» ο Αρμάγος.
- Εκπαιδευτική επίσκεψη σε δημοτική βιβλιοθήκη και γνωριμία με τον τρόπο λειτουργίας της βιβλιοθήκης.
- Συλλογή βιβλίων και συγκρότηση βιβλιοθήκης εντός της τάξης.
- Αξιοποίηση των εμπειριών-γνώσεων της εκπαιδευτικής επίσκεψης και οργάνωση της λειτουργίας της σχολικής βιβλιοθήκης.

2. Διαθεματικές δραστηριότητες φιλαναγνωσίας και δημιουργικής γραφής:

- Γνωριμία με διάφορα κειμενικά είδη όπως αφήγηση, περιγραφή κ.ά.
- Σκυταλοδρομία αφήγησης
- Βιβλιοπαρουσιάσεις
- Σύνδεση με γλώσσα, μαθηματικά και θεατρική αγωγή, εξυπηρετώντας στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (ΑΠΣ).
- Δημιουργία ομαδικών βιβλίων με αφορμή λογοτεχνικά βιβλία.
- Παραμυθοσαλάτα, ομαδική καταγραφή ενός βιβλίου, αντλώντας υλικό και ιδέες από τα βασικά δομικά στοιχεία των λογοτεχνικών βιβλίων που διαβάστηκαν.

3. Εικαστικές δημιουργικές δράσεις:

- Δραστηριότητες εικονογράφησης
- Κατασκευή αφίσας
- Δημιουργία εξώφυλλου βιβλίου

4. Θεατρικές Δράσεις:

- Ασκήσεις προετοιμασίας (παιχνίδια γνωριμίας, συγκέντρωσης, συνεργασίας, ενεργοποίησης, φαντασίας, αισθητικοκινητικά παιχνίδια, σωματικής έκφρασης - μόνο με κίνηση/με λόγο/με ήχους, σωματικό θέατρο με «παγωμένες» ή «δυναμικές» εικόνες)
- Θεατρικά παιχνίδια με αφορμή την αφήγηση, την εικονογράφηση, τα εξώφυλλα, τους τίτλους και τα οπισθόφυλλα των βιβλίων, σχετικά έργα τέχνης, αντικείμενα ή περιγραφές ηρώων
- Αγωγή προφορικού λόγου: τεχνικές αφήγησης και εκφραστικής ανάγνωσης, ορθοσωμικές ασκήσεις, ασκήσεις ορθοφωνίας
- Θεατρικές δραστηριότητες, όπως: προέκταση της αφήγησης (το «πριν» και το «μετά» της ιστορίας), τεχνικές δημιουργίας του «προφίλ» των ηρώων, «χτίσιμο» του προσωπικού χώρου, δημιουργία «πινακοθήκης» χαρακτήρων με βάση το σωματικό θέατρο, θέατρο του «ενός λεπτού»
- Παραγωγή θεατρικού δρώμενου

Υλικά:

Για την πραγματοποίηση του εν λόγω προγράμματος φιλαναγνωσίας χρησιμοποιήθηκαν λογοτεχνικά βιβλία από τα οποία συγκροτήθηκε και η βιβλιοθήκη της τάξης μας.

Ενδεικτικό φωτογραφικό υλικό:

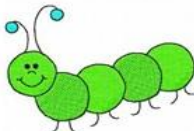

Εκπαιδευτική επίσκεψη σε Δημοτική Βιβλιοθήκη

Ένας μικρός κοκκινομάλλης
έξυπνος και παιχνιδιάρης,
με το χαρταετό θέλει να παίξει
από τα κλαδιά όμως πρέπει να ξεμπλέξει!
ΟΥΠΣ! Για στάσου μια στιγμή,
μήπως το δέντρο είναι έξω στην αυλή;

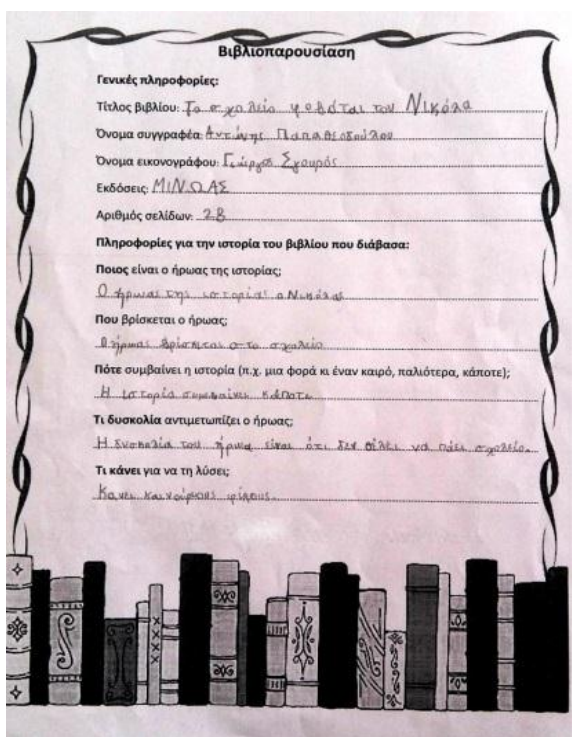
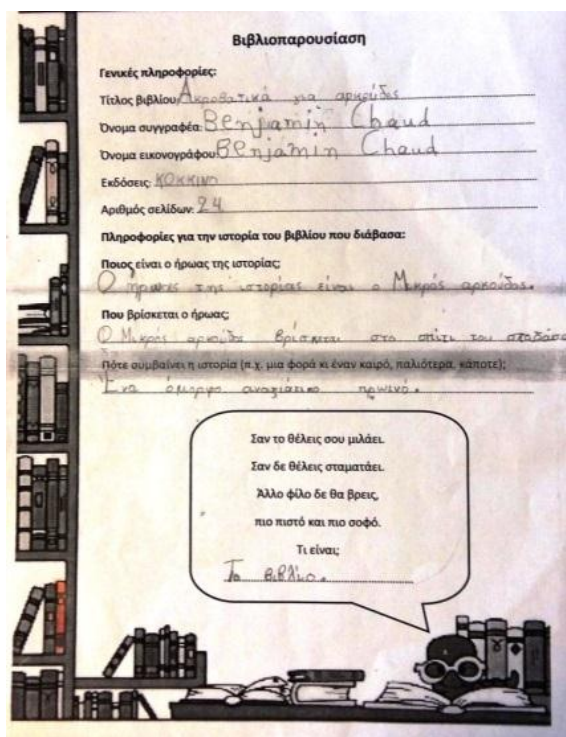
Μια κάμπια στρουμπουλή
όμορφη πρασινωπή
κάθε μέρα τριγυρίζει
λιχουδιές καταβροχθίζει.
Ψάχνει να βρει φιλενάδες
στρογγυλές μικρές δεκάδες
και στις χάντρες αναφωνεί:
- Τι παρέα είναι και αυτή!!
Μα απάντηση δεν παίρνει
και η δύστυχη παχαίνει.
Τρέχα τώρα να τη βρεις
μήπως κάποια έκπληξη στο τέλος δεις...

Ανιγμάτα του Αρμάγο

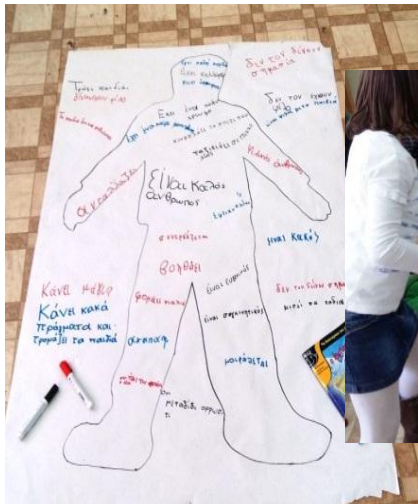
Δημιουργία ομαδικού βιβλίου με βάση το βιβλίο «Μια κάμπια πολύ πεινασμένη»

Βιβλιοπαρουσιάσεις

Δημιουργία εξώφυλλου βιβλίου και άλλες δράσεις δημιουργικής γραφής

Δημιουργία του «προφίλ» του ηρώα και το «χτίσιμο» του προσωπικού χώρου για το βιβλίο
«Ο έμπορος της φιλίας»

Θεατρικό παιχνίδι προσομοίωσης της λειτουργίας της βιβλιοθήκης

Το βιβλίο, ένας κόσμος ολόκληρος

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός: Η ενασχόληση με την παιδική λογοτεχνία

Στόχοι:

Οι μαθητές

- να ασχοληθούν με το βιβλίο
- να γνωρίσουν κείμενα της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας
- να ανακαλύψουν τι είδους βιβλία τους αρέσουν
- να παράγουν αυθόρμητα γραπτό λόγο
- να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα του γραπτού λόγου
- να κατανοήσουν τις διαφορές του γραπτού και του προφορικού λόγου
- να δημιουργήσουν ομαδικά κείμενα
- να αναπτύξουν κριτική σκέψη
- να καλλιεργήσουν την αισθητική αντίληψη
- να εξασκηθούν σε τρόπους αφήγησης
- να γνωρίσουν τη βιβλιοθήκη του σχολείου και τη βιβλιοθήκη της γειτονιάς
- να γνωρίσουν τα είδη και τις κατηγορίες των βιβλίων της βιβλιοθήκης
- να εξασκήσουν τη δημιουργική φαντασία
- να καλλιεργήσουν τη γλώσσα και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους
- να εργαστούν ομαδικά και συλλογικά
- να προσεγγίσουν την παιδική λογοτεχνία διαθεματικά
- να αναπτύξουν δεξιότητες έρευνας
- να καλλιεργήσουν τη συναισθηματική νοημοσύνη τους

Τα βήματα:

1. Ελεύθερη συζήτηση γύρω από το βιβλίο: Τα παιδιά αναφέρουν και συζητούν για τα βιβλία που διάβασαν ή αυτά που γνωρίζουν.
2. Επίσκεψη στη βιβλιοθήκη του σχολείου: Τα παιδιά πήγαιναν κάθε εβδομάδα στην αίθουσα της βιβλιοθήκης, ξεφύλλιζαν τα βιβλία και δανείζονταν βιβλία κατά βούληση. Χωρίς πίεση, έρχονταν σε επαφή με τα βιβλία σε εβδομαδιαία βάση.
3. Επίσκεψη στη Δημοτική Βιβλιοθήκη της Άνω Τούμπας: Τα παιδιά ενημερώθηκαν για τον τρόπο λειτουργίας της βιβλιοθήκης και για τις κατηγορίες των βιβλίων.
4. Παρουσιάσεις βιβλίων μέσα στην τάξη: Κάθε φορά, κατά την επιστροφή ενός δανεισμένου βιβλίου, το παιδί το παρουσίαζε με τον δικό του τρόπο μέσα στην τάξη,

λέγοντας τι του άρεσε και τι όχι, γιατί θα το σύστηνε σε άλλους να το διαβάσουν, αν του άρεσε η εικονογράφηση κτλ.

5. Τακτοποίηση και κατηγοριοποίηση των βιβλίων της σχολικής βιβλιοθήκης: Τα παιδιά ενθουσιασμένα, την ώρα της Ευέλικτης Ζώνης, χωρίστηκαν σε ομάδες και επέλεξαν μια κατηγορία για καταγραφή σε καταλόγους. Έμαθαν για τους συγγραφείς, τους εικονογράφους και τους εκδοτικούς οίκους και ανακάλυψαν τις πληροφορίες που παρείχαν ο τίτλος, το εξώφυλλο και η περίληψη στο οπισθόφυλλο.
6. Συμμετοχή στον 3ο Μαραθώνιο Ανάγνωσης των εκδόσεων Μεταίχμιο, το σχολικό έτος 2013-14 ως Γ' τάξη και στον 4ο Μαραθώνιο Ανάγνωσης το σχολικό έτος 2014-15 ως Δ' τάξη: Δηλώθηκε συμμετοχή και παρελήφθησαν τρία βιβλία, τα οποία διαβάστηκαν τμηματικά μέσα στην τάξη με κυκλικό δανεισμό. Τα βιβλία είχαν περιβαλλοντικά θέματα και τα παιδιά τα διάβασαν με μεγάλο ενδιαφέρον.
7. Δραματοποίηση και παιχνίδια ρόλων: Κάθε εβδομάδα την ώρα της Ευέλικτης Ζώνης, μια ομάδα επέλεγε και δραματοποιούσε ένα μέρος από το βιβλίο που είχε διαβάσει. Αυτό δημιούργησε κίνητρα στους μαθητές και τους προκάλεσε το ενδιαφέρον, ώστε να διαβάζουν όλα τα μέλη της ομάδας το βιβλίο και όταν κάποιος δεν προλάβαινε, οι υπόλοιποι του έδιναν τα στοιχεία που απαιτούνταν για τη συμμετοχή του.
8. Ο διαγωνισμός ολοκληρώθηκε με τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, που αποστάλθηκαν σε συγκεκριμένη ημερομηνία. Την άνοιξη του 2015 η Δ τάξη συμμετείχε στην πρόσκληση των εκδόσεων Μεταίχμιο να γνωρίσουν τα παιδιά τον συγγραφέα Γίργκεν Μπανσέρους της σειράς «Ντετέκτιβ Κλουζ», του οποίου το βιβλίο «Τη νύχτα όλες οι φαλάκρες είναι μπλε» συμπεριλαμβανόταν στον 4ο Μαραθώνιο Ανάγνωσης και ο οποίος επισκέφτηκε τη Θεσσαλονίκη ως προσκεκλημένος του εκδοτικού οίκου. Η ανάγνωση της σειράς αυτής έγινε από τις πιο αγαπημένες δράσεις της τάξης. Τα παιδιά έφερναν βιβλία της σειράς στην τάξη και τα πρόσφεραν για δανεισμό στους υπόλοιπους, με αποτέλεσμα, μέχρι την ολοκλήρωση του Μαραθωνίου Ανάγνωσης, να έχει διαβάσει κάθε παιδί κατά μέσο όρο 7 από τα συνολικά 25 βιβλία της σειράς με τον αγαπημένο τους ήρωα, τον Ντετέκτιβ Κλουζ.
9. Την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου ενημερώθηκαν οι τάξεις του σχολείου (ως Γ' το 2013-14 και ως Δ' τάξη το 2014-15) γύρω από το παιδικό βιβλίο. Τα παιδιά είχαν δημιουργήσει ομαδικές εικαστικές εργασίες και αφίσες με συνθήματα και κολλάζ για το βιβλίο. Κάθε ομάδα αναλάμβανε μια ή δύο τάξεις και υπεύθυνα περνούσε από αυτές, παρουσιάζοντας την αφίσα που δημιούργησε και ενημερώνοντας για θέματα γύρω από το παιδικό βιβλίο αλλά και τη βιβλιοθήκη του σχολείου.
10. Το σχολικό έτος 2013-14, ως Γ' τάξη, συμμετείχε στο πρόγραμμα της Unicef για τα δικαιώματα των παιδιών και τα παιδιά δημιούργησαν ένα παραμύθι με ομώνυμο θέμα. Αρχικά, διεξήχθη συζήτηση για το ποιοι ή ποιος θα είναι ο πρωταγωνιστής της ιστορίας. Στη συνέχεια, οριστικοποιήθηκαν ο τόπος και ο χρόνος, που θα διαδραματιζόταν η πλοκή της ιστορίας. Τα κεφάλαια του βιβλίου δημιουργήθηκαν από την κάθε ομάδα ξεχωριστά. Κατόπιν, βρέθηκε η σύνδεση των κεφαλαίων και η ροή της ιστορίας. Αφιερώθηκαν δύο δίωρα για τη συγγραφή του παραμυθιού. Τέλος,

διαβάστηκε η ιστορία στην τάξη και έγιναν διορθώσεις ως προς την πλοκή και τη ροή της ιστορίας. Στην ώρα των Εικαστικών, ζωγράφισαν για κάθε κεφάλαιο από δύο τρείς ζωγραφιές και έπειτα έγινε η σελιδοποίηση. Το παραμύθι στάλθηκε στη Unicef για να συμμετέχει στον Πανελλήνιο διαγωνισμό, στον οποίο απονεμήθηκε έπαινος στην τάξη (<http://tinyurl.com/j842jr4>).

Υλικά:

Αναφέρονται στα βήματα

Σχόλια – Παρατηρήσεις:

Ένα πρόγραμμα για τη φιλιαναγνωσία έχει πάρα πολλές παραμέτρους και προεκτάσεις. Μπορεί να επικεντρωθεί σε ένα-δυο βιβλία, σε έναν-δυο συγγραφείς ή να επεκταθεί και να γενικευτεί. Στο παρόν πρόγραμμα επιλέχθηκε η ενασχόληση κατά κύριο λόγο με τη βιβλιοθήκη του σχολείου, παράλληλα με τις άλλες δράσεις, τη συμμετοχή στον Μαραθώνιο Ανάγνωσης και στο διαγωνισμό της Unicef με θέμα τα δικαιώματα των παιδιών. Τα παιδιά δούλεψαν με πολύ κέφι, συνεργάστηκαν και ολοκλήρωσαν ένα δύσκολο έργο, με αποτέλεσμα, στο τέλος της σχολικής χρονιάς, να έχουν καταγραφεί όλα τα βιβλία της βιβλιοθήκης του σχολείου σε καταλόγους χειρόγραφους με τις εξής κατηγορίες:

- εικονογραφημένες ιστορίες για Α' και Β' τάξη
- βιβλία για Γ' και Δ' τάξη
- μυθιστορήματα για Ε' και ΣΤ' τάξη
- βιβλία για το περιβάλλον
- βιβλία για την αγωγή υγείας και τα ανθρώπινα δικαιώματα
- βιβλία θρησκευτικά
- βιβλία μυθολογίας
- παραμύθια
- βιβλία γνώσεων
- εγκυκλοπαίδειες

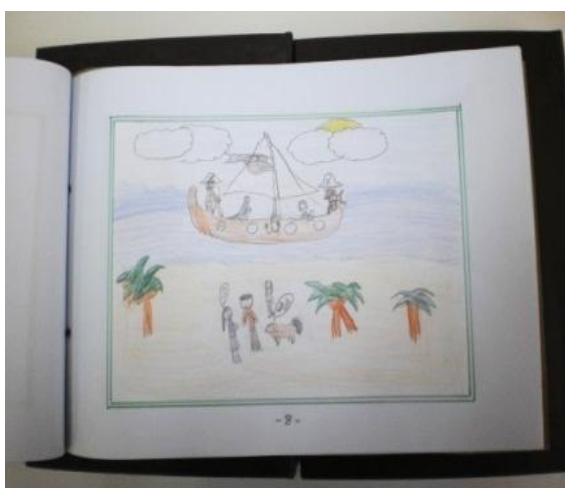
Οι κατάλογοι αυτοί καταχωρήθηκαν και ηλεκτρονικά με τη βοήθεια του Συλλόγου Διδασκόντων και εξυπηρετούν τη σωστή, πρακτική και αποτελεσματική λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης από τους μαθητές όλου του σχολείου. Παράλληλα, οι μαθητές όλων των τάξεων παρακινήθηκαν από την καλή πρακτική της Γ' τάξης να χαρίζουν στη βιβλιοθήκη του σχολείου τα βιβλία που είχαν στο σπίτι τους, που είχαν ήδη διαβάσει και δεν τα χρειαζόνταν πια. Έτσι, εμπλουτίστηκε η βιβλιοθήκη από νέα βιβλία, που είναι στη διάθεση όλου του σχολείου. Η δράση αυτή συνεχίστηκε και την επόμενη σχολική χρονιά.

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε στην τάξη διαθεματικά και τις δυο χρονιές. Ανακαλύφτηκε, ότι για κάθε διδακτικό - γνωστικό αντικείμενο υπάρχει και ένα αντίστοιχο βιβλίο. Στο μάθημα της Γλώσσας, πολλά κείμενα του σχολικού βιβλίου είναι παρμένα από βιβλία της παιδικής λογοτεχνίας. Στο

μάθημα της Μελέτης του Περιβάλλοντος, τα παιδιά ανέτρεχαν συχνά στα βιβλία γνώσεων, που έβρισκαν στη βιβλιοθήκη του σχολείου ή στις βιβλιοθήκες των σπιτιών τους. Κυρίως, στο μάθημα της Ιστορίας, συνέλλεγαν πληροφορίες και εμπλούτιζαν τα στοιχεία, που έδινε το βιβλίο της Ιστορίας, από διαφορετικά κάθε φορά βιβλία για τη Μυθολογία και τους ήρωες της αρχαιότητας. Η ώρα της Ιστορίας κατέληξε από τις πιο ευχάριστες, καθώς, καθισμένοι στον κύκλο πάνω σε μαξιλάρια, οι μαθητές συζητούσαν, διάβαζαν και άκουγαν κείμενα από πολλά και διαφορετικά βιβλία. Για το σκοπό αυτό, λειτουργούσε όλο τον χρόνο μια «γωνιά ανάγνωσης». Τα παιδιά έφερναν δικά τους βιβλία που τα ενδιέφεραν και τα οποία μπορούσε το καθένα να πάρει και να διαβάσει μέσα στην τάξη σε οποιοδήποτε μάθημα. Στη «γωνιά ανάγνωσης» λειτουργήσε και μια έκθεση παλιών αναγνωστικών, συλλογή μιας μαθήτριας, που τα έφερε στην τάξη. Τα παλιά αναγνωστικά χρησίμευσαν στη διαθεματική προσέγγιση θεμάτων όπως «το παλιό σχολείο», «τα παλιά παιχνίδια» και «η ζωή στα χρόνια τα παλιά» των μαθημάτων της Γλώσσας, της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Ιστορίας, των Θρησκευτικών και των Μαθηματικών. Εκεί, υπήρχε και το «κουτί των βιβλίων», όπου όποιος ήθελε έριχνε μέσα μικρά πολύχρωμα χαρτόνια, στα οποία έγραφε μερικά στοιχεία για κάποιο βιβλίο που είχε διαβάσει είτε δικό του είτε της σχολικής βιβλιοθήκης.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Πώς να αγαπήσω το διαφορετικό μέσα από το βιβλίο;

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός: Ο σεβασμός της ετερότητας και η σφυρηλάτηση θεμελιωδών αξιών και δικαιωμάτων του ανθρώπου με υπέρβαση των κοινωνικών διακρίσεων

Στόχοι:

Γνωστικοί:

- να γνωρίσουν οι μαθητές το διαφορετικό και να αποκτήσουν γνώσεις, συνδράμοντας σε έναν κόσμο ελεύθερο από παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με σεβασμό στη διαφορετικότητα και απαλλαγμένο από στερεότυπα
- να οδηγηθούν στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου
- να οδηγηθούν στη δημιουργική γραφή

Κοινωνικοσυναισθηματικοί:

- να υιοθετήσουν θετική στάση απέναντι στο σχολείο και τη μάθηση
- να εργαστούν συλλογικά και σε ομάδες
- να αναπτύξουν δεξιότητες καλής επικοινωνίας και συνεργασίας

Ψυχοκινητικοί :

- να παίξουν και να δραματοποιήσουν παραμύθια
- να εκφραστούν δημιουργικά (εικαστικές δημιουργίες, λογοτεχνικά κείμενα, κόμικς)
- να είναι σε θέση να συλλέγουν υλικό (ηλεκτρονικά και παραδοσιακά), να το επεξεργάζονται, να το αξιολογούν και στη συνέχεια να το ομαδοποιούν, για να μπορούν να το αξιοποιήσουν
- να μπορούν να εκφράζουν τη δική τους κριτική άποψη και στάση απέναντι σε ένα κείμενο

Τα βήματα:

«Η μάγισσα Αμπουλίνα»

Σταματοπούλου Ιωάννα (2005)

Εκδόσεις Κέδρος

ΣΕΝΑΡΙΟ-ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ : μια μάγισσα και μια γάτα

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ: νοσοκομείο, κέντρο αποκατάστασης, συνεργείο, γραφείο, γήπεδο, πεζοδρόμιο, ιατρείο γυναικολόγου, εργαστήριο ζωγραφικής

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: κοινωνία

ΕΙΔΟΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ: κινητικά προβλήματα

ΔΙΑΥΛΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: λεκτική επικοινωνία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Ένα ατύχημα, που συνέβη στη μάγισσα Αμπουλίνα, είναι η αφορμή για να βρεθεί στο μπαλκόνι της Μόζας και να ξεκινήσει μια «βόλτα», για να γνωρίσει η Μόζα τον κόσμο των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα κίνησης, ενώ παράλληλα αναφέρεται και η προσπάθεια ένταξής τους στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ: Η «βόλτα» με σκοπό τη γνωριμία των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα κίνησης, η ουσιαστική προσέγγιση της έννοιας «άτομα με ειδικές ανάγκες και ικανότητες», η γνώση των ιδιαιτεροτήτων αυτών των ατόμων και η ευαισθητοποίηση απέναντι στα άτομα αυτά.

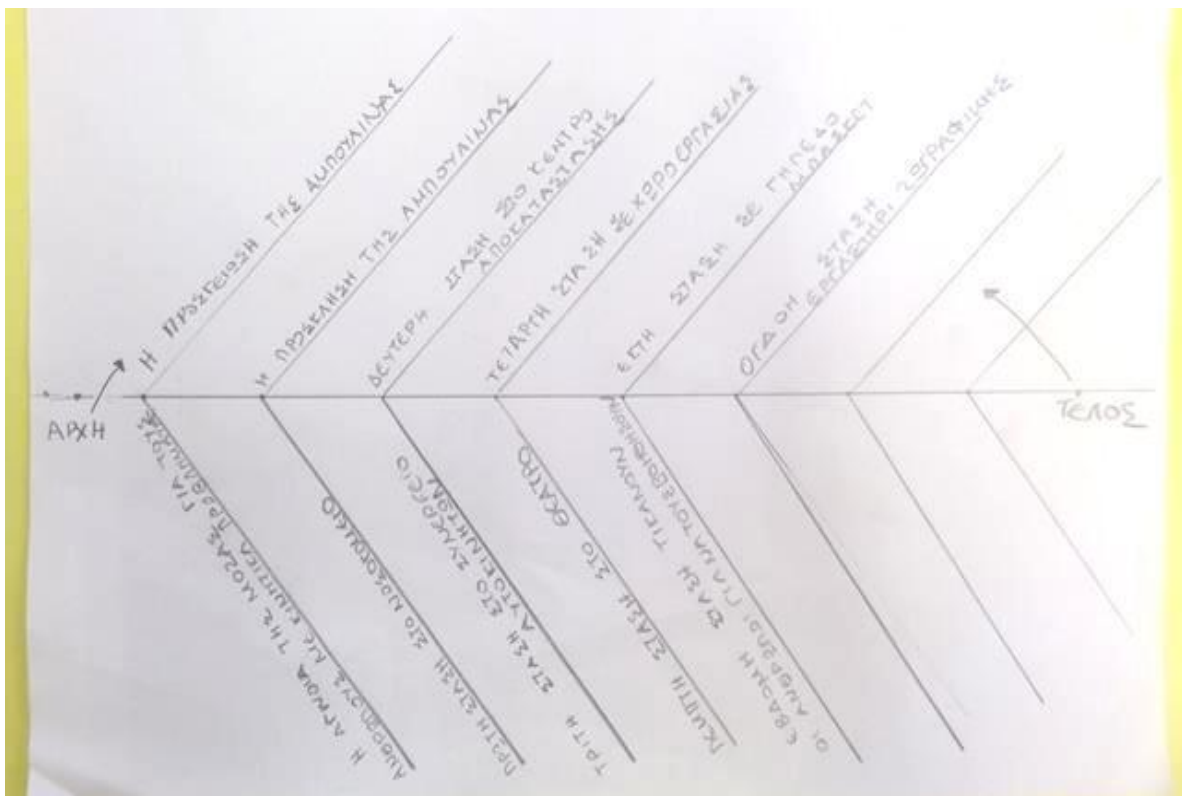
Μετά την παρουσίαση της αφήγησης και τη σημειωτική κωδικοποίησή της, ακολούθησαν οι παρακάτω εκπαιδευτικές δράσεις:

1. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΕ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ – COMIC

Μετά την ανάγνωση του παραμυθιού ακολούθησε η μετατροπή της ιστορίας σε μορφή comic, μέσα από διάφορα στάδια.

Αναλυτικά τα στάδια μετατροπής του κειμένου σε comic:

- Αρχικά, αφού ορίστηκαν οι χαρακτήρες, δόθηκαν, με τη μέθοδο του ψαροκόκαλου, οι τίτλοι των εικόνων, με σκοπό τη δημιουργία του σεναρίου σε γραμμική διάταξη.

- Ακολούθησε η δημιουργία καρτών με τους τίτλους που δόθηκαν και η περιγραφή της εικόνας, η δημιουργία των διαλόγων, οι κινήσεις των ηρώων κ.λ.π. Στη συνέχεια, φτιάχτηκε το ντεκουπάζ του σεναρίου (ακριβής περιγραφή περιεχομένου του κάθε καρέ).

- Τέλος, σχεδιάστηκε το κάθε καρέ με βάση τις οδηγίες του ντεκουπάζ.

2. ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

- Με σκοπό αφενός να αποκτήσουν οι μαθητές θετικά συναισθήματα για τη σύγχρονη τέχνη και να εμπλακούν με αυτήν μέσα από μια προσωπική σχέση και αφετέρου να αντιληφθούν, πως όλοι οι άνθρωποι μπορούν να δημιουργήσουν αυτή τη σχέση, οι μαθητές έψαξαν και βρήκαν πληροφορίες για τον Λέανδρο Αρβανιτάκη και για τη Διεθνή Ένωση Ζωγράφων με το στόμα και το πόδι, μέλος της οποίας είναι και ο ίδιος. Ακολούθησε παρουσίαση των πληροφοριών και συζήτηση, σχετικά με τον Λεονάρδο Αρβανιτάκη και την τετραπληγία του εξαιτίας ενός αυτοκινητικού ατυχήματος και πώς ξανάρχισε να ζωγραφίζει με το στόμα. Στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν με τη βοήθεια του διαδικτύου, έργα καλλιτεχνών της Διεθνούς Ένωσης Ζωγράφων, εμπνέοντας τους μαθητές με τη δύναμη, τις αντοχές και το κουράγιο αυτών των ανθρώπων. Συζητήθηκε το μήνυμα ελπίδας και αισιοδοξίας που περνάνε αυτοί οι άνθρωποι με την αγάπη τους για την τέχνη, η οποία ξεπερνά κάθε εμπόδιο.
- Έπειτα, βίωσαν στην πράξη, πώς είναι να μην μπορείς να χρησιμοποιήσεις τα δάχτυλα των χεριών για να ζωγραφίσεις. Έτσι, οι μαθητές χρησιμοποιώντας το στόμα, ζωγράφισαν τους δικούς τους πίνακες και επιπλέον κατανόησαν, ότι αν υπάρχει θέληση και επιμονή, μπορείς να πετύχεις τους στόχους σου.

3. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΟΥΛΑΣ ΤΟΥ PROP

Η τράπουλα, η οποία αναπαριστά τις βασικές «λειτουργίες» των παραμυθιών. Οι λειτουργίες αυτές, σύμφωνα με τον Ρώσο Βλαντιμίρ Προπ, είναι 31 στον αριθμό και υπάρχουν, πάνω-κάτω, σε όλα τα παραμύθια. Στο σύστημα Prop οι λειτουργίες είναι οι εξής: απομάκρυνση, απαγόρευση, παράβαση, έρευνα, προδοσία, παγίδα, συνενοχή, ζημιά (ή έλλειψη), μεσολάβηση, συγκατάθεση του πρωταγωνιστή, αναχώρηση του πρωταγωνιστή, ο πρωταγωνιστής υποβάλλεται σε δοκιμασία από το δωρητή, αντίδραση του πρωταγωνιστή, κατοχή του μαγικού μέσου, μεταβίβαση του πρωταγωνιστή, πάλη ανάμεσα στον πρωταγωνιστή και στον ανταγωνιστή, ο πρωταγωνιστής σημαδεύεται, νίκη επί του ανταγωνιστή, μετατόπιση της δυστυχίας ή της αρχικής έλλειψης, επιστροφή του πρωταγωνιστή, διωγμός του, ο πρωταγωνιστής γλιτώνει, ο πρωταγωνιστής φτάνει ινκόγκνιτο στο σπίτι, απαιτήσεις του ψεύτικου πρωταγωνιστή, στον πρωταγωνιστή ανατίθεται ένα δύσκολο καθήκον, επιτέλεση του καθήκοντος, αναγνώριση του πρωταγωνιστή, αποκάλυψη του ψεύτικου πρωταγωνιστή ή ανταγωνιστή, μεταμόρφωση του πρωταγωνιστή, τιμωρία του ανταγωνιστή, γάμος του πρωταγωνιστή.

Έπειτα από τη συζήτηση για τη μαγική τράπουλα και τις λειτουργίες της, οι μαθητές τη δημιούργησαν. Έκοψαν καρτέλες, έγραψαν επάνω τις λειτουργίες και έπειτα τις φιλοτέχνησαν. Στη συνέχεια, τράβηξε ο καθένας τέσσερις κάρτες και ανάλογα με τις λειτουργίες που τύχαινε, ξαναέγραψε το παραμύθι της Αμπουλίνας, εντάσσοντας σε αυτό τις νέες λειτουργίες και ακολουθώντας τη συγκεκριμένη σειρά στην εξέλιξη των γεγονότων. Η τράπουλα ήταν η αφορμή, για να ταξιδέψει η φαντασία και να δημιουργηθούν είκοσι πέντε διαφορετικές αναπάντεχες ιστορίες, που τις αφηγήθηκαν τα παιδιά στην τάξη με πολύ χαρά. Η κατανόηση της λειτουργίας των καρτών στην πλοκή της αφήγησης ήταν ιδιαίτερα σημαντική, διότι οι μαθητές κατανόησαν καλύτερα τη δομή της αφήγησης.

«Μια μαγική νύχτα»

Σταματοπούλου Ιωάννα (2005)

Εκδόσεις Κέδρος

ΣΕΝΑΡΙΟ-ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ: μια μάγισσα και μια γάτα

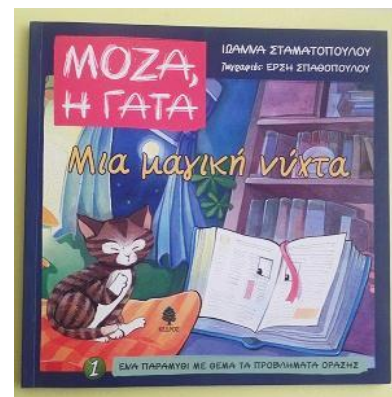
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ: κατοικία

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ: διάβαση πεζών

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: οικογένεια

ΕΙΔΟΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ: προβλήματα όρασης

ΔΙΑΛΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ : λεκτικά και μέσω της αφής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Ενώ στην αρχή του παραμυθιού η Μόζα εμφανίζεται σαν όλες τις υπόλοιπες γάτες, ξαφνικά μια μέρα, η σόμπα, η πόρτα, το μαξιλάρι, ο διακόπτης και τα παπούτσια αρχίζουν να της μιλούν. Της μιλούν για πράγματα που δεν βλέπει και τότε, αυτή αρχίζει να αντιλαμβάνεται τον κόσμο με έναν διαφορετικό τρόπο και να συνειδητοποιεί πόσο ωραία μπορεί να ζει, χρησιμοποιώντας τις υπόλοιπες αισθήσεις.

ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ: Το ταξίδι της Μόζας στον κόσμο των ανθρώπων με προβλήματα όρασης και η προσέγγιση αυτών των ατόμων βοηθά στην κατανόηση της αμηχανίας απέναντι σε αυτά τα άτομα, στην ευαισθητοποίηση απέναντι στο συγκεκριμένο θέμα, καθώς και στη γνώση της κατανόησης του κόσμου μέσα από τις υπόλοιπες αισθήσεις.

Μετά την παρουσίαση της αφήγησης και τη σημειωτική κωδικοποίησή της, ακολούθησαν οι παρακάτω δραστηριότητες:

1. ΑΣΚΗΣΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ «ΟΔΗΓΗΣΕ ΤΟΝ ΤΥΦΛΟ»

Δραστηριότητα ενσυναίσθησης σε ζευγάρια, κατά την οποία το ένα μέλος κλείνει τα μάτια του και αφήνεται να οδηγηθεί από το ζευγάρι του στο χώρο, με σκοπό την ενίσχυση αισθημάτων ασφάλειας και εμπιστοσύνης, την καλλιέργεια της ψυχοκινητικότητας, της κιναισθησης, της ακουστικής αντίληψης και του προσανατολισμού. Έπειτα από συζήτηση για τους δρομείς στους Παραολυμπιακούς Αγώνες και τους Προπονητές - Οδηγούς τους, οι μαθητές χωρίστηκαν σε ζευγάρια και ένα από τα δύο μέλη του ζευγαριού έκλεισε τα μάτια του και αναπαρέστησε το άτομο με πρόβλημα στην όραση. Το ζευγάρι του ήταν υπεύθυνο να το οδηγήσει με ασφάλεια σε μια συγκεκριμένη διαδρομή, καθοδηγώντας το χωρίς να το αγγίζει.

2. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ BRAILLE

Προσκλήθηκε στην τάξη εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής με γνώσεις του συστήματος ανάγνωσης και γραφής των τυφλών Braille. Εξήγησε στους μαθητές τον τρόπο με τον οποίο οι τυφλοί μέσω της αφής των δαχτύλων τους διαβάζουν ψηλαφώντας, έδειξε τις έξι ανάγλυφες κουκίδες, οι οποίες είναι τοποθετημένες ανά δύο οριζόντιες και ανά τρεις κάθετες και εξήγησε πώς, ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο είναι τοποθετημένες ανά τρεις, μπορούν να γίνουν 63 συνδυασμοί, αντιπροσωπεύοντας αριθμούς και γράμματα. Στη συνέχεια, οι μαθητές δοκίμασαν τον τρόπο που διαβάζουν τα άτομα με πρόβλημα στη όραση, στο κείμενο που είχαν στο μάθημα της Γλώσσας, στο αντίστοιχο βιβλίο με γραφή BRAILLE. Χρησιμοποίησαν τα χέρια τους από αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω, όπως θα έκαναν και στο συμβατικό βιβλίο.

3. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΓΙΑ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Αναζήτηση και διερεύνηση του μουσείου αφής, που βρίσκεται στην Αθήνα και είναι ένα από τα πέντε μουσεία του είδους στον κόσμο. Ακολούθησε συζήτηση για την ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου μουσείου, όπου οι επισκέπτες μπορούν να αγγίζουν τα εκθέματα, τα οποία είναι πιστά αντίγραφα των πρωτοτύπων. Αυτό ήταν η αφορμή για τη γέννηση της ιδέας δημιουργίας ενός βιβλίου αφής από τους μαθητές, για τους ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης.

4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ ΑΦΗΣ

Δημιουργία ενός βιβλίου με τίτλο «το αλφαβητάρι της αφής», για παιδιά πρώτης σχολικής ηλικίας, που αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην όραση, όπου με τη βοήθεια της αφής

δύναται να αναπτύξουν απτικές δεξιότητες, να γνωρίσουν διάφορα υλικά και να γίνει μια απόπειρα για εκμάθηση των γραμμάτων μέσα στο σύνολο της λέξης, σύμφωνα με την ολική μέθοδο πρώτης ανάγνωσης.

5. PANTEBOY ME THN TEXNH

Με αφορμή τον πίνακα του Πάμπλο Πικάσο «Το φαγητό του τυφλού» (1903), πραγματοποιήθηκε συζήτηση για τον δημιουργό και τον πίνακα. Μετά την προβολή του πίνακα και την πρώτη αυθόρμητη αντίδραση των μαθητών, παρατηρήθηκε το πρόσωπο που απεικονίζεται, η στάση του σώματος και οι εκφράσεις του, καθώς και ο χώρος και τα χρώματα που χρησιμοποιήθηκαν. Οι μαθητές αναφέρθηκαν σε ό,τι τους έκανε εντύπωση και συζήτησαν, αν το πρόσωπο του τυφλού είναι χαρούμενο ή λυπημένο. Προσδιορίστηκε, πως τη συγκεκριμένη περίοδο ο Πικάσο χρησιμοποιούσε το μπλε χρώμα για να αναπαραστήσει τη θλίψη, τη μελαγχολία και την υποτάγη στη μοίρα των ανθρώπων του παρισινού πεζοδρομίου (άστεγοι, πεινασμένοι, ζητιάνοι). Αφού έγινε αναφορά στον καταγγελτικό ρόλο που είχαν αυτά τα έργα τη συγκεκριμένη εποχή απέναντι στην κοινωνία, οι μαθητές ενεργοποίησαν τη φαντασία τους και συμπλήρωσαν, ό,τι πίστευαν πως έλειπε από τον πίνακα. Εκφράστηκαν, καλλιεργώντας την αισθητική τους αντίληψη και κριτική σκέψη και κατέληξαν, πως αυτό που έλειπε από τον τυφλό του πίνακα, ήταν ό,τι θα έλειπε από τον καθένα, αναδεικνύοντας πως οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί, αλλά έχουν τις ίδιες ανάγκες. Τέλος, έδωσαν έναν άλλο τίτλο στον πίνακα.

Οι μαθητές μέσα από τις ζωγραφιές τους, έβαλαν χρώμα στον πίνακα και μια νότα αισιοδοξίας, συμπλήρωσαν αντικείμενα, φαγητά στο τραπέζι και αφού εντόπισαν τη μοναξιά του απεικονιζόμενου προσώπου, πρόσθεσαν συντροφιά, κινητό τηλέφωνο, τηλεόραση, ραδιόφωνο κ.λ.π.

6. ΠΑΓΩΜΕΝΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Έπειτα από το χωρισμό σε ομάδες, μοιράστηκαν ρόλοι και οι μαθητές δημιούργησαν μια παγωμένη/ακίνητη εικόνα με τα σώματά τους, η οποία αποτύπωνε μια συγκεκριμένη στιγμή δράσης ή μια γενικότερη έννοια ή ιδέα και την παρουσίασαν στις υπόλοιπες ομάδες. Οι θεατές έπρεπε να μαντέψουν σε κάθε εικόνα ποιος μαθητής αναπαριστά το άτομο με πρόβλημα στην όραση, αλλά και την ηλικία του. Στη συνέχεια, τη λύση την έδινε η κάθε ομάδα μέσα από τη θεατρική απόδοση των ρόλων, αφού με ένα άγγιγμα η εικόνα

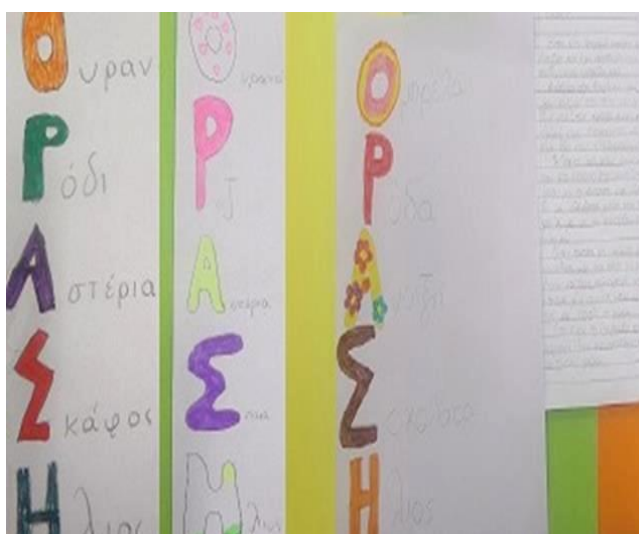
ξεπάγωνε και ζωντάνευαν οι ήρωες. Ακολούθως, έγινε διαγωνισμός για την ανάδειξη της καλύτερης παγωμένης εικόνας. Ήταν μια δραστηριότητα κατά την οποία ενίσχυσαν την ενσυναίσθηση, αφού μπήκαν στη θέση του άλλου και αντιλήφθηκαν, πως δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στους ανθρώπους αυτούς και τον εαυτό τους. Επίσης, ενίσχυσαν την εκφραστικότητα τους, καθώς ήταν μια ευκαιρία να εκφράσουν μέσα από το σώμα τους τις πληροφορίες που δέχθηκαν και να συνδράμουν στη διαδικασία μετατροπής τους σε γνώση.

7. ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ

Στη συγκεκριμένη πρόταση διδασκαλίας παρουσιάζεται η δύναμη που κρύβει κάθε λέξη και οι αλυσιδωτές αντιδράσεις που μπορεί να προκαλέσει, δίνοντας συγχρόνως την ευκαιρία στους μαθητές να ενεργοποιήσουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα, παίζοντας με τις λέξεις και πλάθοντας φανταστικές ιστορίες.

Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε η εξερεύνηση της λέξης «όραση», αφού ακολουθήθηκε η παρακάτω διαδικασία: Οι μαθητές έγραψαν τα γράμματα το ένα κάτω από το άλλο και δίπλα σε κάθε γράμμα έγραψαν την πρώτη λέξη που τους ήρθε στο μυαλό. Ακολούθως, επινόησαν και έγραψαν τις δικές τους ιστορίες, συμπεριλαμβάνοντας τις λέξεις που είχαν γράψει προηγουμένως.

«Το βουνό των νάνων»

Σταματοπούλου Ιωάννα (2005)

Εκδόσεις Κέδρος

ΣΕΝΑΡΙΟ-ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ: μια μάγισσα και μια γάτα

ΧΩΡΟΣ: ιατρείο, ειδικό σχολείο, στάδιο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: σχολείο

ΕΙΔΟΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ: σύνδρομο Down και εγκεφαλική παράλυση

ΔΙΑΥΛΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: λεκτική επικοινωνία

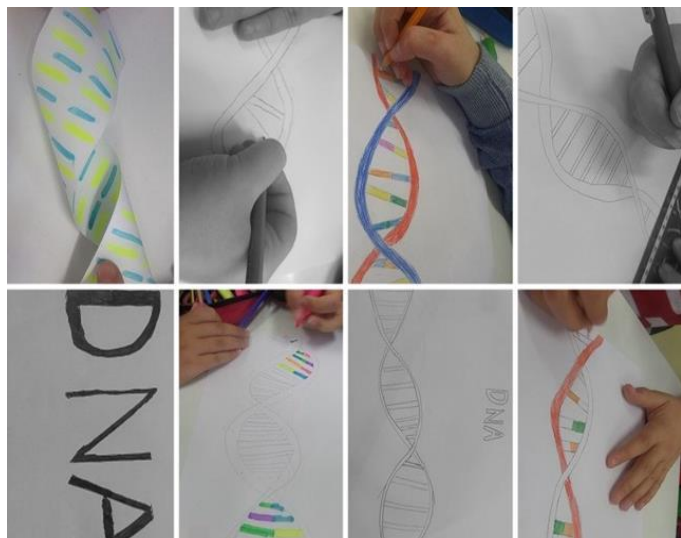
ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Ο Τάλι, ο οποίος έρχεται από το βουνό των νάνων, και η Μόζα ξεκινούν ένα ταξίδι ανακάλυψης στον κόσμο των ατόμων με σύνδρομο Down και εγκεφαλική παράλυση. Μαθαίνουν τι ακριβώς είναι, τις αιτίες που τα προκαλούν και τους τρόπους αντιμετώπισης σε ειδικά κέντρα και εκπαιδευτήρια. Μπαίνουν στη θέση αυτών των ατόμων και προτείνουν τρόπους, με τους οποίους θα μπορούσαν να βοηθήσουν αυτά τα άτομα.

ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ: Τα παιδιά με σύνδρομο Down μεγαλώνουν πολύ διαφορετικά σε σχέση με παλαιότερα. Έχουν ενταχθεί στα σχολεία και με την κατάλληλη στήριξη από το οικογενειακό, σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον, αναπτύσσουν σε μεγάλο βαθμό τις δυνατότητές τους.

Μετά την παρουσίαση της αφήγησης και τη σημειωτική κωδικοποίησή της, ακολούθησαν οι παρακάτω δραστηριότητες:

1. ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ

Το σύνδρομο Down είναι η πιο διαδεδομένη αυτοσωμική ανωμαλία και η δεύτερη σημαντικότερη κληρονομική διαταραχή, η οποία σχετίζεται με τη νοητική υστέρηση. Ο πιο συνηθισμένος τύπος είναι η τρισωμία - 21, στην οποία ένα επιπλέον χρωμόσωμα προσκολλάται στο 21^ο ζευγάρι. Τα άτομα με σύνδρομο Down έχουν συνήθως ιδιαίτερα σωματικά χαρακτηριστικά, όπως στρογγυλό πρόσωπο και λοξά μάτια, χωρίς πτυχές στα βλέφαρα. Για να μπορέσουν οι μαθητές να κατανοήσουν τον μικρόκοσμο,

προτιμήθηκε η μοντελοποίηση. Τελευταία έχουν γίνει πολλές προσπάθειες ένταξης της μοντελοποίησης στη διδασκαλία, μια μέθοδος αναπαράστασης ενός φαινομένου που συμβαίνει στον φυσικό κόσμο, επειδή η αναπαράσταση βοηθά στην καλύτερη κατανόηση. Μέσα από τις δραστηριότητες μοντελοποίησης, κατανόησαν οι μαθητές, πως τα παιδιά που γεννιούνται με σύνδρομο Down έχουν 47 χρωμοσώματα και συγκεκριμένα στο 21^ο, αντί για δύο αντίγραφα, πρόσθεταν ένα παραπάνω.

Ζευγάρια καλτσών - χρωμοσωμάτων

Στο 21ο ζευγάρι ...

2. ΑΛΛΑΓΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Από μικρή ηλικία τα παιδιά μαθαίνουν να εκφράζονται μέσα από τις ζωγραφιές τους, χτίζοντας γέφυρες επικοινωνίας με τους μεγάλους. Μέσα από αυτές, αποκωδικοποιούνται μηνύματα και ό,τι άλλο θεωρούν σημαντικό για τον τρόπο που βιώνουν την πραγματικότητα. Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα οι μαθητές άλλαξαν το εξώφυλλο του βιβλίου, χρησιμοποιώντας τη δύναμη της ζωγραφικής, για να περάσουν τα δικά τους μηνύματα.

3. Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ – ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΣΤΑΜΠΕΣ

Ενώ το σύνδρομο Down δίνει έναν καλά αναγνωρισμένο φαινότυπο με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του προσώπου και μυοσκελετικά χαρακτηριστικά, νοητική αναπηρία και αυξημένο κίνδυνο σε διάφορα προβλήματα υγείας, υπάρχει σημαντική μεταβλητότητα αυτών των χαρακτηριστικών ανάμεσα στα άτομα με αυτό το σύνδρομο. Με αφορμή την παραπάνω πληροφορία, οι μαθητές έφεραν στην τάξη πατάτες και, αφού τις έκοψαν, δημιούργησαν σφραγίδες διαφόρων μεγεθών, που τις χρησιμοποίησαν για να κάνουν στάμπες. Έπειτα, τις βούτηξαν σε χρώμα, τις πίεσαν στην επιφάνεια του χαρτιού και αποτύπωσαν το σχέδιο, το οποίο προοριζόταν για το κεφάλι του ανθρώπου, που θα σχεδίαζαν στη συνέχεια. Ακολούθησε συζήτηση μετά από τη διαπίστωση, πως οι πατάτες από τη φύση τους είχαν διαφορετικό μέγεθος και συνεπώς, θα είχε διαφορετικό μέγεθος και το δικό τους σχέδιο, επειδή έτσι καθορίστηκε από τη φύση λόγω διαφορετικών παραγόντων, τονίζοντας τη μεταβλητότητα των χαρακτηριστικών των ατόμων με σύνδρομο Down. Στη

συνέχεια, αφού σχεδίασαν τον δικό τους ήρωα, έφτιαξαν το προφίλ του. Έτσι, μέσα από παιγνιώδη διάθεση, οι μαθητές συμμετείχαν στη δημιουργική διαδικασία της συγγραφής.

Υλικά:

Παραμύθια με αναφορές στην αναπηρία, που προάγουν τις αρχές της ισότητας, του σεβασμού της ετερότητας και τα οποία δεν αναπαράγουν στερεότυπα μέσα από τα κείμενα και τις εικόνες τους.

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Όλοι οι μαθητές συμμετείχαν με ενεργή εμπλοκή, με ενδιαφέρον και ενθουσιασμό. Είχαν την ευκαιρία να εκφραστούν δημιουργικά, αλλά και να συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία, χωρίς το φόβο του λάθους, αφού δεν υπήρχε σωστό ή λάθος στην έκφραση των απόψεών τους. Επίσης, επετεύχθη η πολυεπίπεδη αισθητική απόλαυση, η μετατροπή των πληροφοριών σε γνώσεις, καθώς και η συναισθηματική τους ανάπτυξη. Κατά τη διαδικασία ανάδρασης και ολοκλήρωσης, οι μαθητές ρωτήθηκαν για τους εναλλακτικούς τρόπους δουλειάς (τι τους άρεσε περισσότερο από τις δραστηριότητες που συμμετείχαν). Από τις απαντήσεις τους προέκυψε, πως ευχαριστήθηκαν, συνεργάστηκαν, δεν δυσκολεύτηκαν με τις νέες έννοιες, ενώ παράλληλα ανακάλεσαν και χρησιμοποίησαν προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες τους.

Φωτεινή Τσίρλη
2^ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Ν. Επιβατών
2014 - 2015

Οι Μύθοι του Αισώπου

Σκοπός - Στόχοι:

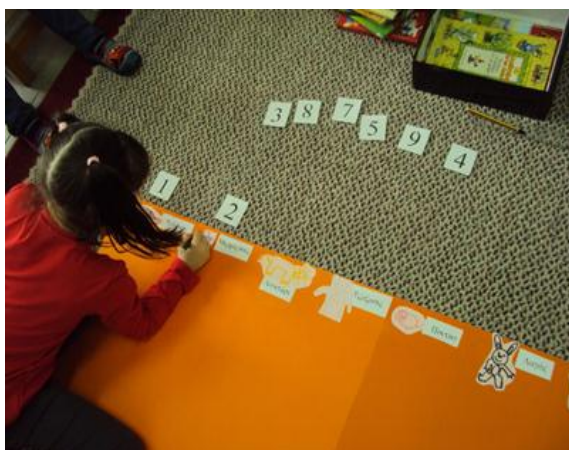
Σκοπός: Να κατακτήσουν οι μαθητές γνώσεις γύρω από τον Αίσωπο και τους μύθους του.
Στόχοι: Να μάθουν να συνεργάζονται, να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες.

Τα βήματα:

1. Τα παιδιά άκουσαν τις πληροφορίες για τον Αίσωπο και αποφάσισαν όλα μαζί να συλλέξουν κι άλλες, ζητώντας τη βοήθεια των γονέων τους. Έτσι, δημιούργησαν με την καθοδήγηση της εκπαιδευτικού, ένα σημείωμα προς τους γονείς, με το οποίο ζητούσαν πληροφορίες για τον Αίσωπο (βιβλία, εικόνες, CD, DVD, κ.ά.).
2. Τα παιδιά παρατήρησαν το χάρτη της Ελλάδας και εντόπισαν κάποιες από τις πόλεις που ταξίδεψε ο Αίσωπος.

3. Έπαιξαν γλωσσικά παιχνίδια, καθώς και το παιχνίδι με τους γρίφους χειμώνα, που έφεραν τα ζωάκια-ήρωες των μύθων του Αισώπου, που φιλοξενήθηκαν στην τάξη.
4. Πραγματοποιήθηκε κλήρωση και η κάθε ομάδα ανέλαβε να παρουσιάσει έναν συγκεκριμένο μύθο του Αισώπου με διαφορετικό τρόπο.
5. Τα παιδιά, καθισμένα στα τραπεζάκια, συζήτησαν για το μύθο που είχαν. Παροτρύνθηκαν να γράψουν τα ονόματά τους σε χαρτί, για να τα αναρτήσουν στον πίνακα για να καταγράψουν τις δράσεις τους.
6. Σε πίνακα αναφοράς γράφτηκαν και μετρήθηκαν τα ζωάκια-ήρωες των μύθων, με τα οποία ασχολήθηκαν. Ο πίνακας αναφοράς αποτελούταν από 8 στήλες. Σε κάθε στήλη γράφονταν πληροφορίες για το κάθε ζωάκι.

7. Στο τέλος, κάθε ομάδα παρουσίασε με θεατρικό δρώμενο έναν μύθο του Αισώπου.

Αναλυτικά τα βήματα και το σχετικό υλικό:

<https://www.dropbox.com/s/di5yfbzgz7qigtm/MY%CE%98%CE%9F%CE%99%20%CE%91%CE%99%CE%A3%CE%A9%CE%A0%CE%9F%CE%A5%20-%20%CE%BF%20%CE%9D%CE%97%CE%A0.%20%CE%9D.%20%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%92%CE%91%CE%A4%CE%A9%CE%9D.pdf?dl=0>

Υλικά:

Μύθοι του Αισώπου

Ο λαγός και η χελώνα

Ο τζίτζικας και μέρμηγκας

Η αλεπού κι ο πελαργός

Το λιοντάρι και το ποντίκι

Βιβλία

Μύθοι του Αισώπου, Εκδόσεις Σαββάλας (2007)

135 Μύθοι του Αισώπου, Εκδόσεις Άγκυρα (2013)

Ιστορίες από τον Αίσωπο, Εκδόσεις Πατάκης (2014)
Τραγουδώ Μύθους του Αισώπου, Εκδόσεις Διάπλαση (2010)

Βιβλιογραφία

Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (2008). *REGGIO EMILIA: Οι χίλιες γλώσσες των παιδιών προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Πατάκης. (σελ. 345-369)
Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π., & Μπασαγιάννη, Ε. (2007). *Οδηγός Νηπιαγωγού. Εκπαιδευτικοί Σχεδιασμοί. Δημιουργικά Περιβάλλοντα*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
Ντολιοπούλου, Ε. (2000). *Σύγχρονα Προγράμματα για παιδιά Προσχολικής Ηλικίας*. Αθήνα: Τυποθήτω. (σελ. 325-353)
Πληροφορίες από το διαδίκτυο, CD, DVD, κ.ά.

Σχόλια – Παρατηρήσεις:

Τα παιδιά ανέπτυξαν κοινωνικές δεξιότητες, έμαθαν να συνεργάζονται, να επιλύουν προβλήματα, να συμφωνούν και/ή να διαφωνούν, να ανταλλάσσουν ιδέες, να χαίρονται και να διασκεδάζουν με την εκπαιδευτική διαδικασία.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Πέρασμα γυναικών από το Βυζάντιο μέχρι σήμερα

Σκοπός - Στόχοι:

- Να εντοπίσουν τα παιδιά της τάξης τον έμφυλο διαχωρισμό της εκπαίδευσης την εποχή του Βυζαντίου, με τον κοινωνικό αποκλεισμό των κοριτσιών από αυτήν.
- Μέσω ιστορικής αναδρομής, να ενημερωθούν για την εκπαίδευση της γυναίκας από το Βυζάντιο μέχρι σήμερα.
- Να κατανοήσουν την πολύτιμη συμβολή των γυναικών στο χώρο της κοινωνικής προσφοράς, αλλά και της εκπαίδευσης- επιστήμης γενικότερα.
- Να αρθούν τυχόν στερεοτυπικές αντιλήψεις σε ό,τι αφορά την ισότιμη αποδοχή και των δυο φύλων στη σύγχρονη εποχή.

Τα βήματα:

1. Υπήρξε αρχικά προβληματισμός (αφόρμηση) των μαθητών από τα μάθημα της Ιστορίας, με θέμα την εκπαίδευση στο Βυζάντιο και τη θέση της γυναίκας.
2. Οι μαθητές προβληματίστηκαν και ταυτόχρονα εντόπισαν τη διαφορετική αντιμετώπιση σχετικά με τα δυο φύλα (άνδρας - γυναίκα, από τα αρχαία χρόνια).
3. Ακολούθησε μια ιστορική διαδρομή μέσα στην τάξη, σχετικά με το ρόλο ανδρών και γυναικών στην εκπαίδευση και στην κοινωνία γενικότερα.
4. Ως 1^η δραστηριότητα, προτάθηκε στους μαθητές ανά ομάδες, να σχολιάσουν κείμενα από το βιβλίο της Γλώσσας-Ανθολόγιο και το βιβλίο των Μαθηματικών. Ανακάλυψαν ότι κατά το πλείστον, γίνεται αναφορά στο ανδρικό φύλο (π.χ. στα προβλήματα, σπάνια αναφέρεται η μαθήτρια, συνήθως ο μαθητής κλπ.).
5. Στη 2^η δραστηριότητα αναφέρθηκαν-επεξεργάστηκαν επαγγέλματα ανδρών-γυναικών, στα πλαίσια της ιστορικής εξέλιξης.
6. Στην 3^η δραστηριότητα αναφέρθηκε ο ρόλος της γυναίκας στην οικογένεια και την κοινωνία κι έγινε μια συσχέτιση της σύγχρονης γυναίκας με τη γυναίκα παλαιότερα.
7. Στην 4^η δραστηριότητα αναφέρθηκαν γυναίκες, που προσέφεραν σημαντικά στην κοινωνία σε διάφορους τομείς και από διάφορες χώρες.
8. Ως 5^η δραστηριότητα ακολούθησε δραματοποίηση από μαθητές –μαθήτριες, σχετική με το ρόλο των δυο φύλων στην οικογένεια τη σύγχρονη εποχή.
9. Η ολοκλήρωση του προγράμματος-πρότζεκτ ολοκληρώθηκε με την 6^η δραστηριότητα, που περιλάμβανε τη δημιουργία διαφανειών (power-point), με την παρουσίαση της εξέλιξης της γυναικείας εκπαίδευσης διαχρονικά, από το Βυζάντιο μέχρι σήμερα. Παράλληλα, παρουσιάστηκαν γυναίκες που συνέβαλαν και συμβάλλουν θετικά στην εξέλιξη της κοινωνίας, όπως στον τομέα των εφευρέσεων, σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η προαναφερόμενη εκπαιδευτική διαδικασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια παρουσίασης ολοκληρωμένου προγράμματος, τύπου πρότζεκτ, με διαθεματική προσέγγιση στα μαθήματα της Γλώσσας, της Ιστορίας, των Μαθηματικών, της Κοινωνικής Αγωγής, της

Μουσικής, των Εικαστικών, της Γεωγραφίας και της Πληροφορικής. Οι μαθητές της τάξης, χωρίστηκαν σε ομάδες και τηρήθηκαν όλες οι διαδικασίες εφαρμογής της ομαδο-συνεργατικής διδασκαλίας. Ο ρόλος της εκπαιδευτικού ήταν βοηθητικός και ενθαρρυντικός σε κάθε στάδιο.

Ακολούθησε αξιολόγηση του προγράμματος με ερωτηματολόγια, που σχεδίασαν τα παιδιά σε ομαδική εργασία. Αφίσες και εικόνες, που φιλοτεχνήθηκαν από τους μαθητές, αναρτήθηκαν σε κεντρικό σημείο της τάξης. Οι μαθητές, αποφάσισαν να παρουσιάσουν το θέμα τους και σε άλλες τάξεις του σχολείου την ημέρα παρουσίασης καινοτόμων δράσεων. Ως πρόσθετη δράση, προτάθηκε από τα παιδιά η μελέτη παρόμοιου προγράμματος σε άλλους τομείς.

Αναλυτικά το Πρόγραμμα: http://cultureedu.gr/images/byzantio/emfilos_liakou.pdf

Υλικά:

Τα παιδιά σχολίασαν βιβλία, ταινίες, έργα τέχνης, φωτογραφίες και τραγούδια που ανακάλυψαν στο διαδίκτυο και στο youtube, σχετικά με τη θέση της γυναίκας παλαιότερα και στη σύγχρονη εποχή. Όλα τα παραπάνω αναφέρονταν σε παγκόσμιο επίπεδο, συγκρίνοντας τη ζωή και την εξέλιξη γυναικών από όλο τον κόσμο.

Βιβλία

Νάσκου-Περράκη Π., Ταραράς Κ., & Χαϊνογλου Κ. (2013). *Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ερωτήσεις και Απαντήσεις*. Αθήνα: Θέμις

Γλώσσα-Ανθολόγιο, Μαθηματικά, Γεωγραφία, Κοινωνική Αγωγή και Ιστορία της Ε΄τάξης.

Τα σχόλια των μαθητών, επικεντρώθηκαν στα παρακάτω:

- Στη Γλώσσα-Λογοτεχνία αναφέρθηκαν ο ρόλος της γυναίκας στο σπίτι, ως μάνα, με δεξιότητες που ταιριάζουν στην ενασχόληση με τα οικιακά και το σπίτι.
- Στην Ιστορία δόθηκε έμφαση στην απουσία της γυναίκας στις θεματικές ενότητες που μελετήθηκαν (του πολέμου, της πολιτικής, της διπλωματίας, του εμπορίου και της οικονομίας).
- Στα Μαθηματικά πραγματοποιήθηκε χρήση του αρσενικού γένους για να δηλώσει και τα δυο γένη, πρόταξη του αρσενικού ονόματος στα ζεύγη ανδρικών – γυναικείων ονομάτων και διάκριση στα επαγγέλματα και στερεοτυπικά χαρακτηριστικά.

Ταινία

Οι μαθητές είδαν και επεξεργάστηκαν κριτικά την ταινία «*Κάντο όπως ο Μπέκαμ*» (συμμετοχή και διάκριση ενός κοριτσιού στο ποδόσφαιρο).

Έργα τέχνης

Αναζητήθηκε σε έργα σύγχρονων ζωγράφων η θέση της γυναίκας, όπως:

Ο ποιητής και η Μούσα, ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Πρώτα θήματα, ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

Προσμονή, ΛΥΤΡΑΣ.

Επισημάνθηκε η έλλειψη και μη αναφορά την περίοδο της Τουρκοκρατίας στο *Κρυφό σχολειό*, ΓΥΖΗΣ.

Η επιλογή των τραγουδιών, αφορούσε την ελληνική και ξένη μουσική.

Ως πρόσθετη δραστηριότητα, δόθηκε στους μαθητές, η επεξεργασία πιθανών σεναρίων, που αφορούν τη στάση των ατόμων σχετικά με το ρόλο της γυναίκας και του άνδρα σε επαγγέλματα που θεωρούνται αντίστοιχα γυναικεία ή ανδρικά. Η δραστηριότητα στόχευε στην άρση τυχόν στερεοτυπικών αντιλήψεων των δυο φύλων, σχετικά με την επιλογή του επαγγέλματος που επιθυμούν να κάνουν.

Έμφυλες διακρίσεις ανδρών-γυναικών.

1^ο σενάριο.

Την πρώτη ημέρα, που πηγαίνετε με τη μητέρα σου, να πάρετε τη μικρή σου αδελφή από το Νηπιαγωγείο, αντιλαμβάνεστε ότι ο Νηπιαγωγός είναι άνδρας;
Τι σκέφτεστε και πώς αντιδράτε, εσύ και η μητέρα σου;

Σκεφτήκαμε πως ο άντρας μπορεί να μην είναι τόσο
περιποιητικός, ήρεμος και υπομονετικός με τα παιδιά
όσο μια γυναίκα!

Αποτυπώνω τις σκέψεις μου.....

Μαθητές-Μαθήτριες

Μιχάλης Αρβανιτάκης
Γορμίνη Αρβανιτάκη
Μιχάλης Τρίχογης
Ιωάννα Κομετζή

Έμφυλες διακρίσεις ανδρών-γυναικών.

2^ο σενάριο.

Χρειάζεστε υδραυλικό για μια διαρροή στο σπίτι σας. Τηλεφωνείτε και σε λίγη ώρα εμφανίζεται μια γυναίκα υδραυλίκος. Σημειώστε τις σκέψεις που περνούν από το μυαλό σας όταν την αντικρίζετε.

Οι σκέψεις που πέρασαν από το μυαλό μας είναι ότι συνήθως υδραυλικοί είναι οι άντρες και το πιστεύουμε γιατί λένε ότι οι άνδρες είναι πιο δυνατοί σωματικά και χιαντό μας έκανε εντύπωση που ήταν γυναίκα!

Αποτυπώνω τις σκέψεις μου.....

Μαθητές-Μαθήτριες

Γεωργία

Σμαράγδα

Δήμητρα

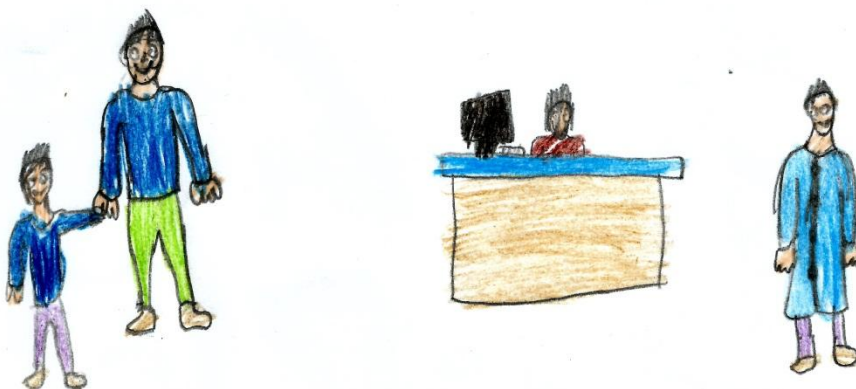
Έμφυλες διακρίσεις ανδρών-γυναικών.

3ο σενάριο.

Όταν πηγαίνετε με τον πατέρα σου στο γιατρό, διαπιστώνετε ότι ο γραμματέας του είναι άνδρας.
Τι σκέφτεστε και πώς αντιδράτε, όταν τον βλέπετε;

Στην αρχή μου φάνηκε λίγο περίεργο διότι συνήθως ένας γραμματέας είναι γυναίκα. Μετά ανέκτησα ότι κάθε δουλειά είναι διαδεδομένη και για άνδρες και για γυναίκες, δυστυχώς όμως ο κόσμος σήμερα μόλις βλέπει κάτι τέτοιο του φαίνεται περίεργο, όπως έκανα κι εγώ, μετά το τηλεφώνημά μου λάθη, ήμαρνα να ξαναδώ κάτι τέτοιο υποθέτω ότι δεν θα μου φανεί τόσο περίεργο ελπίζω να κάνεται κι εγείντο το ίδιο.

Αποτυπώνω τις σκέψεις μου,.....

Μαθητές-Μαθήτριες

Ελευθερία Μιχαήλου
Ελλη Τσακάλι
Γιώργος Τσαμάρης
Γρηγόρης Χανσογιάννης

Έμφυλες διακρίσεις ανδρών-γυναικών.

4ο σενάριο.

Στο απέναντι οικοπέδο, χτίζεται νέα οικοδομή. Η εργοδηγός, υπεύθυνη για τις εργασίες, είναι γυναίκα. Πώς νομίζεις, ότι την αντιμετωπίζουν οι άλλοι εργάτες;

Μας φαίνεται περίεργο. Δεν συνηθίζουμε να βλέπουμε γυναίκες εργοδηγούς. Αλλά μπορούν να τα ισαρά φέρουν το ίδιο!!

Ρόση
Αδίκη
Αντρέα

Έμφυλες διακρίσεις ανδρών-γυναικών.

5ο σενάριο.

Η κοπέλα που κρατά το μικρό σου αδελφό, 10 μηνών, έχει αρρωστήσει. Οι γονείς σου έβαλαν αγγελία και εμφανίστηκε ένα γέρο παλικάρι. Πώς αντέδρασαν οι γονείς σου; Εσύ τι σκέφτηκες;

Οι γονείς μόλις κατάλαβαν ότι ένα γέρο παλικάρι ήθελε να κρατήσει τον γιο τους δέχτηκαν να το δοκιμάσουν. Οι γονείς ήταν ανόητοι γιατί τους είχαν διμυρωήσει ότι αν όταν χυρίσανε από την δουλειά τους θα έβλεπαν το παιδί τους χαρούμενο τότε θα πίστευαν ότι το παλικάρι θα είχε προσέξει καλά το παιδί ενώ αν έβλεπαν το παιδί να κλαίει θα πίστευαν ότι το παλικάρι θα είχε κάνει κακή δουλειά.

Αποτυπώνω τις σκέψεις μου.....

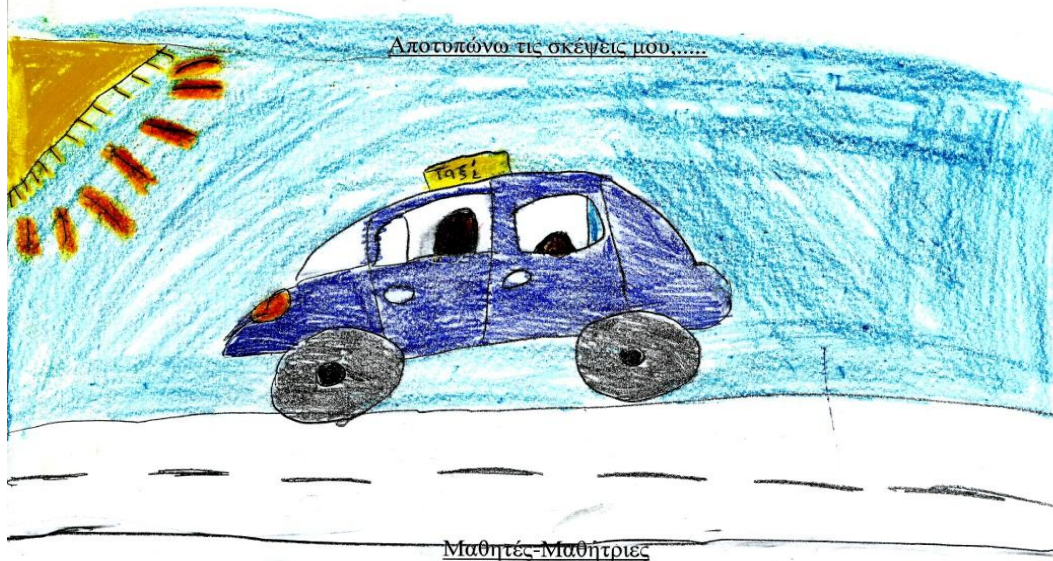
Μαθητές-Μαθήτριες

Γιάννης Φίλιππος Άγγελος Λάτσιος Γιάννης Μηρουτοσ

Έμφυλες διακρίσεις ανδρών-γυναικών.

6ο σενάριο.

Το απόγευμα που πήρατε ταξί, μαζί με τη μητέρα σου για να πάτε στον οδοντίατρο, η οδηγός του ταξί ήταν γυναίκα. Εσύ τι σκέφτηκες; Η μητέρα σου πώς αντέδρασε; Δεν χρειάζεται πάντα να οδηγούν ταξί οι άντρες, μπορούν όμως να οδηγούν και οι γυναίκες. Έχουν τα ίδια προσόντα με τους άντρες!!

Ελίνα
Έυα

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Η συνολική διαδικασία εξελίχθηκε ομαλά και χωρίς προβλήματα. Στον απολογισμό του προγράμματος, όλα τα παιδιά ήταν ενθουσιασμένα για τις γνώσεις που έλαβαν. Επιπρόσθετα, ευαισθητοποιήθηκαν για τον έμφυλο διαχωρισμό που αποτυπώνεται σε σχολικά εγχειρίδια, βιβλία, ταινίες, τραγούδια και σε τομείς, όπως στην ενημέρωση, στα δημόσια έγγραφα, στα έντυπα και στις ανακοινώσεις.

Η ιστορία της Γραφής

Σκοπός - Στόχοι:

Οι στόχοι, που τέθηκαν εξ αρχής, ήταν:

- Να γίνει κατανοητό από τα παιδιά, ότι η γλώσσα είναι ένας κώδικας επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, ο οποίος μπορεί να εμφανιστεί με διαφορετικές μορφές.
- Να γνωρίσουν περιοχές του κόσμου, όπου βρέθηκαν τα πρώτα γραπτά γλωσσικά μνημεία (σύνδεση του προγράμματος με τη Γεωγραφία).
- Να γνωρίσουν διαφορετικούς γλωσσικούς κώδικες σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους (σύνδεση του προγράμματος με την Ιστορία).
- Να διασκεδάσουν, μαθαίνοντας και μέσα από το παιχνίδι, το θέατρο και τη ζωγραφική.

Τα βήματα:

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2015-16, οι μαθητές και οι μαθήτριες του Β1 του 92^{ου} Δημοτικού Σχολείου Θεσσαλονίκης συμμετείχαν στο Πρόγραμμα Πολιτιστικών Θεμάτων με τίτλο «Η Ιστορία της γραφής». Το πρόγραμμα διήρκεσε τέσσερις μήνες, από τα μέσα Οκτωβρίου 2015 έως το τέλος Φεβρουαρίου 2016. Βασικό εργαλείο για την υλοποίηση του προγράμματος αποτέλεσε το διδακτικό πακέτο «Ιστορία της γραφής» της Διεύθυνσης Μουσείων του ΥΠ.ΠΟ.Α..

1^η Δραστηριότητα (2 διδακτικές ώρες)

Τα παιδιά εξοικειώθηκαν με την αφήγηση και την καλλιέργεια του προφορικού λόγου: καθισμένα σε κύκλο έπαιζαν το «σπασμένο παραμύθι», όπως το ονόμαζαν, ως παραφθορά του γνωστού παιχνιδιού «σπασμένο τηλέφωνο». Το έναυσμα έδινε η εκπαιδευτικός της τάξης με το «Μια φορά κι έναν καιρό ήταν...». Το λόγο έπαιρναν διαδοχικά τα παιδιά και πρόσθεταν τη δική τους εκδοχή στο παραμύθι, που ξετυλίγονταν από τα στόματα των παιδιών. Στο τέλος, το κάθε παιδί ζωγράφιζε την εικόνα που είχε προσθέσει στην ιστορία. Οι εικόνες ενώνονταν και απεικόνιζαν το παραμύθι που μόλις είχε δημιουργηθεί από τα ίδια.

2^η Δραστηριότητα (4 διδακτικές ώρες)

Αξιοποιώντας τον παγκόσμιο χάρτη που ήταν αναρτημένος στον τοίχο της τάξης, τα παιδιά έμαθαν σε ποιες περιοχές του κόσμου εμφανίστηκαν οι πρώτες μορφές γραφής (βραχογραφίες) και τα πρώτα γραπτά κείμενα (Αίγυπτος, Μεσοποταμία, Ελλάδα, Κίνα). Χωρισμένα σε ομάδες, ασχολήθηκαν με διαφορετικά γραπτά κείμενα και τα παρουσίασαν στην τάξη. Λόγω της μικρής ηλικίας των παιδιών, οι πληροφορίες δόθηκαν από την εκπαιδευτικό. Παράλληλα, έγινε χρήση του διαδικτύου για την προβολή φωτογραφιών.

3^η Δραστηριότητα (5 διδακτικές ώρες)

Το πρόγραμμα συνεχίστηκε στην αίθουσα υπολογιστών, όπου προβλήθηκαν οι δύο ταινίες του πακέτου «Ιστορία της γραφής». Μετά την προβολή των ταινιών, τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες των 3-4 ατόμων, δραματοποίησαν τα τμήματα των ταινιών που τους άρεσαν περισσότερο.

4^η Δραστηριότητα (2 διδακτικές ώρες)

Σημαντικό σημείο για την κατανόηση της ιστορίας και της εξέλιξης του γραπτού λόγου, καθώς και της γραφής ως κώδικα επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, ήταν η κατανόηση του ιστορικού χρόνου. Έτσι, έγινε επεξεργασία της έννοιας του χρόνου και της διαίρεσής του σε περιόδους. Λόγω της μικρής ηλικίας των παιδιών και της αντικειμενικής τους δυσκολίας στην κατανόηση αφηρημένων εννοιών, όπως είναι ο χρόνος, η ιστοριογραφική διαίρεση σε μεγάλες περιόδους: στην προϊστορική εποχή (βραχογραφίες), στην αρχαία εποχή, στη βυζαντινή, στην περίοδο της τουρκοκρατίας και στη σύγχρονη εποχή. Δόθηκαν και συζητήθηκαν τα κυριότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της κάθε εποχής (αρχιτεκτονική, τέχνη, θρησκεία, κ.ά.), ώστε να αποσαφηνιστούν τα όρια της κάθε εποχής.

5^η Δραστηριότητα

Στη συνέχεια του προγράμματος επιλέχθηκαν από την εκπαιδευτικό συγκεκριμένες δραστηριότητες για κάθε χρονική περίοδο:

Λίθινη εποχή (2 διδακτικές ώρες)

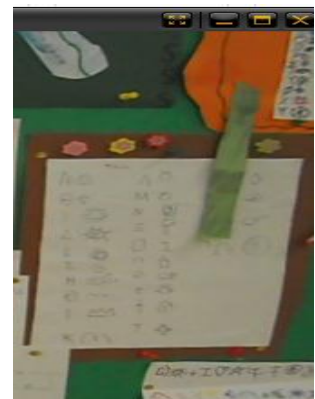
Ζωγραφίζω τη σπηλιά μου: Κάθε παιδί ατομικά απεικόνισε ένα μέρος της καθημερινότητάς του, όπως θα τη ζούσε αν βρισκόταν στην εποχή εκείνη. Είχε προηγηθεί συζήτηση για την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της εποχής αυτής. Οι ζωγραφιές κολλήθηκαν σε χαρτί του μέτρου, που αποτέλεσε τη «σπηλιά της τάξης».

Αρχαία εποχή (10 διδακτικές ώρες)

Ο δίσκος του Αινεία: Τα παιδιά κατασκεύασαν το δίσκο του Αινεία, έγραψαν μηνύματα και τα αντάλλαξαν μεταξύ τους.

Το δικό μου αλφαβητάρι: Σε χρωματιστά χαρτόνια, κάθε παιδί εμπνεύστηκε το δικό του αλφαβητάρι, όπου κάθε γράμμα της αλφαβήτας είχε διαφορετική απεικόνιση. Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας τον κρυφό τους κώδικα, τα παιδιά αντάλλαξαν σημειώματα. Η δραστηριότητα ήταν ιδιαίτερα διασκεδαστική, κυρίως, όταν έπρεπε να αποκαλύψουν το μήνυμα, που μόνο τα ίδια μπορούσαν να διαβάσουν.

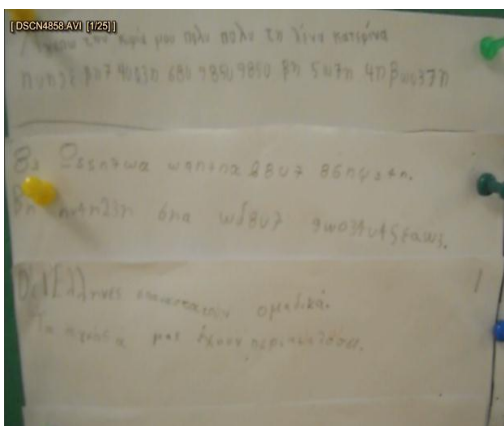
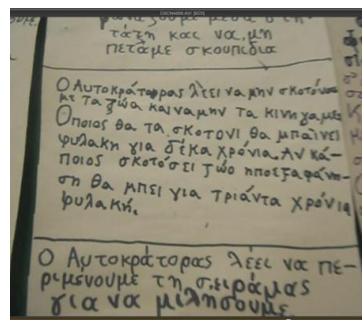

Ο δίσκος της Φαιστού: Κάθε παιδί κατασκεύασε το δικό του δίσκο της Φαιστού, χρησιμοποιώντας το αλφαβητάρι του. Είχε προηγηθεί συζήτηση για τη σπουδαιότητα του δίσκου της Φαιστού και για τη γραμμική Β.

Βυζαντινή εποχή (6 διδακτικές ώρες)

Τα χρυσόβουλα: Τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες των 4 ατόμων, κατασκεύασαν τα δικά τους χρυσόβουλα με σύγχρονα μηνύματα. Είχε προηγηθεί συζήτηση και είχαν δοθεί οι κατάλληλες πληροφορίες για τη χρήση των χρυσόβουλων.

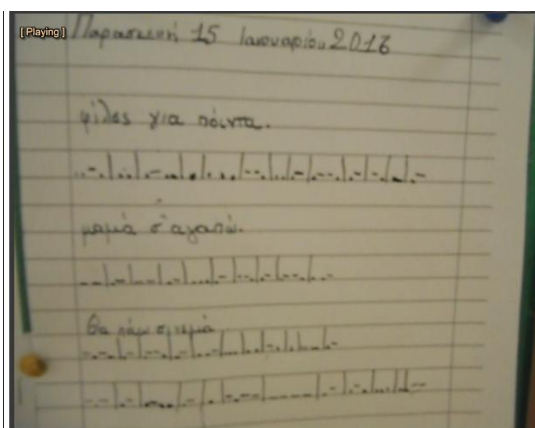

Τουρκοκρατία (4 διδακτικές ώρες)

Γίνομαι μέλος της Φιλικής Εταιρείας: Για την υλοποίηση της δραστηριότητας δόθηκε σε κάθε παιδί το κρυπτογραφημένο αλφάβητο των Φιλικών, καθώς και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούσαν στην αλληλογραφία τους. Στη συνέχεια, σε ομάδες των δυο ατόμων, έγραψαν τα δικά τους γράμματα.

Σύγχρονη εποχή (6 διδακτικές ώρες)

Εκπέμπω σήματα Μορς: Αφού μοιράστηκε ατομικά στο κάθε παιδί το αλφάβητο Μορς, αντάλλαξαν τα μηνύματά τους με το συγκεκριμένο κώδικα. Η δραστηριότητα ήταν ιδιαίτερα ελκυστική και διασκεδαστική και τα παιδιά ζήτησαν να παίξουν περισσότερο με τον συγκεκριμένο κώδικα. Αρκετά παιδιά απομνημόνευσαν τον κώδικα. Καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς δε, ακόμη και όταν το πρόγραμμα είχε ολοκληρωθεί, όταν ήθελαν να παίξουν είτε μεταξύ τους είτε με τη δασκάλα τους, έγραφαν κωδικοποιημένα μηνύματα με τον κώδικα Μορς. Πολύ συχνά, όταν τέλειωναν τις καθημερινές τους εργασίες, έμπαιναν στο ιστοφόρο τους και έστελναν μηνύματα στους στεριανούς τους φίλους.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Οι άθλοι του Ηρακλή

Σκοπός - Στόχοι:

Τα παιδιά:

- να έρθουν σε επαφή με την ελληνική μυθολογία και να χαρούν την ομορφιά των αρχαίων μύθων
- να γνωρίσουν τον Ηρακλή και τους άθλους του
- να γνωρίσουν τα «μυθικά τέρατα» που υπάρχουν στους άθλους του Ηρακλή, όπως ο Κέρβερος, η Λερναία Ύδρα κ.ά.
- να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους και να έρθουν σε επαφή με ποικίλες μορφές έκφρασης
- να αγαπήσουν το βιβλίο (φιλιαναγνωσία)
- να αναπτύξουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας
- να εργαστούν σε ομάδες
- να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα
- να εκφραστούν δημιουργικά και
- να προσεγγίσουν το θέμα μέσα από την τέχνη

Τα βήματα:

1. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες 3-4 παιδιών, την κίτρινη, την μπλε και την κόκκινη, και υπέγραψαν σε χαρτί ότι ανήκουν σ' αυτήν την ομάδα.
2. Το λιονταράκι, ο Λεώ, βοηθούσε στην επίλυση των διαφορών, όταν προέκυπταν.
3. Η κάθε ομάδα ανέλαβε να παρουσιάσει έναν άθλο του Ηρακλή ή κάποιο σημαντικό γεγονός από τη ζωή του ήρωα, με διαφορετικό τρόπο.
4. Έγινε συζήτηση για έναν από της μεγαλύτερους ήρωες της ελληνικής μυθολογίας, τον Ηρακλή.
5. Τα παιδιά γνώρισαν τους άθλους και τις αρετές του Ηρακλή μέσα από βιβλία μυθολογίας και το διαδίκτυο.
6. Με αφορμή τους άθλους του Ηρακλή, γνώρισαν πόλεις, λιμάνια, νησιά, λίμνες και πελάγη της χώρας μας.
7. Έμαθαν, ότι πολλά ονόματα από τα πελάγη της Ελλάδας έχουν τις ρίζες τους στη Μυθολογία, όπως για παράδειγμα το Ικάριο Πέλαγος προέρχεται από τον Ίκαρο ή το Αιγαίο πέλαγος από τον Αιγαία.
8. Δημιούργησαν τον χάρτη της Ελλάδας με τους άθλους του Ηρακλή ως παιχνίδι – παζλ.

Η κίτρινη ομάδα

Η κίτρινη ομάδα παρουσίασε το μύθο «Ο Ηρακλής συναντά την Αρετή και την Κακία», μέσα από την τέχνη του κουκλοθέατρου. Έφτιαξε κούκλες κουκλοθέατρου, όπως τον Ήλιο, τον Ηρακλή, την Αρετή και την Κακία, καθώς και το σκηνικό για το έργο της κι έπαιξε κουκλοθέατρο.

Η μπλε ομάδα

Η μπλε ομάδα ανέλαβε να παρουσιάσει το μύθο «Το λιοντάρι της Νεμέας». Με αφορμή το μύθο αυτό, έφτιαξε ψηφιδωτό με χάρτινες ψηφίδες, που είχε διαστάσεις 1,5 Χ 2 μέτρα.

Η κόκκινη ομάδα

Η κόκκινη ομάδα παρουσίασε το μύθο «Τα χρυσά μήλα των Εσπερίδων». Κατασκεύασε έναν πίνακα με την τεχνική του κολλάζ και της ζωγραφικής, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε ως σκηνικό στην καλοκαιρινή γιορτή μας.

Όλα τα παιδιά

- Κατά την περίοδο της Αποκριάς έφτιαξαν μάσκες για το λιοντάρι της Νεμέας και για τις Στυμφαλίδες όρνιθες με διάφορα υλικά, όπως κάνσον, γκοφρέ χαρτί, αυγοθήκες και φτερά.

- Κατασκεύασαν λιονταράκια με τα χαρτόνια από τα ρολά υγείας, τα κάνσον και τα ματάκια.
- Έφτιαξαν αφίσα με τους άθλους του Ηρακλή.
- Δημιούργησαν πίνακα – παζλ με τις χώρες και τα μέρη που πέρασε ο Ηρακλής και τις αντιστοίχισαν με τους άθλους του.
- Έφτιαξαν ερυθρόμορφα και μελανόμορφα αγγεία και ζωγράρισαν πάνω σ' αυτά τους άθλους του Ηρακλή.

9. Τα παιδιά έκαναν αντιστοιχίσεις της ονομασίας των άθλων με τις εικόνες τους σε έναν πίνακα αναφοράς, που είχαν ετοιμάσει.

10. Έπαιξαν διάφορα παιχνίδια λέξεων, όπου αναγνώρισαν, διάβασαν και ταύτισαν τις καρτέλες λέξεων από τους άθλους του Ηρακλή στον αντίστοιχο πίνακα αναφοράς και έκαναν ασκήσεις γραφής με αυτούς.
11. Έπαιξαν, αντιστοιχίζοντας κεραμικά έργα τέχνης, πίνακες ζωγραφικής και γλυπτά, που είχαν ως θέμα τους τους άθλους του Ηρακλή, με τους αντίστοιχους άθλους.
12. Έκαναν χρονικές ακολουθίες, συνθέτοντας τη ζωή και τους άθλους του Ηρακλή, μέσα από έργα κεραμικής τέχνης, πίνακες ζωγραφικής και γλυπτά.
13. Έπαιξαν ένα παιχνίδι, τους «μικρούς αρχαιολόγους». Σε ένα κουτί τοποθετήθηκαν κομμάτια με τμήματα από διάφορα έργα τέχνης και ταυτόχρονα στο πάτωμα απλώθηκαν τα αντίστοιχα έργα (κεραμικά, γλυπτά) στην ολοκληρωμένη τους μορφή. Το παιδί-«αρχαιολόγος» έπαιρνε από το κουτί ένα κομμάτι – λεπτομέρεια από ένα έργο (κεραμικό, γλυπτό) και έπρεπε, ως μικρός αρχαιολόγος, να ανακαλύψει και να βρει σε ποιο έργο τέχνης (αγγείο, μετώπη ναού, γλυπτό) ανήκει το κομμάτι αυτό.

14. Τα παιδιά, παίζοντας με τα αγγεία, έκαναν σειροθετήσεις με ένα κριτήριο, από το μεγαλύτερο προς το μικρότερο και αντίστροφα.
15. Έφτιαξαν και έπαιξαν ένα επιδαπέδιο παιχνίδι με τους άθλους του Ηρακλή. Ζωγράρισαν τους αριθμούς, που ήταν σε μέγεθος Α3, και τους πλαστικοποίησαν. Οι εκπαιδευτικοί πήραν εικόνες από βιβλία με τους άθλους του Ηρακλή, τις μεγέθυναν σε διαστάσεις Α3 και τις πλαστικοποίησαν. Το παιχνίδι παίζεται ως εξής: Απλώνονται στο πάτωμα, σαν πλακάκια δαπέδου, οι αριθμοί από το 1 έως το 25 και ανάμεσά τους τοποθετούνται οι άθλοι του Ηρακλή. Το παιδί που παίζει κάθε φορά, ρίχνει το ζάρι και

ανάλογα με τον αριθμό που φέρνει, περπατά στα ανάλογα πλακάκια. Όταν πατήσει σ' έναν άθλο, του γίνονται διάφορες ερωτήσεις – αινίγματα και αν απαντήσει σωστά, ρίχνει το ζάρι και προχωρά, ώσπου να φτάσει στο τέλος νικητής, όπως ο Ηρακλής, που είναι στο τελευταίο πλακάκι. Κάποιες φορές μπορούν να δεχτούν βοήθεια και από τους συμμαθητές τους. Το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί και με δύο παιδιά, όπου όταν το ένα δεν απαντά σωστά, χάνει τη σειρά του και παίζει το άλλο παιδί. Στην περίπτωση αυτή, το παιχνίδι γίνεται πιο ανταγωνιστικό και βγαίνει ένας νικητής. Γι' αυτό και προτιμήθηκε να παίζει κάθε φορά ένα παιδί μόνο του και να ανταγωνίζεται τον εαυτό του, για να έχει τελικά τη χαρά της νίκης και ότι τα κατάφερε να βγει νικητής, όπως ο Ηρακλής. Επιγραμματικά αναφέρονται παρακάτω μερικές αντιπροσωπευτικές ερωτήσεις:

- Ποιος είναι ο άθλος αυτός; Τον αναγνωρίζεις;
 - Τι έστειλε η Ήρα στον Ηρακλή, όταν ήταν μωρό στην κούνια του;
 - Πώς σκότωσε ο Ηρακλής το λιοντάρι της Νεμέας;
 - Τι έκανε το δέρμα του λιονταριού;
 - Πόσα κεφάλια είχε η Λερναία Ύδρα και τι γινόταν όταν της έκοβε ο Ηρακλής το ένα;
 - Ποιος φυλούσε νύχτα και μέρα τα μήλα των Εσπερίδων;
16. Τα παιδιά διάβασαν, αφηγήθηκαν και ζωγράφισαν όλους στους άθλους του Ηρακλή.
 17. Τα παιδιά έπαιξαν με παζλ που κατασκευάστηκαν, με θέμα τους άθλους του Ηρακλή. Επιλέχτηκαν οι πιο αντιπροσωπευτικές εικόνες των άθλων από τα βιβλία που είχαν ως θέμα τους τον Ηρακλή, μεγεθύνθηκαν σε διαστάσεις Α3, πλαστικοποιήθηκαν και κόπηκαν. Έτσι έγιναν τα παζλ με τους άθλους.
 18. Τα παιδιά κατασκεύασαν το βιβλίο των άθλων του Ηρακλή με ζωγραφιές και στοιχεία για τα μυθικά πλάσματα, που συνάντησε ο ήρωας στο ταξίδι του.
 19. Δημιουργήθηκαν διάφορα φύλλα εργασίας στη γλώσσα με σταυρόλεξα, λαβύρινθους κ.ά.
 20. Τα παιδιά έφτιαξαν το αλφαβητάρι των άθλων του Ηρακλή. Οι εκπαιδευτικοί προέτρεψαν τα παιδιά να βρουν λέξεις που είχαν σχέση με το θέμα και άρχιζαν από τα γράμματα της αλφαβήτας. Σχηματίστηκε ένας μεγάλος κατάλογος λέξεων με μεγάλα ευανάγνωστα γράμματα πάνω σε κόλλες μεγέθους Α3 και στερεώθηκε στον πίνακα της «παρεούλας». Μετά, μοιράστηκε σε κάθε παιδί ένα φύλλο χαρτί μεγέθους Α4, όπου στο επάνω μέρος της σελίδας είχε το αντίστοιχο γράμμα της αλφαβήτας, από το οποίο ξεκινούσε η λέξη που ήταν γραμμένη στο κάτω μέρος της σελίδας, π.χ. Κκ, Κέρβερος. Τα παιδιά εικονογράφησαν την αντίστοιχη λέξη στην υπόλοιπη σελίδα. Οι σελίδες τοποθετήθηκαν στη σειρά από το Α έως το Ω και δέθηκαν, έτσι ώστε να δημιουργηθεί το αλφαβητάρι των άθλων του Ηρακλή. Το αλφαβητάρι μπήκε στη γωνιά γραφής της τάξης, ώστε να είναι διαθέσιμο στα παιδιά να το ξεφυλλίσουν, να το διαβάσουν, να αντιστοιχίσουν λέξεις με αυτές που είναι στον πίνακα αναφοράς και να τις αντιγράψουν, εάν φυσικά ήθελαν.
 21. Τα παιδιά ετοίμασαν τις προσκλήσεις για τη γιορτή τους, που είχε ως θέμα τους άθλους του Ηρακλή.

Το αναλυτικό powerpoint του Προγράμματος είναι αναρτημένο στο σύνδεσμο
http://cultureedu.gr/images/mythologia/athloi_hercules_2nip_epiv.pdf

Υλικά:

Βιβλία:

Decharme, P. (1990). *Ελληνική μυθολογία*. Αθήνα: Μέρμηγκας
Kimmel Eric A. (2014). *Η Ελληνική Μυθολογία σε παραμύθια για παιδιά*. Αθήνα: Πατάκης
Βαλαβάνης (επιμ) (2010). *Σειρά: Η ελληνική τέχνη στα μουσεία του κόσμου*. Αθήνα: Καθημερινή
Δικαίου Ε. (2009). *Ο Ηρακλής και οι άθλοι του*. Αθήνα: Πατάκη
Ελληνική μυθολογία (2014). *Ηρακλής – Πανελλήνιες εκστρατείες*. τ. 4, μ. Α'. Αθήνα: Παραπολιτικά Εκδόσεις Α.Ε.
Ιστορία του Ελληνικού Έθνους (2015). *Αρχαϊκός ελληνισμός* τ. 3. Αθήνα: Παραπολιτικά Εκδόσεις Α.Ε.
Καπούτση, Σ. (2005). *Ηρακλής οι δώδεκα άθλοι*. Αθήνα: Διάπλαση
Μανδηλαράς, Φ. (2014). *Ο Ηρακλής*. Αθήνα: Παπαδόπουλος
Μουρίκη, Κ., & Κυρίτση-Τζιώτη, Ι. (2014). *Ηρακλής*. Αθήνα: Διάπλαση
Μποτιτσέλι (2003). *Art Gallery*. Αθήνα: Καπνιστός

Αθήνα Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Σειρά: Μεγάλα Μουσεία. Αθήνα: Πήγασος Εκδοτική
Ελληνική Μυθολογία. Τόμος Α'. Εκδόσεις: Στρατική
Ηρακλής-Οι Δώδεκα άθλοι. Θεσσαλονίκη: Ρέκος
Οι άθλοι του Ηρακλή. Αθήνα: Άγκυρα
Οι άθλοι του Ηρακλή. Ελληνική Μυθολογία για μικρά παιδιά. Εκδόσεις: Μαλλιάρης Παιδεία
Οι άθλοι του Ηρακλή. Σειρά: Αγαπώ τη μυθολογία. Εκδόσεις: Άγκυρα
Οι άθλοι του Ηρακλή. Σειρά: Η αγαπημένη μυθολογία. Αθήνα: Άγκυρα
Οι Δώδεκα άθλοι του Ηρακλή. Θεσσαλονίκη: Παπαδόπουλος

Τραγούδι

Οι άθλοι του Ηρακλέους, από το Cd «Χάρτινο καράβι» του Νότη Μαυρουδή, με τη συνοδεία της παιδικής χορωδίας του Δημήτρη Τυπάλδου.

DVD

Ηρακλής. Fiction Pictures.

Έργα τέχνης

Χρησιμοποιήσαμε πολλά έργα τέχνης με θέμα τον Ηρακλή, κυρίως απεικονίσεις κεραμικών, τα οποία βρήκαμε στα παραπάνω βιβλία

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Το θέμα προσεγγίστηκε διαθεματικά και με τη χρήση της «Μεθόδου Project». Διερευνήθηκε και υλοποιήθηκε με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών και τη συνεργασία των γονέων τους. Μάλιστα, σε συνεργασία μαζί τους, δημιουργήθηκε μία βιβλιοθήκη με πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό (βιβλία, DVD, CD με τραγούδια και πληροφορίες από το διαδίκτυο) με θέμα τους άθλους του Ηρακλή.

Οι στόχοι που τέθηκαν από την αρχή για την υλοποίηση του σχεδίου εργασίας, κατακτήθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό. Η σύνδεση του σχεδίου εργασίας με τους στόχους

του αναλυτικού προγράμματος του νηπιαγωγείου υπήρξε επιτυχής. Ασκήθηκαν δεξιότητες που αφορούσαν όλα τα γνωστικά αντικείμενα. Τα παιδιά έζησαν στιγμές χαράς, συνεργασίας και επικοινωνίας τόσο μεταξύ τους όσο και με τις νηπιαγωγούς τους.

Μέσα από την υλοποίηση του σχεδίου εργασίας τα παιδιά βίωσαν τον τρόπο με τον οποίο αναζητείται και ανακαλύπτεται την γνώση. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών ήταν υποστηρικτικός, συνεργατικός, συνερευνητικός και καθοδηγητικός.

Φωτεινή Τσίρλη
2ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Νέων Επιβατών
2013 - 2014

Οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου

Σκοπός - Στόχοι:

- Να γνωρίσουν τα παιδιά τους 12 θεούς του Ολύμπου.
- Να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό.
- Να αναπτύξουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας.
- Να προσεγγίσουν τον πλούτο της αρχαίας και σύγχρονης τέχνης.
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους.

Τα βήματα:

Α΄ΦΑΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ PROJECT

Το έναυσμα για το σχέδιο εργασίας ήταν το ενδιαφέρον κάποιων παιδιών της τάξης για την αρχαία ελληνική μυθολογία. Πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις σχετικές με το θέμα, διερευνώντας τις γνώσεις που ήδη κατέχουν τα παιδιά. Καταγράφηκαν τα ερωτήματα και οι απορίες των παιδιών και ξεκίνησε το σχέδιο εργασίας με θέμα τους 12 Θεούς του Ολύμπου. Το βασικό υλικό του σχεδίου εργασίας ήταν λογοτεχνικές αφηγήσεις, που απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας και συνοδεύονται από αυθόρμητες ή οργανωμένες δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες γίνονταν σε ομάδες των τεσσάρων έως πέντε παιδιών και συνδέονταν με το επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το νηπιαγωγείο.

Β΄ΦΑΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ PROJECT

Συγκέντρωση και παρουσίαση του υλικού

Τα παιδιά συνέλεξαν υλικό και πληροφορίες με τη σημαντική βοήθεια των γονέων τους. Χωρίστηκαν σε 5 ομάδες των τεσσάρων-πέντε παιδιών. Κάθε ομάδα επέλεξε να ασχοληθεί με τρεις θεούς του Ολύμπου και να δραματοποιήσει, αφηγηθεί, ζωγραφίσει, παρουσιάσει με όποιο τρόπο επιθυμούσε στους υπόλοιπους. Τα παιδιά επέλεξαν μόνο τους τα υλικά που ήθελαν να χρησιμοποιήσουν, διατύπωσαν ερωτήματα, πήραν αποφάσεις μαζί.

Παρουσίαση εργασιών

Κάθε ομάδα, που ολοκλήρωνε τις δραστηριότητές της, αναλάμβανε την παρουσίαση των ευρημάτων της στην ολομέλεια. Η ομάδα αποφάσιζε ποια αρμοδιότητα θα έχει κάθε μέλος. Οι «μαθητές» ήταν χαρούμενοι και υπεύθυνοι.

Γ΄ΦΑΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ PROJECT – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το project κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών και ολοκληρώθηκε με μία εκδήλωση – παρουσίαση βιντεοσκοπημένων δραματοποιήσεων, στην οποία τα παιδιά

προσκάλεσαν και τα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου και τους γονείς τους. Ακόμα, μέσα από συζήτηση και αυθόρμητα παιχνίδια διαπιστώθηκε η κατάκτηση γνώσεων γύρω από το θέμα.

Τα σημαντικότερα ευρήματα που αναδύθηκαν από το παρόν σχέδιο εργασίας, αφορούσαν στον ομαδοσυνεργατικό τρόπο εργασίας, την καλλιέργεια κριτικού πνεύματος και την ευαισθητοποίηση των παιδιών και των γονέων.

Μεθοδολογία υλοποίησης

Μέθοδος project

Ομαδοσυνεργατική μέθοδος

Βιωματική προσέγγιση του θέματος

Πεδία σύνδεσης με τα προγράμματα σπουδών των αντίστοιχων γνωστικών αντικειμένων:

Γλώσσα: αναγνώριση, γραφή και ανάγνωση ονομάτων 12 θεών Ολύμπου, αφήγηση μύθων, προφορική επικοινωνία, προσκλήσεις, συνταγές, δημιουργία βιβλίου

Μαθηματικά: ομαδοποιήσεις, αντιστοιχίσεις, καταμέτρηση ποσοτήτων, αριθμοί

Μελέτη Περιβάλλοντος: επισκέψεις σε μουσεία

Δραματική τέχνη: δραματοποίηση, κουκλοθέατρο, θεατρικό παιχνίδι

Εικαστικά: ζωγραφική, κολάζ, κατασκευές, πηλός, πλαστική, επαφή με έργα τέχνης

Μουσική: ακρόαση μουσικής, δημιουργία μουσικής, παραδοσιακά τραγούδια

Πληροφορική: διαδίκτυο

Φυσική Αγωγή: παραδοσιακά και ομαδικά παιχνίδια

Υλικά:

Βιβλία από την ελληνική μυθολογία, όπως «Οι 12 Θεοί του Ολύμπου», Εκδόσεις Χατζηλάκος.

Περιοδικά, εικόνες, ιστορίες, φωτογραφίες, πληροφορίες από το διαδίκτυο

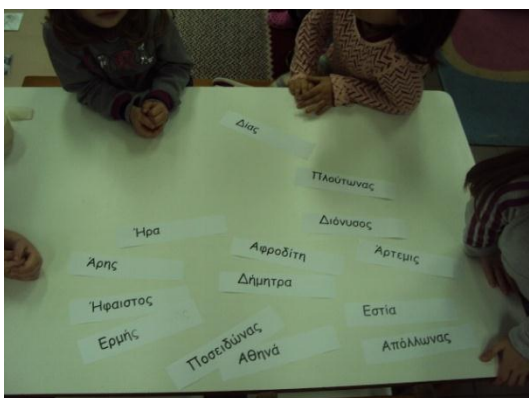
(www.youtube.com/watch?v=jUWdAxOPPqw&triti2dim.blogspot.gr/2013/10/12_24.html
iliadisili.blogspot.com/2013/02/12.html)

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Στόχος ήταν η επικοινωνιακή προσέγγιση της γνώσης που υλοποιείται με αποκαλυπτικές, συμμετοχικές, συνεργατικές και βιωματικές προσεγγίσεις με νόημα για το παιδί (UNESCO, 1999).

Χρησιμοποιήθηκε το παιχνίδι ως διδακτικό μέσο. Η εργασία έγινε σε ομάδες των τεσσάρων με πέντε παιδιών. Καταγράφηκε και αξιολογήθηκε η συμπεριφορά τους.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Ταξίδι στα αστέρια με οδηγό τη μυθολογία

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός: Η ευαισθητοποίηση των μαθητών στο «άγνωστο που μας περιβάλλει» και ειδικότερα, η γνωριμία των μαθητών με τη δομή του ηλιακού συστήματος μέσα από την εξερεύνησή του.

Επιμέρους στόχοι:

- Να ασκηθούν οι μαθητές στη συλλογή, στην καταγραφή, στην ταξινόμηση και στην περιγραφή στοιχείων μελέτης των πλανητών.
- Να γνωρίσουν μύθους που σχετίζονται με τον Ήλιο και τους πλανήτες.
- Να γνωρίσουν τους αστερισμούς και τους μύθους που σχετίζονται μ' αυτούς.
- Να γνωρίσουν τις απόψεις της επιστήμης για τη δημιουργία του ηλιακού συστήματος.
- Να μάθουν τις διαφορές μεταξύ άστρων, πλανητών, κομητών, δορυφόρων και να κατανοήσουν την αξία του Ήλιου στο ηλιακό σύστημα.
- Να διαπιστώσουν, πως ο μοναδικός πλανήτης του ηλιακού συστήματος όπου υπάρχει ζωή, όπως φαίνεται μέχρι σήμερα, είναι η Γη και να μάθουν για αυτήν και το δορυφόρο της, τη Σελήνη, τις κινήσεις τους, τις εναλλαγές ημέρας – νύχτας και εποχών, τις ισημερίες, τα ηλιοστάσια και τις εκλείψεις.
- Να αποκτήσουν στάσεις και δεξιότητες για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.
- Να καλλιεργηθεί κλίμα συνεργασίας στην τάξη και ομαδικό πνεύμα.

Τα βήματα:

1. Αρχικά προβλήθηκε ένα απόσπασμα από την ταινία «Πολίτικη Κουζίνα», καταγράφηκαν οι υπάρχουσες ιδέες των παιδιών για το θέμα και δημιουργήθηκε ο εννοιολογικός χάρτης και η γωνιά στην τάξη, σχετική με το θέμα.
2. Έπειτα συντάχθηκε με τα παιδιά ένα συμβόλαιο ομάδας, με το οποίο δεσμεύτηκαν πως όλο το πρόγραμμα θα διακατέχεται από ομαδικό πνεύμα.
3. Στη συνέχεια κι έπειτα από βιβλιογραφική και ηλεκτρονική έρευνα, οι μαθητές κατέγραψαν πληροφορίες σε φύλλα δραστηριοτήτων, σχετικά με το σύμπαν και ειδικότερα, με το ηλιακό σύστημα.
4. Έγινε αναπαράσταση της κίνησης της γης, για να γίνει κατανοητή η εναλλαγή των εποχών και των ημερών.
5. Συλλέχτηκαν και επεξεργάστηκαν μύθοι, λογοτεχνικά κείμενα, τραγούδια σχετικά με τους πλανήτες και τους αστερισμούς.
6. Προβλήθηκαν επιμορφωτικά βίντεο από το youtube για την κίνηση των πλανητών, για τους αστερισμούς, το γαλαξία, τα διαστημικά προγράμματα, τις επανδρωμένες και μη πτήσεις, καθώς και για τη ζωή των αστροναυτών στο Διαστημικό Σταθμό.
7. Οι μαθητές παρακολουθούσαν σε πραγματικό χρόνο την πορεία του Διαστημικού Σταθμού.

8. Έγινε γνωστό το σχετικό λεξιλόγιο στα Αγγλικά.
9. Πραγματοποιήθηκε επεξεργασία όλων των παραπάνω πληροφοριών και το υλικό που συλλέχθηκε από τα παιδιά, ώστε να προχωρήσουν σε:
 - Συγγραφή μικρού θεατρικού δρώμενου για το ηλιακό σύστημα, το οποίο δραματοποιήθηκε στην τάξη την ώρα της θεατρικής αγωγής.
 - Συγγραφή ποιήματος για τα ουράνια σώματα, έπειτα από ακρόαση και ανάγνωση μελοποιημένων ποιημάτων. Μελοποίηση ποιήματος την ώρα της Μουσικής.
 - Ζωγραφική με θέμα τα ουράνια σώματα, έπειτα από μελέτη των πλανητών μέσα από έργα ζωγραφικής.
 - Δημιουργία αφίσας για τους θεούς – θεές της μυθολογίας, που έδωσαν το όνομά τους στους πλανήτες, παρουσιάζοντας τη σχέση τους με τα πραγματικά χαρακτηριστικά κάθε πλανήτη.
 - Ζωγραφική των θεών της μυθολογίας να κρατούν τον πλανήτη, στον οποίο έδωσαν το όνομά τους.
 - Δημιουργία power point για τον γαλαξία από τους μαθητές.
 - Δραματοποίηση της κίνησης των πλανητών.
 - Κατασκευή μόμπιλε για το διάστημα.
 - Κατασκευή μικρών πυραύλων.
 - Τρισδιάστατη κατασκευή του ηλιακού συστήματος με πλαστελίνες.
 - Δημιουργία βιβλίου για τους αστερισμούς.
 - Δημιουργία αφίσας με θέμα την εξερεύνηση του διαστήματος.
 - Συγγραφή του σεναρίου για την ταινία animation με τη μέθοδο slowmotion, μετά από επεξεργασία λογοτεχνικών κειμένων.
 - Κατασκευή ηρώων της ταινίας και των σκηνικών.
 - Συγγραφή φανταστικών ιστοριών για τη δημιουργία βιβλίου για το διάστημα.
 - Συλλογή πληροφοριών για το μηχανισμό των Αντικυθήρων και τον Αρίσταρχο τον Σάμιο στο μάθημα της ιστορίας.
10. Επίσκεψη στο «Noesis».
11. Συνεργασία με το Π.Τ.Δ.Ε. του Α.Π.Θ. (πρόγραμμα ΑΤΛΑΣ).

Για περισσότερο υλικό <http://tinyurl.com/jp274su>.

Υλικά:

Βιβλία:

Ο μικρός πρίγκιπας
Ταξίδια πέρα από το διάστημα (Μίνως Πόθος)
Ο Εέ από τα άστρα (Μάνος Κοντολέων)
Ο πλανήτης των χριστουγεννιάτικων δέντρων (Τζιάνι Ροντάρι)
Εδώ Κρόνος (Νίτσα Τζώρτζογλου)
Ο Ε.Τ. κι ΕΓΩ (από τη σειρά Ε.Τ. ο Εξωγήινος)
Το ταξίδι του ΜΑ – ΒΗ στον γαλαξία (Αλέξανδρος Γιάρνελλ & Γιώργος Σγουρός)
Ταξίδι στο φεγγάρι (Λουκιανός)
Πετάει, πετάει η Σίσι (Λεία Χατζοπούλου – Καραβία)
Ταξίδι στη γνώση – ΔΙΑΣΤΗΜΑ (DRMIKEGOLDSMITH)
Διάστημα (Άλαν Ντίερ)

Ο Γιος της Αστερόσκονης (Σταύρος Αυγολούπης)
Οι Τρεις Αστροναύτες (Ουμπέρτο Έκο & Ευγένιος Κάρμι).

Ταινίες

Πολίτικη Κουζίνα
Star Wars.

Έργα τέχνης

Σκίτσα του Γιώργου Καραμέτου

Τραγούδια

Ένας ουρανός μ' αστέρια (Βογιατζής)
Τα λιανοτράγουδια (Δημήτρης Ψαριανός & Φλέρυ Νταντωνάκη)
Ένα κομμάτι ουρανό (Ανδρουλάκης)

Ιστοσελίδες

ISS tracker (παρατήρηση σε πραγματικό χρόνο του Διεθνούς Διαστημικού Σταθμού)

<http://www.isstracker.com>

Ξενάγηση στο Διεθνή Διαστημικό Σταθμό από την αστροναύτη Suni Williams

<https://www.youtube.com/watch?v=Y1JRW1wu1Fw>

Water in space <https://www.youtube.com/watch?v=s63JXdsL5LU>

Orbital Sunrise and Sunset (seen from the ISS)

<https://www.youtube.com/watch?v=YvuzirhpSZg>

Planetary Orbit Simulation

<http://astro.unl.edu/naap/pos/animations/kepler.html>,

Inside the ISS

<https://www.youtube.com/watch?v=M1IPU0nYb3s>

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Τα παιδιά αγκάλιασαν το πρόγραμμα με ιδιαίτερο ενθουσιασμό και ανταποκρίθηκαν θετικά.

ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

***Οι δραστηριότητες των παιδιών στους ανοιχτούς χώρους στη
Νέα Μηχανιώνα από το χτες στο σήμερα***

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός του προγράμματος ήταν η ανάπτυξη κριτικής ιστορικής συνείδησης και η κατανόηση των σχέσεων του παρελθόντος με το παρόν, μέσα από εκπαιδευτικές εμπειρίες που συνδέονταν με την πραγματική ζωή των παιδιών.

Στόχοι του προγράμματος:

- Η απόκτηση ερευνητικών δεξιοτήτων (π.χ. διατύπωση υποθέσεων, παρατήρηση, περιγραφή, σύγκριση).
- Η καλλιέργεια επικοινωνιακών – κοινωνικών δεξιοτήτων (συζήτηση, συνέντευξη, ανακοίνωση, δημοσίευση, παρουσίαση).
- Ο τεχνολογικός και πληροφοριακός εγγραμματισμός (οπτικο-ακουστικά και ηλεκτρονικά μέσα, ψηφιακά περιβάλλοντα, διαδίκτυο, διαχείριση της συσσώρευσης της πληροφορίας, βάσεις δεδομένων, τράπεζες πληροφοριών).
- Γνωριμία με τους σύγχρονους επιστημονικούς τρόπους προσέγγισης του παρελθόντος (σύνταξη ερωτηματολογίων, προφορικές αφηγήσεις, συνεντεύξεις).
- Η χρήση των πηγών (έντυπο και φωτογραφικό υλικό, δημοσιευμένο και μη, αντικείμενα).

Τα βήματα:

Πρώτο στάδιο: Οριοθέτηση του ζητήματος, διατύπωση των ερωτημάτων και πρώτη διερεύνηση. Κατά το στάδιο αυτό τέθηκε το βασικό ερώτημα: «Πού και τι έπαιζαν οι γονείς και οι παππούδες σας;». Η συλλογή των δεδομένων έγινε με βιβλιογραφική-διαδικτυακή έρευνα και συνεντεύξεις.

Δεύτερο στάδιο: Κατάρτιση του γενικού σχεδίου δράσης και εφαρμογή. Επιτόπια διερεύνηση, με βάση τα δεδομένα της πρώτης διερεύνησης. Η έρευνα πεδίου περιλάμβανε βιντεοσκόπηση, φωτογράφιση, σχεδίαση χαρτών και καταγραφή των παρατηρήσεων, σχετικών με τις δυνατότητες που προσφέρουν στα παιδιά οι δημόσιοι χώροι της Νέας Μηχανιώνας, σε σχέση με εκείνες που είχαν οι γονείς και οι παππούδες τους.

Τρίτο στάδιο: Συζήτηση, ερμηνεία δεδομένων, νέα ερωτήματα.

Τέταρτο στάδιο: Μέσω ερωτηματολογίου, που διανεμήθηκε στους γονείς και των τριακοσίων περίπου παιδιών του σχολείου, διαπιστώθηκε, πως το 78% των γονέων γνωρίζει, ότι οι ανοιχτοί χώροι που αναλογούν στα σημερινά παιδιά είναι λιγότεροι σε σχέση με εκείνους της δικής τους παιδικής ηλικίας. Ακόμη, το 41% των παιδιών του σχολείου που ερωτήθηκαν με ξεχωριστό ερωτηματολόγιο, δήλωσαν, ότι χρειάζονται άλλες

μορφές ελεύθερου χώρου από τους υπάρχοντες (κυρίως παιδικές χαρές σε κακή κατάσταση), όπως: χώρους για skate και ακροβατικά με ποδήλατο για τα μεγαλύτερα παιδιά ή χώρους με περισσότερο πράσινο και πιο κοντά στο φυσικό τοπίο (π.χ. παιδικές χαρές με κορμούς δέντρων και πολλά δέντρα για σκαρφάλωμα και κρυφτό ή ρυάκια και βότσαλα) και ελεύθερα προσβάσιμους κλειστούς χώρους, όπου θα μπορούν να παίζουν επιτραπέζια παιχνίδια, αλλά και να κάνουν πρόβες για μουσικοχορευτικές και θεατρικές παραστάσεις. Σημαντικό για το σύνολο των παιδιών που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν, να μπορούν να νιώθουν ασφαλή στους χώρους αυτούς. Το ζήτημα της ασφάλειας έθεσαν πιο επιτακτικά οι γονείς, κάποιοι από τους οποίους έφθασαν μέχρι το σημείο να ζητούν οι χώροι παιχνιδιού να φυλάσσονται από security, αν και οι περισσότεροι (πάνω από 70%) συμφώνησαν, ότι τα παιδιά τους χρειάζονται περισσότερους πράσινους χώρους. Σημαντικό, επίσης, κρίνεται, ότι το σύνολο σχεδόν των παιδιών δήλωσαν, πως θα ήθελαν να συμμετέχουν στο Συμβούλιο του Δήμου και να συμβάλουν στο σχεδιασμό νέων και ασφαλέστερων χώρων για τα παιδιά.

Υλικά:

Μηχανές αναζήτησης, ψηφιακές και έντυπες εγκυκλοπαίδειες, ιστολόγια, φωτογραφίες, ψηφιακοί και έντυποι χάρτες, ψηφιακά μέσα λήψης εικόνας και ήχου.

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Η παρουσίαση της ομάδας φωτογράφισης είναι αναρτημένη στο σύνδεσμο

<http://www.slideshare.net/ssuser4db056/ss-63464092>

Εξερευνώ τον τόπο μου/την πόλη μου
(Μακεδονία, Νομός Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη)
και δημιουργώ ταινία-διαφήμιση για την τουριστική προβολή του/της

Σκοπός - Στόχοι:

Μέσα από την υλοποίηση του προγράμματος επιδιώχθηκε οι μαθητές

- να γνωρίσουν την πόλη τους, το νομό τους και τη Μακεδονία μέσα από την ιστορία, τα μνημεία και τις διάφορες πτυχές της κοινωνικής και καλλιτεχνικής ζωής του παρελθόντος και του παρόντος.
- να συγκρίνουν συνήθειες και καταστάσεις του χθες με του σήμερα.
- να συνειδητοποιήσουν τις αλλαγές που συντελούνται με την πάροδο του χρόνου.
- να νιώσουν την ιστορική συνέχεια.
- να μάθουν να συλλέγουν υλικό, να επεξεργάζονται πληροφορίες και να εξάγουν συμπεράσματα.
- να εργάζονται συλλογικά και σε ομάδες.
- να εκφράζονται δημιουργικά.
- να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής παρατήρησης, επεξεργασίας δεδομένων και στο τέλος να κατασκευάσουν τουριστικό οδηγό.
- να εξοικειωθούν με το ενεργητικό και το διερευνητικό μοντέλο μάθησης.
- να συνειδητοποιήσουν ότι μέσα από τη διαφορετικότητα και τη ποικιλομορφία προκύπτει η δημιουργία.
- να ενισχυθεί το πνεύμα της ομαδικότητας ανάμεσα σε όλα τα παιδιά.
- να προσεγγίσουν τις ΤΠΕ ως εργαλεία μάθησης.

Τα βήματα:

Το θέμα ήταν πολύ μεγάλο και διήρκεσε όλο το χρόνο κατά τη διάρκεια των μαθημάτων: Μελέτη, Ευέλικτη Ζώνη, Τοπική Ιστορία, Θρησκευτικά και Γλώσσα.

ΥΠΟΘΕΜΑΤΑ

Για τους νομούς της Μακεδονίας:

- Βασικά ιστορικά στοιχεία
- Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία
- Φυσικές ομορφιές
- Σημεία θρησκευτικού ενδιαφέροντος
- Ιαματικά λουτρά
- Σπήλαια
- Χιονοδρομικά κέντρα
- Βασικά προϊόντα που παράγονται
- Λαϊκή παράδοση (εορτές, έθιμα κλπ.)

Για την πόλη της Θεσσαλονίκης:

- Ιστορία της Θεσσαλονίκης (εστίαση κυρίως μέχρι τη ρωμαϊκή εποχή και αναφορά σε σταθμούς της μετέπειτα ιστορίας της).
- Μνημεία της Θεσσαλονίκης (ρωμαϊκά κυρίως, αναφορά στα βυζαντινά με εστίαση στον Άγιο Δημήτριο, οθωμανικά, οχύρωση με αναφορά κυρίως στον Λευκό Πύργο και το Γεντί Κουλέ, νεώτερα-βιομηχανικά με εστίαση στα κτίρια Βίλα Αλλατίνη και Μύλους Αλλατίνι, Κάζα Μπιάνκα, ΥΦΑΝΕΤ και Παπάφειο, που υπήρχαν στη γειτονιά τους).
- Πληθυσμιακή σύνδεση (εστίαση στον μουσουλμανικό και εβραϊκό πληθυσμό που κατοίκησε στη Θεσσαλονίκη). Αξιοποίηση αυτού του στοιχείου για προβολή μνημείων, που σχετίζονται με αυτούς τους πληθυσμούς, ως τουριστικό τους προσορισμό.
- Σύγκριση της εικόνας που παρουσίαζαν αρκετά μνημεία χθες με το σήμερα, μέσα από εικόνες και καρτ ποστάλ που υπάρχουν στο διαδίκτυο. Σύγκριση του περιβάλλοντα χώρου και ανάδειξη ή όχι του μνημείου χθες και σήμερα (π.χ. περίπτωση της Καμάρας)
- Αγορές
- Σημαντικότερες εκκλησίες της πόλης (απλή αναφορά)
- Ψυχαγωγία κλπ.
- Γεύσεις

ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ

Οι μαθητές ήταν χωρισμένοι σε ομάδες των δύο ατόμων, εκτός από λίγες φορές κατά μονάς (π.χ. στους νομούς). Κατά προτίμηση, η επιλογή των νομών γινόταν σε σχέση με το αν είχαν οι μαθητές καταγωγή από τον νομό που επέλεγαν, χωρίς όμως αυτό να πετυχαίνεται πάντα.

Στο χωρισμό των ομάδων σε νομούς, δημιουργήθηκαν υποομάδες αρχαιολόγων, περιηγητών φυσικών ομορφιών, εθίμων και ιαματικών λουτρών. Αυτών, δηλαδή, περίπου των κατευθύνσεων, που τους ενδιέφεραν και όταν εξέταζαν τους νομούς.

Ο χωρισμός των ομάδων στην πόλη τους έγινε κυρίως κατά χρονικό προσδιορισμό κατασκευής των μνημείων της πόλης: ρωμαϊκά, βυζαντινά, μουσουλμανικά, νεότερα, οχύρωση.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Οι πληροφορίες συλλέγονταν με τη βοήθεια φύλλων εργασίας από ιστοσελίδες, στις οποίες τους παρέπεμπε η εκπαιδευτικός και μέσω wikispaces επικοινωνίας, που είχε με τους μαθητές.

ΒΗΜΑ 1^ο

Οι μαθητές παρουσίασαν στην τάξη πρώτα τους νομούς της Μακεδονίας, κυρίως στο μάθημα της Μελέτης, στη συνέχεια το νομό τους κι έπειτα την πόλη τους. Για το γεωγραφικό τους διαμέρισμα, όταν ολοκληρώθηκε η ενότητα, δημιούργησαν αφίσες θεματικές, με εικόνες για κάθε υπόθεμα που ασχολήθηκαν (π.χ. αρχαιολογικοί χώροι Μακεδονίας, φυσικές ομορφιές, ιαματικά λουτρά κλπ.), με σκοπό να αφομοιώσουν καλύτερα όλα όσα παρουσιάστηκαν. Για τον ίδιο λόγο, με την ολοκλήρωση της παρουσίασης των νομών (προς το τέλος Ιανουαρίου), οι μαθητές άρχισαν να δημιουργούν

την παρουσίαση των νομών τους σε power point, στο μάθημα της Πληροφορικής στο αντίστοιχο εργαστήριο, βάσει των στοιχείων που είχαν συλλέξει .
Παράλληλα, στο μάθημα την Θρησκευτικών, επισημάνθηκαν τα βήματα του Απ. Παύλου στην Ευρώπη-Μακεδονία.

ΒΗΜΑ 2^ο

Στη συνέχεια, ασχολήθηκαν με το νομό τους, κυρίως στο μάθημα της Ευέλικτης Ζώνης. Παράλληλα, στη Μελέτη και στην ενότητα 2, έγινε αναφορά στα έθιμα του νομού και στα θρησκευτικά μνημεία της πόλης τους. Ακολουθώντας, στην ενότητα 3 των οικοσυστημάτων, έγινε αναφορά στο οικοσύστημα του περιαστικού δάσους της πόλης τους, Σέιχ Σου και στο οικοσύστημα των υδροβιοτόπων Κορώνειας-Βόλβης, Δέλτα Αξιού, Λουδία και Αλιάκμονα, και στις συνέπειες της ρύπανσης των υδάτινων οικοσυστημάτων του νομού τους. Στο τέλος, δημιούργησαν εκ νέου power point, παρουσιάζοντας το νομό τους.

ΒΗΜΑ 3^ο

Στην ενότητα 4 της Μελέτης έγινε αναφορά στα επαγγέλματα, επισημάνθηκε η βαρύτητα που έχει ο τουρισμός για την ελληνική οικονομία και τα επαγγέλματα που συνδέονται με τον τουρισμό.

Ταυτόχρονα, στο μάθημα της Ιστορίας (αρχές Απριλίου περίπου), στις ενότητες που αφορούσαν στα ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια, γινόταν αναφορά σε γεγονότα-τόπους, που συνδεόταν με την ιστορία της πόλης τους και της ευρύτερης περιοχής της Μακεδονίας. Οι μαθητές ασχολούνταν ταυτόχρονα με τα μνημεία της πόλης τους, αρχίζοντας από τα ελληνιστικά και ρωμαϊκά (αρχαία αγορά, Γαλεριανό συγκρότημα). Δύο μαθήτριες, έπειτα από εξοικείωση που είχαν αποκτήσει από τις παρουσιάσεις power point, προτίμησαν να παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους τα θέματα που τους αναλογούσαν με αυτό τον τρόπο.

Όταν ολοκληρώθηκε το μάθημα της Ιστορίας, έγινε αναφορά και σε σταθμούς της ιστορίας της πόλης τους και του νομού τους (μάχη Λαχανά, Γέφυρα). Συνεχιζόταν, συνεπώς, η ενασχόληση των μαθητών με το θέμα και στην ώρα της Ιστορίας.

Επισημάνθηκε, επίσης, η σύνθεση του πληθυσμού της Θεσσαλονίκης κατά την απελευθέρωσή της. Συνδέθηκε αυτό το γεγονός με την επισκεψιμότητα Μουσουλμάνων και Εβραίων τουριστών στην πόλη τους, έτσι ώστε να γνωρίσουν και οι ίδιοι ένα κομμάτι της ιστορίας των προγόνων τους που συνδέεται με τη Θεσσαλονίκη (γι' αυτό το λόγο έγινε και ιδιαίτερη αναφορά στα μουσουλμανικά μνημεία και η επιλογή των νεότερων μνημείων έγινε σε σχέση με τη σύνδεσή τους με την εβραϊκή κοινότητα - Βίλα και Μύλοι Αλλατίνη, βίλα Κάζα Μπιάνκα). Τονίστηκε το δημιουργικό κομμάτι της συνύπαρξης διαφορετικών πληθυσμών στην πόλη τους κατά το παρελθόν κι έγινε σύγκριση με το σήμερα.

Από τα νεότερα μνημεία αναφέρθηκαν και δύο μνημεία που βρίσκονται στη γειτονιά τους (ΥΦΑΝΕΤ, Παπάφειο), τα οποία είχαν δει και το προηγούμενο σχολικό έτος, στα πλαίσια προγράμματος σχετικού με τη γειτονιά τους, την Τούμπα.

Συγκεντρωτικά, οι εργασίες των μαθητών που αφορούν τη Μακεδονία, το Ν. Θεσσαλονίκης και τη Θεσσαλονίκη αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα:

<http://www.slideshare.net/efivlachou/ss-62861922>

Επιπλέον, αφού ολοκληρώθηκε και η παρουσίαση της πόλης τους, στο τέλος της χρονιάς έγραψαν κείμενα - προσπάθησαν μάλιστα να τα εμπλουτίσουν σε αρκετές περιπτώσεις και με επίθετα, σύμφωνα με τα κείμενα της τελευταίας ενότητας «Ταξίδια στην Ελλάδα» - δημιούργησαν κόμικς (σύμφωνα με τις θεματικές του τουριστικού οδηγού), τα ηχογράφησαν με τον εκπαιδευτικό της Πληροφορικής και δημιουργήθηκε ένα video με το πρόγραμμα Movie Maker - <http://tinyurl.com/z3f5hfa>.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ–ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Το όλο θέμα δουλεύτηκε με τη μέθοδο Project. Τα παιδιά εργάστηκαν άλλοτε ανά τάξη και άλλοτε όλα μαζί. Άλλοτε ομαδικά και άλλοτε ατομικά. Συναισθήματα, σκέψεις και προβληματισμοί, που προέκυψαν από τη συγκριτική μελέτη κειμένων και πληροφοριών, συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεων.

Επισκέψεις:

- Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, όπου μεταξύ άλλων τα παιδιά είδαν πού δημιουργήθηκαν οικισμοί στη Θεσσαλονίκη, στην ευρύτερη περιοχή και στη Μακεδονία κατά τα προϊστορικά και ιστορικά χρόνια.
- Έκθεση με τις «Μαγεμένες» στη Δ.Ε.Θ.
- Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης και το Ινστιτούτο Ψηφιακής Μάθησης «ΝΟΥΣ» στα πλαίσια ενός εκπαιδευτικού προγράμματος Τοπικής Ιστορίας, με σκοπό να γνωρίσουν οι μαθητές από πού μπορούν να αντλήσουν πληροφορίες κατά την ενασχόλησή τους με ένα θέμα ιστορικού ενδιαφέροντος.
- Νυμφόπετρα και Ν. Απολλωνία, όπου είχαν γνωρίσει αρκετά σημεία ιστορικού και ιαματικού ενδιαφέροντος του νομού Θεσσαλονίκης από το Φορέα Διαχείρισης Κορώνειας – Βόλβης.

Υλικά:

Για τη Μακεδονία:

- <http://www.e-istoria.com/makedonia.html>,
e-ΙΣΤΟΡΙΑ (Θέματα ανά γεωγραφική περιοχή), 2009
- http://www.golden-greece.gr/places/makedonia_aksiotheata.html
Αξιοθέατα Μακεδονίας
- <http://www.verymacedonia.gr/el/content/%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%AD-%CF%80%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CF%8C>
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, 2007-2013
- <http://tourism.kavala.gr/>
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης - Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας
- <http://www.kavala.gov.gr/web/guest/cityofkavala>
Δήμος Καβάλας
- <http://1lyk-dramas.dra.sch.gr/drama/index.htm>

Νομαρχίας Δράμας - Ν.Ε.ΠΟ.Τ.Α.

- http://www.halkidiki.gov.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=992&Itemid=198
Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής
- <http://www.dimosaristoteli.gr/gr/Collection/Aristotle-the-philosopher>
Δήμος Αριστοτέλη
- <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=545>
Περιφερειακή Ενότητα Σερρών
- <http://pieria-tourism.gr/dion.html>
Ν.Πιερίας, 2007
- http://www.hotelsline.gr/root/newhotel/mx/m_Pella_tour.as
Ν.Πέλλας, 2012
- <http://www.enjoykilkis.gr/el/>
Ν.Κιλκίς, 2014
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%AD%CF%81%CE%BF%CE%B9%CE%B1>
Βικιπαίδεια (Βέροια)
- http://www.dimosgrevenon.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=11&Itemid=55
Δήμος Γρεβενών
- <http://visit-msv.gr/placecategory/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%86%CF%8D%CF%83%CE%B7/>
Δήμος Σερβίων-Βελβεντού, 2013
- <http://www.odigokastorias.gr/touristikos-odigos.html>
Οδηγός Καστοριάς
- <http://www.visitwestmacedonia.gr/el/>
Εταιρεία Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας

Για το Ν. Θεσσαλονίκης:

- Ζαφείρης, Χ. (1997). Θεσσαλονίκης Εγκόλπιον. Αθήνα: Εξάντας.
- Φορέας Διαχείρισης Λιμνών Κορώνειας – Βόλβης. (2015). *Μυγδονία Γη Ζήσε την εμπειρία*.
- <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-thessalonikis/>
Καλλικράτης (Δήμοι Ν. Θεσσαλονίκης), 2016
- http://www.yppo.gr/1/g1540.jsp?obj_id=59
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
- http://www.thessaloniki.gr/portal/page/portal/TouristikosOdigos/Tourist_Page1/AroundThessaloniki
Δήμος Θεσσαλονίκης, 2016
- <http://www.verymacedonia.gr/el/content/%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%AD-%CF%80%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CF%8C>
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, 2007-2013
- <http://visit.foreaskv.gr>
Φορέας Διαχείρισης Λιμνών Κορώνειας – Βόλβης (Διαδραστική περιήγηση)
- <http://www.strymonikos.net/portal/Ekdromes/Istoria/ArxaiaArethousa>

Strymonikos Online, 2008 - 2015

- <http://axiosdelta.gr/>,
Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Αξιού (Προτεινόμενες διαδρομές, πολιτιστικά μνημεία)
- <http://www.apn.gr/travel-maps/travel-articles/%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CE%B9%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%B7%CE%B3%CF%8E%CE%BD-spa/>,
Οδηγός οργανωμένων ιαματικών πηγών στην Ελλάδα
- <http://www.hellinon.net/Kalindioia.htm>
Ελλήνων Δίκτυο (αρχαία Καλίνδοια)
- <http://e-koufalia.gr/agios-athanasiostou-stavrou-anagnostopoulou-afieroma-makedoniki-tafi-archeologiko-parko/>
Αναγνωστόπουλος, Σ. (2016). Άγιος Αθανάσιος, Αφιέρωμα Μακεδονικοί Τάφοι-Αρχαιολογικά πάρκα. Κουφάλια: e-koufalia.gr
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CE%BD%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%B1>
Βικιπαίδεια (Αναστενάρια)
- <http://www.localit.gr/archives/99307>
Δήμος Δέλτα (Ρουγκάτσια)
- <http://www.slideshare.net/efivlachou/ss-48819989>
Ταξίδι στο χρόνο στην ιστορία της Τούμπας, της προϊστορίας και της προσφυγιάς, 2015

Για τη Θεσσαλονίκη:

- Αδάμ-Βελένη, Π., Γκατζόλης, Χ., & Σακαλή, Ό. (1998). *Η αρχαία αγορά της Θεσσαλονίκης. Ιστορία και Τοπογραφία*. Αθήνα: Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ΥΠΕΠΘ-ΥΠΠΟ
- Ζαφείρης, Χ. (1997). *Θεσσαλονίκης Εγκόλπιον*. Αθήνα: Εξάντας.
- Σβορώνου, Ε. (2006), *Διαδρομές στην Ιστορία – Θεσσαλονίκη*. Αθήνα: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού – Ερευνητές.
- http://www.thessaloniki.gr/portal/page/portal/TouristikosOdigos/Tourist_Page1/MonumentsOfThessaloniki
Δήμος Θεσσαλονίκης, 2016.
- <http://www.it.uom.gr/project/monuments/page.htm>
Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης Θεσσαλονίκη, 1997
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%98%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%BA%CE%B7>
Βικιπαίδεια
- <http://followodyseus.gr/el-gr/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B2%CE%AC%CE%B6%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B7%CE%BD%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B7/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%CF%86%CE%AC%CE%BA%CE%B5%CE%BB%CE%BF%CF%82/%CF%84%CE%B5%CF%8D%CF%87%CE%B7.aspx>
Ακολούθησε τον Οδυσσέα (Διαβάζουμε την πόλη/εκπ/κος φάκελος)
- <http://site.lpth.gr/gr/>
Μουσείο Λευκού Πύργου

- <http://www.mixanitouxronou.gr/etsi-itan-i-thessaloniki-ti-romaiki-epochi-fotografies-ke-trisdiastates-ikones/>
Τρισδιάστατες εικόνες των ρωμαϊκών μνημείων
- <http://www.inthessaloniki.com/el/romaiko-forum-arxaia-agera#prettyPhoto>
Αρχαία Αγορά, Δήμος Θεσσαλονίκης
- <http://www.thessalonikiartsandculture.gr/blog/tecnopersona/las-incantadas-oi-magemenes-ta-elgineia-tis-thessalonikis#.Vw5u-zCLTIU>
Μαγεμένες
- https://www.youtube.com/watch?v=i2R11kio3_A
Τρισδιάστατες εικόνες των Γαλεριανών μνημείων
- <http://www.displaysofculture.gr/article/maysoleio-toy-moysa-mpampa>
Μαυσωλείο του Μουσά Μπαμπά
- https://www.tripadvisor.com.gr/Attraction_Review-g189473-d243208-Reviews-Ataturk_Museum-Thessaloniki_Thessaloniki_Region_Central_Macedonia.html#photos;geo=189473&detail=243208&ff=157186981&albumViewMode=hero&albumid=101&baseMediald=157186981&thumbnailMinWidth=50&cnt=3&offset=-1&filter=7
Μουσείο Κεμάλ Ατατούρκ
- <http://www.papafeio.gr/>
Παπάφειο
- <http://www.slideshare.net/efivlachou/ss-48819989>
Ταξίδι στο χρόνο στην ιστορία της Τούμπας, της προϊστορίας και της προσφυγιάς, 2015
- <http://www.thessaloniki360.com/map/>
Χάρτης μνημείων

Γενικότερα, οι μαθητές κατάλαβαν τη χρηστικότητα του υπολογιστή και των σχετικών λογισμικών ως μέσο μάθησης. Έτσι, μπόρεσε να επιτευχθεί η σύνδεση της παιδαγωγικής διάστασης της διδασκαλίας με την ψηφιακή.

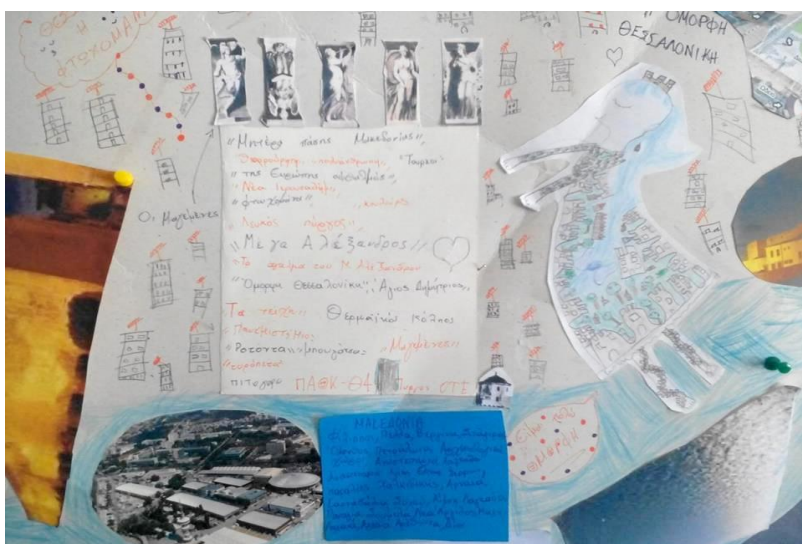
Με το πρόγραμμα πλοήγησης στο διαδίκτυο, δόθηκε η ευκαιρία στους μαθητές να έρθουν σε επαφή με πλήθος πληροφοριών, σχετικών με τα θέματα που είχαν επιλέξει (στο νομό τους, μάλιστα, δεν υπήρχε πληροφοριακό υλικό από βιβλία, παρά μόνο από το διαδίκτυο). Λόγω της αυξανόμενης διαθεσιμότητας διαφόρων πηγών (κείμενα, τρισδιάστατη αναπαράσταση μνημείων, χάρτες, Google Earth - εντοπισμός μνημείων, video, λογισμικό Γλώσσας Γ'-Δ' τάξης με θέμα τη Θεσσαλονίκη - Αρχαιολογικό Μουσείο), η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού για ενεργή κατευθυνόμενη αναζήτηση και κριτική επεξεργασία των πληροφοριών είναι πολύ σημαντικό ζήτημα. Είναι γνωστό, ότι οι πληροφορίες από μόνες τους δεν είναι γνώση και η μετεξέλιξή τους σε γνώση προϋποθέτει την αξιοποίηση κατάλληλων μέσων και τεχνικών.

Με το λογισμικό παρουσίασης Power Point ενσωμάτωσαν κείμενα και εικόνες και διαμόρφωσαν πολυμεσικές παρουσιάσεις των πληροφοριών που είχαν αντλήσει από το διαδίκτυο. Έτσι, χρησιμοποιήθηκαν για προφορική παρουσίαση των μαθητών, απευθυνόμενοι ανά ομάδες σε ολόκληρη την τάξη και στο τέλος στους γονείς τους. Φωτογραφίες και πληροφορίες για τις φυσικές ομορφιές πάρθηκαν από τους Φορείς Διαχείρισης Κορώνειας –Βόλβης και Δέλτα Αξιού, Λουδία Αλιάκμονα.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Η ενασχόληση της εκπαιδευτικού με το θέμα προέκυψε λόγω του κενού που υπάρχει στο βιβλίο της Μελέτης, στο οποίο συστήνεται να γνωρίσουν οι μαθητές το γεωγραφικό τους διαμέρισμα (που είναι διαφορετικό για όλους τους μαθητές της Ελλάδας) και δε δίνεται υλικό. Έπρεπε, λοιπόν, να γνωρίσουν οι μαθητές τους Νομούς της Μακεδονίας και στη συνέχεια το Νομό Θεσσαλονίκης και την πόλη τους, τη Θεσσαλονίκη.

Οι στόχοι του προγράμματος επιτεύχθηκαν στο μεγαλύτερο βαθμό. Το θέμα ήταν πολύ μεγάλο, τα παιδιά δούλευαν μέχρι και τις τελευταίες μέρες του σχολικού έτους (το υλικό του video παρήχθη Παρασκευή 10/6/2016 - Δευτέρα 13/6/2016). Εάν υπήρχε περισσότερος χρόνος, θα έβγαινε καλύτερο αποτέλεσμα. Οι ηχογραφήσεις έγιναν στο μάθημα της Πληροφορικής. Μερικοί αδύναμοι μαθητές, διάβασαν κάκιστα τα κομμάτια που είχε γράψει η ομάδα τους. Ενδιαφέρθηκαν, όμως, να παράγουν υλικό, ανάλογα με το θέμα που είχε η κάθε ομάδα, με κίνητρο την παρουσίαση αυτού στους γονείς τους και στην ιστοσελίδα του σχολείου. Στο video ακούγονται μόνο οι φωνές των μαθητών, επειδή οι γονείς δεν επιθυμούσαν ούτε να εμφανίζονται τα πρόσωπα των μαθητών ούτε τη δημοσιοποίησή του.

***Ανακαλύπτοντας την ιστορία της πόλης μας και
τις ιστορίες των κατοίκων της***

Σκοπός - Στόχοι:

Να γνωρίσουν οι μαθητές την πόλη τους, τα μνημεία, τα αξιοθέατα και τις διάφορες πτυχές της σύγχρονης ζωής μέσω βιωματικών, ανακαλυπτικών μαθησιακών διαδικασιών.

Ειδικότεροι στόχοι:

- Να αναζητούν και να αξιοποιούν διαφορετικές πηγές, γραπτές, προφορικές και οπτικοακουστικές.
- Να κατασκευάζουν την ιστορική γνώση.
- Να στοχάζονται κριτικά για τα προβλήματα της σύγχρονης μεγαλούπολης.
- Να διαπιστώσουν, ότι η πολυπολιτισμικότητα αποτελεί ένα διαχρονικό φαινόμενο στην πόλη τους.
- Να αξιοποιούν βιώματα και γνώσεις του οικογενειακού τους κεφαλαίου.
- Να εργάζονται ομαδικά κατά την αναζήτηση και επεξεργασία πληροφοριακού υλικού.
- Να δημιουργούν χρονολόγια και πολιτιστικές διαδρομές, αξιοποιώντας ιστορικά βιβλία και πολιτιστικούς χάρτες της πόλης τους.
- Να αποτυπώνουν φωτογραφικά τις εντυπώσεις τους.
- Να περιγράφουν προφορικά και γραπτά τις εμπειρίες τους στους συμμαθητές τους.

Τα βήματα:

1. Ανάδειξη προηγούμενων γνώσεων.
Προσδιορισμός στόχων σε συνεργασία με τους μαθητές.
Σχεδιασμός της έρευνας: εξοικείωση με την αξιοποίηση προφορικών και γραπτών μαρτυριών.
Διαχωρισμός σε ομάδες, ανάληψη αρμοδιοτήτων.
2. Το ρωμαϊκό και βυζαντινό παρελθόν της πόλης
Μνημεία και αξιοθέατα: η Καμάρα, τα τείχη, η ρωμαϊκή αγορά, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού.
Σχεδιασμός και υλοποίηση της πρώτης πολιτιστικής διαδρομής: Ζώντας με τα υλικά κατάλοιπα του ρωμαϊκού και βυζαντινού παρελθόντος
3. Το οθωμανικό και το εβραϊκό παρελθόν της πόλης μας: μνημεία, κτίρια, ο Λευκός Πύργος, το σχολείο.
Διεξαγωγή συνεντεύξεων με κατοίκους του κέντρου της Θεσσαλονίκης: Τι γνωρίζουν για την πόλη τους; Ποιες είναι οι δικές τους ιστορίες;
Διεξαγωγή συνεντεύξεων για την ιστορία του σχολείου, για το οποίο οι μαθητές ανακάλυψαν με έρευνα στο σχολικό αρχείο και από προφορικές μαρτυρίες περιοίκων,

ότι ήταν ένα από τα ισραηλιτικά σχολεία της Θεσσαλονίκης, που το Μάρτιο του 1943 έκλεισε λόγω της μεταφοράς των περισσότερων μαθητών του στα στρατόπεδα συγκέντρωσης των Ναζί. Στη συνέχεια, μέχρι τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το σχολείο μετατράπηκε σε Διοικητήριο των Γερμανών Ναζί.

Σχεδιασμός χάρτη με τα σημαντικότερα τοπωνύμια της Θεσσαλονίκης, τα οποία αναφέρθηκαν στις συνεντεύξεις κι αφορούσαν τη συγκεκριμένη περίοδο της ιστορίας.

4. Σχεδιασμός και υλοποίηση της δεύτερης πολιτιστικής διαδρομής: Ο διαχρονικά πολυπολιτισμικός χαρακτήρας της πόλης.

Αναζήτηση κοινών παραδόσεων και πολιτισμικών αλληλεπιδράσεων στον τρόπο ζωής, στη γλώσσα, στα έθιμα και τις διατροφικές συνήθειες.

Διεξαγωγή συνεντεύξεων με εθνοπολιτισμικά «άλλους» γονείς και μαθητές του σχολείου.

5. Ανακάλυψη ομοιοτήτων και διαφορών με την Αθήνα ως προς το παρελθόν και το παρόν των δύο πόλεων.

Εστίαση στον τρόπο ζωής των κατοίκων των δύο μεγαλουπόλεων, στα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Διεξαγωγή συνεντεύξεων με κατοίκους της γειτονιάς του σχολείου.

Επικοινωνία μέσω skype με το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Ηρακλείου Αττικής, που αποτέλεσε κατά την περίοδο της Κατοχής Διοικητήριο των Γερμανών Ναζί. Σε τοίχο αίθουσάς του υπάρχει ακόμη η σβάστικα.

6. Τελική αξιολόγηση προγράμματος

Παρουσίαση της ψηφιακής φωτοθήκης και φωνοθήκης της τάξης με τίτλο: «Όψεις και απόψεις της πόλης μας»

Έκθεση εικαστικών δημιουργιών σε χώρο του Σχολείου με τίτλο «Αναμνήσεις από την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής».

Υλικά:

Βιβλία (ενδεικτικά)

- Αμπατζοπούλου, Φ. (1993). *Το ολοκαύτωμα στις μαρτυρίες των ελλήνων Εβραίων*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Βλαχάκη, Μ., & Μάγος, Κ. (2015). Η συμβολή της έρευνας δράσης σε μία μουσειακή έκθεση για τη μετανάστευση με συνερευνητές παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας. *Action Researcher in Education*, 6, 25-47.
- Δούκα, Α. (2003). *Ένα παιδί της Κατοχής θυμάται*. Αυτοέκδοση.
- Ζαφείρης, Χ. (2007). *Η μνήμη της πόλης. Η Θεσσαλονίκη τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα*. Αθήνα: Γνώση.
- Θεολόγου, Κ. (2008). *Χώρος και Μνήμη. Θεσσαλονίκη 15^{ος}-20^{ος} αι.* Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Καρατζάς, Ν. (1996). *Η Θεσσαλονίκη των συγγραφέων. 20 Διηγήματα για τη Θεσσαλονίκη*. Θεσσαλονίκη: Ιανός.
- Κούνιο Αμαρίλιο, Ε., & Ναρ, Α. (1998). *Προφορικές μαρτυρίες των Εβραίων της Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Φωτογραφικό υλικό

- Φωτόδεντρο
- Φωτογραφίες μνημείων από το διαδίκτυο και ιδιαίτερα την ιστοσελίδα της ομάδας
- «Παλιές φωτογραφίες της Θεσσαλονίκης» www.facebook.com/groups/oldthessalonik και την ιστοσελίδα «Φωτογραφίες της Θεσσαλονίκης» <http://thessaloniki.photos.vagk.gr/el/>

Άλλο υλικό

Προφορικές μαρτυρίες κατοίκων

Ιστορικοί, πολιτιστικοί, γεωφυσικοί χάρτες της πόλης

Έντυπα από μουσεία της Θεσσαλονίκης για τις συλλογές τους

Ιστοσελίδες μουσείων, όπως επίσης η ιστοσελίδα της Εκπαιδευτικής Πύλης «Ακολούθησε τον Οδυσσέα» <http://followodyseus.gr/>.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά. Γνώρισαν με βιωματικό, διερευνητικό τρόπο την πόλη τους και διαφορετικές περιόδους της μακραίωνης ιστορίας της. Συνέδεσαν το παρελθόν με το παρόν. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η ενεργοποίηση μαθητών διαφορετικής εθνοπολιτισμικής καταγωγής της τάξης για την Ιστορία. Και οι δικές τους ιστορίες εντάχθηκαν στο αφήγημα για το παρελθόν και το παρόν της πόλης τους.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Πασχαλινές κάρτες και έθιμα

Σκοπός - Στόχοι:

Η ανάγκη για συνεχείς καινοτόμες δράσεις και αλληλεπίδραση μεταξύ συναδέλφων τόσο εντός όσο και εκτός συνόρων, οδήγησε τις εκπαιδευτικούς στην εκπόνηση του έργου «Πασχαλινές κάρτες και έθιμα». Με το έργο αυτό θέλησαν να γνωρίσουν τα ήθη και έθιμα άλλων λαών, να συνεργαστούν μαζί τους, να ανταλλάξουν καινούργιες ιδέες και να τις μοιραστούν μαζί με τους μαθητές τους.

Στόχος ήταν η προσέγγιση του έργου σε μια άλλη κοινωνικο-πολιτιστική διάσταση: Να ξεφύγουν από τα καθιερωμένα στερεότυπα και να δώσουν στη διαδικασία της μάθησης έναν άλλον αέρα τόσο με την χρήση του Η/Υ όσο και με μια ευρωπαϊκή συνεργασία, κεντρίζοντας το ενδιαφέρον των παιδιών για γνώση.

Τα βήματα:

1. Υποβολή έργου στο e-twinning – έγκριση - αναζήτηση συνεργατών.
2. Συνεργασία με δύο νηπιαγωγεία της Πολωνίας - Ηλεκτρονική αλληλογραφία - επικοινωνία και ανταλλαγή υλικού, κατόπιν συνεννόησης, στο χώρο του twinSpace.
3. Τα παιδιά, ως μικροί φωτογράφοι, φωτογράφισαν τους χώρους του Νηπιαγωγείου, αναζήτησαν φωτογραφίες στο διαδίκτυο, τις αποθήκευσαν και επέλεξαν με ψηφοφορία τη μουσική και τις εικόνες. Τελικά δημιουργήθηκε video με εφέ, με το εργαλείο web 2.0 animoto, με το οποίο παρουσιάστηκε η χώρα τους, η πόλη τους, το σχολείο τους.
<https://vimeo.com/119526863>
4. Έψαξαν στην υδρόγειο σφαίρα και στο χάρτη την Πολωνία, αναζήτησαν τη σημαία της, άκουσαν τον εθνικό ύμνο της και ομαδικά κατασκεύασαν τις σημαίες των δύο κρατών σε ψηφιδωτό. Φωτογραφίες αυτής της δουλειάς στάλθηκαν στους συνεργάτες τους. Συνέθεσαν και ανασυνέθεσαν τα γράμματα της λέξης «Πολωνία». Επεξεργάστηκαν τις ονομασίες των δύο χωρών και τα ονόματα των παιδιών, και με το εργαλείο web 2.0 tagxedo μετέτρεψαν τις λέξεις σε γραφήματα. Δημιούργησαν ηλεκτρονικό βιβλίο με την εφαρμογή του foto issue.
https://issuu.com/sophiagram/docs/foto_fa0c00181f61c8/1?e=15554248/1146368
5. Η Καθαρά Δευτέρα και το πέταγμα του χαρταετού συνέστησαν το ξεκίνημα των πασχαλινών εθίμων και, όπως ήταν αναμενόμενο, δε θα μπορούσαν να λείψουν από την παρουσίασή τους.
<http://photopeach.com/album/erw18m?ref=est>

6. Σειρά είχαν οι πασχαλίτσες. Άνοιξαν τα φτερά τους και πέταξαν μακριά, στέλνοντας πασχαλινά μηνύματα στους καινούργιους φίλους και φίλες στην Πολωνία.
<http://photopeach.com/album/5tvxnt?ref=more>
 Παίζοντας με τις δυνατότητες που δίνουν οι νέες τεχνολογίες, διασκέδασαν βλέποντας την ίδια παρουσίαση με διαφορετικό τρόπο!
<http://photopeach.com/album/5tvxnt?ref=more#spiral>
7. Επέλεξαν εικόνες με τα βασικά έθιμα του Ελληνικού Πάσχα (τσουρέκια, κόκκινα αυγά, σουβλές, λαζαράκια, επιτάφιος, κυρά- Σαρακοστή, λαμπάδες, χαρταετός, κ.ά.), τα εκτύπωσαν διπλά και τα πλαστικοποίησαν, δημιουργώντας παιχνίδι καρτών memory. Έστειλαν με το ταχυδρομείο τα παιχνίδια στα συνεργαζόμενα νηπιαγωγεία, δίνοντας την ευκαιρία στους νέους φίλους να γνωρίσουν τα έθιμά τους παίζοντας. Με το εργαλείο web 2.0 Prezi ετοιμάστηκε η παρουσίαση αυτής της δραστηριότητας.
https://prezi.com/vej_ctxs7tum/podwojne-karty/#
8. Ομαδική κατασκευή μεγάλης Κυρά-Σαρακοστής. Φωτογραφήθηκε η σύνθεσή της και με το πρόγραμμα επεξεργασίας video you tube και επεξηγηματικούς υπότιτλους παρουσιάστηκε το έθιμο.
<https://www.youtube.com/watch?v=slgPHkOfsE0>

9. Έπλασαν, σύμφωνα με τα έθιμα, πασχαλινά νηστήσιμα κουλουράκια, μετέφρασαν τη συνταγή, δημιούργησαν ένα video με το slideshow creator και το ανέβασαν στην πλατφόρμα twinSpace.
<https://www.youtube.com/watch?v=d3LEjTNNxrE>
10. Δημιούργησαν ένα συνεργατικό πασχαλινό παραμύθι. Τα παιδιά της Πολωνίας έγραψαν την αρχή, προσδίδοντας το δικό τους πολιτιστικό στίγμα, το έστειλαν σε power point και τα παιδιά του Τριαδίου το συνέχισαν, προσθέτοντας τα δικά τους στοιχεία.

11. Τα παιδιά της Πολωνίας απέστειλαν με το ταχυδρομείο σπόρους για «πασχαλινό χόρτο». Τα νήπια έγιναν κηπουροί, πήραν τσάπες, τσουγκράνες και ποτιστήρια και τους φύτεψαν. Η όλη διαδικασία παρουσιάστηκε σε PowerPoint.

12. Ζαχαροπλαστική - Λαζαράκια. Μέτρησαν, ζύγισαν, έκαναν δοκιμές υλικών με κλειστά μάτια, αντέγραψαν τη συνταγή. Η δουλειά των παιδιών φωτογραφήθηκε και παρουσιάστηκε με πρόγραμμα δημιουργίας video.

<https://www.youtube.com/watch?v=Yluu-V0-TjY>

13. Φυσικά, δε θα μπορούσε να λείπει το βάψιμο των αβγών και η κατασκευή λαμπάδων. Έτσι, ανέμιξαν χρώματα, αποξήραναν πορτοκάλια, πήραν ξυλάκια κανέλας, κορδέλες, φτερά, και το αποτέλεσμα ήταν πραγματικά εντυπωσιακό.

<https://www.youtube.com/watch?v=EXjVoMf66c>

14. Ετοιμάστηκαν ατομικές πασχαλινές κάρτες με την τεχνική decoupage, δραστηριότητα που παρουσιάστηκε με το εργαλείο web 2.0 Kizoa.

<https://www.youtube.com/watch?v=9akL4esSLvA>

15. Ετοίμασαν πασχαλινά καδράκια, κάρτες για δώρα, λαμπάδες για τις συνεργάτιδες νηπιαγωγούς και τα έστειλαν με το ταχυδρομείο. Βήμα - βήμα φωτογράφισαν τη δραστηριότητα κι ετοίμασαν το video. Επεξεργάστηκαν, παράλληλα, τις έννοιες της συνεργασίας και της προσφοράς.

<https://www.youtube.com/watch?v=rrbl3QJM614>

16. Παρέλαβαν φάκελο με το ταχυδρομείο, που περιείχε πασχαλινές κάρτες και γύψινες πασχαλινές φιγούρες για εκπαιδευτικούς και μαθητές. Διάβασαν τις ξεχωριστές ευχές που περιείχε κάθε κάρτα και τις μετέφρασαν στα ελληνικά. Μίλησαν για τα συναισθήματά τους.

17. Με την εφαρμογή think link δημιούργησαν μια διαδραστική αφίσα, στην οποία ενσωμάτωσαν tags με υλικό από πασχαλινές δραστηριότητες που πραγματοποίησαν στην τάξη.

<https://www.thinglink.com/scene/637913708995018753>

Επίσης, επάνω σε ένα χαρακτηριστικό ελληνικό τοπίο παρέθεσαν διάφορες φωτογραφίες από το ελληνικό Πάσχα.

<https://www.thinglink.com/scene/638816871138721794>

Τέλος, με το ίδιο εργαλείο, συμπεριέλαβαν φωτογραφικό υλικό και video όλων των συνεργατών του έργου, με σκοπό την ολοκληρωμένη παρουσίαση των δράσεων.

<https://www.thinglink.com/scene/641033973153136640>

Ολόκληρο το έργο, βραβευμένο με την ετικέτα ποιότητας, είναι αναρτημένο στο σύνδεσμο:

<https://twinspace.etwinning.net/6033/home>

Υλικά:

Βιβλία

- «Το πρώτο μου πασχαλινό βιβλίο», Έλενα Ελένη – Γρηγόρης Κανελλόπουλος, Πατάκης, 2004.
- «Ψηφιδωτό... ψηφίδες, μαγικές λέξεις για μια μαγική τέχνη», Κατερίνα Νικόλτσου, Ελληνικά Γράμματα, 1994.
- «Μεγαλώνει, μεγαλώνει το φυτό», Σαμ Γκόντουν, Πατάκης, 2005.

Φωτογραφίες και τραγούδια χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Αναπτύχθηκαν ικανότητες επικοινωνίας, συνεργασίας, προγραμματισμού και συνέπειας. Καλλιεργήθηκαν δεξιότητες έρευνας, συλλογής, αξιολόγησης και παρουσίασης υλικού. Με οδηγό τις νέες τεχνολογίες, τα παιδιά άνοιξαν τους ορίζοντές τους και βγήκαν πέρα από τα ελληνικά σύνορα. Γνώρισαν παιδιά από τον υπόλοιπο κόσμο και διαπίστωσαν εμπειρικά, ότι μπορεί να μιλούν διαφορετική γλώσσα, έχουν όμως τις ίδιες ανάγκες και τα ίδια συναισθήματα. Τελικά, αυτά που ενώνουν είναι πολύ περισσότερα από αυτά που χωρίζουν!!! Αυτό, είναι μια διαπίστωση πολύ σημαντική και μάλιστα, όταν γίνεται σε αυτή την τρυφερή ηλικία.

Κάθε μήνας κι ένα δένδρο

Σκοπός - Στόχοι:

Σύμφωνα με τα Δ.Ε.Π.Π.Σ. ΚΑΙ Α.Π.Σ. (2002), ως σκοπός του προγράμματος τέθηκε η απόκτηση γνώσεων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων, αξιών και στάσεων, ώστε οι συμμετέχοντες να συνειδητοποιήσουν την αλληλεπίδραση των φυτών (δένδρων) του περιβάλλοντος και της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων. Σύμφωνα με το βιβλίο δασκάλου της Μελέτης Περιβάλλοντος Β΄ Δημοτικού (2007), ως στόχοι του προγράμματος τέθηκαν η απόκτηση γνώσεων σχετικών με τα δένδρα και η συνειδητοποίηση του ρόλου τους στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων και στο περιβάλλον γενικότερα, η αναγνώριση της σημασίας των καρπών των δένδρων στη διατροφή των ανθρώπων, η σχέση των δένδρων με τη λογοτεχνία και τη λαϊκή παράδοση, καθώς και η αποτελεσματική επικοινωνία, ομαδική εργασία και συνεργασία των συμμετεχόντων.

Τα βήματα:

1. Ως μεθοδολογία υλοποίησης του προγράμματος επιλέχθηκε η μέθοδος project.

2. Ως πεδία διασύνδεσης επιλέχθηκαν τα γνωστικά αντικείμενα της Γλώσσας, των Μαθηματικών, της Αισθητικής Αγωγής, της Φυσικής Αγωγής, της Πληροφορικής και της Αγγλικής Γλώσσας.

3. Για την υλοποίηση του προγράμματος επιλέχθηκαν, μεταξύ των άλλων, δραστηριότητες όπως: επιλογή 12 δένδρων – σύνδεση κάθε δένδρου με ένα μήνα – εξέταση του δένδρου ως προς τη διάρκεια ζωής του, τη φυλλόρροια, την ανθοφορία, την καρποφορία, τη διατροφική αξία των καρπών, τη χρησιμότητά τους – αφήγηση ιστοριών, παραμυθιών, παραδόσεων, μύθων – συλλογή ποιημάτων, παροιμιών, αινιγμάτων, μαγειρικών συνταγών – εκμάθηση παραδοσιακών τραγουδιών, χορών και παιχνιδιών – εκμάθηση στην αγγλική γλώσσα λέξεων σχετικών με τα δένδρα – εικαστικές δημιουργίες, συμπλήρωση ακροστιχίδων και λύση σταυρόλεξων, χρήση παραδοσιακής και ψηφιακής επικοινωνίας ανάμεσα στους συμμετέχοντες των δύο σχολείων κ.ά.

Το πρόγραμμα παρουσιάστηκε στις επιμορφωτικές συναντήσεις με θέμα «Πολιτιστικά Προγράμματα και Δίκτυα 2015 – 2016», που διοργανώθηκαν από τη Διεύθυνση Π.Ε. Αν. Θεσσαλονίκης δια της Υπεύθυνης Πολιτιστικών Θεμάτων και η αναλυτική του μορφή είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Διεύθυνσης Π. Ε. Αν. Θεσσαλονίκης στο σύνδεσμο: Πολιτιστικά Θέματα - Εργασίες σχολείων – Εργασίες σχολείων από τις εισαγωγικές επιμορφωτικές συναντήσεις με θέμα «Πολιτιστικά Προγράμματα και Δίκτυα 2015 – 2016» <http://tinyurl.com/zpg27uh> και <http://tinyurl.com/zbmupmj> (αναλυτικά όλα τα βήματα).

Υλικά:

Διαβάστηκαν παραμύθια, όπως «Το χριστουγεννιάτικο έλατο» του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, ποιήματα, όπως «Η μυγδαλιά» του Γεωργίου Δροσίνη, μύθοι, όπως «Πώς πήρε το όνομά της η Αθήνα», αινίγματα, όπως «Τ' ουρανού το μάνα, ασημένια η μάνα, αραπίνα η κόρη, πράσινο το αγόρι», παροιμίες, όπως «Τα κάστανα θέλουν κρασί και τα καρύδια μέλι», έμμετροι ονειροκρίτες, όπως «Αν δεις πως κλήμα εφύτεψες ... », έργα λογοτεχνίας και θεάτρου για παιδιά, όπως «Ελάτε να σώσουμε το Καστανόδασος!» της Άννας Συμεωνίδου. Ακούστηκαν και χορεύτηκαν τραγούδια, όπως το «Μήλο μου κόκκινο». Στην τάξη αναβίωσαν παραδοσιακά λαχνίσματα, όπως «Μπούφλες, μπούφλες...» και παιχνίδια, όπως «Πού κάθισε ο Αρίτης, ο σπουργίτης; ».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκάλεσε η έρευνα για την προέλευση της ονομασίας των μηνών, π.χ. ο μήνας Ιανουάριος πήρε το όνομά του από το διπρόσωπο θεό των Ρωμαίων «Ιανό». Πολύτιμη πηγή πληροφοριών αποτέλεσε το βιβλίο «Οι δώδεκα μήνες. Τα λαογραφικά» της Άλκης Κυριακίδου – Νέστορος, καθώς και το διαδίκτυο, το οποίο έπαιξε σημαντικό ρόλο και στην επικοινωνία των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα των δύο σχολικών μονάδων.

Δημιουργήθηκαν εικαστικές δημιουργίες, όπως ευχετήριες κάρτες και ζωγραφική σε χαρτί του μέτρου με τη χρήση των ανάλογων υλικών.

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με ενεργή συμμετοχή των παιδιών, με θετική διάθεση και αυξημένο ενδιαφέρον. Οι συμμετέχοντες ερεύνησαν, συζητήσαν, έπαιξαν, διασκέδασαν και δημιούργησαν. Ανέπτυξαν δεξιότητες επικοινωνίας, γνώσεις και άλλες χρήσιμες δεξιότητες. Συνειδητοποίησαν την αλληλεπίδραση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής των ανθρώπων.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων :
«Ειρήνη και Δημοκρατία Δικαιώματα Όλων των Λαών της Γης;»

Σκοπός - Στόχοι:

Ο κύριος σκοπός του δικτύου ήταν η προσέγγιση και κατανόηση επίκαιρων θεμάτων (πόλεμος - ειρήνη, δημοκρατία, μετανάστευση, προσφυγιά), για τη διαμόρφωση στάσης υπεύθυνων πολιτών μέσα από ιστορικές, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές προσεγγίσεις.

Ειδικότερα επιδιώχτηκε οι μαθητές, μεταξύ άλλων:

- Να προσεγγίσουν και να αποσαφηνίσουν, μέσα από ιστορικές, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές προσεγγίσεις, έννοιες, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία, την κοινωνική ισότητα, τον πόλεμο, την ειρήνη, τη δημοκρατία, τη μετανάστευση, την προσφυγιά και τη διεθνή συνεργασία.
- Να συσχετίσουν τις προαναφερόμενες έννοιες με τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους από το άμεσο τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο περιβάλλον.
- Να αποκτήσουν γνώσεις για την άμεση και ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα σε σχέση με τους πολέμους οποιασδήποτε μορφής (εθνικούς, πολιτικούς, θρησκευτικούς, οικονομικούς κ.λ.π.) και τα αποτελέσματά τους στην ανθρώπινη κοινωνία.
- Να γνωρίσουν τους βασικούς διεθνείς οργανισμούς, τους σκοπούς που εξυπηρετούν και το ρόλο τους στη διαφύλαξη της ειρήνης και στη συναδέλφωση των λαών.
- Να καλλιεργήσουν το σεβασμό προς την ετερότητα, να αναπτύξουν πρακτικές αποδοχής της διαφορετικότητας και να κατανοήσουν την έννοια της έμπρακτης αλληλεγγύης.
- Να εσωτερικεύσουν αξίες και να αναπτύξουν στάσεις που σχετίζονται με το ήθος και τη συμπεριφορά του υπεύθυνου και ενεργού ανθρώπου.
- Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης με τους άλλους λαούς της γης.
- Να υιοθετήσουν στάσεις και δεξιότητες αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας.
- Να ενθαρρυνθούν στην επινόηση πρωτότυπων ιδεών για την προσέγγιση και επίλυση προβλημάτων και να καταστούν ικανοί να τις υλοποιούν.

Τα βήματα:

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Δημιουργία

Η ιδέα για τη δημιουργία ενός δικτύου σχολείων προέκυψε από μία συζήτηση στο Σύλλογο Διδασκόντων του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ν. Μηχανιώνας. Η αφορμή δόθηκε από τα

γεγονότα και τις εξελίξεις στο προσφυγικό ζήτημα, όπως αυτά παρουσιάζονταν στην ζωή μαθητών και εκπαιδευτικών του σχολείου. Τότε, ξεκίνησε μια συζήτηση για τον τρόπο που θα μπορούσε το σχολείο να δραστηριοποιηθεί και να συμμετέχει ουσιαστικά μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία στα πεδία, που άγγιζαν το ζήτημα. Σύντομα παρουσιάστηκε η ιδέα δημιουργίας ενός δικτύου σχολείων, όπου εκπαιδευτικοί και μαθητές θα συνεργάζονταν για την ανάδειξη και διαπραγμάτευση κοινών θεμάτων γύρω από τους πρόσφυγες, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ειρήνη των λαών και τη δημοκρατία. Μετά από συζήτηση, συμφωνήθηκε από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου να γίνει η πρόταση στη Διεύθυνση Π.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης για τη δημιουργία δικτύου σχολείων, ευαισθητοποιημένων στο ζήτημα, με συντονιστικό φορέα το σχολείο μας.

Η ανταπόκριση στο αίτημα του σχολείου ήταν άμεση και θετική και το Δίκτυο υποστηρίχθηκε από τη Διεύθυνση μέσω της Υπεύθυνης Πολιτιστικών Θεμάτων. Το σχολείο σχεδίασε με τη βοήθεια της Υπεύθυνης τους σκοπούς και τους στόχους, τις θεματικές ενότητες, το χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης, τις ενδεικτικές συνεργασίες, τις προτεινόμενες δράσεις, το υποστηρικτικό υλικό, τις επιμορφώσεις και την αξιολόγηση του Δικτύου και η απόφαση ίδρυσης πραγματοποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 30874/31-12-2015 απόφαση του Διευθυντή Διεύθυνσης.

Σε ποιους απευθυνόταν:

Σε όλους τους εκπαιδευτικούς των Νηπιαγωγείων και των Δημοτικών Σχολείων της Αν. Θεσσαλονίκης. Ιδιαίτερα στο Δημοτικό Σχολείο, προτείνονταν η συνεργασία εκπαιδευτικών ΠΕ70 με εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων.

Θεματικές ενότητες:

Οι τάξεις ήταν ενδεικτικές. Κάθε θεματική μπορούσε να υλοποιηθεί από οποιαδήποτε τάξη, με την κατάλληλη προσαρμογή του σχετικού εκπαιδευτικού υλικού,.

Νηπιαγωγείο, Α-Β Δημοτικού

- Δικαιώματα των παιδιών
- Ο τρόπος ζωής των παιδιών διαφορετικών περιοχών της γης
- Παιδιά εμπόλεμων περιοχών και προσφύγων
- Τρόποι έμπρακτης αλληλεγγύης στα παιδιά με προβλήματα

Γ-Δ Δημοτικού

- Δικαιώματα του ανθρώπου σε σχέση με την ειρήνη και τη δημοκρατία
- Ζητήματα ταυτότητας, διαφορετικότητας και διαπολιτισμικού διαλόγου
- Πόλεμος και ειρήνη
- Πόλεμος και προσφυγικό

Ε- ΣΤ Δημοτικού

- Πόλεμος και ειρήνη στο σημερινό παγκόσμιο περιβάλλον
- Προσφυγικό/μετανάστευση/άσυλο
- Δράσεις διεθνών οργανισμών και ΜΚΟ
- Ελληνικά μεταναστευτικά και προσφυγικά ρεύματα διαχρονικά (χώρες υποδοχής, αίτια)

Χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης του Δικτύου

- Νοέμβριος: Δηλώσεις συμμετοχής ενδιαφερόμενων εκπαιδευτικών. Εισαγωγικό επιμορφωτικό σεμινάριο και παροχή υλικού.
- Δεκέμβριος έως Μάιος: Θεματικές επιμορφωτικές συναντήσεις. Υλοποίηση του προγράμματος.
- Μάιος ή Ιούνιος: Προαιρετική παρουσίαση παραγώγων.
- Ιούνιος: Απολογισμός και αξιολόγηση του Δικτύου.

Παροχές Δικτύου:

- Εκπαιδευτικό υλικό με τις απαραίτητες πληροφορίες και προτάσεις δραστηριοτήτων (<http://cultureedu.gr> – Δικαιώματα).
- Κύκλους θεματικών επιμορφωτικών συναντήσεων για κάθε ηλικιακή ομάδα σχετικά με: α) τρόπους διεξαγωγής βιβλιογραφικής και διαδικτυακής έρευνας από μαθητές και πρωτότυπους τρόπους παρουσίασης των αποτελεσμάτων αυτών, β) το εκπαιδευτικό υλικό «Νοιάζομαι και δρω» (<http://noiazomaikaidrw.gr>), γ) παιχνίδια και δραστηριότητες για την παιδαγωγική χρήση σχετικών έργων τέχνης (πίνακες ζωγραφικής, ιστορικές και καλλιτεχνικές φωτογραφίες, κινηματογραφικές ταινίες, μουσική και τραγούδια) και δ) απλές τεχνικές θεάτρου (η παρακολούθηση των συναντήσεων ήταν προαιρετική)
- Υποστήριξη υπό προϋποθέσεις μέσα στην τάξη με εγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικών φορέων
- Ιστότοπο για ανάρτηση των εργασιών (<http://tinyurl.com/z3bclhp>)
- Ενημέρωση για εκδηλώσεις προαιρετικής παρουσίασης των έργων των μαθητών/τριών
- Δυνατότητα συνεργασίας με οργανισμούς, πολιτιστικούς και επιστημονικούς φορείς
- Δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών με άλλους εκπαιδευτικούς
- Συνεχή υποστήριξη

Ενδεικτικές συνεργασίες για επιμορφωτικές δράσεις, υλικό και εκπαιδευτικά προγράμματα

Διεθνής Αμνηστία, UNICEF, Action Aid, Παιδική Νομική Βιβλιοθήκη, Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης για το Ρατσισμό, την Οικολογία, την Ειρήνη και τη Μη Βία «ΑΝΤΙΓΟΝΗ», ΑΡΣΙΣ, Συνήγορος του παιδιού, Εισαγγελία Ανηλίκων Θεσσαλονίκης.

Αξιολόγηση

Για την τελική αξιολόγηση του Δικτύου χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο της στοχοκεντρικής αξιολόγησης με τη χρήση ηλεκτρονικής φόρμας.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Συμμετέχοντες

Στο Δίκτυο συμμετείχαν 11 εκπαιδευτικοί ΠΕ70 και 1 ΠΕ71 από το 1^ο Δ.Σ. Ν. Μηχανιώνας, 3 εκπαιδευτικοί ΠΕ60 από 1 Νηπιαγωγείο και 31 εκπαιδευτικοί ΠΕ70 και 13 εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων (ΠΕ08, ΠΕ11, ΠΕ16.01, ΠΕ19, ΠΕ20, ΠΕ32) από 16 Δημοτικά Σχολεία (<http://tinyurl.com/j64mfut>). Όλοι οι εκπαιδευτικοί εκπόνησαν προγράμματα, ελάχιστης διάρκειας 6 μηνών, εστιασμένα στους σκοπούς και στόχους του δικτύου.

Παραγωγή και εφαρμογή εκπαιδευτικού υλικού

Οι εκπαιδευτικοί του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ν. Μηχανιώνας εκπόνησαν εκπαιδευτικό υλικό, με στόχο την υποστήριξη των εκπαιδευτικών του Δικτύου μέσω της παροχής διδακτικών προτάσεων και δράσεων, αλλά και ιδεών, ώστε να σχεδιάσουν και να διαμορφώσουν τις δικές τους δραστηριότητες. Το υλικό υλοποιήθηκε αρχικά στις τάξεις των εκπαιδευτικών του 1^{ου} Δ.Σ. Ν. Μηχανιώνας και στη συνέχεια αποστάλθηκε ως προτεινόμενο υλικό προς εφαρμογή σε όλους τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς του Δικτύου.

Αναλυτικά το υλικό, που παρήχθη και εφαρμόστηκε:

1. Σε συνέχεια του υποστηρικτικού υλικού, που ανήρτησε η Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων στο σύνδεσμο «Δικαιώματα» στο <http://cultureedu.gr/> και στις θεματικές
 - Ανθρώπινα δικαιώματα
 - Δικαιώματα του παιδιού
 - Διαφορετικότητα (ρατσισμός, πρόσφυγες)
 - Εκπαίδευση για την ειρήνη (ειρήνη, πόλεμος, δημοκρατία, πρόσφυγες),5 εκπαιδευτικοί του 1^{ου} Δ.Σ. Ν. Μηχανιώνας ανέλυσαν, επέλεξαν, κατηγοριοποίησαν και εφάρμοσαν δράσεις από διάφορα εγχειρίδια, βιβλία και ιστοσελίδες, τις οποίες κατέθεσαν ως προτεινόμενη βιβλιογραφία (<http://tinyurl.com/h5z7zuu>):
 - Προτάσεις από το Compasito
 - Προτάσεις από το Compass
 - Προτάσεις από τα «Πρώτα Βήματα» της Διεθνούς Αμνηστίας
 - Προτάσεις από το εγχειρίδιο «Συμβίωση» της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες
 - Παραδείγματα αντιπολεμικής στάσης στη ζωγραφική - Αντιπολεμικά έργα τέχνης
2. [«Δικαιώματα όλων των παιδιών της γης» - για Νηπ., Α-Β τάξεις \(υλικό βιωματικού εργαστηρίου\)](#)
3. [«Στο δρόμο για τη νέα πατρίδα» - για Ε-ΣΤ' τάξεις](#)
4. [«Ο Πόλεμος και η Ειρήνη μέσα από τη Μουσική»](#)
5. [«Ο Πόλεμος και η Ειρήνη μέσα από την Φωτογραφία»](#)
6. [«Ο Πόλεμος και η Ειρήνη μέσα από την Ζωγραφική»](#)

Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου, που εφάρμοσαν και παρήγαγαν το παραπάνω υλικό, ανέλαβαν και την υλοποίηση ομώνυμων επιμορφωτικών βιωματικών εργαστηρίων για εκπαιδευτικούς της Π.Ε. Αν. Θεσσαλονίκης.

Επιμορφωτικές δράσεις

Το σχολείο διοργάνωσε σε συνεργασία με την Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων βιωματικές επιμορφωτικές συναντήσεις για τους εκπαιδευτικούς του Δικτύου, αλλά και για όσους εκπονούσαν Πολιτιστικά Προγράμματα σχετικά με το θέμα και ενδιαφέρονταν να επιμορφωθούν.

1. «Δικαιώματα των παιδιών και των μεταναστών» - 3 βιωματικά εργαστήρια
1ο Δ. Σ. Θεσσαλονίκης, 13-1-2016 και ώρες 17:30-20:30
2. «Ειρήνη και πόλεμος μέσα από τις τέχνες» - 3 βιωματικά εργαστήρια
15^ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης, 29-1-2016 και ώρες 17:30-20:30

Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί του σχολείου συμμετείχαν ως επιμορφούμενοι στα παρακάτω βιωματικά εργαστήρια:

1. «Κι αν ήσουν εσύ; ... Νοιάζομαι και Δρω» στο 28ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης, 24-2-2016 και ώρες 17:30-20:30. Η επιμορφωτική συνάντηση διοργανώθηκε από την Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων και οι εκπαιδευτικοί, χωρισμένοι σε ομάδες, συμμετείχαν στα εργαστήρια:
«Νοιάζομαι και Δρω» <http://noiazomaikaidrw.gr/eksoseis-noiazomai-kai-drw/>
«Κι αν ήσουν εσύ;»
http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/mathitikosDiagonismos/Passages/PASSAGES_GR_EEK_FINAL.pdf
«Η ημέρα που άλλαξε τον κόσμο... - Θέατρο Forum»
<http://www.theatroedu.gr/Portals/38/main/images/stories/files/Magazine/T1/T1%20McDonald.pdf>
2. Ενδοσχολική επιμόρφωση για την προσέγγιση των προγραμμάτων του Δικτύου μέσα από θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα, στις 15-1-2016 και ώρες 11:00-15:00. Διοργανώθηκε από τη Σχολική Σύμβουλο και συμμετείχαν όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου.
3. Ενδοσχολική επιμόρφωση για τη δημιουργία κόμικς, στις 27-5-2016 και ώρες 12:00-14:00. Διοργανώθηκε από τη Σχολική Σύμβουλο σε συνεργασία με την κ. Κατερίνα Προκοπίου, φιλόλογο.

ΤΠΕ: Διάχυση δράσεων - ανάπτυξη γόνιμου διαλόγου - αλληλεπίδραση

1. Όλο το εκπαιδευτικό υλικό που παρήγαγε το σχολείο, καθώς και αυτό των επιμορφωτικών συναντήσεων αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του σχολείου (<http://blogs.sch.gr/1dimnmich>) και από την Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων στην ιστοσελίδα της Διεύθυνσης ΠΕ Αν. Θεσσαλονίκης στα Πολιτιστικά Θέματα – Δίκτυα (<http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/index.php/18-2015-09-15-06-08-26/2015-09-15-06-08-49/383-2015-11-10-07-29-00>) και στην ιστοσελίδα «Σχολείο και Πολιτισμός» (<http://cultureedu.gr>), για την ευρύτερη κοινοποίηση και διάχυσή του στην εκπαιδευτική κοινότητα.
2. Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου ανέλαβαν να δημιουργήσουν και να διαχειριστούν τη τη σελίδα στο facebook «Ειρήνη και Δημοκρατία»
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100010687864736>
και την ομώνυμη ομάδα
https://www.facebook.com/groups/1520437538270034/1577891965857924/?notif_t=group_activity¬if_id=1459622488660231
Η σελίδα φιλοξενεί υλικό από τις επιμορφωτικές συναντήσεις και τα εργαστήρια που οργανώθηκαν γύρω από το δίκτυο των σχολείων, παρέχει πληροφορίες για την οργάνωση εργασιών και δραστηριοτήτων, καθώς και συνδέσμους για την ανεύρεση χρήσιμου υλικού. Στη σελίδα είναι φίλοι 130 εκπαιδευτικοί και στελέχη της Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.
Αντίστοιχα, 125 εκπαιδευτικοί και στελέχη όλων των βαθμίδων είναι μέλη στην ομάδα, που οργανώθηκε στο facebook με τίτλο «Ειρήνη και Δημοκρατία Δικαιώματα όλων των Λαών της Γης» και συμμετέχουν σε αυτήν, κυρίως ανταλλάσσοντας απόψεις, κοινοποιώντας ειδήσεις και δραστηριότητες.

Επιπρόσθετες δράσεις

1. Σύνδεση των προγραμμάτων, που εκπόνησαν οι εκπαιδευτικοί του σχολείου με παράλληλο πρόγραμμα e-twinning με τίτλο: «Refugees, the challenge for humanity». Το έργο σχεδιάστηκε από 6 εκπαιδευτικούς του 1ου Δημ. Σχολείου Ν. Μηχανιώνας και κατατέθηκε προς έγκριση στην ελληνική επιτροπή e-twinning, με τη συνεργασία συναδέλφου από σχολείο της Κύπρου. Στο έργο συμμετείχαν 7 εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα, 2 από την Ισπανία, 1 ένας από την Κροατία και 2 από την Κύπρο.

<https://www.etwinning.net/el/pub/profile.cfm?f=2&l=el&n=120651>

2. Το σχολείο, με τη συμμετοχή όλων των μαθητών του, προσπάθησε να ευαισθητοποιήσει και να κινητοποιήσει την τοπική κοινωνία, ενημερώνοντας τακτικά και καλώντας κυρίως τους γονείς για παροχή βοήθειας προς τους πρόσφυγες. Συγκεντρώθηκαν στο σχολείο τρόφιμα, ρούχα και είδη πρώτης ανάγκης, καθαριότητας και παιδικής φροντίδας. Οργανώθηκαν τρεις αποστολές βοήθειας προς τους πρόσφυγες με τη διαμεσολάβηση του Συλλόγου Γονέων του σχολείου, της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Μ.Κ.Ο. Άρσις.
3. Το σχολείο παρουσίασε στις 21 Μαΐου 2016 τη δράση του για τους «πρόσφυγες και τα ανθρώπινα δικαιώματα» σε ημερίδα που διοργάνωσε το «Ελληνικό Παρατηρητήριο Για Την Διαπολιτισμική Παιδεία Και Εκπαίδευση» στο Α.Π.Θ. <http://paratiritirio.web.auth.gr>.
4. Από τις 23 έως τις 27 Μαΐου πραγματοποιήθηκε η τελική εβδομάδα δράσεων: <http://blogs.sch.gr/1dimnmich/>, <http://tinyurl.com/zg9krva>, <http://tinyurl.com/hdmzyry>, <http://tinyurl.com/zfe5wo7>.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση του Δικτύου, όπως προκύπτει από τις φόρμες αξιολόγησης και από τα παραγόμενα προϊόντα των μαθητών, καταδεικνύει, ότι οι αρχικοί στόχοι του επιτεύχθηκαν στο μέγιστο βαθμό. Η συνεργασία των εκπαιδευτικών του 1^{ου} Δ.Σ. Ν. Μηχανιώνας για την υλοποίηση ξεχωριστών αλλά και κοινών δράσεων για το προσφυγικό ζήτημα, η δυνατότητα που παρείχε το Δίκτυο για ανταλλαγή απόψεων και πρακτικών μεταξύ εκπαιδευτικών και οι προβλεπόμενες κοινές δράσεις για το τέλος του σχολικού έτους, επέφεραν επιπρόσθετα παιδαγωγικά και προσωπικά οφέλη σε εκπαιδευτικούς και μαθητές.

Ενδεικτικές μαρτυρίες εκπαιδευτικών ως προς τα οφέλη, που αποκόμισαν οι ίδιοι και οι μαθητές τους:

- Ευαισθητοποίηση, ενσυναίσθηση, στοχασμός, κατανόηση της διαφορετικότητας, εξοικείωση με την έννοια της δημοκρατίας.
- Οι μαθητές μας κατάλαβαν τα οφέλη της ειρήνης και ευαισθητοποιήθηκαν ως προς το θέμα των προσφυγόπουλων. Επιπρόσθετα, ήρθαν κοντά σαν ομάδα.
- Ασχοληθήκαμε με ένα θέμα που αφορά και προάγει τον άνθρωπο σαν ύπαρξη και σαν αξία και κερδίσαμε όλοι, σε μια προσπάθεια να υιοθετήσουμε αξίες, στάσεις και συμπεριφορές για ένα πιο ανθρώπινο αύριο.
- Καλλιεργήσαμε το σεβασμό προς την ετερότητα και αναπτύξαμε πρακτικές αποδοχής της διαφορετικότητας. Επίσης, αναπτύξαμε πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ μας και μέσα από τις βιωματικές μας δράσεις πετύχαμε την ενσυναίσθηση ως προς τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες.
- Βοήθησε να δεθούμε καλύτερα σαν τάξη και σαν ομάδα. Γνωριστήκαμε σε βάθος και ανακαλύψαμε - εκδηλώσαμε πολλές μας ευαισθησίες.
- Τα παιδιά έμαθαν ποια είναι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους και απέκτησαν με παιγνιώδεις τρόπους, ενσυναίσθηση για τα παιδιά που δεν έχουν στην πραγματικότητα κάποια δικαιώματα.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Η πραγματική αξία της όλης προσπάθειας θα κριθεί σε βάθος χρόνου από τη μόνιμη και όχι παροδική υιοθέτηση στάσεων και συμπεριφορών από τους μαθητές και από την ενσωμάτωση των διδαχθέντων ανθρωπιστικών αξιών στη ζωή αυτών.

Το Δίκτυο βραβεύτηκε με έπαινο από το Υπουργείο Παιδείας στο πρόγραμμα για καλές πρακτικές στο προσφυγικό ζήτημα σε εκδήλωση που έγινε στις 10-5-2016.

Οι στίχοι του τραγουδιού, που προέκυψαν από συνεργατική δράση των σχολείων του Δικτύου:

Στην Ειρήνη λέμε ΝΑΙ...

Στην ειρήνη λέμε ΝΑΙ
Στη ελευθερία λέμε ΝΑΙ
Στην αγάπη λέμε ΝΑΙ
Στη φιλία λέμε ΝΑΙ
Στην καλοσύνη λέμε ΝΑΙ
Στο σεβασμό λέμε ΝΑΙ

ΟΧΙ λέμε στη βία
Όχι και στον πόλεμο
ΟΧΙ λέμε στη λύπη
ΟΧΙ στο διχασμό

Στην ειρήνη λέμε ΝΑΙ
Στη ελευθερία λέμε ΝΑΙ
Στην αγάπη λέμε ΝΑΙ
Στη φιλία λέμε ΝΑΙ
Στην καλοσύνη λέμε ΝΑΙ
Στο σεβασμό λέμε ΝΑΙ

ΟΧΙ λέμε στον τρόμο
ΟΧΙ και στην ασέβεια
ΟΧΙ λέμε στα όπλα
ΟΧΙ στο ρατσισμό

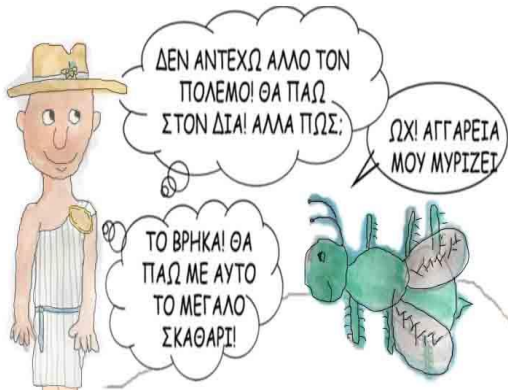
Ελπίδα ΝΑΙ
Συμπόνια ΝΑΙ
Παιδεία ΝΑΙ
Αγάπη ΝΑΙ
ΝΑΙ στην Αγάπη ΝΑΙ

Δείγμα του κόμικς του Ε3 του 1^{ου} Δ.Σ. Ν. Μηχανιώνας

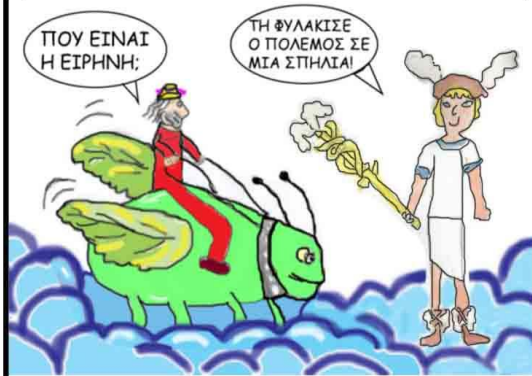
Ο ΤΡΥΓΑΙΟΣ, ΕΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΟΣ, ΔΕΝ ΑΝΤΕΧΕΙ ΠΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΝΑ ΠΙΑΕΙ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ, ΝΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙ ΤΟΝ ΔΙΑ.

ΜΟΛΙΣ ΤΟ ΣΚΑΘΑΡΙ ΠΑΧΥΝΕ, ΤΟ ΚΑΒΑΛΑ ΚΑΙ ΠΕΤΑΕΙ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ ΕΡΗΜΙΑ! ΟΙ ΘΕΟΙ ΕΦΥΓΑΝ, ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΑΝΤΕΧΑΝ ΝΑ ΒΛΕΠΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΝΑ ΠΟΛΕΜΟΥΝ, ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΠΟΥ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΦΥΛΑΚΙΣΕ ΣΕ ΜΙΑ ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ! ΕΜΕΙΝΕ ΜΟΝΟΝ Ο ΕΡΜΗΣ.

ΤΟΤΕ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ, ΝΑ ΛΙΑΝΙΖΕΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ ΤΟΥ

Ο ΤΡΥΓΑΙΟΣ ΤΡΟΜΑΓΜΕΝΟΣ ΤΡΕΧΕΙ ΝΑ ΖΗΤΗΣΕΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

Το ταξίδι της Ειρήνης μέσα από Λέξεις και Εικόνες

Σκοπός - Στόχοι:

Το πρόγραμμα «Το ταξίδι της Ειρήνης μέσα από λέξεις και εικόνες» υλοποιήθηκε στο 88ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης από 25 μαθητές της Δ2 τάξης κατά τη διάρκεια του μαθήματος των Εικαστικών. Παράλληλα εντάχθηκε στη δράση «Teachers 4 Europe 2015-2016» και στο Δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων «Ειρήνη και Δημοκρατία: Δικαιώματα όλων των λαών της γης;» (<http://tinyurl.com/zo8fhpz>).

Οι στόχοι του προγράμματος ήταν:

Γνωστικοί: Σχέση εικόνας και λόγου/σκέψης. Λογοτεχνία. Πληροφορική.

Ψυχοκινητικοί – Συναισθηματικοί: Ανάπτυξη κριτικής σκέψης και ομαδικού πνεύματος. Ενθάρρυνση συμμετοχής στην ομάδα, μαθητών που θεωρούνται «αδύναμοι» ή «αδιάφοροι». Ενεργοποίηση φαντασίας. Ανάπτυξη κοινωνικογνωστικών δεξιοτήτων και στάσεων. Αυτογνωσία, μέσα από την αλληλεπίδραση με άλλους. Εμπλουτισμός της στρατηγικής του μαθητή ως προς την επίλυση προβληματικών καταστάσεων. Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου, χαρά και ικανοποίηση. Έκφραση προβληματισμών γύρω από τη μαθητική ζωή.

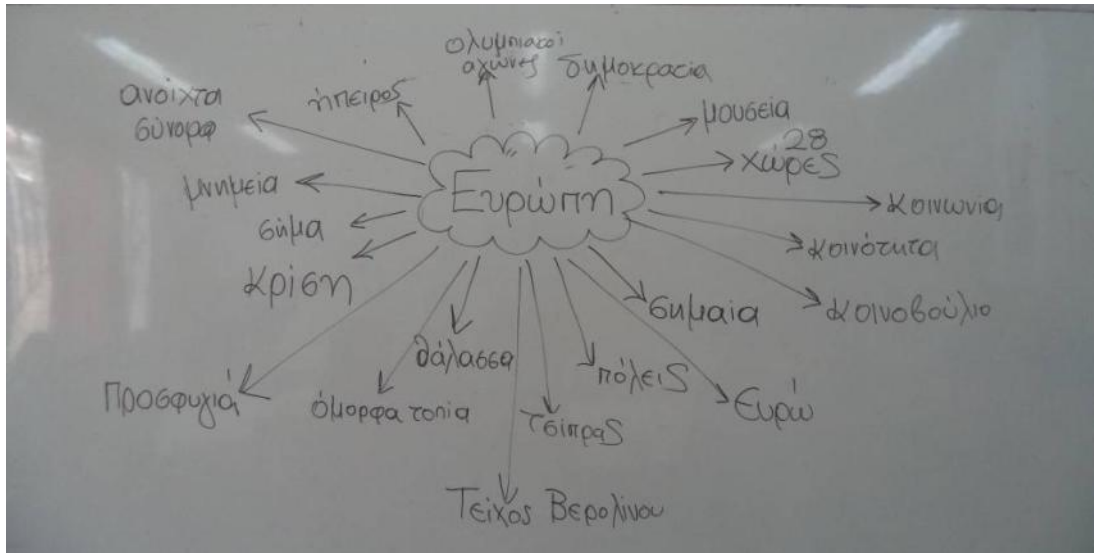
Κοινωνικοί: Καλλιέργεια του σεβασμού προς την ετερότητα, ανάπτυξη πρακτικών αποδοχής της διαφορετικότητας και κατανόηση της έννοιας της έμπρακτης αλληλεγγύης. Ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και αλληλεγγύης με τους άλλους λαούς της γης. Υιοθέτηση στάσεων και δεξιοτήτων αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας.

Καλλιτεχνικοί: Αξιοποίηση δεξιοτήτων για την εικονογράφηση του παραμυθιού.

Ένας ακόμα στόχος συνδεδεμένος με τη δράση «Teachers 4 Europe 2015-2016», ήταν οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να γνωρίσουν τις πρωτεύουσές τους, τις σημαίες τους και επιλεγμένα μνημεία κι έργα τέχνης των λαών της Ευρώπης. Ταξιδεύοντας στη γνώση μέσα από το παιχνίδι, να συνειδητοποιήσουν ότι η Ε.Ε. έχει διαφορετικούς λαούς, ο καθένας από τους οποίους έχει τον πολιτισμό του, αλλά ότι όλοι μοιράζονται κοινές αξίες και παράλληλα, να εκτιμήσουν τη σημασία της διαφορετικότητας και της συνεργασίας.

Τα βήματα:

Όταν σκεφτόμαστε την Ευρώπη του σήμερα δεν μπορούμε να μη σταθούμε στο προσφυγικό ζήτημα. Αυτή η διαπίστωση ήρθε στην επιφάνεια σε μια από τις πρώτες δράσεις της ομάδας, στον καταιγισμό ιδεών (brainstorming) για τη λέξη «Ευρώπη». Μια από τις λέξεις, που ακούστηκε από τους μαθητές, ήταν η «Προσφυγιά». Ομόφωνα αποφασίστηκε η ενασχόληση με τους πρόσφυγες και η συγγραφή ενός παραμυθιού με ηρωίδα ένα κορίτσι, που έρχεται στην Ελλάδα από τη Συρία.

Μέσα από βιωματικές δράσεις, παιχνίδια ρόλων, δραματοποίηση, έρευνα, παιχνίδια στο διαδίκτυο και παρακολούθηση animation με θέμα τους πρόσφυγες, συλλέχθηκαν εμπειρίες για τη συγγραφή του παραμυθιού. Αυτό που κερδήθηκε ήταν το όλο ταξίδι και όχι μόνο το τελικό αποτέλεσμα.

1. Σε πρώτη φάση συγκροτήθηκαν οι ομάδες και συντάχτηκε το συμβόλαιο με τη βοήθεια φύλλου εργασίας.
2. Έναυσμα για το ταξίδι στάθηκε το έντυπο «Η Ευρώπη και Εσύ» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κάθε μαθητής υιοθέτησε μια χώρα από το έντυπο, έμαθε τα χρώματα της σημαίας της, την πρωτεύουσά της κι ένα χαρακτηριστικό της. Μαζί, υιοθέτησε και την ταυτότητα της χώρας με την οποία ασχολήθηκε, π.χ. έγινε Σουηδός πολίτης. Στη συνέχεια, κάθε παιδί γνωρίστηκε με το διπλανό του - αντίστοιχο Ευρωπαίο πολίτη, ανταλλάσσοντας πληροφορίες για τη χώρα, με την οποία είχε ασχοληθεί. Μόλις έγινε η γνωριμία των παιδιών ανά δυάδες, κάθε δυάδα γνωρίστηκε με την απέναντί της δυάδα με τον ίδιο τρόπο κι έτσι σχηματίστηκαν τετραμελείς ομάδες και μια πενταμελής (λόγω του αριθμού των παιδιών), οι οποίες αποτελούνταν από Ευρωπαίους μικρούς πολίτες 25 διαφορετικών κρατών-μελών. Σε κάθε ομάδα ανατέθηκε η δημιουργία μιας ιστορίας ή ενός τραγουδιού ή ζωγραφιάς, που να έχουν ήρωες τους νέους χαρακτήρες που την απαρτίζουν. Τα παιδιά πήραν μέρος στη δραστηριότητα με ενθουσιασμό και αφού τελείωσαν τις εργασίες τους, κάθε ομάδα παρουσίασε στις άλλες τα αποτελέσματα, τα οποία είχε επιτύχει. Έτσι, όλη η τάξη ήρθε σε μια πρώτη επαφή με τις χώρες της Ε.Ε. και τις πρωτεύουσές τους.
3. Στη συνέχεια της ίδιας δράσης, οι μαθητές διάβασαν και άκουσαν από τον «Μικρό Αναγνώστη» το διήγημα «Ο Ναβίντ δεν ήρθε για διακοπές» του Πάνου Χριστοδούλου. Έπειτα, τους ζητήθηκε να φανταστούν, ότι σε κάθε ομάδα από αυτές που είχαν προηγουμένως σχηματίσει, έρχεται ο Ναβίντ και τον γνωρίζουν. Τους ζητήθηκε να καταγράψουν με όποιον τρόπο επιθυμούσαν (ζωγραφιά, ιστορία, κόμικς κ.τ.λ.) την γνωριμία των παιδιών και τις αντιδράσεις των μελών. Και πάλι παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα στην ολομέλεια.

4. Σε επόμενη συνάντηση, τα παιδιά είδαν το βίντεο «Ειρήνη, ιστορία ενός παιδιού πρόσφυγα» της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ και προσπάθησαν να μπουν στη θέση της Ειρήνης και να φανταστούν, πού θα ήθελαν να πάνε, τι θα ήθελαν να δουν και με τι μέσο θα ήθελαν να μετακινηθούν. Κάθε μαθητής απεικόνισε τις επιθυμίες του στο μπλοκ ζωγραφικής του. Οι συγκεκριμένες ζωγραφιές αποτέλεσαν μέρος της εικονογράφησης του παραμυθιού.

5. Σημαντική για τη διεξαγωγή του προγράμματος ήταν η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Τα παιδιά, με την καθοδήγηση της υπεύθυνης εκπαιδευτικού, έπαιξαν παιχνίδια στο διαδίκτυο, που αφορούσαν την Ε.Ε. και εξασκήθηκαν στις γνώσεις τους γύρω από αυτήν (http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm, <http://europeofeurope.blogspot.gr/>). Έτσι, μέσα από το παιχνίδι επήλθε η γνώση.
6. Το αποκορύφωμα των βιωματικών δράσεων έγινε σε συνεργασία με το άλλο τμήμα της Δ' τάξης, που υλοποιούσε σχετικό πρόγραμμα και με τη συμβολή των εκπαιδευτικών των δυο τμημάτων κ. Χατζηθεοδωρίδου Μαρίας και κ. Καλαμπούκα Βάιας. Η δράση στηρίχθηκε σε υλικό από τα «Περάσματα» και στο έντυπο «Συμβιώσεις» της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, έπειτα από προσαρμογή στην ηλιακή ομάδα των μαθητών.

Τα παιδιά βγήκαν στην αυλή του σχολείου και χωρίστηκαν σε ομάδες των πέντε ατόμων. Κάθε ομάδα παρέλαβε μια φωτογραφία, που απεικόνιζε μια οικογένεια προσφύγων με αντίστοιχα με την ομάδα μέλη. Κάθε παιδί πήρε έναν ρόλο από τη φωτογραφία και κάθε ομάδα δραματοποίησε οικογενειακές στιγμές από την οικογένεια που της αντιστοιχούσε. Μετά από δέκα λεπτά, ο συντονιστής της δράσης έδωσε το σύνθημα ότι νύχτωσε και οι οικογένειες έπρεπε να πέσουν για ύπνο. Τα παιδιά έκλεισαν τα μάτια τους και μετά από λίγο, οι συντονίστριες της δράσης προκάλεσαν έντονη φασαρία με φωνές, σφυρίχτρες και τύμπανα και παρακολούθησαν τις αντιδράσεις των παιδιών. Χωρίς καμιά προειδοποίηση, τα παιδιά έντρομα και έκπληκτα, άνοιξαν τα μάτια και προσπάθησαν άλλα να καλυφτούν κάτω από παγκάκια και άλλα να προστατέψουν τα μικρά μέλη των οικογενειών τους, ενώ παντού ακούγονταν φωνές. Στη συνέχεια, πέρασαν μέσα στις τάξεις και τα παιδιά, τα οποία εμψύχωναν ακόμα τους ρόλους τους, ενημερώθηκαν ότι ξέσπασε πόλεμος και ότι έπρεπε να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους άμεσα, παίρνοντας μαζί τους ο καθένας ένα πράγμα που θεωρούσε σημαντικό (δέμα έκτακτης ανάγκης). Κάθε οικογένεια έγραψε με ποιο τρόπο αποφάσισε να φύγει και προς ποια κατεύθυνση, ενώ στη συνέχεια, τους ζητήθηκε να εγκαταλείψουν δυο από τα πέντε πράγματα που είχαν επιλέξει, γιατί στη διαδρομή κάποιοι τους τα πήραν. Οι περισσότερες ομάδες επέλεξαν ως μέσο διαφυγής τη θάλασσα και προορισμό τους την Ευρώπη. Μέσα από την ενσυναίσθηση, οι μαθητές μοιράστηκαν μια δυνατή εμπειρία, η οποία, αν και για τους ίδιους ήταν επιφανειακή, τους επέτρεψε να μπουν για λίγο στη θέση των προσφύγων που αναγκάζονται να αφήσουν τα σπίτια τους.

7. Η παραπάνω βιωματική δράση αποτέλεσε το έναυσμα για τη συγγραφή του παραμυθιού. Τα παιδιά παρέμειναν χωρισμένα στις ομάδες/οικογένειες που είχαν συγκροτήσει και σε κάθε ομάδα δόθηκε η σύμβαση «Ένα κορίτσι βρέθηκε μόνο στη θάλασσα και ξαφνικά παρουσιάστηκε μπροστά της μια κοπέλα, η Ευρώπη, που θέλησε να τη βοηθήσει και να της γνωρίσει τον τόπο της». Κάθε ομάδα συνέχισε το παραμύθι, έχοντας κατά νου όλες τις πληροφορίες και εμπειρίες που είχε συλλέξει ως τότε από τις προαναφερόμενες δράσεις. Παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα στην ολομέλεια και επιλέγοντας κομμάτια από κάθε εκδοχή, η τάξη κατέληξε στην τελική εκδοχή του παραμυθιού με τίτλο «Η Ειρήνη γνωρίζει την Ευρώπη». Η εικονογράφηση του παραμυθιού έγινε εξολοκλήρου από τα παιδιά και η τελική του μορφή μετατράπηκε σε ταινία στο Movie Maker:

<https://www.youtube.com/watch?v=h4gyQ7DXu4g&feature=youtu.be/youtu.be/>

Η ομάδα παρουσίασε το παραμύθι στο χώρο του σχολείου σε γονείς και μαθητές.

Τα βήματα αναλυτικά και επιπρόσθετο υλικό των δράσεων: <http://tinyurl.com/js4mbal>

Υλικά:

- *Η Ευρώπη και Εσύ*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή
(<http://bookshop.europa.eu/en/europe-and-you-pbQC0414546/>)
- *Πάμε να Εξερευνήσουμε την Ευρώπη*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή
(<http://bookshop.europa.eu/el/let-s-explore-europe--pbNA0114598/>)
- *Ο Ναβίντ δεν ήρθε για διακοπές*, Πάνος Χριστοδούλου
(<http://www.mikrosanagnostis.gr/library/pageflip28/Default.html>)
- *Περάσματα*, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ
(https://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/mathitikosDiagonismos/Passages/PASSAGES_GREEK_FINAL.pdf)
Συμβίωσις, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ
(http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/education_symbiosis/Symbiosis_project_manual_final.pdf)
- *Ειρήνη, η ιστορία ενός παιδιού πρόσφυγα*
(<https://www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko/eirini.html?L=0>)

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Αξιολογώντας τη δράση, επιτεύχθηκε η ευαισθητοποίηση των μαθητών στο ζήτημα των προσφύγων και στην αποδοχή της διαφορετικότητας, καθώς και η ενίσχυση της μεταξύ τους συνεργασίας. Επίσης, αναγνώρισαν τη σημασία της αλληλεγγύης και είχαν την ευκαιρία να τη δείξουν κι έμπρακτα, αφού το σχολείο περιοδικά συγκέντρωνε και απέστειλε είδη πρώτης ανάγκης, τρόφιμα και ρουχισμό στους πρόσφυγες της Ειδομένης. Τέλος, συνειδητοποίησαν ότι οι ίδιοι, ως αυριανοί Ευρωπαίοι πολίτες, θα πρέπει να ενισχύσουν τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ισότητα, αλληλεγγύη, προσφορά και ίσες ευκαιρίες για όλους. Το παραμύθι αναδεικνύει, ότι τα παιδιά έγραψαν για το ρόλο της Ευρώπης όπως τα ίδια την αντιλαμβάνονται και όπως θα ήθελαν να είναι.

Η δράση αυτή βραβεύτηκε με έπαινο από το Υπουργείο Παιδείας στο πρόγραμμα για καλές πρακτικές στο προσφυγικό ζήτημα σε εκδήλωση που έγινε στις 10-5-2016.

«Τραγουδιστές της καρδιάς»: Η συμβολή της μουσικής και του τραγουδιού στην ανάπτυξη ενός προγράμματος συναισθηματικής και κοινωνικής μάθησης για μαθητές με πολλαπλές αναπηρίες

Σκοπός - Στόχοι:

Ο σκοπός της παρέμβασης ήταν η ανάπτυξη της θετικής προσέγγισης του εαυτού και των άλλων (Weare & Gray, 2000). Συμμετείχαν 5 μαθητές και 6 μαθήτριες ηλικίας από 7,5 έως 14,5 ετών, που παρουσίαζαν κυρίως εγκεφαλική παράλυση, μέτρια έως βαριά νοητική αναπηρία και νευρολογικές διαταραχές της επικοινωνίας. Ο τίτλος του προγράμματος και το όνομα της ομάδας ήταν «Τραγουδιστές της καρδιάς» και η θεματολογία αφορούσε στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας (κοινωνικές δεξιότητες) και στην αναγνώριση, έκφραση και διαχείριση των βασικών συναισθημάτων (συναισθηματικές δεξιότητες) (Goleman, 1995). Τέθηκαν βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι και ακολουθήθηκαν τα βασικά βήματα σχεδιασμού ανάλογων προγραμμάτων σύμφωνα με την βιβλιογραφία.

Πιο αναλυτικά, οι ατομικοί και οι ομαδικοί στόχοι αφορούσαν στην ανάπτυξη των παρακάτω δεξιοτήτων (Τριλίβα & Chimienti, 1998):

Συναισθηματικές δεξιότητες

- Αυτοσυναίσθημα – Αίσθηση αυτοαποτελεσματικότητας
- Αναγνώριση συναισθημάτων
- Κατανόηση συναισθημάτων
- Έκφραση συναισθημάτων
- Διαχείριση συναισθημάτων

Κοινωνικές δεξιότητες _

- Λεκτική έκφραση: Διατήρηση του θέματος, ρυθμός, σύνταξη και δόμηση προτάσεων, λεξιλόγιο, αυτοέλεγχος έντασης και χροιάς, αυτοαξιολόγηση της φωνής
- Μη λεκτική έκφραση: Ιδιαίτερα για τους μαθητές, που παρουσιάζουν απώλεια προφορικού λόγου (νεύματα, έκφραση αναγκών και συναισθημάτων μέσω κίνησης, βλεματική επαφή, φωνητική έκφραση, όπως φωνήματα, βαβίσματα)
- Ενεργητικότητα - Πρωτοβουλία - Αλληλεπίδραση
- Αυτορρύθμιση - Οριοθέτηση με τους κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς
- Συνεργασία - Αμοιβαιότητα
- Ομαδικότητα

Τα βήματα:

Κατά το σχεδιασμό του προγράμματος (προσαρμογή και πρωτότυπες δραστηριότητες), λήφθηκαν υπόψη τα εξής χαρακτηριστικά των μαθητών με μέτρια νοητική αναπηρία

(Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης για μαθητές με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση, 2004):

- Αδυναμία γενίκευσης και μεταφοράς συγκεκριμένης γνώσης
- Αδυναμία αντιστρεψιμότητας της σκέψης
- Περιορισμένη επεξεργασία των πληροφοριών και αδύναμη μακροπρόθεσμη μνήμη
- Ελλιπής και βραχύχρονη συγκέντρωση προσοχής
- Ανάγκη για συστηματική παρότρυνση

Επιπλέον, για την επιλογή των δραστηριοτήτων, διερευνήθηκαν τα κίνητρα μάθησης των μαθητών και τα ενδιαφέροντά τους, καθώς και οι εξατομικευμένες δυσκολίες και ικανότητες του κάθε μαθητή στην επικοινωνία, την κίνηση και σε γνωστικό επίπεδο.

Ως βασικά εργαλεία της παρέμβασης επιλέχθηκαν η μουσική και το τραγούδι, διότι ενεργοποιούν πολύ του μαθητές με εγκεφαλική παράλυση, προκαλούν θετικά συναισθήματα και δεν απαιτούν ιδιαίτερες κινητικές ικανότητες, στις οποίες οι μαθητές αυτοί υστερούν. Πορίσματα ερευνών για την επίδραση μουσικών προγραμμάτων σε μαθητές με αναπηρία έδειξαν αύξηση στις κοινωνικές δεξιότητες και στην αυτοπεποίθησή τους, μείωση ανεπιθύμητων συμπεριφορών (Lobo & Winsler, 2006), ανάπτυξη της σωματικής έκφρασης (Chuang, Wang & Yieh, 2009), αύξηση της λεκτικής επικοινωνίας (Chuang, Wang & Yieh, 2009· Frick, 2000· Suthers, 2001), βελτίωση της ποιότητας του λόγου (Frick, 2000) και αύξηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης μεταξύ συνομηλίκων (Frick, 2000· Suthers, 2001).

Ακολουθήθηκαν τα παρακάτω **γενικά στάδια προετοιμασίας, εφαρμογής και αξιολόγησης** παρόμοιων προγραμμάτων (Πλατσίδου, 2010):

1. Ενημέρωση της σχολικής μονάδας.
2. Επιλογή συγκεκριμένων μαθητών που θα συμμετέχουν στο πρόγραμμα.
3. Επιλογή εκπαιδευτικών που θα συνεργάζονταν με την ψυχολόγο.
4. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και διευθυντών σχετικά με θέματα εφαρμογής του συγκεκριμένου προγράμματος από την ψυχολόγο.
5. Εποπτεία (περιγραφή της εξέλιξης της εφαρμογής του προγράμματος και διαχείριση δυσκολιών με την επιστημονική υποστήριξη της κ. Πλατσίδου, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας).
6. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος, έπειτα από παρατήρηση και συμπλήρωση φυλλαδίου αξιολόγησης κοινωνικών δεξιοτήτων (Γεροφώτη, 2013), πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος από τις συντονίστριες και τους εκπαιδευτικούς των μαθητών.
7. Παρουσίαση-διάχυση του προγράμματος σε ειδική εκδήλωση στο τέλος της χρονιάς σε γονείς, εκπαιδευτικούς και μαθητές του ίδιου και άλλων σχολείων, καθώς και ημερίδες παρουσίασης των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας και Πολιτιστικών Θεμάτων.

Τα **βήματα υλοποίησης** της παιδαγωγικής παρέμβασης είχαν ως εξής:

1. Γνωριμία της ομάδας (μαθητές από διαφορετικές τάξεις) και εισαγωγή στο θέμα που θα απασχολούσε την ομάδα (ονοματοδοσία ομάδας, μουσική ταυτότητα).

2. Θεμελίωση της συνοχής της ομάδας και ανάπτυξη ασφάλειας και εμπιστοσύνης των μελών στην ομάδα (δραστηριότητες: «το έμβλημα της ομάδας», «τι έχω στην καρδιά μου» - υλικό από το πρόγραμμα «Διαφορετικότητα - Αναπηρία»).
3. Υπογραφή ενός «συμβολαίου» από όλα τα μέλη της ομάδας, οι όροι του οποίου θα αποτελούσαν το πλαίσιο λειτουργίας της ομάδας (υλικό από ΜΑΚΑΤΟΝ και PECS).
4. Διερεύνηση γνώσεων και στάσεων επί του θέματος, η οποία έγινε με την τεχνική του καταιγισμού ιδεών.
5. Ερμηνεία - κατανόηση του ζητήματος με βιωματικές τεχνικές, όπως καταιγισμός ιδεών, παιχνίδια ρόλων, δραματοποιήσεις, παραμύθι, εικόνες και φωτογραφίες κ.ά.

Η προσέγγιση της ομάδας έγινε με διαδραστικό και συμμετοχικό τρόπο, βασισμένο σε βιωματικές και ενεργητικές μεθόδους παρέμβασης. Παρακάτω παρατίθεται με περιγραφικό τρόπο η πορεία των δραστηριοτήτων του προγράμματος.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Παιχνίδια με ονόματα - Γνωριμία: Εισαγωγική συζήτηση σχετικά με τα συναισθήματα και για το τι θα ακολουθούσε στις επόμενες συναντήσεις.
- Τραγούδι «Οι τραγουδιστές της καρδιάς»: Ονοματοδοσία και δημιουργία τραγουδιού για το όνομα της ομάδας. Απόκτηση μιας μουσικής ταυτότητας.
- Το ρολόι των συναισθημάτων «Πώς νιώθω σήμερα;»: Τα μέλη της ομάδας δήλωσαν με μία λέξη το πώς ένιωθαν τη στιγμή εκείνη κι έτειναν το βέλος στην εικόνα του αντίστοιχου συναισθήματος από το ρολόι των συναισθημάτων.

ΣΥΝΟΧΗ ΟΜΑΔΑΣ – ΑΙΣΘΗΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ - ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

- «Το τραγούδι της Καλημέρας» και «Το τραγούδι του Αντίο»: Ομαδικό τραγούδι καλωσορίσματος ή αποχαιρετισμού, με παράλληλη εκτέλεση οργάνων και αυτοσχεδιασμός των μαθητών στους στίχους του τραγουδιού π.χ. «Καλημέρα Σωτηρία, σ' αγαπώ πολύ, γιατί είσαι πολύ καλή».
- «Ποιο είναι το όνειρό μου για το μέλλον;»: Οι μαθητές απάντησαν τραγουδιστά, με τη συνοδεία της κιθάρας.

- Το έμβλημα της ομάδας: Δημιουργία ενός χάρτινου εμβλήματος, που περιείχε τα αγαπημένα φαγητά, ζώα και χρώματα, καθώς και τις αγαπημένες δραστηριότητες όλων των μελών (Αναγνωστοπούλου, Τριλίβα & Χατζηνικολάου, 2007). Οι απαντήσεις των μαθητών έγιναν τραγούδι με τίτλο «Μου αρέσει...».

- Λέω κάτι καλό και ας πάει στο καλό: Παροχή θετικών σχολίων ή χαρακτηρισμών από τα μέλη στον καθένα ξεχωριστά, μιλώντας, και στο τέλος, τραγουδώντας.
- Τραγούδι «Εγώ και εσύ μαζί» (Μουσική: Newman R. Στίχοι: Ιωαννίδης Αλ.): Κινητική απόδοση των στίχων του τραγουδιού, χορεύοντας σε ζευγάρια που εναλλάσσονταν.
- Χορός: Οι μαθητές, λίγο πριν το τέλος των συναντήσεων, διάλεξαν με ποιον επιθυμούσαν να χορέψουν και κινούνταν στο ρυθμό της μουσικής ελεύθερα, ή αποδίδοντας κινητικά τους στίχους των τραγουδιών.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ

- Το συμβόλαιό μας: Δημιουργία ενός «συμβολαίου» λειτουργίας της ομάδας, με έμφαση στους κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς και υπογραφή του από όλα τα μέλη (χρήση εικόνων ΜΑΚΑΤΟΝ και PECS). Δημιουργία τραγουδιού για τους κανόνες.
- Τι δεν μου αρέσει να μου κάνουν: Οι μαθητές συμπλήρωσαν την πρόταση τραγουδιστά, με την συνοδεία της κιθάρας.
- Παιχνίδια ρόλων: Θεατρικό παιχνίδι, με κάποιους μαθητές να παραβιάζουν τους κανόνες και άλλους να εκφράζουν τα συναισθήματά τους γι' αυτήν την παραβίαση, να αναγνωρίζουν τις δυσκολίες στην επικοινωνία και να κάνουν προτάσεις για τη διαχείριση των συγκρούσεων.

ΔΙΕΡΕΥΝΣΗ ΓΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΩΝ

- Καταιγισμός ιδεών: «Πείτε μου τα συναισθήματα, που γνωρίζετε».
- Συμπλήρωση προτάσεων: «Όταν μου συμβαίνει αυτό, τότε κάνω...», «Όταν μου συμβαίνει αυτό, αισθάνομαι...».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ – ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΜΕ ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

- Πώς ακούγεται το συναίσθημα: Ενεργητική ακρόαση ήχων, φωνών και μουσικών έργων και ταύτιση του ακουστικού ερεθίσματος με ένα ή περισσότερα συναισθήματα.

Μουσικός αυτοσχεδιασμός με τη χρήση μουσικών οργάνων, του σώματος και της φωνής, για την απόδοση των συναισθημάτων. Ταύτιση των συναισθημάτων με το τονικό ύψος, την ένταση, το ύψος και την ταχύτητα του ήχου.

- Πώς φαίνεται το συναίσθημα: Ταύτιση οπτικού ερεθίσματος (έκφραση προσώπου, κίνηση του σώματος ή εικόνα) με ένα ή περισσότερα συναισθήματα. Επιπλέον, μίμηση συναισθημάτων από έναν μαθητή, ενώ οι υπόλοιποι προσπαθούσαν να καταλάβουν πιο συναίσθημα εξέφραζε (Τριλίβα & Chimienti, 2000).
- Λεξικό συναισθημάτων: Εμπλουτισμός του λεξιλογίου με εύρεση συνωνύμων από τους μαθητές και λέξεων, που απέδιδαν τις διάφορες όψεις του κάθε συναισθήματος.
- Δημιουργία τραγουδιών: Μετατροπή των δηλώσεων των μαθητών σε στίχους και μελοποίησή τους. Εκμάθηση και ηχογράφηση των τραγουδιών αυτών, ώστε να διατηρηθούν στη μνήμη των μαθητών για πολύ καιρό, εφόσον ακούν το cd ήχου που δημιουργήθηκε και μετά το τέλος της παρέμβασης. Η διαδικασία αυτή προσέδωσε, επίσης, μια μουσική ταυτότητα στην ομάδα και τόνωσε το αίσθημα αυτο-αποτελεσματικότητας των μαθητών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

- Ας μιλήσουμε γι' αυτούς που αγαπάμε: «Πότε νιώθουμε αγάπη;», «Ποιον αγαπάμε;», «Γιατί τον αγαπάμε;», «Πώς δείχνουμε ότι αγαπάμε κάποιον;», «Πώς το καταλαβαίνουμε ότι μας αγαπούν;».
- Παραμύθι «Κάποιος μ' αγαπάει» (Βάνιγκερ, 2008): Ανάγνωση και συζήτηση.
- Τα δώρα της αγάπης: Κάθε ένας δήλωσε τα δώρα που θα έδινε σε κάποιο άλλο μέλος της ομάδας.
- Τραγούδι «Τι είναι άραγε αγάπη»: Μετατροπή των δηλώσεων που έκαναν οι μαθητές, σε στίχους με ομοιοκαταληξία, μελοποίηση από την κ. Γεροφώτη και ομαδικό τραγούδι.
- Τραγούδι καλωσορίσματος για την αγάπη: Οι θετικές δηλώσεις προηγούμενης συνάντησης μετατράπηκαν σε στίχους, π.χ. «Καλημέρα, Νεκτάριε, σ' αγαπάω πολύ, γιατί με κάνεις να γελάω πολύ».
- Δραματοποίηση - Τα είδη της αγάπης: Συζήτηση σχετικά με τον Έρωτα, την αγάπη για τον φίλο, την οικογένεια ή τον δάσκαλο και τις διαφορές τους. Θεατρικό παιχνίδι με στιγμές αγάπης για την κάθε περίπτωση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΑΡΑ

- Ας μιλήσουμε για την χαρά: «Τι σε κάνει χαρούμενο;» (αντικείμενο, τόπος, έννοιες, ασχολίες), «Ποιος σε κάνει χαρούμενο;», «Πώς εκφράζεις την χαρά;», «Πότε χαίρεσαι πολύ και πότε χαίρεσαι λίγο;».

- Ενεργητική ακρόαση προτάσεων ή λέξεων: Οι λέξεις ή οι προτάσεις αναπαράγονταν με συναισθηματική χροιά και οι μαθητές καλούνταν να διακρίνουν, ποιες από αυτές παρέπεμπαν στο συναίσθημα της χαράς (Θεοδωράκη, 2011).
- Το δέντρο της χαράς: Δημιουργία χάρτινης παλάμης για κάθε ένα μέλος της ομάδας, στην οποία σημειώθηκε το όνομα και η δήλωσή του για το τι τον κάνει χαρούμενο. Οι χάρτινες παλάμες σχημάτισαν με κολλάζ το «δέντρο της χαράς».

- Δραματοποίηση - Ο βασιλιάς της χαράς και η βασίλισσα της λύπης: Οι δύο αυτοί χαρακτήρες, τους οποίους υποδύθηκαν οι μαθητές ντυμένοι ανάλογα, έχουν την ικανότητα να μεταδίδουν τη χαρά ή την λύπη αντίστοιχα με παράλληλη σύνδεση των δύο αντίθετων αυτών συναισθημάτων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΥΠΗ

- Ας μιλήσουμε για τη λύπη: «Τι σε κάνει λυπημένο;» (αντικείμενο, τόπος, υλικό, ασχολία), «Ποιος σε στεναχωρεί;», «Πώς εκφράζεις τη λύπη σου;», «Πώς διαχειρίζεσαι τη λύπη σου;», «Τι κάνεις για να νιώσεις καλύτερα;», «Πώς βοηθάς έναν φίλο να νιώσει καλύτερα;».
- Τραγούδι για τη λύπη «Μια χαρά, μια χαρά, λύπη φύγε μακριά» (Θεοδωράκη, 2011): Κινητική απόδοση των στίχων και ομαδικό τραγούδι.
- «Οι χάρτινες βαρκούλες τις λύπης»: Δημιουργία χάρτινων καραβιών για κάθε ένα μαθητή και καταγραφή των δηλώσεων των μαθητών για τη λύπη πάνω στο χαρτί. Τοποθέτηση των καραβιών πάνω σε θαλασσί πανί και μετακίνηση του πανιού σαν κύμα, ώστε να απομακρυνθούν τα καραβάκια και να «φύγει μακριά κάθε στεναχώρια των μαθητών».

Οι μαθητές τραγούδησαν όλοι μαζί «Διώξε την λύπη παλικάρι, πάμε μια βόλτα στο φεγγάρι» (Μουσική: Χατζιδάκης Μ., Στίχοι: Περγιάλης – Εμιρζάς).

- Τραγούδι «Έλα, πάρε μου τη λύπη, περιστέρι» (Μουσική: Χατζιδάκης Μ., Στίχοι: Γκάτσος Ν.): Ομαδικό τραγούδι, ενώ ένας μαθητής μετακινιόταν στο χώρο, κρατώντας στο χέρι του ένα χάρτινο περιστέρι, το οποίο είχε την ικανότητα να μετατρέπει τον κάθε ένα από λυπημένο σε χαρούμενο, με ένα του άγγιγμα (Θεοδωράκη, 2011).
- Κοινωνικά σενάρια λύπης: Μια μικρή ιστορία με ήρωες τους μαθητές. Οι μαθητές κλήθηκαν μέσα από τη σταδιακή αφήγηση, να καταλάβουν τι αισθάνεται ο κάθε χαρακτήρας που υποδύονταν, να εξηγήσουν το λόγο που ένιωθε έτσι, να «μπουν στη θέση του» και να προτείνουν λύσεις (Τριλίβα & Chimienti, 2000).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΥΜΟ

- Ας μιλήσουμε για το θυμό: «Πότε εκφράζω το θυμό μου;», «Με ποιον θυμώνω και γιατί;», «Πώς διαχειρίζομαι το θυμό μου;», «Πώς αντιδρώ σε κάποιον που με θυμώνει;».
- Ηχοϊστορία «Ο Θυμός και το δελφίνι»: Ανάγνωση με μουσική υπόκρουση. Εύρεση τρόπων απόδοσης των ήχων και των συναισθημάτων με το στόμα, το σώμα και τα μουσικά όργανα. Παιχνίδια ρόλων, όπου οι μαθητές υποδύθηκαν τους πρωταγωνιστές του παραμυθιού και πρότειναν λύσεις για τη διαχείριση της κατάστασης (Θεοδωράκη, 2011).
- Παιχνίδια ρόλων για το θυμό - Κοινωνικά σενάρια: Καταστάσεις σύγκρουσης, διαφωνίας, αδικίας, στις οποίες οι μαθητές κλήθηκαν να βρουν λύσεις και να διαχειριστούν με διάφορους τρόπους τον δικό τους θυμό ή/και των άλλων. Επίσης, κλήθηκαν να «μπουν στην θέση» των άλλων, για να τους συναισθανθούν, καθώς και να αναλογιστούν τι επιπτώσεις έχει ο κάθε τρόπος διαχείρισης, που επέλεγαν.
- Το μπαλόνι του θυμού (Ντ' Αλλανσέ, 2008): Κατά τη διάρκεια θεατρικού παιχνιδιού, ένα κόκκινο μπαλόνι όλο και φούσκωνε, όσο πιο πολύ θυμώνε ο πρωταγωνιστής. Οι μαθητές πρότειναν λύσεις στον πρωταγωνιστή, για να διαχειριστεί τον θυμό του και να μην σκάσει το μπαλόνι, π.χ. να πάει μια βόλτα, να πάρει μερικές βαθιές αναπνοές. Τονίστηκε η σημαντικότητα της εκτόνωσης του θυμού και της διαχείρισής του, ώστε να μην υπερβαίνει τα όρια.

- Το θυμόμετρο: Συζήτηση και διατύπωση προτάσεων σχετικά με τη διαβάθμιση του θυμού από την ηρεμία στην οργή. «Τι σας κάνει να θυμώνετε πολύ ή λίγο;», «Πόσο γρήγορα μεγαλώνει ο θυμός σας;», «Σε ποιο σημείο του θυμόμετρου φτάνει ο θυμός σας;», «Τι κάνετε για να κατέβει;» (Ντ' Αλλανσέ, 2008).

- Τραγούδι «Όταν είμαι θυμωμένος, βρε παιδιά»: Οι προτάσεις των μαθητών για τη διαχείριση του θυμού έγιναν εικονοτράγουδο, ώστε, βλέποντας τις εικόνες, να μπορούν και οι μαθητές, που δεν είχαν κατακτήσει το μηχανισμό της ανάγνωσης, να θυμούνται την πορεία των στίχων του.

Όταν είμαι θυμωμένος / η βρε παιδιά

Όταν είμαι θυμωμένος βρε παιδιά (χ2)

Κλείνω μάτια και αυτιά (χ2)

και μετράω ως το 10 σιγανά

Όταν είμαι θυμωμένος/η βρε παιδιά

Ζητάω διάλλειμα παιδιά, σταματάω μια στιγμή,

για να πάρω μια βαθιά αναπνοή.

Όταν είμαι θυμωμένος/η βρε παιδιά (χ2),

σκέφτομαι πολύ καλά,

πως εγώ θα σας μιλήσω (χ2)

Στίχοι: Κατερίνα Γεροφύτη (Μουσικοπαιδαγωγός ειδικής αγωγής), **Μουσική:** δανεισμένη από το τραγούδι "Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπά"

για να μην εσας στεναχωρήσω

Όταν είμαι θυμωμένος/η βρε παιδιά (χ2)

παίζω κάτι που αγαπώ

κάνω βόλτα ή τραγουδώ (χ2)

και μετά ήρεμα το συζητώ

Όταν είμαι θυμωμένος/η βρε παιδιά (χ2)

Μερικές φορές εγώ,

κλαίω

ή μελαγχολώ

και όταν ηρεμήσω με εσάς το συζητώ

Στίχοι: Κατερίνα Γεροφύτη (Μουσικοπαιδαγωγός ειδικής αγωγής), **Μουσική:** δανεισμένη από το τραγούδι "Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπά"

Υλικά:

Ηλεκτρονικά μέσα

- CD player για μουσική ακρόαση και CD ήχου
- Ηλεκτρονικός υπολογιστής για την προβολή βίντεο και εικόνων
- Κινητό τηλέφωνο, tablet και μικρόφωνο για την ηχογράφηση των τραγουδιών
- Βιντεοκάμερα και φωτογραφική μηχανή

Οπτικοποιημένο υλικό

- Εικόνες που αποτυπώνονται εκφράσεις ανθρώπινων συναισθημάτων
- Το ρολόι των συναισθημάτων
- Το έμβλημα της ομάδας (Αναγνωστοπούλου, Τριλίβα & Χατζηνικολάου, 2007).
- Το συμβόλαιο της τάξης
- Το θυμόμετρο (Ντ' Αλλανσέ, 2008)
- Κάρτες Makaton και Pecs για το συμβόλαιο της τάξης

Ιστορίες

- Ο Θυμός και το δελφίνι (Θεοδωράκη, 2011)
- Κάποιος μ' αγαπάει (Βάνιγκερ, 2008)

Τραγούδια από την δισκογραφία

- Εγώ και εσύ μαζί (Μουσική: Newman R. Στίχοι: Ιωαννίδης Αλκ.),
- Μια χαρά, μια χαρά, λύπη φύγε μακριά (Θεοδωράκη, 2011),
- Διώξε την λύπη παλικάρι, πάμε μια βόλτα στο φεγγάρι (Μουσική: Χατζιδάκις Μ., Στίχοι: Περγιάλης – Εμιρζάς),
- Έλα, πάρε μου την λύπη (Μουσική: Χατζιδάκις Μ., Στίχοι: Γκάτσος Ν).

Πρωτότυπα Τραγούδια

Οι στίχοι δημιουργήθηκαν από τις δηλώσεις των μαθητών, σε μουσική της κ. Γεροφώτη.

- Το τραγούδι της Καλημέρας
- Τραγούδι του Αντίο
- Τραγουδιστές της καρδιάς
- Μου αρέσει
- Τι είναι, άραγε, αγάπη
- Όταν είμαι θυμωμένος, βρε παιδιά

Μουσικά όργανα

Ιδιόφωνα και κρουστόφωνα μουσικά όργανα, κιθάρα

Υλικά για γραφή, χειροτεχνία, ζωγραφική και κολάζ / Στολές, αξεσουάρ, σκηνικά για το θεατρικό παιχνίδι.

Βιβλιογραφία

Βάνιγκερ, Μ. (2008). *Κάποιος να μ' αγαπάει*. Μετ. Φ. Μανδυλαράς - Εικ. Ε. Θάρλετ. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης.

- Chuang, S., Wang, P., & Yieh, S. (2009). *Effect of music programs to increase communication skills of students with blindness and severe Intellectual Disability in Taiwan*. In 19th Asian Conference on Mental Retardation. Singapore 26 November 2009. Retrieved 10 October 2011, from http://www.gtid.net/acmr_19/pdf/59.pdf.
- Frick, J. W. (2000). *A qualitative study of music and communication in a musically rich early childhood special education classroom*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Fairfax Virginia: George Mason University.
- Goleman, D. (1995). *Η Συναισθηματική Νοημοσύνη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Γεροφώτη, Κ. (2013). *Διπλωματική διατριβή με θέμα "Το μάθημα της Μουσικής στο Ειδικό Σχολείο ως μέσο επίτευξης των ευρύτερων στόχων για τους μαθητές με μέτρια ή σοβαρότερη νοητική καθυστέρηση"*. Ανακτήθηκε στις 10 Ιουνίου 2016 από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/134116?ln=el>.
- Θεοδωράκη, Μ. (2011). *Μουσικοκινητικά παιχνίδια με άξονα τα συναισθήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Διάπλαση.
- Lobo, Y. B., & Winsler, A. (2006). *The effects of a creative dance and movement program on the social competence and behavior of Head Start preschoolers*. Social Development, 15, 501-519.
- Ντ' Αλλανσέ, Μ. (2008). *Ο μεγάλος θυμός*. Μετ. Χρ. Σιδηροπούλου. Αθήνα: Ηλίβατον.
- Πλατσίδου Μ. (2010). *Η συναισθηματική Νοημοσύνη*. Αθήνα: Gutenberg & Δαρδανός.
- Suthers, L. (2001). *Toddler diary: A study of development and learning through music in the second year of life*. Early Child Development and Care. 171, 21-32.
- Τριλίβα, Σ., Αναγνωστοπούλου, Τ., & Χατζηνικολάου, Σ. (2008). *Ούτε καλύτερος ούτε χειρότερος, απλά διαφορετικός*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τριλίβα, Σ., & Chimienti, G. (1998). *Πρόγραμμα ελέγχου των συγκρούσεων*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τριλίβα, Σ., & Chimienti, G. (2000). *Ανακάλυψη, Αυτογνωσία, Αυτοκυριαρχία, Αυτοεκτίμηση: Συναισθηματική και κοινωνική επιδεξιότητα. Ένα εγχειρίδιο τεχνικών*. Αθήνα: Πατάκης.
- ΥΠΕΠΘ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ, ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ, (2004). *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για μαθητές με ελαφρά και μέτρια νοητική καθυστέρηση*. Αθήνα.
- Weare, K., & Gray, G. (2000). *Η Προαγωγή της Ψυχικής και Συναισθηματικής Υγείας στο Σχολείο. Εγχειρίδιο για Εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σχόλια – Παρατηρήσεις:

Σύμφωνα με την ανάλυση του φυλλαδίου αξιολόγησης, διαπιστώθηκαν θετικές καταγραφές στο τέλος της παρέμβασης στους περισσότερους ομαδικούς και ατομικούς στόχους που είχαν οριστεί. Η θετική ανταπόκριση των μαθητών στο πρόγραμμα απέδειξε τις ποικίλες δυνατότητες των ατόμων με πολλαπλές αναπηρίες, καθώς και την ανάγκη ενίσχυσης ανάλογων παρεμβάσεων. Η εκπαίδευση στους συγκεκριμένους τομείς από πολύ νωρίς είναι σημαντική, για τη βελτίωση της προσωπικής και κοινωνικής ζωής των μαθητών. Η χρήση της μουσικής και του τραγουδιού, ως βασικών εργαλείων μάθησης σε προγράμματα συναισθηματικής και κοινωνικής μάθησης, είναι ιδιαίτερα πολύτιμη για τη διδασκαλία διαπροσωπικών δεξιοτήτων, διότι επιδρά άμεσα στο θυμικό και στα θετικά κίνητρα αλληλεπίδρασης, συμμετοχής και μάθησης των μαθητών. Επιπλέον, η χρήση της μουσικής σε ανάλογα προγράμματα, μπορεί να ενισχύσει τη λεκτική και μη λεκτική

επικοινωνία. Τέλος, η ακρόαση του CD ήχου με τα τραγούδια, που μετουσιώνουν τις δηλώσεις των μαθητών σε στίχους, δύναται να αποτελέσει μία υπενθύμιση των όσων διδάχτηκαν και βίωσαν οι μαθητές, ώστε να διατηρηθούν στη μνήμη τους και μετά το πέρας των συναντήσεων, καθώς και να συνεχιστούν οι θετικές αλλαγές που σημειώθηκαν στις συμπεριφορές και τις δεξιότητές τους.

Νοιάζομαι για τον εαυτό μου και τους άλλους

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός: Καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων.

Στόχοι: Ενίσχυση αυτοεκτίμησης, κατανόηση της έννοιας της φιλίας και των κατάλληλων συμπεριφορών για την ανάπτυξή της, κατανόηση της έννοιας της διαφορετικότητας και της αποδοχής των άλλων, κατανόηση της έννοιας της συνεργασίας και της ομαδικότητας.

Τα βήματα:

Ενίσχυση αυτοεκτίμησης:

- Δόθηκε έντυπο σε κάθε νήπιο, που το συμπλήρωσε με τους γονείς του, (χρησιμοποιήθηκαν ζωγραφιές και γράμματα από τους γονείς) σχετικά με τον εαυτό του (τα ενδιαφέροντά του, τις επιθυμίες του, τα αγαπημένα του παιχνίδια και δραστηριότητες, τι θα γίνει όταν μεγαλώσει κ.λπ.). (Επισυνάπτεται στις παρατηρήσεις)
- Αναρτήθηκε χαρτί του μέτρου, χωρισμένο σε τετράγωνα, σε κάποιο τοίχο της τάξης, όπου κάθε μέρα, στις ελεύθερες δραστηριότητες και με τη βοήθεια της νηπιαγωγού, κάθε νήπιο ζωγράφιζε και η νηπιαγωγός έγραφε τα ενδιαφέροντά του, τις αγαπημένες δραστηριότητες στο σχολείο, τα αγαπημένα του φαγητά, χρώματα, παιχνίδια, πρόσωπα, βιβλία κ.λπ., ενώ τα παιδιά πρότειναν κι αυτά, τι θα ήθελαν να περιέχει αυτός ο πίνακας γνωριμίας. Όποιο παιδί επιθυμούσε, παρουσίαζε τον εαυτό του.
- Σε χάρτινο λουλούδι ζωγράφιζε το κάθε παιδί και η νηπιαγωγός έγραφε δυο χαρακτηριστικά του και δυο πράγματα που αγαπά να κάνει.
- Οι βοηθοί της τάξης έφεραν το αγαπημένο τους παιχνίδι και το παρουσίασαν. Απονεμήθηκε βραβείο καλύτερου βοηθού.
- Όλοι μαζί είμαστε ένα αριστούργημα: Στο περίγραμμα ενός μεγάλου λουλουδιού, το κάθε παιδί κόλλησε την παλάμη του και στο μεγάλο φύλλο του λουλουδιού δόθηκε ο τίτλος «Ο καθένας από μας είναι διαφορετικός, αλλά όλοι μαζί είμαστε ένα αριστούργημα».

Κατανόηση της έννοιας της φιλίας και των κατάλληλων συμπεριφορών για την ανάπτυξή της

- Το κουτί της προσφοράς. Σε ένα κουτί τοποθέτησαν όλοι ένα δωράκι αυτοκόλλητο, παιχνιδάκι, κουκλάκι κ.ά. και με κλήρωση ονομάτων το χάρισαν σε ένα συμμαθητή.
- Φιλοφρονήσεις-το βάζο με τα γλυκά λογάκια: Κάθε παιδί τράβηξε από το βάζο μία φιλοφρόνηση και τη χάρισε σε ένα φίλο (κλήρωση ονομάτων).
- Πριγκίπισσα φίλια (http://gewrgiag-eirinis.blogspot.gr/2013/03/blog-post_143.html): Η ιστορία της πριγκίπισσας φιλίας και δραματοποίηση αυτής.
- Το βάζο με τα λουλούδια της φιλίας: Σε ένα βάζο υπήρχαν λουλούδια γκοφρέ και κάθε παιδί χάριζε ένα λουλούδι.

- Το σαλιγκάρι της φιλίας: Σε σπειροειδές σχήμα σαλιγκαριού τα παιδιά ζωγράφισαν, έκοψαν και κόλλησαν ανθρωπάκια γύρω - γύρω.
- Το πάπλωμα της φιλίας: Μετά από επεξεργασία του παραμυθιού της παπλωματούς, σε χρωματιστό Α4 τα παιδιά ζωγράφισαν μοτίβα και συνέθεσαν το πάπλωμα.
- Το χαλάκι της αγάπης: Ιδέα των παιδιών το χαλάκι, όπου ζωγράφισαν σε χρωματιστό Α4 ό,τι αγαπούν και κόλλησαν όλα τα Α4 σε χαρτί του μέτρου. Στο χαλάκι καθόταν όποιο παιδί ένιωθε αρνητικά συναισθήματα και οι φίλοι του πήγαιναν να το βοηθήσουν, ώστε να αισθανθεί καλύτερα.
- Η σούπα της φιλίας: Σε μεγάλη ζωγραφισμένη κατσαρόλα ζωγράφισαν τα παιδιά τα συστατικά που χρειάζονται για μια νόστιμη φιλική σούπα (κατανόηση, αγάπη, καλοσύνη, κ. ά).
- Η συνταγή της φιλίας: Ποια είναι η μαγική συνταγή για να πετύχει μια φιλία;
- Τα δέντρα της φιλίας: Ένα παλαμόδεντρο κι ένα δέντρο, όπου σε κάθε φύλλο, το κάθε παιδί έγραφε ή ζωγράφιζε κάποια στιγμή, που βοήθησε κάποιο άλλο παιδί μέσα στην τάξη.
- Πρόγραμμα «Άκου με που σου μιλώ»: Το παρακολούθησαν τα νήπια από ομάδα ψυχολόγων του «Λυρικού Πλανήτη».
- Η μαργαρίτα του καλού φίλου: Κάθε παιδί χάρισε μια μαργαρίτα, που σε κάθε πέταλο έγραφε κάτι θετικό και όμορφο για κάποιο άλλο παιδί.
- Το αλφαβητάρι της φιλίας: Καρτέλες με λέξεις που χρησιμοποιούσαν οι καλοί φίλοι (από ιστολόγιο της Τάνιας Μάνεση).
- Καρτέλες φιλίας: Εικόνες με φιλικές συμπεριφορές (από ιστολόγιο της Τάνιας Μάνεση).
- Ο φεγγαροσκεπαστής- Δραματοποίηση.
- Παίρνω συνέντευξη από ένα φίλο (από ιστολόγιο Πυθαγόρειου Νηπιαγωγείου).

Διαφορετικότητα και αποδοχή των άλλων

- Καλημέρα, φίλε: Μετά την ανάγνωση του παραμυθιού, τα παιδιά δοκίμασαν ζάχαρη και νερό, μέλι και ψωμί, αλάτι και νερό, βούτυρο και ψωμί και μέλι κ. ά. Όλα αυτά κάνουν καλό, όπως το αλάτι και το νερό όταν βγαίνει το δοντάκι. Τα παιδιά αντιλήφθηκαν έτσι την έννοια του «μαζί είναι πιο καλά».
- Ενώνω τα ανθρωπάκια: Στο πάτωμα σκόρπια κομμένα διαφορετικού χρώματος ανθρωπάκια. Με το σταμάτημα της μουσικής, τα παιδιά ένωναν τα μισά ίδια ανθρωπάκια, για να σχηματιστούν ολοκληρωμένα.
- Σε εικόνες που αναπαριστούσαν χέρια δεμένα σε διάφορους σχηματισμούς, μιμούνταν τους σχηματισμούς και επινοούσαν δικούς τους, ώστε να είναι όλα μαζί σφιχτά δεμένα.
- Παραμύθια και δραματοποιήσεις: Η Μόνα η χελώνα, Ο μαύρος κότσυφας και ο άσπρος γλάρος, Το χαρούμενο λιβάδι, Το κάτι άλλο, Ο Ακανθούλης, Ένα ψάρι που δεν ήξερε να κολυμπάει, Αχ, γιατί να είμαι γάτα, Ο Τριγωνοψαρούλης, Ο Ξέρξης ο ξιφίας.
- Ειρήνη, η ιστορία ενός παιδιού πρόσφυγα.
- Μαμάδες. Βιβλίο με περιγραφές διαφορετικών παιδιών για τις διαφορετικές μαμάδες τους, με αφορμή τη γιορτή της μητέρας
(<https://syndeducation.wordpress.com/2016/05/06/%CE%BC%CE%B1%CE%BC%CE%AC%CE%B4%CE%B5%CF%82/>).
- Αναφορά στην τρίτη ηλικία. Τα παιδιά δημιούργησαν την ιστορία των ανθρώπων, που απεικονίζονται σε συγκεκριμένη φωτογραφία

Κατανόηση της έννοιας της συνεργασίας και της ομαδικότητας

- Το ταξίδι της σταγόνας (Οι απώλειες στη ζωή του παιδιού, Σ. Χατζηνικολάου, εκπαιδευτικό υλικό): Η τάξη διηγήθηκε τον κύκλο του νερού με εικόνες. Κάθε ομάδα είχε μία εικόνα από τον κύκλο του νερού και ανέλαβε να την αναπαραστήσει. Ακολουθώντας, δόθηκαν όλες οι εικόνες και οι αναπαραστάσεις κάθε ομάδας σε συνέχεια, ώστε να συνεργαστούν οι ομάδες και να παρουσιάσουν τον κύκλο του νερού και της ζωής. Στο τέλος, συναντήθηκαν όλες οι ομάδες-σταγονούλες, βρισκόμενες και πάλι όλες μαζί.
- Πάμε ένα ταξίδι: Όλη η ομάδα ξεκίνησε ένα ταξίδι και με παντομίμα αναπαρέστησε τους τόπους και ό,τι συναντούσε. Τα παιδιά είχαν τη δυνατότητα να σκεφτούν εκ των προτέρων τα σενάρια του ταξιδιού.
- Σε κύκλο στο πάτωμα δόθηκε ένα μεγάλο χαρτί και κηρομπογιές. Ένα παιδί ξεκινούσε μια ζωγραφιά και τη συνέχιζε ένα άλλο με τη σειρά του.
- Μη ανταγωνιστικά παιχνίδια (Αγωγή Υγείας Π.Ε Ανατ. Θεσ/νίκης): Τα χέρια μπορούν, τα πόδια μπορούν, αλλαγή θέσης με βάση τα προσωπικά βιώματα. Ο καλπασμός των αλόγων, Ποιος άλλαξε θέση, Οι κόμποι, κ.ά.
- Κατασκευές- συνθέσεις σε δυάδες ή τετράδες με τουβλάκια, ζωάκια, και άλλα υλικά.
- Η ιστορία της συγγνώμης (<https://pappanna.wordpress.com/2013/09/23/%ce%b7-%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%af%ce%b1-%cf%84%ce%b7%cf%82-%cf%83%cf%85%ce%b3%ce%bd%cf%8e%ce%bc%ce%b7%cf%82/>): Συζήτηση γύρω από την ιστορία. Τα παιδιά θυμήθηκαν και ζωγράρισαν στιγμές, που έπρεπε να ζητήσουν συγγνώμη από τους συμμαθητές τους.

Υλικά:

Βιβλία

- Σαν το σκύλο με τη γάτα (Ερίκ Μπατού- Μεταίχμιο)
- Τα μπαλόνια της φιλίας
(http://www.mikrosanagnostis.gr/library/pageflip_ekfovismos/Default.html)
- Η κόκκινη κοτούλα (Ζωρζ Σαρή)
- Μάντεψε πόσο σ' αγαπώ (Mc Brathney Sam)
- Ο μικρός κάστορας και η ηχώ (Mc Donald Amy)
- Το δέντρο που έδινε (Silverstein Shel)
- Θα με συγχωρέσεις; (Grindley Sally)
- Οι φίλοι είναι για πάντα (Grindley Sally)
- Καλημέρα, φίλε (Φιλίω Νικολούδη)
- Το χαρούμενο λιβάδι (Φιλίω Νικολούδη)
- Το κάτι άλλο (Κάθριν Κέιβ)
- Ο μαύρος κότσυφας και ο άσπρος γλάρος (Κίτυ Κρόουθερ)
- Τα τρία μικρά λυκάκια (Τριβιζάς)
- Ένα ψάρι που δεν ήξερε να κολυμπάει (Λήδα Βαραβαρούση)
- Φίλοι;- Φως φανάρι (Αλεξοπούλου- Πετράκη Φραντζέσκα)
- Ο φεγγαροσκεπαστής (Πιμπάρε Έρικ)
- Το δώρο της παπλωματούς (Μπρουμπώ Τζέφ)
- Το γάντι (Ουκρανικό παραμύθι)
- Ο Ασημάκης, το πολύχρωμο ψαράκι (Πφίστερ Μάρκους)

- Η ποντικοπαγίδα (Αλληλεγγύη) (<http://blogs.sch.gr/14nipathin/2011/12/20/421/>)
- Το αυγό που θαύμαζε τον εαυτό του (Μαρία Ταλλά) (<http://www.easywriter.gr/ebooks/allfree>)
- Το ψαράκι που ήθελε να πετάξει (Μαρία Ταλλά)
- Η πηγή της χαράς (Καλοσύνη και φιλανθρωπία), Τα τακτοποιημένα παιχνίδια (Καθαριότητα), Η καλύτερη επιλογή (Τι είναι πραγματικά σημαντικό), Το μαγικό παράθυρο (Φιλία) (<http://www.paidika-paramythia.yolasite.com/%CE%B4%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BC%CF%8D%CE%B8%CE%B9%CE%B1.php>)
- Μια παρέα με καρδιά (Παραμύθι για την Ευρωπαϊκή Ένωση)
- Οι χρωματιστοί άνθρωποι (Στάθης Ζήκας)
- Οι τρεις φίλοι (Heine Helme)
- Ο Ακανθούλης (http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files)
- Ο Μυτόγκας (Ειρήνη Καμαράτου)
- Αχ, γιατί να είμαι γάτα (Μαρανίνα Κριεζή)
- Ο Τριγωνοψαρούλης εναντίον μεγάλου καρχαρία (Βαγγέλης Ηλιόπουλος)
- Ο Ξέρξης, ο ξιφίας (Μαρία Φραγκιά)

Έργα τέχνης

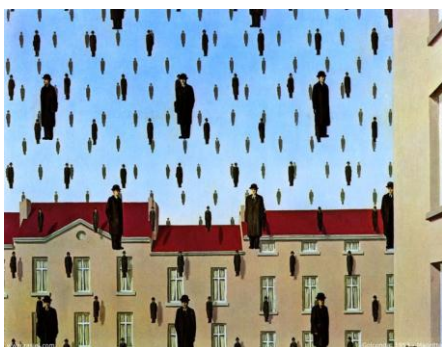

Fernand- Lezer

Keith-Haring

Golgonda

Miro

Φωτογραφίες

Έντυπο γνωριμίας

Είμαι ένας και μοναδικός.
Γιατί.....

Λέγομαι.....

Εγώ

Το αγαπημένο μου χρώμα είναι.....

Αγαπώ...

Η λέξη που με χαρακτηρίζει είναι...

Ένα πράγμα που δε μου αρέσει είναι...

Όταν μεγαλώσω
Θα γίνω..

Αυτή είναι η οικογένειά μου...

29ο ΟΛ. Νηπιαγωγείο Σερρών Σχ. Έτος 2012-2013

Συνέντευξη από συμμαθητή (<http://taniamanesi-kourou.blogspot.gr/>)

 Παίρνω συνέντευξη από το συμμαθητή μου: ΟΝΟΜΑ: _____	 Παίρνω συνέντευξη από τη συμμαθήτριά μου: ΟΝΟΜΑ: _____
Κύκλωσε τα αγαπημένα του: Ζώο: 	Κύκλωσε τα αγαπημένα της: Ζώο:
Εποχή: 	Εποχή:
Καιρός: 	Καιρός:
Γλυκό: 	Γλυκό:

pythagoreionip.blogspot.gr

Συζητώ με ένα φίλο (<http://pythagoreionip.blogspot.gr/>)

ΟΝΟΜΑ:

Χαίρομαι που σε γνωρίζω!

Βρες ένα φίλο και να γράψει το όνομά του
κάτω από τη δραστηριότητα που του
αρέσει.

 _____ _____ _____	 _____ _____ _____	 _____ _____ _____
 _____ _____ _____	 _____ _____ _____	 _____ _____ _____
 _____ _____ _____	 _____ _____ _____	 _____ _____ _____

<http://pythagoreionip.blogspot.gr/>

Νοιάζομαι για τον εαυτό μου και τους άλλους

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός: Η ανάπτυξη θετικής προσέγγισης του «εαυτού» μας για την καλλιέργεια σεβασμού και ενδιαφέροντος για τις ανάγκες των «άλλων».

Στόχοι:

- Να γνωρίσουν οι μαθητές, να αποδεχτούν και να σέβονται τον εαυτό τους και τους γύρω τους.
- Να αποκτήσουν βασικές συναισθηματικές δεξιότητες (αναγνώριση, έκφραση, χειρισμός συναισθημάτων).
- Να αποδεχτούν τη διαφορετικότητα των άλλων και να συνεργάζονται με τους υπόλοιπους μαθητές.
- Να αναπτύξουν καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις με τους γύρω τους μέσα από ένα πνεύμα σωστής επικοινωνίας και συνεργασίας.

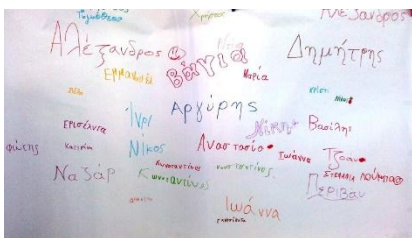
Τα βήματα:

1η συνάντηση: Η Στ' υιοθετεί την Α' τάξη

Μαθητές και μαθήτριες της Στ' τάξης, συνάντησαν τους μικρούς φίλους της Α' τάξης, γνωρίστηκαν, συνεργάστηκαν κι ανέλαβαν τη φροντίδα τους σε κάθε δυσκολία τους μέσα στο ΣΧΟΛΕΙΟ!!!!

2η συνάντηση: Η ομάδα συστήνεται

Μαθητές και μαθήτριες της Α' και Στ' τάξης συστήθηκαν μέσα στον Μαγικό Κύκλο κι έπαιξαν παιχνίδια γνωριμίας!

3η συνάντηση: Η ομάδα γνωρίζει τον «εαυτό» της

Ποιος είμαι; Προτιμήσεις, φυσικά χαρακτηριστικά, μπορώ να..., μου αρέσει να...

4η συνάντηση: Η εικόνα του εαυτού μου - Ο αγαπημένος μου χώρος

Μαθητές και μαθήτριες της Α΄ και Στ΄ τάξης συναντήθηκαν μέσα στον Μαγικό Κύκλο, έπαιξαν παιχνίδια και ζωγράρισαν τον εαυτό τους στο χώρο που επιθυμούσαν. Χρωμάτισαν και καλλώπισαν όλη τη σκηνή. Στη συνέχεια, έγραψαν ένα θετικό χαρακτηριστικό για το συμμαθητή τους.

5η συνάντηση: Η εικόνα του εαυτού μου - Η ζωή μου σε εικόνες

Μαθητές και μαθήτριες της Α΄ και Στ΄ τάξης συναντήθηκαν μέσα στον Μαγικό Κύκλο, έπαιξαν παιχνίδια, μίλησαν για την ΖΩΗ τους με απλά λόγια και την παρουσίασαν μέσα από φωτογραφίες.

6η συνάντηση: Ποιος είμαι; Τι νιώθω; Ήρεμα - Θυμωμένα - και πάλι Ήρεμα

Μαθητές και μαθήτριες της Α΄ και Στ΄ τάξης συναντήθηκαν μέσα στον Μαγικό Κύκλο, έπαιξαν παιχνίδια, παρουσίασαν το όνομά τους τραγουδιστά χωρίς φωνήεντα και στο τέλος, συνεργάστηκαν σε ζεύγη και παρουσίασαν τον εαυτό τους με ήρεμο και θυμωμένο τρόπο. Μια πρώτη επαφή -συζήτηση για τα ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ!

7η συνάντηση: Γλωσσοδέτες και το κυνήγι του θησαυρού

Μαθητές και μαθήτριες της Α' και Στ' τάξης συναντήθηκαν μέσα στον Μαγικό Κύκλο, συνεργάστηκαν ομαδικά, προσπάθησαν να μάθουν τους γλωσσοδέτες και να ανακαλύψουν τον ΚΡΥΜΜΕΝΟ ΘΗΣΑΥΡΟ!

8η συνάντηση: Συνέντευξη με τον διπλανό μου

Μαθητές και μαθήτριες της Α' και Στ' τάξης συναντήθηκαν μέσα στον Μαγικό Κύκλο, συνεργάστηκαν σε ζευγάρια, ρώτησαν, απάντησαν, έγραψαν κι έμαθαν πράγματα και θαύματα για το διπλανό τους!

9η συνάντηση: ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μαθητές και μαθήτριες της Α΄ και Στ΄ τάξης συναντήθηκαν μέσα στον Μαγικό Κύκλο, συνεργάστηκαν σε ζευγάρια, ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ το παιχνίδι "Ο τυφλός και ο κουφός" και παρακολούθησαν το βίντεο «Χορδές» (cuerdas), με θέμα τη διαφορετικότητα. Ένα βίντεο συγκινητικό, με πολύ γλυκά μηνύματα, ένα βίντεο τρυφερό και πολυβραβευμένο, για την αξία της φιλίας και για τη δύναμη της αγάπης, της αποδοχής και της ανιδιοτελούς προσφοράς στον συνάνθρωπο.

10η συνάντηση: Η Έκτη και η Πρώτη συνεργάζονται και δημιουργούν

Μαθητές και μαθήτριες της Α΄ και Στ΄ τάξης συναντήθηκαν μέσα στον Μαγικό Κύκλο, συνεργάστηκαν σε ομάδες και δημιούργησαν εννοιολογικούς χάρτες, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος του Σχολείου μας "Erasmus+ Mind Murring", με θέμα "ΤΟ ΠΑΡΤΥ". Οι μαθητές και οι μαθήτριες της Α΄ τάξης, με την αλληλοϋποστήριξη και την αλληλοβοήθεια των μαθητών της Στ΄, ανταποκρίθηκαν στις απαιτήσεις του προγράμματος και πέτυχαν τους στόχους τους.

11η συνάντηση: Μιλάμε για τα ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Με αφορμή την ταινία "My shoes" καταγράφηκαν τα συναισθήματα και οι σκέψεις των παιδιών και κάθισαν στην ανακριτική καρέκλα τους δύο πρωταγωνιστές. Στην αφορμή που έγινε μόνο με την εικόνα της ταινίας, οι μαθητές ζωγράφισαν τους δύο ήρωες, μίλησαν σε ζευγάρια για τα δικαιώματα των παιδιών, για τη φτώχεια και τον πλούτο, ΑΛΛΑ όταν είδαν το τέλος της ταινίας, παρακαλούσαν μαζί με τον πρωταγωνιστή «να μην βρεθούν ΠΟΤΕ στη θέση του ανάπηρου παιδιού». ΦΟΒΕΡΗ ΤΑΙΝΙΑ ΓΕΜΑΤΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥΣ!

Επιπρόσθετα:

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ

«Το άγγιγμα των φίλων»

ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΗΚΩΝ-

ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ- ΑΙΣΘΗΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΙ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

12η συνάντηση: Νοιάζομαι για τους άλλους και για το ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Οι μαθητές της Α΄ και Στ΄ τάξης συμμετείχαν με δράσεις και παιχνίδια στα πλαίσια της «εβδομάδας εθελοντισμού».

Συγκέντρωσαν γάλα, παιχνίδια, τρόφιμα και βιβλία για τους πρόσφυγες της Συρίας και για τα παιδιά από το «Χαμόγελο του Παιδιού». Τέλος, ενημερώθηκαν για τις δράσεις των ΓΙΑΤΡΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, διάβασαν το παραμύθι «Η πετρόσουπα», έπαιξαν ομαδικά παιχνίδια κι έμαθαν για τη σημασία της ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ και του ΑΛΤΡΟΥΙΣΜΟΥ!

13η συνάντηση: Νοιάζομαι - Συνεργάζομαι - Δημιουργώ

Μαθητές και μαθήτριες της Α΄ και Στ΄ τάξης συναντήθηκαν στην τραπεζαρία του σχολείου, συνεργάστηκαν σε ομάδες κι έβαψαν τα πασχαλινά τους αβγά, ενώ διασκέδασαν με ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με θέμα τον ΗΛΙΟ!

Υλικά:

Όλα τα υλικά, που χρησιμοποιήθηκαν και δημιουργήθηκαν, είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα <http://pemptisto61.wixsite.com/pempti-sto-61>.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

- Σε όλες τις συναντήσεις τα παιδιά και οι εκπαιδευτικοί έπαιζαν, διασκέδαζαν, συνεργάζονταν και δημιουργούσαν. Έμαθαν να νοιάζονται για τον εαυτό τους ΑΛΛΑ και για τους άλλους. Γενική ομολογία: «ΠΕΡΑΣΑΜΕ ΤΕΛΕΙΑ!»
- Κατά τη διάρκεια του προγράμματος οι μαθητές της Α΄ και Στ΄, που συμμετέχουν και στο Ολοήμερο, μοιράζονταν τις εμπειρίες και τις δράσεις τους και με τους υπόλοιπους μαθητές του Ολοήμερου.
- Την επόμενη σχολική χρονιά, οι μαθητές και οι μαθήτριες της Α΄ (Β΄) αποφάσισαν να συνεργαστούν με τους μικρούς συμμαθητές τους (Α΄), ώστε να συνεχιστούν οι δράσεις και οι δραστηριότητες του προγράμματος.

Νοιάζομαι σημαίνει

ΣΥΝ ΕΡΓΑΖΟΜΑΙ
ΒΟΗΘΩ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩ
ΑΠΟΔΕΧΟΜΑΙ
ΖΗΤΩ ΣΥΓΓΝΩΜΗ
ΦΡΟΝΤΙΖΩ
ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΙ
ΑΓΑΠΩ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ

«ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ»

Σχ. Έτος : 2015-2016

ΣΤ2' + Α' + ΟΛΟΗΜΕΡΟ

Νοιάζομαι σημαίνει

_ _ N _ _ _ _ _
 _ O _ _ _
 _ I _ _ _ _ _
 A _ _ _ _ _
 Z _ _ _ Σ _ _ _ _ _
 _ O _ _ _ _ _
 M _ _ _ _ _
 A _ _ _ _
 _ _ I _ _ _ _ _

«ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ»

ΣΧ. ΕΤΟΣ : 2015-2016

ΣΤ2' + Α' + ΟΛΟΗΜΕΡΟ

Όλοι οι άνθρωποι μαζί, μια παρέα στη ζωή

Σκοπός - Στόχοι:

Το πρόγραμμα ήταν ενταγμένο στο Δίκτυο Αγωγής Υγείας και Πολιτιστικών Θεμάτων «Νοιάζομαι για τον εαυτό μου και τους άλλους» και σκοπός του ήταν, να έρθουν τα νήπια σε επαφή με τον κόσμο των συναισθημάτων και των αξιών ζωής, ώστε να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, αυτογνωσίας και ενσυναίσθησης, καθώς και να εντρυφήσουν στις σημαντικές κοινωνικές αξίες.

Στόχοι

Τα νήπια

- να αναγνωρίζουν τα συναισθήματά τους και να μάθουν να τα διαχειρίζονται
- να τα εκφράζουν με ποικίλους τρόπους (λεκτικά, εκφραστικά, εικαστικά, θεατρικά)
- να αποδεχτούν όλα τους τα συναισθήματα, θετικά και αρνητικά, και να ανακαλύψουν κοινωνικά αποδεκτούς τρόπους έκφρασης των αρνητικών συναισθημάτων τους
- να ενισχυθεί η αυτοεκτίμηση, η αυτοπεποίθηση και η αυτογνωσία τους
- να κατανοούν τα συναισθήματα των άλλων και να βελτιωθούν οι μεταξύ τους σχέσεις
- να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους
- να μάθουν να αποδέχονται τη διαφορετικότητα του άλλου
- να αναπτύξουν αισθήματα σεβασμού και αλληλεγγύης
- να κατανοήσουν τη σημασία της ειλικρίνειας, της φιλίας, της αγάπης, της ισότητας των ανθρώπων και των φύλων
- να υιοθετήσουν υπεύθυνη στάση ζωής σε σχέση με το περιβάλλον

Τα βήματα:

Στο πλαίσιο του προγράμματος η τάξη ασχολήθηκε με τα εξής θέματα:

1. Ο εαυτός μου-το σώμα μου-αυτοεκτίμηση
2. Τα συναισθήματά μου
 - φόβος
 - θυμός
 - λύπη
 - χαρά
 - αγάπη
3. Αξίες ζωής
 - αποδοχή της διαφορετικότητας
 - συνεργασία

- μαθαίνω να μοιράζομαι
- φιλία
- ειλικρίνεια
- ισότητα
- τα χέρια δεν είναι για να δέρνουν

Στο παρόν κείμενο επιλέχτηκε η παρουσίαση ενδεικτικών δραστηριοτήτων και συγκεκριμένα οι ενότητες: φόβος, αποδοχή της διαφορετικότητας, συνεργασία, ισότητα των φύλων και παρουσίαση προγράμματος. Σημαντικός βοηθός στην υλοποίηση του προγράμματος ήταν τα παιδικά εικονογραφημένα βιβλία, αλλά και ο κινηματογράφος, τα έργα τέχνης και τα τραγούδια.

ΦΟΒΟΣ

Βιβλία: «Γιατί δεν κοιμάσαι αρκουδάκι μου», «Πάμε σπίτι αρκουδάκι μου» του Martin Wadell, «Ο βάτραχος φοβάται» του Μαξ Βέλθους, «Ο δράκος του φόβου» της Σοφίας Κράλλη, «Ο κηπουρός του ουρανού» της Δήμητρας Ψυχολιού-χρησιμοποιήθηκε και για τη λύπη, τη χαρά και την αγάπη- και «We’ re going on a bearhunt» του Michael Rosen. Η ταινία μικρού μήκους «Το ψωμί και το σοκάκι», πρωτότυπος τίτλος “NAN O KOUCHEN” του Ιρανού ABBAS KIROSTAMI. Τραγούδια: «Ο δράκος» από τη Λιλιπούπολη και «Να μη φοβάσαι» από το βιβλίο «Ο κηπουρός του ουρανού».

- Τα παιδιά ζωγράφισαν τους φόβους τους και τους παρουσίασαν στην τάξη.
- Έγραψαν όλους τους φόβους σ’ ένα χαρτόνι. Συζήτηση: Υπάρχουν φόβοι που είναι πραγματικοί και μας βοηθούν να προφυλαχτούμε από κάποιον κίνδυνο και φόβοι που είναι στη φαντασία μας;

- Είδαν την ταινία μικρού μήκους «Το ψωμί και το σοκάκι» του ABBAS KIROSTAMI, που αναφέρεται στο πώς ένα παιδί κατάφερε ν’ αντιμετωπίσει το φόβο του: Ένας σκύλος κλείνει απειλητικά το δρόμο ενός παιδιού. Μέσα στο φόβο του, το αγόρι σκέφτεται να του δώσει λίγο ψωμί. Έτσι, ο σκύλος από εχθρός γίνεται φίλος.

(<https://www.youtube.com/watch?v=MArsmhHzIB8>)

Η ταινία παίχτηκε πολλές φορές και βιντεοσκοπήθηκε με πρωταγωνιστές τα νήπια.

- Σκέφτηκαν όλα μαζί τι μπορούν να κάνουν, όταν φοβούνται (π.χ. συζητάμε για το φόβο μας, ανάβουμε φως στο σκοτάδι, κρατάμε το χέρι της μαμάς, δεν πάμε μόνοι μας στο δάσος, δεν περνάμε μόνοι μας το δρόμο κλπ) και οι ιδέες καταγράφηκαν.
- Είδαν στον Η/Υ το βιντεάκι από το βιβλίο «We ’re going on a bearhunt» (Πάμε για κυνήγι αρκούδων) και το μετέτρεψαν σε παιχνιδιοτραγούδο. Οι στίχοι και η μουσική βρέθηκαν από την εκπαιδευτικό στο youtube και διασκευάστηκαν, σύμφωνα με τις προτιμήσεις της τάξης (<https://www.youtube.com/watch?v=zkKo3f0VMg0>).

- Τα νήπια έπαιζαν με τις σκιές των φόβων τους με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα.

- Τρόμαξαν από τα φαντάσματα την ώρα που κοιμόταν και πήραν τις ανάλογες εκφράσεις.

- Έφτιαξαν το δράκο του φόβου, όπου κάθε παιδί ζωγράφισε ένα κομμάτι του και τοποθετήθηκαν ξυλάκια για να τον κρατούν.

- Η ομάδα κουκλοθεάτρου Gypsomoth, που βρέθηκε για παράσταση στο νηπιαγωγείο, έδειξε στα παιδιά, πώς μπορούν να το κάνουν να κινείται. Τα παιδιά έπαιζαν με το δράκο στην αυλή και τραγούδησαν το τραγούδι «Ο δράκος» από τη Λιλιπούπολη.

- Κρέμασαν τους φόβους τους στον ιπτάμενο δράκο: μπαλόνια με ήλιον, σύμφωνα με την κινέζικη παράδοση, που πέταξε στον ουρανό και πήρε μακριά όλους τους φόβους τους.

- Έφτιαξαν φαναράκι για να τους φωτίζει το βράδυ και μέσα τοποθετήθηκαν κεράκι με μπαταρία.

- Είδαν τον πίνακα του Edvard Munch «Κραυγή». Υπέθεσαν τι κάνει ο άνθρωπος και πού βρίσκεται, μίλησαν για τα χρώματα που χρησιμοποίησε, προσπάθησαν να μιμηθούν την έκφρασή του και ζωγράφισαν τη δική τους κραυγή με λαδοπαστέλ και ξυλομπογιές.

ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Βιβλία: «Μήλα γύρω-γύρω, στη μέση πορτοκάλι» του Γ. Σακελλαρίδη και «Το ασχημόπαπο» του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν.

- Τα παιδιά με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού, διάβασαν το βιβλίο του Γ. Σακελλαρίδη, είδαν το βιντεάκι στο youtube, άκουσαν τα τραγούδια και δραματοποίησαν την ιστορία.
- Συζήτηση: Τι έγινε σ' αυτήν την ιστορία; Γιατί; Πώς θα νοιώθατε και πώς θα αντιδρούσατε αν ήσαστε το πορτοκάλι και πώς αν ήσαστε το μήλο; Σας θυμίζει κάτι αυτή η ιστορία; Υπήρξαν φορές μέσα στην τάξη, που κάποιοι μπορεί να ένιωσαν όπως το πορτοκάλι και κάποιοι όπως τα μήλα;
- Επίσκεψη στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Φοίνικα, όπου η κ. Βόλτση υλοποίησε εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θεατρικές δράσεις πάνω στο βιβλίο «Το ασχημόπαπο» του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν. Συζήτηση: Τι του έλεγαν; Πώς ένιωθε; Καταγραφή των απαντήσεων των παιδιών.
- Στο σχολείο πραγματοποιήθηκε συζήτηση μετά το πρόγραμμα για τη διαφορετικότητα του ασχημόπαπου. Είναι κάθε πουλί ακριβώς το ίδιο; Οι άνθρωποι είναι όλοι ίδιοι; Έρχονται σε επαφή με την έννοια της μοναδικότητας; Αν ήμαστε πουλιά, πώς θα μοιάζαμε; Στα παιδιά δόθηκαν χαρτόνια και το κάθε παιδί έφτιαξε τη δική του μάσκα πουλί.
- Στο πάτωμα σκορπίστηκαν εικόνες φρούτων και πουλιών, όσα ήταν και τα παιδιά. Τα παιδιά κινούνταν στο χώρο κι όταν σταμάτησε η μουσική, διάλεξαν μια αναποδογυρισμένη κάρτα. Έτσι έγιναν οι δυο ομάδες: η μία των φρούτων διηγήθηκε την ιστορία του πρώτου βιβλίου και η άλλη των πουλιών του δεύτερου. Έχουν κοινά στοιχεία; Οι ιστορίες τους αποτυπώθηκαν σε χαρτί του μέτρου.
- Ζωγράφισαν ατομικά και τις 2 ιστορίες στο ίδιο χαρτί.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Βιβλίο «Πιρούνια και μαχαίρια στα μαχαίρια» του Δημ. Τσιλινίκου.

- Διαβάστηκε η ιστορία για την αργοπορούσα σαρανταποδαρούσα.

- Κατασκευάστηκε η σαρανταποδαρούσα με ύφασμα και τα παιδιά της έβαλαν 40 παντόφλες, 20 από τη μια πλευρά και 20 από την άλλη.

- Ώρα να φορέσει τις κάλτσες της. Τα παιδιά είχαν στη διάθεσή τους 20 ζευγάρια πολύχρωμες κάλτσες φτιαγμένες από υφάσματα. Στην αρχή τις έβαλαν ανακατεμένες, μέχρι που κατάλαβαν, ότι έπρεπε να τις βάλουν σε ζευγάρια (με τη βοήθεια του βέλκρο).

- Ένωση των τραπεζιών στη σειρά, για να μοιάζουν στη σαρανταποδαρούσα. Τα παιδιά έβαψαν 40 χάρτινα παπούτσια με γραμμένο πάνω έναν αριθμό από το 1-20.= (20 αριστερά και 20 δεξιά παπούτσια, που έπρεπε να «φορεθούν» σωστά). Τι γίνεται όμως όταν μπερδεύονται τα αριστερά με τα δεξιά παπούτσια και κάποια κοιτάζουν προς τα πίσω; Μπορεί η σαρανταποδαρούσα να περπατήσει; Θα βρουν τα παιδιά τη λύση; Θα είναι η αρίθμηση και η φορά σωστή;

- Όταν φόρεσε τα παπούτσια της η σαρανταποδαρούσα, ήταν έτοιμη για βόλτες. Τα παιδιά τη σήκωσαν πάνω από το κεφάλι τους και κινήθηκαν ανάλογα με τις εντολές. Μπορούν τα παιδιά να περπατήσουν μαζί σαν μια σαρανταποδαρούσα, που όμως κάποια πόδια της (παιδιά) περπατούν προς τα πίσω;

- Συζήτηση: Αν δεν συνεργάζονταν τα παιδιά, θα μπορούσαν να της φτιάξουν 40 παπούτσια; Θα μπορούσε να προχωρήσει η σαρανταποδαρούσα, αν τα παπούτσια δεν συνεργάζονταν μεταξύ τους; Ωφελεί η συνεργασία; Μπορούν να σκεφτούν κάποια άλλα παραδείγματα;

- Όμως έφτασε η ώρα να μας αποχαιρετίσει και να πάει στη φωλιά της να ξεκουραστεί. Έβγαλε τα παπούτσια της και μας τα άφησε. Εκεί που θα πάει (στο άλλο τμήμα), θα ψάξει για καινούρια παπούτσια.

- Τοποθετήθηκε στο πάτωμα κάθε ζευγάρι παπουτσιού, αναποδογυρισμένο. Τα παιδιά χόρευαν ελεύθερα με τη μουσική. Στο σταμάτημα, έπαιρναν από ένα ζευγάρι. Η κάθε ομάδα συνεργάστηκε και αποφάσισε τι ιστορία θα φτιάξει με τα παπούτσια πάνω σε χαρτί του μέτρου. Κάθε ομάδα διηγήθηκε την ιστορία της.

- Τα παιδιά ατομικά ζωγράφισαν τη δική τους σαρανταποδαρούσα και έγραψαν τους αριθμούς όπως μπόρεσαν. Πού βρίσκεται; Πού πάει; Ποια είναι η μικρή τους ιστορία;
- Ο συγγραφέας Δημήτρης Τσιλινίκος επισκέφθηκε το νηπιαγωγείο, διάβασε στα παιδιά την ιστορία και έπαιξε μαζί τους.

- Συνδυάστηκε η μυθολογία με τη συνεργασία. Μπορούμε να συνεργαστούμε και να φτιάξουμε έναν ιστό αράχνης, για να παίξουμε;
- Η συνεργασία συνεχίστηκε και με άλλες δραστηριότητες. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε τυχαίες ομάδες και δημιούργησαν ομαδικά βιβλία.

ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

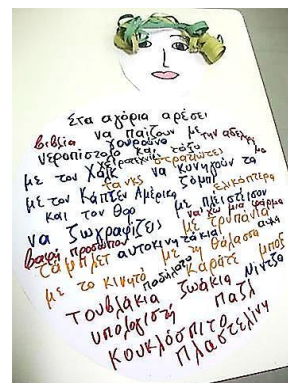
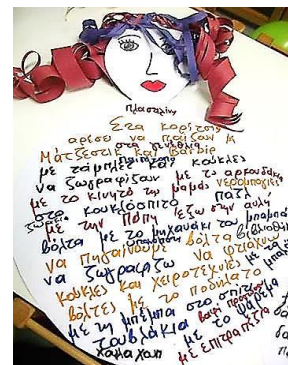
Βιβλίο: «Η οικογένεια Πρασίνου πάει διακοπές» της Σμαρούλας Παντελή.

Ταινία: Genderequality: Now.

Τραγούδι: Τσε-τσε-κούλε.

Η ισότητα των φύλων είναι θεμελιώδης αξία για μια πιο δίκαιη κοινωνία. Στόχος δεν είναι να γίνουν όλοι ίδιοι, αλλά να εξασφαλιστεί ότι άνδρες και γυναίκες έχουν τις ίδιες ευκαιρίες στη ζωή και τα ίδια δικαιώματα και ελευθερίες.

- Με τι παίζουν τα αγόρια και με τι τα κορίτσια; Υπάρχει διαχωρισμός των παιχνιδιών ανάλογα με το φύλο; Τι προτείνουν οι διαφημιστικοί κατάλογοι; Τα παιδιά μίλησαν για τα αγαπημένα τους παιχνίδια και είδαν, αν παίζουν με κοινά παιχνίδια. Έψαξαν τους διαφημιστικούς καταλόγους, για να εντοπίσουν, αν προτείνονται κοινά παιχνίδια για αγόρια και κορίτσια ή διαφορετικά, ανάλογα με το φύλο. Διαπιστώθηκε, ότι οι φωτογραφίες που δείχνουν παιδιά που παίζουν, συνήθως είναι και από τα δύο φύλα, είτε πρόκειται για παζλ, είτε για τουβλάκια, είτε για δραστηριότητες φυσικής άσκησης, είτε για κουκλόσπιτο. Στις φωτογραφίες, όμως, που παραπέμπουν σε επαγγέλματα ή ρόλους φύλων, υπάρχει διαφοροποίηση. Π.χ. Τα αγόρια παίζουν με παιχνίδια μαστορέματος, οδηγούν μπετονιέρες ή αυτοκίνητα, ενώ τα κορίτσια νανουρίζουν μωρά ή παίζουν κουμμωτήριο.

- Ανάγνωση του βιβλίου «Η οικογένεια Πρασίνου πάει διακοπές» της Σμαρούλας Παντελή. Συζήτηση: Υπάρχουν κοινά στοιχεία των οικογενειών των νηπίων με την οικογένεια Πρασίνου; Τι δουλειές κάνει η μαμά και τι ο μπαμπάς (μέσα και έξω από το σπίτι); Τι κάνει η μαμά για σένα και τι ο μπαμπάς; Τι πρέπει να κάνει ο κάθε ένας στο σπίτι που ζει, για να είναι ισότιμα μοιρασμένες οι δουλειές και οι ώρες ξεκούρασης;

- Παρακολούθηση της ταινίας κινουμένων σχεδίων (<https://www.youtube.com/watch?v=4viXOGvvu0Y>). Την πρώτη φορά τα παιδιά την είδαν, χωρίς να εξηγηθεί κάτι από την εκπαιδευτικό κι έγιναν ερωτήσεις για να διερευνηθεί τι κατανόησαν τα παιδιά. Ότι δεν κατανοήθηκε, επεξηγήθηκε με την εκ νέου θέαση της ταινίας.

- Εκτός από ήρωες υπήρχαν ηρωίδες στη Μυθολογία; Έγινε αναφορά στο μαθηματικό μυαλό της Διδώς, που στο αίτημά της προς τον βασιλιά Ιάμβρα για έναν τρόπο για να χτίσει την πόλη της, εκείνος της έδωσε ένα τομάρι βοδιού και της είπε, να χτίσει σε όση έκταση καταλάμβανε το τομάρι. Η Διδώ με το μαθηματικό της μυαλό έκοψε το δέρμα σε λεπτές λωρίδες καταφέροντας έτσι να πάρει

όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος για να ιδρύσει την Καρχηδόνα. Το γεγονός επιβεβαιώθηκε στην τάξη με τη χρήση ενός κάνσον 50X70 αντί για το τομάρι βοδιού.

- Τα παιδιά έμαθαν το μύθο της Αταλάντης, της γυναίκας που διεκδίκησε το δικαίωμα συμμετοχής στο κυνήγι του Καλυδώνιου Κάπρου και αργότερα συμμετείχε στην Αργοναυτική Εκστρατεία. Είδαν αγγεία με την Αταλάντη, έμαθαν το διαχωρισμό ερυθρόμορφου και μελανόμορφου και ζωγράφισαν τα δικά τους αγγεία, χρησιμοποιώντας μαρκαδόρους υγρής κιμωλίας.

- Στο νηπιαγωγείο όλα τα παιδιά παίζουν σ' όλες τις γωνιές. Φυσικά, έχουν γωνιές αγαπημένες που παίζουν περισσότερες φορές, αλλά μέσα στην εβδομάδα περνούν απ' όλες. Αυτό ελέγχεται με πίνακα διπλής εισόδου. Έτσι, παρόλο που υπάρχουν τα στερεότυπα και τα αγόρια παίζουν περισσότερο στα τουβλάκια, θέλουν όμως να παίζουν και στο κουκλόσπιτο. Φτιάχτηκαν κούκλες, ένα παιχνίδι που θεωρείται κοριτσίστικο, αλλά παίζεται κι απ' τ' αγόρια και αεροπλάνα, που θεωρείται αγορίστικο παιχνίδι, αρέσει όμως και στα κορίτσια.

Το τραγούδι KyeKyeKule, που είχε μαθευτεί κατά τη διάρκεια της χρονιάς, μετατράπηκε στο τραγούδι για την ισότητα. Μπήκαν ελληνικοί στίχοι από τα παιδιά και έγινε το αγαπημένο τους για όλη τη χρονιά.

(βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=-BrX50doEMQ&nohtml5=False> ή <https://www.youtube.com/watch?v=d7RShxiWpQ0&nohtml5=False>)

ΕΙΜΑΣΤΕ ΙΣΟΙ

(στο ρυθμό του τσε-τσε-κούλε)

*Είμαι αγόρι, είμαι αγόρι -είμαι κορίτσι, είμαι κορίτσι
ότι κι αν είμαι, ότι κι αν είμαι είμαστε ίσοι, είμαστε ίσοι
και το ξέρουμε, και το ξέρουμε και το ξέρουμε καλά αυτό!
στα παιχνίδια, στα παιχνίδια παίζουμε πάντα, παίζουμε πάντα
με τη σειρά, με τη σειρά και με χαρά, και με χαρά
στα σπιτάκια, στα τουβλάκια, στα ζωάκια μα και στα παζλ!
Κι αν είμ' αγόρι, κι αν είμ' αγόρι τι κι αν κορίτσι, τι κι αν κορίτσι
την τάξη πάντα, την τάξη πάντα την καθαρίζουμε, την καθαρίζουμε
και τη φροντίζουμε και τη φροντίζουμε και τη φροντίζουμε όλοι μαζί!*

ΓΙΟΡΤΗ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στις 10 Ιουνίου, το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με μια γιορτή-παρουσίαση στους γονείς. Οι δραστηριότητες που έγιναν στην τάξη, δέθηκαν σ' ένα θεατρικό, στηριγμένο πάνω στο γνωστό βιβλίο «Ο εγωιστής γίγαντας» του Όσκαρ Ουάιλντ και διανθισμένο από ιδέες, που αντλήθηκαν από τα βιβλία που είχαν χρησιμοποιηθεί. Ο κήπος του γίγαντα ήταν η ίδια η ζωή. Μέσα του συγκεντρώθηκαν όλα τα συναισθήματα και οι αξίες που γνώρισαν τα παιδιά στο Πρόγραμμα. Κι αν κάποια στιγμή η λύπη έρθει στη ζωή των παιδιών, βρίσκοντας τη δύναμη μέσα τους, θα παλέψουν ενωμένα να φέρουν ξανά τη χαρά στον κήπο και στη ζωή τους.

Λίγα λόγια για την παράσταση

Στην άκρη μιας πόλης βρίσκεται ο όμορφος κήπος ενός γίγαντα, που λείπει χρόνια και δεν τον έχει δει ποτέ κανείς. Εκεί, κάθε απόγευμα, πηγαίνουν τα παιδιά να παίξουν. Μέσα

στον κήπο υπάρχουν μηλιές που δεν κάνουν παρέα την πορτοκαλιά, που στέκει μόνη και παραπονεμένη, ώσπου καταλαβαίνουν, ότι η διαφορετικότητά της δεν τους είναι εμπόδιο. Τα παιδιά χαίρονται τον κήπο, παίζουν και μαθαίνουν ότι «δεν υπάρχει δεν μπορώ, μόνο υπάρχει προσπαθώ». Κι όταν ο γίγαντας έρθει και τους διώξει, παρ' όλη τη λύπη και το φόβο που νιώθουν, δε χάνουν το κουράγιο τους και με γενναιότητα συνεργάζονται, όπως τα 40 πόδια της σαρανταποδαρούσας, όλοι μαζί, κορίτσια και αγόρια, διεκδικώντας το δικαίωμά τους στη χαρά. Με τα λόγια και το παράδειγμά τους διδάσκουν στον γίγαντα, ότι η ζωή είναι πιο ωραία όταν τη μοιράζεσαι.

Υλικά:

Αναφέρονται στα παραπάνω βήματα.

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Η συναισθηματική συμπεριφορά μαθαίνεται και αναπτύσσεται, όταν παρέχονται οι κατάλληλες μαθησιακές εμπειρίες (Βρεττός και Καψάλης, 1997). Το έργο ενός σχολείου, εκτός από το να παρέχει γνώσεις, είναι να δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον, για να αναπτυχθούν νέες μαθησιακές εμπειρίες, που θα βοηθήσουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών. Τα παιδιά πρέπει να μάθουν να εκτιμούν τον εαυτό τους και τους άλλους, να τους αντιμετωπίζουν ισότιμα, να συνεργάζονται μαζί τους και να αναπτύσσουν σχέσεις και θετική στάση ζωής. Ελπίζω αυτή η χρονιά να συνέβαλε, ώστε να οικοδομηθεί στο κάθε ένα νήπιο μια σωστή και δυνατή προσωπικότητα.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Μικροί και μεγάλοι ζωγράφοι εν δράσει

Σκοπός - Στόχοι:

1. Επαφή και γνωριμία με το ύφος, τη θεματολογία και τα γνωστά έργα του **Vincent Van Gogh**. Καλλιέργεια της παρατήρησης ως στοιχείο απαραίτητο για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της εικαστικής έκφρασης. Ενίσχυση του δεσμού της ομάδας.
2. Επαφή και γνωριμία με το ύφος, τη θεματολογία και τα γνωστά έργα του **Gustav Klimt**. Η τέχνη ως σύνολο γραμμών, σχημάτων και χρωμάτων - εικαστική έκφραση.
3. Επαφή και γνωριμία με το ύφος, τη θεματολογία και τα γνωστά έργα του **Andy Warhol**. Η απομυθοποίηση της τέχνης και η οικειοποίησή της (δημιουργώ με ό,τι «αγαπώ»). Εικαστική έκφραση και καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης (μπορώ κι εγώ να δημιουργώ και οι άλλοι να με βλέπουν).

Τα βήματα:

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ VAN GOGH

1. **Παραμύθι** από τη νηπιαγωγό, με αφορμή τους πίνακες του καλλιτέχνη.

«Ο Van Gogh ζωγραφίζει τους ελαιώνες»

Μια φορά κι έναν καιρό σε ένα μακρινό χωριό, σε ένα «Κίτρινο σπίτι»,

ζούσε ένας ζωγράφος με κόκκινα μαλλιά,

που του άρεσε πολύ να ζωγραφίζει έξω στη φύση. Κάθε πρωί που ξυπνούσε και

σηκωνόταν από το κρεβάτι με τα κόκκινα σκεπάσματα,

φορούσε το «ζευγάρι τα παπούτσια» του,

μύριζε τα «12 ηλιοτρόπια στο βάζο»,

έπαιρνε τα πινέλα και τα σύνεργα της ζωγραφικής του
κι έβγαινε στο δρόμο για να βρει τι θα ζωγραφίσει.

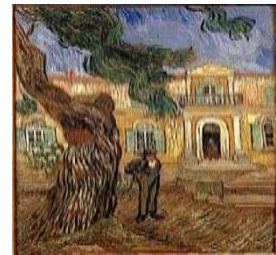

Έτσι κι εκείνο το πρωί καλημέρισε την γειτόνισσα που περιποιόταν τα λουλούδια

στον κήπο της

και βγήκε στο δρομάκι μπροστά από το σπίτι του.

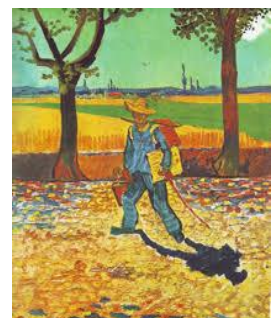

Περπάτησε πολύ κι έψαξε ακόμη περισσότερο.... ξέρετε οι ιδέες για ζωγραφική στους
μεγάλους έρχονται πολύ δύσκολα! Πέρασε μέσα από το δάσος

με τα ψηλά δέντρα και είδε ένα ζευγάρι να περπατά:
«Μπα, εδώ είναι πολύ σκοτεινά!»

Πέρασε δίπλα από το χωραφάκι με τα σάρια και τα τριφύλλια:
«Μπα, εδώ είναι πολύ φωτεινά!»

Πέρασε δίπλα από την τρικυμισμένη θάλασσα:
«Μπα, εδώ έχει πολύ φασαρία!»

Πέρασε δίπλα από τον κήπο με τις αμυγδαλιές:
«Μπα, εδώ έχει πολύ ησυχία!»

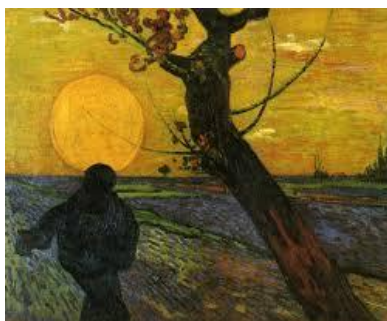

Όσπου έφτασε σε ένα χωράφι πολύ όμορφο, ήσυχο αλλά όχι βαρετό, με πολλά

δέντρα αλλά όχι σκοτεινό... ήταν
ένας ελαιώνας!

Δεν είχε ζωγραφίσει ποτέ ξανά εκεί: τα όμορφα φουντωτά δέντρα της ελιάς, οι ώριμοι και νόστιμοι καρποί της ελιάς και το φως του ήλιου τον μάγεψαν! Εκείνη την ημέρα, ο ζωγράφος μας έμεινε να ζωγραφίζει, ώσπου ο ήλιος άρχισε να δύει και γύρισε στο σπίτι του, κρατώντας στα χέρια έναν από τους πιο όμορφους πίνακες που έφτιαξε ποτέ!

ΤΕΛΟΣ

2. **Το υπνοδωμάτιο:** α) Παρατήρηση και σχολιασμός του πίνακα, συζήτηση, αντιστοιχίες και διαφορές με το δικό μου δωμάτιο, β) ζωγραφίζω το υπνοδωμάτιό μου, γ) αναπαράγω με κολάζ και λαδοπαστέλ το υπνοδωμάτιο του Van Gogh και δ) κατασκευή κάρτας pop με την καρέκλα του Van Gogh.

3. Δραστηριότητες για την καλλιέργεια της προσοχής και της παρατήρησης.

Τα παιδιά αναγνώρισαν τα αντικείμενα που έφερε η εκπαιδευτικός στην τάξη, τα ονομάτισαν και μίλησαν για τις φυσικές ιδιότητες και τη χρησιμότητά τους. Τα τοποθέτησαν ξανά πίσω στον πίνακα, από τον οποίο, όμως, «ξέφυγαν»!

4. Φύλλο εργασίας όπου τα παιδιά αντιστοιχίζουν αντικείμενο με πίνακα.

«Βοηθάω το αντικείμενο να μπει πίσω στον πίνακα... ενώνω με μια γραμμή!»

5. **Εκπαιδευτική επίσκεψη** στην Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή και παρατήρηση στους ελαιώνες.

6. **Ζωγραφική** με τέμπρα στο καβαλέτο με έμπνευση από τους «ελαιώνες».

7. **Μαθηματικά** με τα «12 ηλιοπτρόπια στο βάζο»

με μέτρημα (τόσα-όσα)

και ζωγραφική

8. **«Αυτοπροσωπογραφία»**

του καλλιτέχνη

και των παιδιών

9. «Έναστρο Νύχτα»

Αναπαραγωγές με λαδοπαστέλ και μεταλική τέμπερα- σύνδεση με τα Χριστούγεννα και την «Χριστουγεννιάτικη ευχή» από τους Little Ainstains.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ GUSTAV KLIMT

1. Ανακαλύπτοντας τα σχήματα στην τέχνη

Φύλλα εργασίας για αναγνώριση γεωμετρικών σχημάτων: κύκλοι, τρίγωνα, τετράγωνα, ορθογώνια, σπирάλ.

2. Αναπαραγωγές με μεταλιζέ τέμπερα και λαδοπαστέλ σε μαύρο κάνσον

3. Κολάζ «Η γάτα του Klimt»- στοιχεία βιογραφικά για τον καλλιτέχνη

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ANDY WARHOL

1. Λουλουδάκια - Άνοιξη

Παρουσίαση στα παιδιά του έργου του Warhol «FLOWERS».

Συζήτηση για την έμπνευση: «Πού λέτε να τον έφτιαξε; Τι εποχή να ήταν; Πώς πιστεύετε ότι ονόμασε το έργο του; Γιατί;».

Σε ατομικά μικρά τετράγωνα χαρτάκια τα παιδιά, με πλαστικό πιρουνάκι και πράσινη τέμπερα, «τυπώνουν» χορταράκι για το φόντο. Αφού στεγνώσει, κατασκευάζουν με κοπτική-κολλητική τα δικά τους λουλούδια και συνθέτουν το δικό τους ομαδικό έργο!

2. Παπούτσια με χρυσόσκονη –κολάζ

Αφήγηση βιογραφικών στοιχείων του καλλιτέχνη, με έμφαση στην αγάπη που είχε στα παπούτσια και στη δημιουργία τους στην αρχή της πορείας του. Μπορεί να διάβασε κάποιο παραμύθι όταν ήταν μικρούλης και να μιλούσε για παπούτσια... Εμείς ξέρουμε παραμύθια με παπούτσια; Αναφορά σε γνωστά («Σταχτοπούτα» με το γοβάκι της, «Ο παπουτσωμένος γάτος», «Οι δώδεκα πριγκίπισσες») και όχι τόσο γνωστά παραμύθια («Ο παπουτσή και τα ξωτικά», «Τα κόκκινα παπούτσια»), με εικόνες των παραμυθιών.

Τα παιδιά παρατήρησαν τον γνωστό πίνακα του καλλιτέχνη: “Diamond dust shoes”

- Πώς λέτε να τον έφτιαξε;
- Τι παπούτσια χρησιμοποίησε;
- Από πού λέτε να τα πήρε;
- Ποιος λέτε να τα φορούσε;

- Γνωρίζουμε άλλον ζωγράφο που να ζωγράφιζε παπούτσια; (Van Gogh)

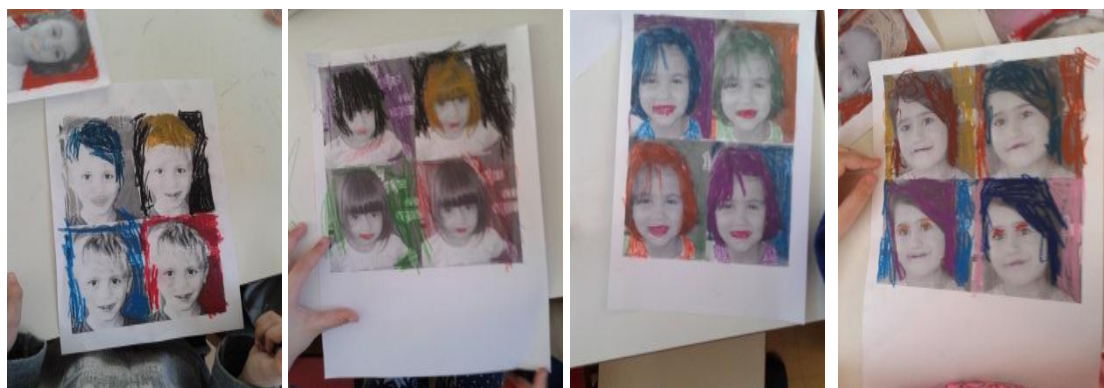

Δόθηκαν εικόνες από γοβάκια στα κορίτσια και από πάνινα σπορ παπούτσια στα αγόρια, τις οποίες έκοψαν, χρωμάτισαν στις ομαδούλες τους και τις κόλλησαν, δημιουργώντας συνθέσεις, όπως ο καλλιτέχνης. Τα γοβάκια στολίστηκαν με χρυσόσκονη και τα πάνινα με αστεράκια. «Πώς θέλετε να ονομάσουμε τα έργα μας;».

3. Αυτοπροσωπογραφίες

Μοιράστηκαν χαρτόνια, με κολλημένα 4 αντίγραφα της ίδιας φωτογραφίας του προσώπου των μαθητών.

Ζητήθηκε να χρωματίσουν πρώτα το φόντο και στη συνέχεια το προσωπάκι τους, με την οδηγία, να έχει χρώμα διαφορετικό από το φόντο.

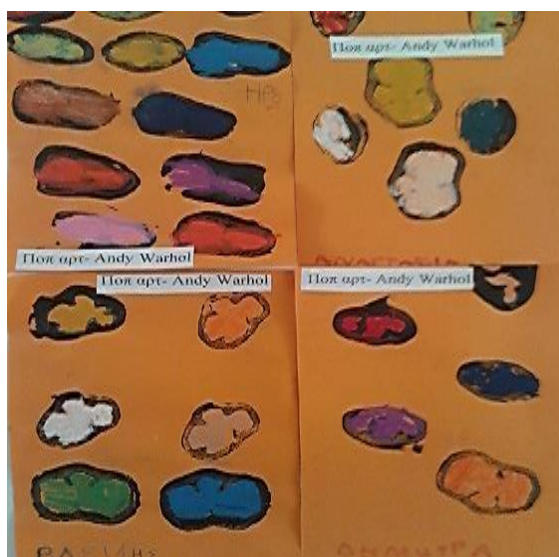

4. Αντίθεση

Σε 4 διαφορετικού χρώματος Α4, τα παιδιά σχημάτισαν το περίγραμμα του χεριού τους και το έκοψαν. Στη συνέχεια, έβαψαν το χέρι τους με μαύρη τέμπερα και άφησαν το αποτύπωμά τους επάνω. Τέλος, κόλλησαν σε χρωματιστά Α4 τις παλάμες τους, προσέχοντας να είναι διαφορετικού χρώματος η παλάμη και το φόντο.

5. Αντιθέσεων συνέχεια - τύπωνμα με λαχανικά

Υλικά:

- Βίντεο από την παιδική σειρά Little Ainstains: «Το γυάλινο γοβάκι», «Χριστουγεννιάτικη ευχή», «Η φάρμα», «Η απίστευτη περιπέτεια της συρρίκνωσης», «Η Άννα και η φασολιά»
- Andy Warhol eating a hamburger <https://youtu.be/Eir9KBQzQPM>
Pop Art and Andy Warhol <https://youtu.be/ulZ64VDhwXM>
- Εκτυπωμένους από το διαδίκτυο πίνακες των έργων:
Van Gogh: «Το υπνοδωμάτιο», «Οι ελαιώνες», «Η καθισμένη Mousme», «Βάζο με 12 ηλιοτρόπια», «Έναστρη νύχτα».
Gustav Klimt: «Adele Bloch Bauer», «Το φιλί», «Το δέντρο της Ζωής».
Andy Warhol: «Παπούτσια με χρυσόσκονη», «Λουλούδια», «Σούπα Campbell», «Μίκυ Μάους», «Προσωπογραφίες».
- Φωτογραφίες των καλλιτεχνών από το διαδίκτυο.
- Βιβλία από την βιβλιοθήκη τέχνης της «Καθημερινής» και τη σειρά «Μεγάλοι Ζωγράφοι».
- Υλικά ζωγραφικής: Λαδοπαστέλ, τέμπερα, μεταλική τέμπερα χαρτόνια κάνσον, χαρτί A4, μολύβια, λαχανικά, χρυσόσκονη, μαρκαδόρους.

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

ΛΗΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- Τα παιδιά συμμετείχαν στις δραστηριότητες του προγράμματος με ενδιαφέρον στην επαφή και γνωριμία με το ύφος, τη θεματολογία και τα γνωστά έργα των επιλεγμένων καλλιτεχνών.
- Δημιούργησαν με όρεξη τα δικά τους έργα.
- Ένωσαν κοντά στην τέχνη, απολαμβάνοντάς την σε πλαίσιο οικείο και ασφαλές.
- Ενίσχυσαν την αυτοεκτίμησή τους, δημιουργώντας εικαστικά έργα που τα αντιπροσωπεύουν και τα παρουσίασαν με χαρά στην τάξη, αλλά και στη γιορτή λήξης του προγράμματος στους γονείς.
- Ενισχύθηκαν οι δεσμοί ομάδας της τάξης, αφού δημιουργήθηκαν τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό πνεύμα!
- Δεν έγιναν ζωγράφοι.... Ανακάλυψαν ότι ήδη ήταν!!!

Πορτρέτα

Σκοπός - Στόχοι:

- Επαφή με ζωγραφική και φωτογραφία
- Τεχνοτροπίες
- Γνωριμία με μεγάλους ζωγράφους
- Να αναγνωρίζουν οι μαθητές τι είναι πορτρέτο
- Ανάπτυξη της συνεργατικότητας

Τα βήματα:

1. Αρχικά, δείχτηκε ένα πορτρέτο στους μαθητές, για το οποίο έγιναν ερωτήσεις.
2. Οι μαθητές έμαθαν τις καινούργιες λέξεις «πορτρέτο», «προσωπογραφία», «πινακοθήκη».
3. Ακολούθως, επέλεξαν κάποια έργα που τους άρεσαν από βιβλία τέχνης και από το διαδίκτυο. Αναζητήθηκαν πληροφορίες για τους ζωγράφους. Παρατήρησαν την τεχνοτροπία τους και βρήκαν και άλλα έργα τους.
4. Περιέγραψαν τα πρόσωπα που εικονίζονται σε διάφορα πορτρέτα και προσπάθησαν να καταλάβουν τη διάθεσή τους.
5. Έμαθαν στοιχεία για πέντε διάσημα πορτρέτα (καλλιτέχνης - εικονιζόμενο πρόσωπο - τεχνοτροπία - μουσείο - τίτλος έργου) .
6. Οι εκπαιδευτικοί τοποθέτησαν στο πάτωμα διάφορα έργα ζωγραφικής και οι μαθητές ανακάλυψαν, ποια ανήκουν στο ζωγράφο που μελετήθηκε.
7. Αυτοπροσωπογραφίες: «Ζωγραφίζουμε το δικό μας πορτρέτο» και «Κοιτώντας στον καθρέφτη».
8. «Ζωγραφίζω το πορτρέτο του φίλου μου».
9. Συζήτηση για την κλασική και τη μοντέρνα ζωγραφική. Εντοπισμός μεταξύ τους διαφορών. Οι μαθητές εξέφρασαν τις προτιμήσεις τους. Είδαν διάφορα έργα και τα ταξινόμησαν σε κλασικά και μοντέρνα.
10. Από διάφορα πορτρέτα δημιούργησαν ομάδες βάσει ενός κριτηρίου κάθε φορά π.χ. αντρικά και γυναικεία πορτρέτα, παιδικά, παλιάς εποχής, χαμογελαστά και σοβαρά, μοντέρνα και κλασικά, ασπρόμαυρα και έγχρωμα.
11. Τοποθετήθηκαν σε σειρά πορτρέτα, ξεκινώντας από αυτό που άρεσε περισσότερο.
12. Παρατηρώντας διάφορα πορτρέτα, συλλέχτηκαν πληροφορίες για τα εικονιζόμενα πρόσωπα (φυλο, ηλικία, διάθεση, εποχή).
13. Πραγματοποιήθηκε συζήτηση για τη συμμετρία των χαρακτηριστικών ενός πρόσωπου. Στη συνέχεια, συμπληρώθηκε το μισό που έλειπε.
14. Έγινε καθορισμός διαγράμματος ενός έργου τέχνης με ριζόχαρτο και φωτοτυπήθηκε. Τα παιδιά το χρωμάτισαν.
15. Φωτοτυπήθηκε το μισό πορτρέτο ενός διάσημου ζωγράφου και τα παιδιά ζωγράρισαν το άλλο μισό.

16. Κολλήθηκε μια φωτογραφία του κάθε παιδιού σε ένα χαρτί και τα παιδιά ζωγράφισαν το υπόλοιπο σώμα τους.

Υλικά:

Πορτρέτα:

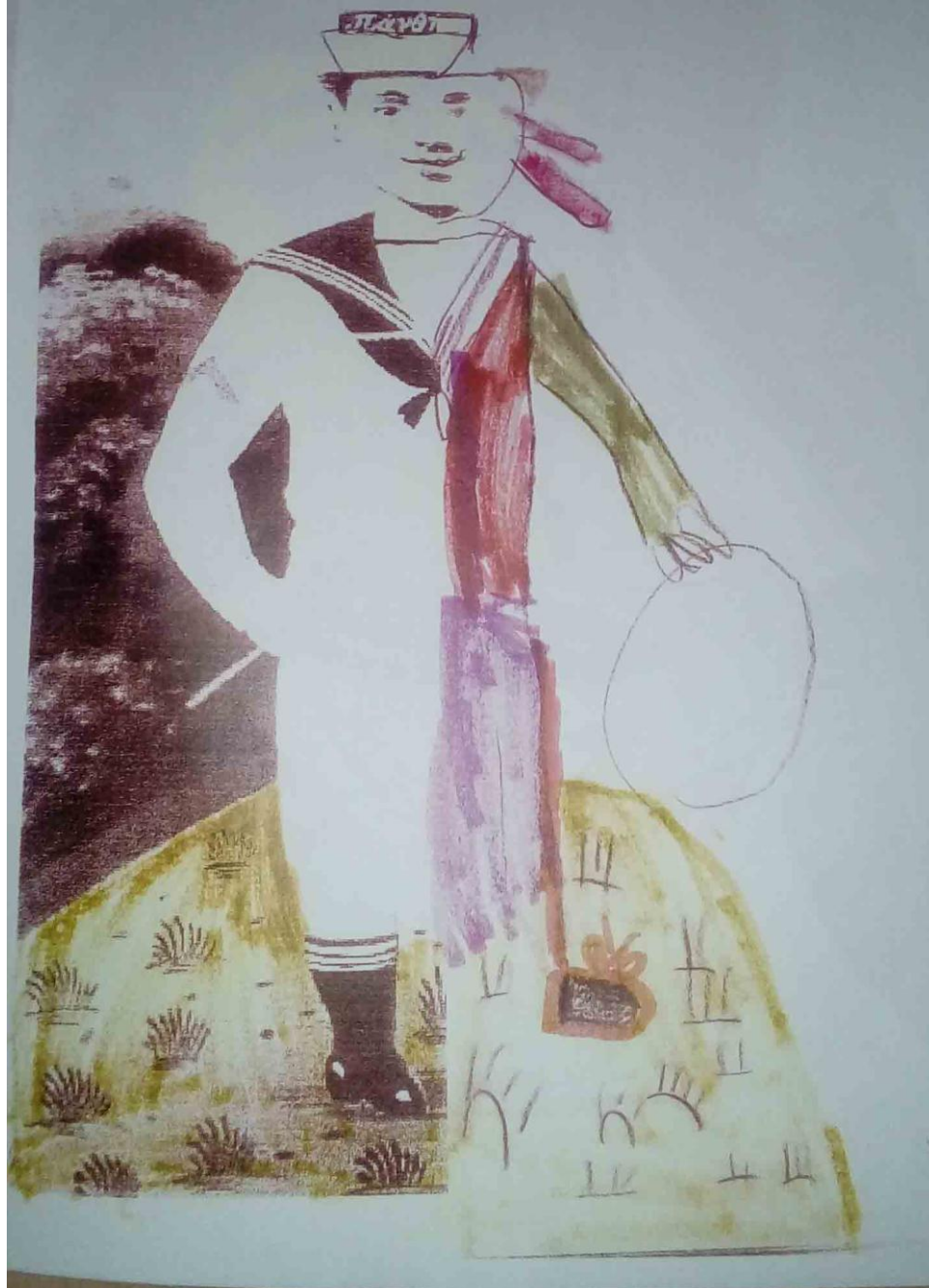
- Το κορίτσι με τα μαργαριταρένια σκουλαρίκια - Γιοχάνες Βερμέερ
- Πορτρέτο γυναίκας - Π. Πικάσο
- Μόνα Λίζα - Π. Πικάσο
- Πορτρέτο γυναίκας - Α. Μοντιλιάνι
- Πορτρέτο άνδρα - Λεπτομέρεια από πίνακα του Δ. Θεοτοκόπουλου
- Πορτρέτο - Γκούσταβ Κλιμτ
- Ο μικρός ναυτόπαις- Μποστ
- Πορτρέτο γυναίκας - Ιερώνυμος Μπος

ΓΙΩΡΓΟΣ Μ.

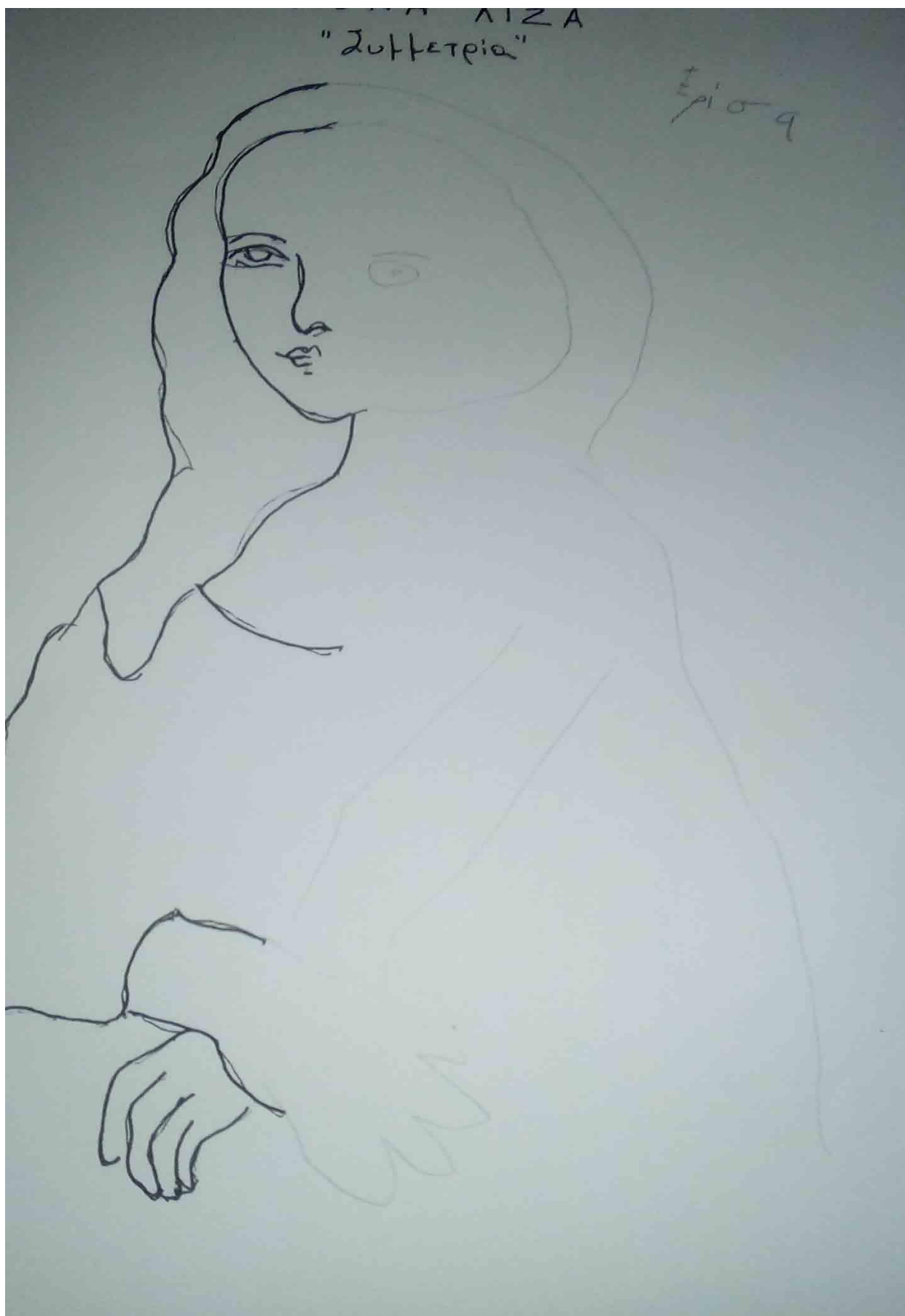
μπλήρωσε την εικόνα του παιδιού με ρούχα της σημερινής
εποχής....

Ο μικρός ι

Μ' ένα πινέλο και μια λέξη... παίζω στο θέατρο ό,τι μ' αρέσει

Σκοπός - Στόχοι:

Ως προς το θέατρο, τα παιδιά:

- Να γνωρίσουν το θέατρο και πίσω από τη σκηνή.
- Να γνωρίσουν τα επαγγέλματα που εμπλέκονται.
- Να γνωρίσουν τις διαδικασίες πριν από μια παράσταση.
- Να γνωρίσουν και άλλα είδη θεάτρου, όπως το κουκλοθέατρο και το θέατρο σκιών.
- Να μάθουν τεχνικές θεατρικού παιχνιδιού και δραματοποίησης.
- Να εμπλακούν στο στήσιμο μιας παράστασης.

Ως προς τα εικαστικά, τα παιδιά:

- Να γνωρίσουν τις τάσεις στη ζωγραφική (τεχνοτροπίες).
- Να μάθουν να αναγνωρίζουν κάποιους ζωγράφους από το έργο τους.
- Να μάθουν για τα υλικά και τις δυνατότητες χρήσης τους (τεχνικές).
- Να γνωρίσουν τις ιδιότητες των χρωμάτων και τις φωτοσκιάσεις.
- Να γνωρίσουν τις μεικτές τεχνικές και το κολάζ.
- Να επεξεργαστούν έργα ζωγράφων με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών.
- Να ανακατασκευάσουν έργα ζωγράφων.
- Να αναπαραστήσουν έργα σε σύνδεση με τη θεατρική αγωγή και να τα ζωντανέψουν στη σκηνή.
- Να μάθουν να εργάζονται συνεργατικά.

Τα βήματα:

Μεθοδολογία

Μέθοδος project, καταιγισμός ιδεών, έρευνα πεδίου, παιχνίδια ρόλων, θεατρικό παιχνίδι, δραματοποίηση, παρατήρηση, αυτοσχεδιασμός.

Επίσκεψη στο θέατρο-παρακολούθηση παράστασης, θεατρικές παραστάσεις στο χώρο του Νηπιαγωγείου, επίσκεψη στο Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (παραγωγή ταινίας).

Σύνδεση με το ΑΠΣ και το ΔΕΠΠΣ:

- **Παιδί και γλώσσα:** Μέσα από την παρατήρηση και το σχολιασμό των πινάκων ζωγραφικής, τους αυτοσχεδιασμούς και τα θεατρικά δρώμενα, προκύπτει παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.
- **Παιδί και Μαθηματικά:** Προσέγγιση μαθηματικών εννοιών μέσα από τους πίνακες, που επεξεργάστηκαν οι μαθητές.
- **Παιδί και Περιβάλλον:** Μέσα από τα έργα τέχνης τα παιδιά κατανοούν με τον πιο μαγικό τρόπο τον κόσμο που τα περιβάλλει.

- **Παιδί - Δημιουργία και Έκφραση:** Επαφή με τεχνικές ζωγραφικής, ανακατασκευή πινάκων διάσημων ζωγράφων, θεατρικό παιχνίδι, μουσικοκινητικά παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων, αυτοσχεδιασμοί, δραματοποίηση.
- **Παιδί και Πληροφορική:** Συλλογή πληροφοριών και εικόνων μέσα από το διαδίκτυο, χρήση κατάλληλων λογισμικών, επεξεργασία εικόνων.

Περίληψη

Σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος, τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με διαφορετικά είδη τέχνης (εικαστικά, μουσική και θέατρο), με την προσδοκία να εμπλουτίσουν την αισθητική τους δεξιότητα, καθώς και το συναισθηματικό τους κόσμο. Τα παιδιά πειραματίστηκαν με διάφορες τεχνικές εικαστικών και εμπλουτίστηκαν με ερεθίσματα από τον κόσμο και τα επαγγέλματα της Τέχνης. Αξιοποίησαν όλα τα παραπάνω στην καθημερινότητα του σχολείου με διασκεδαστικό, δημιουργικό και αυθόρμητο τρόπο.

Δράσεις

1. Αρχικά, κλήθηκαν τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με διάφορες τεχνικές εικαστικών και να δημιουργήσουν δικά τους παράγωγα, καλλιεργώντας έτσι νέες δεξιότητες:

Μείξεις χρωμάτων

Τεχνική κολάζ

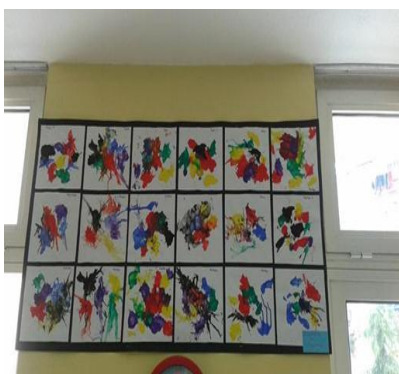
Ντεκουπάζ

Χρήση ψηφίδων

Μεικτές τεχνικές

2. Στη συνέχεια, ήρθαν σε επαφή με έργα μεγάλων ζωγράφων, έμαθαν τεχνοτροπίες και προσπάθησαν να αναδημιουργήσουν τους δικούς τους πίνακες με τη χρήση πολλαπλών τεχνικών και υλικών (αναπαραγωγή πινάκων με τέμπλες, λαδοπαστέλ, με κολάζ, φωτογραφίες - ζωγραφική, ψηφίδες - ζωγραφική, συμμετρία σε προσωπογραφία, επεξεργασία εικόνας στον υπολογιστή, jigsawplanet).

Ξεκίνησαν με πίνακες του Paul Klee και του Kandinsky, προκειμένου να δουλέψουν τα σχήματα και τα χρώματα.

Αυθεντικοί πίνακες

Επεξεργάστηκαν τον πίνακα του Σεζάν «Νεκρή φύση», μίλησαν για τα φθινοπωρινά φρούτα και κατασκεύασαν ένα βιβλιαράκι με εξώφυλλο το συγκεκριμένο πίνακα.

Επεξεργάστηκαν τον πίνακα του Rene Magritte και σκέφτηκαν, πώς θα μπορούσαν να τον κάνουν πιο «δικό τους», συζητώντας για το Φθινόπωρο και τον καιρό.

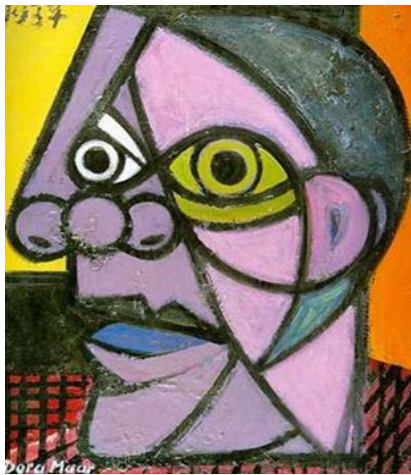

Δημιούργησαν ιστορίες με αφορμή τον πίνακα του Claude Monet «The Magpie» και τον συμπλήρωσαν με δικές τους ζωγραφιές κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

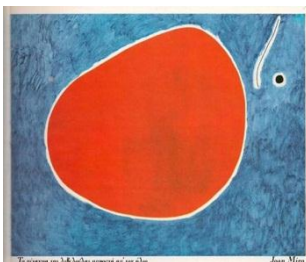

Ήρθαν οι Απόκριες και γνώρισαν το έργο του Picasso (προσωπογραφίες και τους Αρλεκίνους του). Δημιούργησαν τα δικά τους έργα, κατασκευάζοντας χαρταετούς με ιδιαίτερα πρόσωπα και έναν Αρλεκίνο.

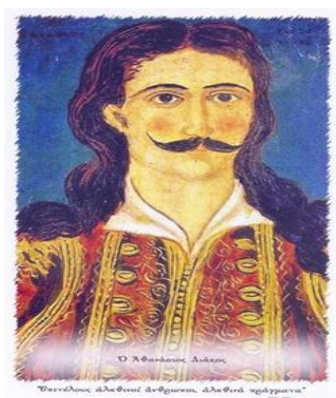

Βρήκαν πολύ ενδιαφέροντα τα έργα του Miro, τα οποία τους απασχόλησαν για καιρό, παίζοντας με τις φιγούρες του, αναδημιουργώντας έργα του, βάζοντας τις φιγούρες του στις καθημερινές τους ζωγραφιές.

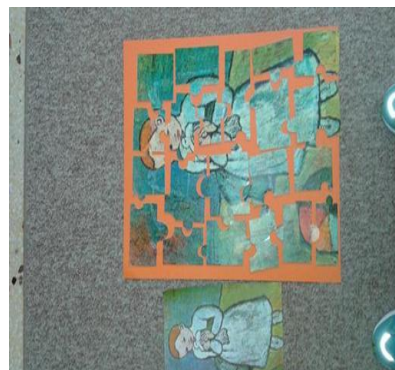
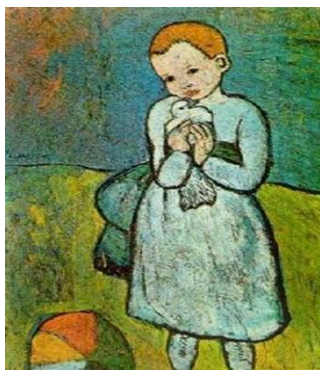

Ασχολήθηκαν με το έργο του Θεόφιλου κι ενθουσιάστηκαν με τους ήρωές του. Δοκίμασαν και δούλεψαν, με ανέλπιστα επιτυχία, την προσωπογραφία του Αθανάσιου Διάκου με συμμετρία.

Έγινε συζήτηση για την Ειρήνη - τι πιο χαρακτηριστικό από το σύμβολό της, που είναι το περιστέρι - και τον πίνακα του Picasso. Αρχικά, οι μαθητές έπαιζαν στον υπολογιστή κάνοντας το πάζλ με το πρόγραμμα jigsawplanet και στη συνέχεια, σε ένα κανονικό παζλ, το οποίο τα παιδιά μπορούσαν να παίξουν στην ελεύθερη απασχόλησή τους.

Μπήκε η άνοιξη και δε γινόταν να μη γνωρίσουν τα παιδιά το έργο του Van Gogh και τα ηλιοτρόπιά του.

Ως τελευταίο πίνακα δούλεψαν την «Έναστρη Νύχτα» του Van Gogh, καθώς τους άρεσε ένα βιντεάκι animation στο διαδίκτυο, το οποίο ανακαλύφτηκε τυχαία κατά τη θέαση του συνολικού έργου του ζωγράφου και το οποίο έχει κίνηση (animation). Χρησιμοποιήθηκε μεικτή τεχνική με τέμπλες και ψηφίδες από πλαστελίνη.

Σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς, οι ζωγράφοι (έλληνες και ξένοι) και τα έργα τους αποτελούσαν το εποπτικό υλικό, η αφορμή για νέες γνώσεις και εξερευνήσεις, αλλά και για διασκέδαση και χαρά.

3. Γνωριμία με το θέατρο, παρακολούθηση διαφορετικών παραστάσεων τόσο εντός όσο και εκτός σχολείου, συζήτηση με τους δημιουργούς της παράστασης «Ο Τριγωνοψαρούλης», ξενάγηση στους χώρους του θεάτρου, γνωριμία με το επάγγελμα του ηθοποιού, πολύ θεατρικό παιχνίδι και δραματοποιήσεις παραμυθιών και ποιημάτων στην τάξη, ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν την τέχνη του θεάτρου. Επίσκεψη στο Μουσείο Κινηματογράφου και παραγωγή ταινίας.

Ενδεικτικές φωτογραφίες από παιχνίδια ρόλων και δραματοποιήσεις παραμυθιών:

Στο τέλος, προετοιμάστηκε θεατρική παράσταση, στην οποία «ζωντάνεψαν» γνωστοί πίνακες ζωγραφικής με διάφορους τρόπους έκφρασης (δραματοποίηση, μουσικοκινητικά, μουσικοχορευτικά, tableau vivant).

Επίσης, με το πέρας του προγράμματος και της παράστασης, τα παιδιά βραβεύτηκαν με επαίνους, για τη συνολική τους προσπάθεια και συμμετοχή.

Υλικά:

Προγράμματα, εικόνες και video από το διαδίκτυο

- «El Carnaval de Arlequin» Joan Miro www.youtube.com/watch?v=kVYeAaLubtc
- «Starry Night Interactive» Van Gogh www.youtube.com/watch?v=91mSLGOfH2E
- Google junior- εικόνες
- Πρόγραμμα ζωγραφικής του Office
- Λογισμικό Jigsawplanet
- Εκτυπωμένοι πίνακες ζωγραφικής

Βιβλία για το έργο των ζωγράφων:

- Από την Εφημερίδα Καθημερινή με τίτλο: Μεγάλοι Ζωγράφοι

- Μαγικές διαδρομές στην τέχνη: Θεόφιλος Χατζημιχαήλ και Νίκος Χατζηκυριάκος Γκίκας, της Κατερίνας Τζαβάρα, εκδ. Διάπλους
- Ο κήπος του Matisse, Samantha Friedman, εκδ. Μέλισσα
- Το θαλάσσιο Τσίρκο του Joan Miro, Φίλια Δενδρινού, εκδ. Λιβάνη
- Οι 10 πρώτοι μου πίνακες ζωγραφικής, Μαρί Σελλιέ, εκδ. Πατάκη
- Εικόνες από τις Τέχνες, εκδ. Modern Times
- Σχετικά παραμύθια, ποιήματα, τραγούδια

Οι πίνακες:

- Cezanne: still Life with a basket, 1888
- Paul Klee: castle and sun, 1928 και Fire in the Evening, 1929
- Kandinsky: circles, 1913
- Rene Magritte: Golconda, 1953
- Claude Monet: the Magpie, 1868-1869
- Picasso: Paulo Picasso's son as a Harlequin, 1924 / Portrait, 1937-1938 / Το παιδί και το περιστέρι, 1901
- Miro: Carnaval de Harlequin, 1924-1925 / Ανάποδες φιγούρες, 1949 / Το πέταγμα της λιβελούλας, 1968
- Van Gogh: The starry night, 1888-1889 / Sunflowers, 1888
- Θεόφιλος Χατζημιχαήλ: Λιομάζωμα, 1897 / Αθανάσιος Διάκος, 1929
- Χατζηκυριάκος Γκίκας: Χαρταετοί πάνω από την πόλη, 1936

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Προετοιμασία και παρουσίαση υλικού

Έκθεση των έργων ζωγραφικής των παιδιών καθώς και θεατρική παράσταση στο χώρο του σχολείου με τίτλο «Μες στο μουσείο, μες στο μουσείο, τους πίνακες ψάχνω να βρω, όταν ο φύλακας δεν είναι εδώ».

Αξιολόγηση

Τα παιδιά έδειξαν ενθουσιασμό καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, συνεργασία και δημιουργικότητα, καθώς το πρόγραμμα διέτρεχε όλες τις δράσεις και τις γνωστικές περιοχές κι έγινε αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής στο σχολείο.

Σουλτάνα Καρακώττα
94^ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης - Ε
2015 - 2016

Εικαστικές δράσεις στο σχολείο

Σκοπός - Στόχοι:

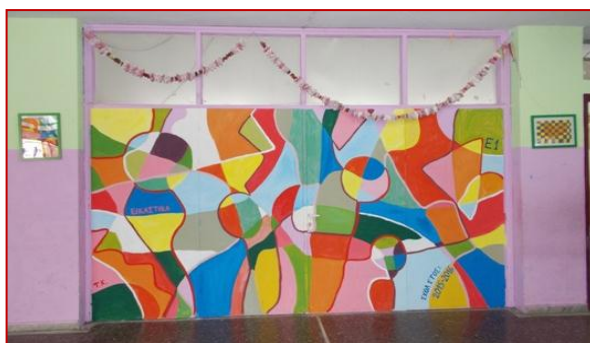
Το πολιτιστικό πρόγραμμα «Εικαστικές δράσεις στο σχολείο» οργανώθηκε με άξονα τις εικαστικές τέχνες και με στόχο τις δημιουργικές παρεμβάσεις στους χώρους του σχολείου. Οι δράσεις του προγράμματος είχαν ως κύριο σκοπό την αισθητική αναβάθμιση του σχολικού κτιρίου μέσα από δράσεις έρευνας και δημιουργίας έργων. Οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τα βασικά στοιχεία της εικαστικής γλώσσας, να εξοικειωθούν με τις τεχνικές των εικαστικών τεχνών, να συνεργαστούν, να καλλιεργήσουν το αισθητικό κριτήριο και να οξύνουν την κριτική σκέψη και τη φαντασία τους. Με τη δημιουργία των τοιχογραφιών, ανέλαβαν πρωτοβουλίες για θέματα που συνδέονται άμεσα με τη μαθητική ζωή και τη σχολική κοινότητα. Με αυτό τον τρόπο, το μάθημα των εικαστικών έγινε γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ της σχολικής τάξης και του ευρύτερου σχολικού περιβάλλοντος.

ΠΡΙΝ

ΜΕΤΑ

Τα βήματα:

1. Δημιουργία ερωτηματολογίου και διανομή στη σχολική κοινότητα. Στόχος της έρευνας ήταν η καταγραφή της γνώμης μαθητών και εκπαιδευτικών για τους χώρους του σχολείου.
2. Εξαγωγή συμπερασμάτων και δημιουργία σχεδίου δράσης.
3. Πραγματογνωμοσύνη στους χώρους του σχολείου. Οι μαθητές φωτογράφισαν εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους του κτιρίου. Οι φωτογραφικές δράσεις έγιναν αφορμή για τη γνωριμία των μαθητών με τις τεχνικές της φωτογραφίας.
4. Εισαγωγή στην ιστορία της τέχνης, γνωριμία με καλλιτέχνες και καλλιτεχνικά κινήματα, αναδρομή στην ιστορία της τοιχογραφίας από την εποχή των σπηλαίων μέχρι το graffiti και την street art.
5. Εργαστηριακές ασκήσεις και παιχνίδια με τονικές διαβαθμίσεις. Εξοικείωση των μαθητών με διαφορετικές τεχνοτροπίες των εικαστικών τεχνών και με τη χρήση των χρωμάτων. Δημιουργία ατομικών και ομαδικών ζωγραφικών έργων.
6. Εκπαιδευτική επίσκεψη στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και στο Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών. Ξενάγηση των μαθητών στους χώρους των εκθέσεων, συζήτηση και συμμετοχή σε εργαστήρια.
7. Αξιοποίηση φωτογραφικού υλικού. Χωρισμός σε ομάδες. Κάθε ομάδα επέλεξε το σημείο του σχολείου που θα ήθελε να παρέμβει δημιουργικά κι έκανε μια σειρά προσχεδίων με τις προτάσεις της.
8. Συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης και επιλογή των έργων για τις τοιχογραφίες.
9. Δημιουργία έξι τοιχογραφιών μεγάλων διαστάσεων σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους του σχολικού κτιρίου.

Για περισσότερες δράσεις και φωτογραφικό υλικό:

<http://tinyurl.com/gw6v499>

Τα υλικά:

Το πολιτιστικό πρόγραμμα αξιοποίησε το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Εικαστικών με τη χρήση του σχολικού βιβλίου και το εμπλούτισε με εξωτερικές πηγές, όπως βιβλία τέχνης, προβολές ντοκιμαντέρ και ηλεκτρονικές προβολές έργων σύγχρονων καλλιτεχνών. Χρησιμοποιήθηκαν φωτογραφικές μηχανές και ηλεκτρονικοί υπολογιστές.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Οι δράσεις του Πολιτιστικού Προγράμματος έδωσαν την αφορμή στους μαθητές να αξιοποιήσουν γνώσεις και εμπειρίες του μαθήματος των Εικαστικών έξω από την τάξη. Έτσι, η διδασκαλία του μαθήματος συνδέθηκε με τη ζωή της μαθητικής κοινότητας, ενισχύοντας τα κίνητρα μάθησης και την ανάληψη πρωτοβουλιών από τους μαθητές. Η συμμετοχή στο Πρόγραμμα τους έδωσε τη δυνατότητα να συμβάλουν ενεργά στη διαμόρφωση του χώρου, όπου κινούνται καθημερινά και την ικανοποίηση, ότι δημιούργησαν κάτι που θα είναι μόνιμα μέρος του. Οι δραστηριότητές τους αποτέλεσαν έμπνευση και κινητοποίησαν την υπόλοιπη σχολική κοινότητα, δημιουργώντας ένα κλίμα συνεργασίας μεταξύ των μαθητών. Τα αποτελέσματα των δράσεων επικροτήθηκαν από μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς και άνοιξαν το δρόμο για τη συνέχιση παρόμοιων ενεργειών.

Οι τέσσερις εποχές μέσα από γνωστά έργα τέχνης

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός

Γνωριμία των εποχών μέσα από έργα τέχνης: Να μπορούν τα παιδιά να αναγνωρίζουν, να διακρίνουν, να περιγράφουν και να συσχετίζουν φαινόμενα από τις τέσσερις εποχές.

Στόχοι

Γνωστικοί (να μάθουν να κάνουν συγκρίσεις), δεξιοτήτων (να αναπτύσσουν ενδιαφέρον για την καλλιτεχνική δημιουργία), στάσεων (να μάθουν τα παιδιά να επικοινωνούν μεταξύ τους, να αλληλεπιδρούν, να συνεργάζονται).

Τα βήματα:

1. Με αφορμή τον πίνακα γενεθλίων των παιδιών, που σχεδιάζεται κάθε χρόνο με την έναρξη της σχολικής χρονιάς, χωρίστηκαν τα παιδιά σε τέσσερις κατηγορίες-ομάδες: τα παιδιά του φθινοπώρου, του χειμώνα, της άνοιξης και του καλοκαιριού. Πραγματοποιήθηκε αφήγηση παραμυθιών για τις εποχές του χρόνου και μουσική αγωγή μέσα από τη μουσική του Vivaldi (4 εποχές).
2. Τα παιδιά παρατήρησαν τον πίνακα του Τσαρούχη «Οι τέσσερις εποχές». Ακολούθησε συζήτηση για το περιεχόμενο του πίνακα, τα πρόσωπα, τα χρώματα, τις γραμμές, τα σχήματα και τους συμβολισμούς. Παρουσιάστηκαν τέσσερα κομμάτια του πίνακα σε μορφή πάζλ, με το κάθε ένα να αντιστοιχεί σε μία εποχή. Τα παιδιά παροτρύνθηκαν να βρουν το κομμάτι του πάζλ που αντιστοιχούσε σε κάθε εποχή, με κατάλληλες ερωτήσεις και υλικά (τριαντάφυλλο, χιονάνθρωπο, ομπρέλα, γυαλιά ηλίου κλπ.). Τα κομμάτια τοποθετήθηκαν στη σειρά, τονίζοντας τη χρονική αλληλουχία των εποχών.
3. Παρακολούθηση από το youtube του μύθου της Περσεφόνης για τη δημιουργία των εποχών.
4. Εντοπίστηκαν τα χαρακτηριστικά και οι ομοιότητες/διαφορές των 4 εποχών. Φωτογραφήθηκε, για παράδειγμα, το ίδιο δέντρο κάθε φορά που άλλαζε η εποχή και παρατηρήθηκαν οι αλλαγές που συνέβαιναν.
5. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες ελεύθερα, επιλέγοντας μία εποχή. Η κάθε ομάδα εκφράστηκε ελεύθερα, δημιουργώντας έργα τέχνης, κολλάζ και διακοσμητικά που σχετίζονταν με το θέμα, μέσα από ποικιλία υλικών.
6. Συγκεντρώθηκαν στοιχεία κάθε εποχής, παρατηρήθηκε η φύση και οι αλλαγές της, ανάλογα με την εποχή, καθώς και ποικίλα σχετικά έργα τέχνης.

7. Ακολούθησαν γλωσσικά παιχνίδια και παιχνίδια ρόλων.
8. Τα παιδιά έμαθαν να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν ιδέες.

Αναλυτικά οι δραστηριότητες του Προγράμματος

http://cultureedu.gr/images/eikastika/4epoxes_2nip_n_epiv.pdf

Υλικά:

Ιστοσελίδες

Ο Μύθος της Περσεφόνης και η δημιουργία των εποχών

<https://www.youtube.com/watch?v=rptxvgaJOO4>

«Οι τέσσερις εποχές» του Τσαρούχη

<https://www.youtube.com/watch?v=GRxofEmo3HA> Έγχρωμα αντίγραφα έργων τέχνης

Vincent van Gogh The Complete Gallery HD

<https://www.youtube.com/watch?v=YBMGVu6GTDw>

Claude Oscar Monet - The complete works HD

<https://www.youtube.com/watch?v=1SQXw42wqBI>

Μουσική Vivaldi «Οι 4 εποχές»

<https://www.youtube.com/watch?v=GRxofEmo3HA>

Φύλλα εργασίας

Βιβλία

Ο φαλακρός σκαντζόχοιρος, Τριβιζάς Ε., 1996

Ο χιονάνθρωπος που δεν ήθελε να λιώσει, Κοντολέων, Μ., 1999

Μίκα - Κακανά & Σιμούλη. (2008). *Η Προσχολική Εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Πρακτικές*, Θεσσαλονίκη: επίκεντρο, σελ. 501-511

Matthews, J. (2003). *"Drawing and Painting/Children and visual representation, 0-8 years*, Sage Publications, p. 6-36, 49-60, 81-110, 140-154, 161-172, 193-212

Άλλα υλικά

Φυσικά υλικά (ρούχα, φρούτα και λαχανικά εποχής), εικόνες, παρατήρηση της φύσης μέσα από φωτογραφίες, άχρηστα υλικά (μπουκάλια, κουτιά, υφάσματα, καρύδια, κουκουνάρια κ.ά.)

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Η εκπαιδευτικός προσπάθησε να βοηθήσει τα παιδιά να αντιληφθούν τις εποχές του χρόνου και τα μετεωρολογικά φαινόμενα με τρόπο ευχάριστο. Πραγματοποιήθηκε συζήτηση για τα ρούχα που φοράει κάθε ένας στον πίνακα του Τσαρούχη «Οι 4 εποχές», αναγνωρίστηκαν τα φρούτα και ταυτίστηκαν με την κάθε εποχή, έγινε αναπαράσταση και επιλέχτηκε η κατάλληλη μουσική για κάθε εποχή. Τα παιδιά διασκέδασαν και απόκτησαν γνώσεις και στάσεις γύρω από το θέμα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εποχές-Καιρός: «The singing butler»

Σκοπός - Στόχοι:

Οι εποχές και τα καιρικά φαινόμενα είναι μέρος της καθημερινότητας και εξάπτουν με την ποικιλομορφία τους τη φαντασία και το ενδιαφέρον των νηπίων. Σκοπός του προγράμματος ήταν να προσεγγίσουν τα νήπια τις εποχές, τους μήνες και τον καιρό μέσα από μια συνομιλία των τεχνών: εικαστικά, θέατρο, μουσική, τραγούδι, χορό.

Στόχοι:

- Να γνωρίσουν οι μαθητές έργα τέχνης.
- Να εκφραστούν δημιουργικά.
- Να συνεργαστούν μεταξύ τους.
- Να παίξουν.
- Να διασκεδάσουν.
- Να αποκτήσουν γνώσεις, ευχάριστα και αβίαστα.

Τα βήματα:

Παρουσιάζεται μία δραστηριότητα του προγράμματος με θέμα τον πίνακα ζωγραφικής «The singing butler» του Jack Vettriano και το τραγούδι «I'm singing in the rain».

- Παρουσίαση του πίνακα με τη βοήθεια βιντεοπροβολέα, για να μπορέσουν τα παιδιά να τον δουν και να τον παρατηρήσουν.
- Έγιναν ερωτήσεις για να περιγράψουν τα παιδιά τον πίνακα: μορφές, τοπίο, χρώματα, κινήσεις κλπ.

- Τα παιδιά ενθαρρύνθηκαν να συνθέσουν την ιστορία του πίνακα, σύμφωνα με τη δική τους άποψη. Τα νήπια είπαν ότι «Το ζευγάρι παντρεύτηκε και πήγε κάτω στην παραλία για να χορέψει. Έπιασε, όμως, ξαφνική βροχή και η μαγείρισσα μαζί με έναν άλλον κύριο άνοιξαν τις ομπρέλες για να τους προστατέψουν. Το ζευγάρι δε σταμάτησε το χορό, γιατί ήταν πολύ ευτυχισμένοι που παντρεύτηκαν. Γύρω τους υπήρχαν κι άλλοι καλεσμένοι, που δεν φαίνονταν στον πίνακα, καθώς και διάφορα φαγητά και μια τούρτα, που έφτιαξε η μαγείρισσα για το γάμο». Αν και στον πίνακα δεν υπάρχει βροχή, τα παιδιά, έχοντας συνδυάσει στο μυαλό τους την ομπρέλα με τη βροχή, θεώρησαν ότι βρέχει.

- Στον βιντεοπροβολέα είδαν τη σκηνή με το αντίστοιχο τραγούδι από την ταινία «Singing in the rain», του οποίου μεταφράστηκαν οι στίχοι και συσχετίστηκαν με τον πίνακα.
- Παρουσιάστηκε το βιογραφικό του ζωγράφου σαν παραμύθι, είδαν φωτογραφίες του και μια αυτοπροσωπογραφία του, τον περιέγραψαν και ενθαρρύνθηκαν να σκεφτούν και να πουν τι του αρέσει να κάνει κλπ.
- Την άλλη μέρα τα παιδιά έφεραν ομπρέλες
- Τα νήπια έφαξαν στο κουτί μεταμπίεσης να βρουν ρούχα που να ταιριάζουν, για να αναπαραστήσουν τον πίνακα. Δεν υπήρχε άσπρο καπέλο κι έτσι αξιοποιήθηκε μια ιδέα του κ. Α. Λενακάκη (Επικ. Καθηγητής στο Τμ. Επιστημών Προσχολικής Αγωγής & Εκπαίδευσης - Α.Π.Θ.) για καπέλο από εφημερίδες.
- Έγινε η αναπαράσταση του πίνακα (συμμετείχαν όλα τα παιδιά σε ομάδες με εναλλαγή ρόλων - μορφές του πίνακα και καλεσμένοι) και τα παιδιά συνέχισαν με χορό. Χόρεψαν το «Σήμερα γάμος γίνεται» και το «Singing in the rain».
- Μιμηθήκαν τον ήχο της βροχής με ζελατίνες, με ξυλάκια, με χέρια και με πόδια.

- Με μεικτή τεχνική ζωγραφικής-κολάζ, τα παιδιά, βασισμένα στο έργο του Vettriano, συνέθεσαν ομαδικά τον πίνακα όπως τον φαντάστηκαν, προσθέτοντας και τον εαυτό τους μέσα σε αυτόν.

ΘΕΑΤΡΟ

«Mr & Mrs Civil» - Ο Κύριος και η Κυρία Πολιτισμένου

Σκοπός - Στόχοι:

Γενικός σκοπός της εν λόγω εργασίας ήταν να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να γνωρίσουν την ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα των ευρωπαϊκών κρατών, ώστε να αντιληφθούν τόσο τις κοινές πολιτισμικές καταβολές και αξίες που ενώνουν τους λαούς της Ευρώπης όσο και τα στοιχεία που τους διαφοροποιούν και αναδεικνύουν τη μοναδικότητά τους. Η τέχνη του θεάτρου συνδυάζοντας λόγο, δράση, αισθητικό αποτέλεσμα και ομαδική αλληλεπίδραση, επιλέχθηκε ως βασική πλατφόρμα εργασίας για την επίτευξη των επιμέρους στόχων. Στο μάθημα της Θεατρικής Αγωγής δημιουργήθηκε ένα μαθησιακό περιβάλλον, στο οποίο οι μαθητές είχαν ενεργητικό ρόλο στη μάθηση - νοητικά, φυσικά, κοινωνικά και συναισθηματικά - και κατάφεραν έτσι να αποκτήσουν πλούσιες εμπειρίες, που τους παρακίνησαν να μάθουν.

Γνωστικοί στόχοι

Η εργασία επεδίωξε να επιτευχθούν οι παρακάτω στόχοι:

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ενημερωθούν για τα βασικά στοιχεία της ταυτότητας κάθε χώρας.
- Να κατανοήσουν τις ανάγκες που οδήγησαν στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να πληροφορηθούν για την πορεία και την εξέλιξή της.
- Να έρθουν σε επαφή με τα κυριότερα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αντιληφθούν την οργάνωση και τη λειτουργία της.
- Να ενημερωθούν για το θεσμό της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης».
- Να αναγνωρίσουν τις ομοιότητες αλλά και τις διαφορές ανάμεσα στις συνήθειες και στην κουλτούρα των διαφορετικών λαών.
- Να γνωρίσουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη.

Στόχοι ανάπτυξης δεξιοτήτων

- Να αναπτύξουν οι μαθητές δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ τους μέσα από εργασίες σε ομάδες.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες αναζήτησης, σύνθεσης, αξιολόγησης και παρουσίασης υλικού με τη χρήση πολλαπλών πηγών και εργαλείων πληροφόρησης.
- Να εξασκηθούν στη χρήση των Νέων Τεχνολογιών.
- Να καλλιεργήσουν τις δεξιότητες παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου.
- Να ενθαρρυνθούν να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και τη φαντασία τους.

Στόχοι σε επίπεδο στάσεων

- Να αναγνωρίσουν την αξία των πολιτιστικών έργων και να εκτιμήσουν τον πολιτισμό των ευρωπαϊκών λαών.
- Να κατανοήσουν τη σημασία της πολυπολιτισμικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη συνύπαρξης και συνεργασίας των λαών της Ευρώπης.
- Να αναπτύξουν κοινή ευρωπαϊκή συνείδηση.
- Να καλλιεργήσουν την ικανότητα της ενσυναίσθησης και να απεμπλακούν από στερεοτυπικές και ξενοφοβικές συμπεριφορές.
- Να ενδυναμώσουν την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμησή τους μέσα από ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες.

Τα βήματα:

Χρονοδιάγραμμα Εργασίας

1^η Συνάντηση:

- Γνωριμία των μαθητών με το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα όργανα λήψης αποφάσεων.
- Αναφορά στα κράτη μέλη.
- Σύνδεση με γνώσεις από άλλα μαθήματα.
- Αποστολή εντύπου Γονικής Συναίνεσης.

Προσέγγιση μέσα από την καταγραφή μιας ιδεοθύελλας του ρόλου και της αξίας του πολιτισμού και παίξιμο διαδικτυακών παιχνιδιών για την Ευρώπη από την ιστοσελίδα <http://europa.eu> (http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm).

2^η Συνάντηση:

- Μνημεία πολιτισμού που χαρακτηρίζουν τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Συζήτηση για την αξία και το ρόλο του πολιτισμού.
- Αρχιτεκτονική σύνδεση αρχαίου θεάτρου- Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

3^η Συνάντηση:

- Παρακολούθηση της θεατρικής παράστασης του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος που περιοδεύει στα σχολεία.
- Συζήτηση με τους ηθοποιούς για τον ρόλο του θεάτρου ως μέσου διάχυσης ιδεών στο κοινό και το θεσμό της περιοδείας στο θέατρο.

Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να δουν την αίθουσα του σχολείου να μεταμορφώνεται σε χώρο καλλιτεχνικής δημιουργίας και στο τέλος της παράστασης συνομίλησαν με τους

ηθοποιούς τόσο πάνω στο θέμα του έργου όσο και για την εμπειρία να ταξιδεύεις με ένα έργο από μέρος σε μέρος.

4^η Συνάντηση:

- Παρουσίαση του θεσμού «Πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης».
- Δραματοποίηση του μύθου της Ευρώπης, που δόθηκε από το Europe Direct του Δήμου Θεσσαλονίκης.

5^η Συνάντηση:

- Παιχνίδια ρόλων – Εκπρόσωποι κρατών και ιδεών.
- Αναζήτηση μιας κοινής θεματικής που είναι σημαντική για όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6^η Συνάντηση:

- Γνωριμία με το θεσμό «Ένωση των Θεάτρων της Ευρώπης».
- Ιδεοθύελλα για τη σύνθεση θεατρικού έργου.
- Ανάπτυξη των ιδεών «Ανακύκλωση» και «Εθελοντισμός» για δημιουργία παράστασης.

7^η Συνάντηση:

- Μήνυμα για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου (27/03).
- Αναφορά στους Ευρωπαίους εκπροσώπους που έχουν απευθύνει το μήνυμα.
- Συγγραφή στίχων πάνω στο τραγούδι «Αν θα μπορούσα τον κόσμο να άλλαζα».
- Τίτλος παράστασης και δημιουργία θεατρικής ομάδας (Pupils Travel Europe).

8^η Συνάντηση:

- Κατασκευή αφίσας για την παράσταση κι επιλογή των βασικών προορισμών παρουσίασής της σε ευρωπαϊκές πόλεις.
- Πρόβα του χοροθεατρικού.

9^η Συνάντηση:

- Πρόβα και αναδιαμόρφωση ρόλων για την παρουσίαση.
- Επικοινωνία των ιδεών της παράστασης με τις άλλες τάξεις.

10^η Συνάντηση:

- Ήμερα δράσεων με το «Let's do it Greece».

Κατασκευή αφίσας για την προβολή της παράστασης, που παρουσιάστηκε στο σχολείο την ημέρα δράσεων.

- Δημιουργία αφίσσας με το λογότυπο «Theatre of Europe», από ανάλογο υλικό ως προς το θέμα.
- Παρουσίαση της παράστασης «Mr & Mrs Civil» στο σχολείο.
- Βίντεο της παράστασης στα τείχη δίπλα στο σχολείο.

Το τραγούδι που δημιούργησαν και δραματοποίησαν με κίνηση και χορό οι μαθητές:

Η Ομάδα Pupils Travel Europe παρουσιάζει στα θέατρα της ΕΥΡΩΠΗΣ την παράσταση: “Mr & Mrs Civil” «Ο Κύριος και η Κυρία Πολιτισμένου» Με παιδί εθελοντή η Ευρώπη καθαρή παίξε θέατρο κι εσύ η ιδέα ν’ ακουστεί!!! Κάθε πόλη που γυρίζω την παράσταση αρχίζω κι έτσι φίλους αντικρίζω ανακύκλωση ψηφίζω!!!	Μες την Ευρώπη εγώ κι εσύ ζεις γι αυτό μη μείνεις απλός θεατής. Αν θες μουσεία, μνημεία και θέατρα έλα εδώ τις δυνάμεις σου μέτρα. Πετάς μπουκάλια, σκουπίδια στο πάτωμα μετά κοιτάς, λες και φταίνει άλλα άτομα. Είσαι κι εσύ για τον κόσμο υπεύθυνος, πάψε λοιπόν να κοιμάσαι και βγες στο φως! Τη μια μέρα Παρίσι, Λονδίνο την άλλη πάμε ως το Βερολίνο, από Βρυξέλλες μετά θα περνάμε και στα παιδιά απ’ την καρδιά μας μιλάμε! Αν θα μπορούσα τον κόσμο να άλλαζα, μπλε κάδους θα έβαζα, όπως η θάλασσα, κάτι αν μπορούσα στον κόσμο να άλλαζα, οι ιδέες των παιδιών θα γέμιζαν τη θάλασσα!!! Μαθητές Ε2 τάξης 61^ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης έτος: 2014-2015
---	---

11^η Συνάντηση:

- Συζήτηση για την πορεία του προγράμματος.
- Καταγραφή των εντυπώσεων και των αναμνήσεων από την πορεία του προγράμματος στην ιστοσελίδα της τάξης.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Μέσα από τις πολλαπλές δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε άμεση επαφή με τους θεσμούς και τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αντιληφθούν τη σπουδαιότητα της κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Με όχημα το θέατρο και οδηγό την ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, κατακτήθηκαν επαρκώς οι έννοιες του «ενημερώνομαι – συμμετέχω – δρω», στα πλαίσια της διαμόρφωσης της ταυτότητας του Ευρωπαίου Πολίτη. Επίσης, μέσα από τις βιωματικές μεθόδους διδασκαλίας που υιοθετήθηκαν, επιτεύχθηκε η αφομοίωση νέων γνώσεων και εμπειριών με δημιουργικό και ευχάριστο τρόπο. Έτσι, αποδείχθηκε για άλλη μια φορά στην πράξη, πως η μέθοδος project που επιλέχθηκε,

συνιστά μια ενεργό διαδικασία μάθησης, που κινητοποιεί τη δημιουργικότητα, τη συνεργασία και την κριτική σκέψη των μαθητών. Καθοριστική υπήρξε και η συμβολή των συναντήσεων των μαθητών με φορείς και οργανισμούς (Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, εθελοντική οργάνωση «Let's do it Greece»), οι οποίες δημιούργησαν στα παιδιά ένα αίσθημα ουσιαστικής συμβολής και δυναμικής παρέμβασης σε διάφορες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην ευρύτερη κοινωνία. Το σημαντικότερο ήταν, ότι αλληλεπίδρασαν μεταξύ τους και συνεργάστηκαν αρμονικά με γνώμονα την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Επίσης, οι μαθητές ενίσχυσαν την αυτοπεποίθησή τους, μαθαίνοντας να δουλεύουν με αυτονομία, θέτοντας κριτικά ερωτήματα, οργανώνοντας και σχεδιάζοντας το δικό τους τρόπο μάθησης. Τέλος, η ενεργή συμμετοχή των μαθητών σε κάθε δραστηριότητα, τους έδωσε την ευκαιρία να αναδείξουν τα ιδιαίτερα ταλέντα τους και τις ατομικές τους δεξιότητες, ενώ κατάφεραν να ανακαλύψουν νέους τρόπους έκφρασης.

Η εργασία αυτή των μαθητών διακρίθηκε και παρουσιάστηκε στις 26 Ιουνίου 2015 στη Θεσσαλονίκη, στην ετήσια συνάντηση του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Teachers 4 Europe».

Παιχνίδια με κλικ, χρώματα και νότες

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός: Η εμπλοκή των τεχνών μέσα στην καθημερινή διδακτική πρακτική.

Στόχοι:

- Διαθεματική προσέγγιση ενός γνωστικού αντικειμένου/θέματος.
- Δραματοποίηση μιας εικόνας, μιας ιστορίας, ενός άρθρου μιας εφημερίδας, ενός ακουστικού ερεθίσματος, ενός τραγουδιού, ενός ποιήματος.
- Χρήση του θεατρικού παιχνιδιού στην τάξη ως εργαλείο για την ανακάλυψη και την εμπέδωση ενός νέου αντικειμένου με αυθόρμητο βιωματικό τρόπο.
- Κατασκευή από τους μαθητές μουσικών οργάνων, όπως κουτιά με σπόρους, μπαλόνια με φακές, σιδηροσωλήνες με ρύζι και διάφορα άλλα υλικά, για την ηχητική/μουσική επένδυση των θεατρικών παιχνιδιών.
- Δράση με το σώμα, μέσα από την κίνηση και το ρυθμό.
- Προετοιμασία μιας θεατρικής παράστασης και γνωριμία μέσα από αυτήν των διαφόρων μορφών τεχνών που συνεργάζονται, όπως εικαστικές δημιουργίες για τα σκηνικά, μουσική, χορός, αυτοσχεδιασμοί, μιμική, ορθοφωνία.
- Ευκαιρία για ελεύθερη προφορική έκφραση των μαθητών.
- Παροχή ποικιλόμορφων δραστηριοτήτων, για να αισθανθούν οι μαθητές καλά με τον εαυτό τους και να τονωθεί η αυτοεικόνα τους
- Καλλιέργεια δημιουργικής φαντασίας.
- Ανακάλυψη του εαυτού τους, των ικανοτήτων τους, των δυνατοτήτων τους και των ορίων τους μέσα από τα παιχνίδια ρόλων, τους αυτοσχεδιασμούς, τις εικαστικές δραστηριότητες και τη δυναμική της ομάδας.
- Ομαδική και συνεργατική εργασία για έναν κοινό στόχο, αντίληψη της δυναμικής της ομάδας ως μέγιστο υποστηρικτικό εργαλείο στην κάθε δράση των μαθητών.
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων έρευνας.
- Ανάπτυξη συναισθηματικής νοημοσύνης.

Τα βήματα:

1. Επιλέχθηκε από την αρχή, μετά από επιθυμία των παιδιών, ως κεντρικό θέμα το «θέατρο». Ως υποθέματα ορίστηκαν: α) το θεατρικό παιχνίδι, β) η μουσική και οι ηχοϊστορίες, γ) ο χορός, η κίνηση και ο ρυθμός.
2. Συζήτηση πάνω στις γνώσεις των παιδιών και τις εμπειρίες τους γύρω από το κεντρικό θέμα του προγράμματος, το θέατρο.
3. Καταιγισμός ιδεών - «ήλιος» των εννοιών. Καταγράφηκαν οι έννοιες- λέξεις που έρχονταν αυθόρμητα στο νου, ακούγοντας τη λέξη «θέατρο».
4. Χωρισμός των εννοιών σε κατηγορίες. Οι ομάδες επέλεξαν με ποια κατηγορία θα ασχοληθούν: σκηνικά, μουσική, σκηνοθεσία, κοστούμια, σωματική έκφραση.

5. Πραγματοποιήθηκε έρευνα και συλλογή υλικού απ' όλες τις ομάδες. Το υλικό ταξινομήθηκε και ανταλλάχτηκε, όπου χρειαζόταν, με τις άλλες ομάδες.
6. Παραγωγή συνθημάτων και αφίσας από τις ομάδες- εικαστικές δημιουργίες.
7. Σε συνεργασία με την εκπαιδευτικό της Μουσικής, τα παιδιά δημιούργησαν αρχικά μικρές ηχοϊστορίες με αυτοσχέδια μουσικά όργανα
8. Επιλογή έργου. Μέσα από το μάθημα της Γλώσσας στην ενότητα 9, οι μαθητές γνώρισαν το αρχαίο θέατρο, τον Αριστοφάνη και τις κωμωδίες του. Κατέληξαν στις «Εκκλησιάζουσες», μέσα από το μάθημα της Ιστορίας, κεφάλαια 23, 24 και 41, όπου γνώρισαν την Αθηναϊκή Δημοκρατία και την Εκκλησία του Δήμου και μέσα από το μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος, ενότητα 2, μελέτησαν τα πολιτιστικά δρώμενα καθώς και τη θέση της γυναίκας στην παλαιότερη και τη σύγχρονη εποχή. Ένα παιδί, που είχε δει την παράσταση από το θίασο της Κάρμεν Ρουγγέρη, έφερε στην τάξη το κείμενο με τη μουσική και στην ολομέλεια αποφασίστηκε η χρήση του, καθώς είναι γραμμένο για παιδιά, με εύθυμους διαλόγους, προσαρμοσμένους για παιδικό κοινό.
9. Αποφάσεις για τους ρόλους. Εκφράστηκαν επιθυμίες και η τάξη επέλεξε, μετά από παρουσίαση του κάθε υποψηφίου, τον κατάλληλο για κάθε παιδί ρόλο. Επιλέχτηκε η ανάθεση του πρωταγωνιστικού ρόλου της Πραξαγόρας σε τρία κορίτσια, που κρίθηκαν ως πιο κατάλληλα, καθώς ο ρόλος ήταν αρκετά μεγάλος για ένα παιδί αυτής της ηλικίας.
10. Ξεκίνησαν οι πρόβες ανάμεσα στα μαθήματα, στις ώρες της Ευέλικτης Ζώνης και των Εικαστικών. Οι μαθητές δούλεψαν τις φωνές τους και τους ρυθμούς για τα τραγούδια της παράστασης στην ώρα της Μουσικής, ενώ με τον εκπαιδευτικό της Φυσικής Αγωγής δούλεψαν τους ρυθμούς και την ελεύθερη κίνηση του σώματος, καθώς και τους χορούς της παράστασης.
11. Οργάνωση της παράστασης. Ορίστηκαν υπεύθυνοι των σκηνικών, του φροντιστηρίου, των κουστουμιών και του υποβολίου. Εκδόθηκαν πρόγραμμα, προσκλήσεις και αφίσες.
12. Παράσταση. Δόθηκαν δύο παραστάσεις στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Μια το πρωί, για τα παιδιά όλου του σχολείου και μια το απόγευμα, για τους γονείς των παιδιών.

Υλικά:

Αναφέρονται στα βήματα

Σχόλια – Παρατηρήσεις:

Η εργασία είχε διαθεματικό χαρακτήρα, με επιλογή των κειμένων και των ενοτήτων που προσφέρονταν από τα μαθήματα της Γλώσσας (βιβλίο Γλώσσας και Ανθολόγιο), της Μελέτης του Περιβάλλοντος, της Ιστορίας και της Αισθητικής Αγωγής.

Οι στόχοι του προγράμματος και του Δικτύου Τεχνών(<http://cultureedu.gr/index.php/2014-11-06-15-08-27/topika>), επιτεύχθηκαν σε απροσδόκητα μεγάλο βαθμό. Τα παιδιά συνεργάστηκαν και μοιράστηκαν ρόλους, ανέπτυξαν κριτική σκέψη (η κάθε πρόβα είχε τη μορφή της τελετουργίας, αυξάνοντας έτσι τη συγκέντρωση και ενισχύοντας την παρακολούθηση και την ενίσχυση μέσα από τη θετική κριτική) κι έμαθαν να αποδέχονται, να βοηθούν και να ενισχύουν ο ένας τον άλλον μέσα στην ομάδα.

Υπήρξε συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων στην κατασκευή των κουστουμιών και των σκηνικών και το Σύλλογο Διδασκόντων, επιτυγχάνοντας το στόχο για ένα σχολείο επικοινωνιακό, συνεργατικό και ανοιχτό στην κοινωνία. Γιατί, το ουσιαστικό νόημα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, δεν είναι άλλο από τη χαρά της μάθησης στο πλαίσιο της μικρής κοινωνικής ομάδας και την αναζήτηση τρόπων και μεθόδων, για τη μελέτη και την κατανόηση της πορείας του ανθρώπου μέσα στον κόσμο που τον περιβάλλει.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Θέατρο

Το

100^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Παρουσιάζει

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΥΣΕΣ»
ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

Από την Δ' τάξη

Παραστάσεις: Τετάρτη 10 Ιουνίου 2015, 10.00 π.μ.

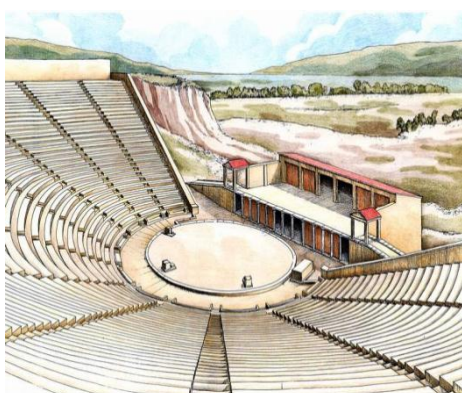
Παρασκευή 12 Ιουνίου 2015, 19.30 μ.μ.

Στο θεατράκι του σχολείου

Επιμέλεια: Ευαγγελία Παπαθανασίου

Οι «Εκκλησιάζουσες» είναι μία κωμωδία-σάτιρα, από τις χαρακτηριστικές του Αριστοφάνη, στην οποία για άλλη μια φορά τάσσεται υπέρ των γυναικών.

Μετά την ήττα της Αθήνας στον Πελοποννησιακό πόλεμο η διαφθορά και οι ανισότητες έχουν ξεπεράσει κάθε όριο. Οι Αθηναίες, με πρωτοβουλία της Πραξαγόρας, αποφασίζουν να επέμβουν δυναμικά. Μεταμφιεσμένες σε άντρες, εισέρχονται κρυφά στην Εκκλησία του Δήμου και αναλαμβάνουν την εξουσία.

100^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΥΣΕΣ»

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

Από την Δ' τάξη

Επιμέλεια: Ευαγγελία Παπαθανασίου

Παραστάσεις: Τετάρτη 10 Ιουνίου 2015, 10.00 π.μ.

Παρασκευή 12 Ιουνίου 2015, 19.30 μ.μ.

Στο θεατράκι του σχολείου

ΟΙ ΡΟΛΟΙ – ΟΙ ΗΘΟΠΟΙΟΙ

(με τη σειρά που εμφανίζονται)

Τυμπανιστής: Αμαλία Γκέβρου

Αριστοφάνης: Κλέων Τσίγκας

Πραξαγόρα: Αλεξάνδρα Ζαχαρούδη

Αγγελούση Λίνα

Δέσποινα Ντοσίδου

Δουλαρέτη: Βίκη Παντισιοπούλου

Παρασκευή Φειδιάρη

Σωστράτη: Ελένη Θωμίδου

Φιλαινέτη: Δήμητρα Καραβασιλείου

Γείτονας: Κων/νος Στόικος

Γλύκη: Βιολέτα Νυφιώτου

Χαριτιμίδαίνα: Αλκίντα Μουλλάλι

Βλέπυρος: Κυριάκος Καρεμφυλίδης

Στράτος Μουζίνας

Βλεπυράκι: Παναγιώτα Καπετανάκη

Χρέμης: Αλέξανδρος Κοντοθεοδώρου

Χρεμούλες: Ελένη Θωμίδου

Αλκίντα Μουλλάλι

Διαλαλήτρα: Άννα Σαρρή

Βολεψιάδης: Δημήτρης Τσαβδαρίδης

Καλοπερασίδης: Κλέων Τσίγκας

Κουτσομπόλα 1: Άννα Σαρρή

Κουτσομπόλα 2: Αμαλία Γκρέβου

Παρδάλω: Αναστασία Γκατζώνη

Ζηνοδώρα: Φωτεινή Ρέβη

Φίλιππος: Αμερίσο Ακάυ

Ευτέρπη: Γιώργος Κολιός

Διασκευή: Κάρμεν Ρουγκέρη

Μουσική: τα χορευτικά από το συνοδευτικό cd του ομώνυμου βιβλίου, τα υπόλοιπα κομμάτια από όλη την ομάδα.

Χορογραφίες: όλη η ομάδα

Σκηνικά: Γιώργος Κωστόπουλος

Μαρία Καραγιάννη

Κοστούμια: οι γονείς των παιδιών

ΜΟΥΣΙΚΗ

Μουσικά όργανα από ανακυκλώσιμα υλικά

Σκοπός - Στόχοι:

Κατασκευή μουσικών οργάνων από ανακυκλώσιμα υλικά, για τη συμμετοχή του σχολείου στο φεστιβάλ Artability στην Αθήνα.

Οι κύριοι στόχοι, που τέθηκαν

σε επίπεδο γνώσεων:

- Να καταλάβουν οι μαθητές πώς παράγεται ο ήχος σε κάθε όργανο.
- Να κατηγοριοποιούν τα όργανα ανάλογα με τον τρόπο που βγάζουν ήχο.
- Να διαχωρίζουν τα υλικά τους και να επιλέγουν αυτά, που θα δώσουν το καλύτερο ηχητικό αποτέλεσμα αλλά και τη μεγαλύτερη διάρκεια ζωής.

σε επίπεδο ικανοτήτων:

- Να οργανώνουν τα υλικά τους και το χρόνο τους, για να πετύχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα.
- Να επιλέγουν πληροφορίες από το διαδίκτυο και από βιβλία που τους εξυπηρετούν.
- Να επιδεικνύουν το προϊόν της δουλειάς τους με υπευθυνότητα και πληρότητα.

σε επίπεδο στάσεων:

- Να αποδεχτούν την αξία της ανακύκλωσης των υλικών.
- Να εκτιμούν τη δουλειά τους αλλά και τη δουλειά των συμμαθητών τους.
- Να ενθαρρύνουν και να υποστηρίζουν παιδιά, που είναι σε πιο μειονεκτική θέση από τα άλλα.
- Να προσαρμόζονται στις καταστάσεις και να υιοθετούν νέες τακτικές, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις αντίξοες συνθήκες.

Τα βήματα:

1. Συγκρότηση ομάδας

Μια πρώτη μορφή ομαδοποίησης υπήρχε ήδη: οι Γ, Δ, Ε, ΣΤ1 και ΣΤ2 τάξεις από 15 άτομα η κάθε μία. Σε δεύτερη φάση, έπρεπε να σχηματιστούν υποομάδες, για να δουλέψουν μέσα στην τάξη. Στις αίθουσες, τα παιδιά κάθονταν ήδη σε ομάδες των πέντε ατόμων. Προτιμήθηκε η διατήρηση των ήδη σχηματισμένων ομάδων, καθώς τα παιδιά είχαν συνηθίσει να δουλεύουν μαζί. Ορίστηκαν, επίσης, δυο ομάδες κατασκευής και μία στολισμού των οργάνων σε κάθε τάξη.

2. Σχεδιασμός, οργάνωση και προγραμματισμός των εργασιών

Πρώτα συζητήθηκαν σε κάθε τάξη οι κανόνες που θα ακολουθεί κάθε ομάδα. Όλες οι προτάσεις των παιδιών αναγράφηκαν στον πίνακα. Στο τέλος, προέκυψε ένα καθηκοντολόγιο, το οποίο δεσμεύτηκαν οι μαθητές να ακολουθήσουν, για να αποφευχθούν εντάσεις και διαφωνίες μεταξύ τους. Το καθηκοντολόγιο αυτό, το «συμβόλαιο συνεργασίας» όπως ονομάστηκε, καταγράφηκε σε ένα χαρτόνι και κολλήθηκε στην πόρτα της κάθε τάξης.

3. Υλικά κατασκευής

Έπειτα από την απόφαση για τα υλικά που χρειάζονται, ανακυκλώσιμα και μη, η εκπαιδευτικός τα κατέγραψε, τα φωτοτύπησε και τα μοίρασε στα παιδιά μαζί με ένα βοηθητικό σημείωμα για τους γονείς, που αφορούσε στη συγκέντρωση των υλικών. Παράλληλα, αναρτήθηκε η λίστα με τα υλικά, που έπρεπε να συγκεντρωθούν, δίπλα στο συμβόλαιο συνεργασίας της κάθε τάξης. Επειδή τα υλικά ήταν πολλά, αποφασίστηκε ένα χρονικό περιθώριο τριών εβδομάδων για τη συγκέντρωσή τους. Σε αυτό το χρόνο, οι ομάδες κάθε τάξης ανέλαβαν να συγκεντρώσουν τα υλικά, να τα κατηγοριοποιήσουν και να τα αποθηκεύσουν στις ντουλάπες των τάξεων.

4. Κατασκευή οργάνων

Τα όργανα κατασκευάστηκαν από τις ομάδες σε μια εβδομάδα, ενώ πραγματοποιήθηκε συνεργασία στις κατασκευές με τα παιδιά της ΕΛΕΠΑΠ Θεσσαλονίκης.

<https://www.youtube.com/watch?v=rvgKcJS-5U>

5. **Επίσκεψη** στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης, όπου εκεί οι μαθητές μπόρεσαν να δουν από κοντά τα όργανα της συμφωνικής ορχήστρας, να ακούσουν τον ήχο τους και να τα περιεργαστούν. Επίσκεψη της Φιλαρμονικής Ορχήστρας του Δήμου Θεσσαλονίκης στο σχολείο.

6. **Συγκρότηση ορχήστρας** και συμμετοχή στο 2^ο φεστιβάλ ανακύκλωσης του Δήμου Θεσσαλονίκης

<https://www.youtube.com/watch?v=xTmapCt50jM>

<https://www.youtube.com/watch?v=xnVHdn2JCnc>

και στο πανευρωπαϊκό παιδικό φεστιβάλ elephantastico με τη συμμετοχή-συνεργασία της Φιλαρμονικής Ορχήστρας του Δήμου Θεσσαλονίκης

<http://tinyurl.com/z4qnkyn>

Υλικά:

Χρήση του διαδικτύου για πληροφορίες που αφορούν στην κατασκευή των μουσικών οργάνων.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Ένα project με χαμηλό κόστος, που προκαλεί το ενδιαφέρον όλων των μαθητών, μικρών και μεγάλων.

**Προσαρμογή της όπερας του Christoph Willibald Gluck
«Ορφέας και Ευρυδίκη» για παιδιά**

Σκοπός - Στόχοι:

- Να έρθουν τα παιδιά πιο κοντά στην κλασική μουσική και στον κόσμο της όπερας και να σταματήσουν να είναι προκατειλημμένα σε τομείς, που μέχρι πρότινος τους ήταν παντελώς άγνωστοι.
- Να αναπτύξουν το μουσικό τους κριτήριο και να αναβαθμίσουν την αισθητική τους.
- Να παρατηρήσουν πώς χειρίζεται ο συνθέτης τη μουσική, για να περιγράψει πρόσωπα και καταστάσεις, αλλά και για να απογειώσει το συναίσθημα του θεατή-ακροατή. Να κατανοήσουν έτσι, ότι μια μουσική που δεν είναι εύπεπτη, όπως τα περισσότερα μουσικά ακούσματα των παιδιών, μπορεί να φαντάζει στα αυτιά τους μεγαλειώδης και να την απολαύσουν όπως πραγματικά είναι.
- Να αναπτύξουν κριτική σκέψη και ικανότητα, αποφασίζοντας τα ίδια τα παιδιά ποιες είναι οι αντιπροσωπευτικότερες σκηνές της όπερας που θα ζωγραφίσουν, έτσι ώστε να την περιγράψουν καλύτερα και να την αποδώσουν πιστότερα.
- Να αναπτύξουν την δημιουργικότητά τους, σχεδιάζοντας στο χαρτί, αφήνοντας τη φαντασία τους ελεύθερη να τους οδηγήσει να σχεδιάσουν, να χρωματίσουν, να χρησιμοποιήσουν υλικά και να αξιοποιήσουν τα «λάθη» τους, καθώς στη ζωγραφική δεν υπάρχουν «λάθη» αλλά υπάρχει η χαρά της ελεύθερης έκφρασης.
- Να αποκτήσουν αντίληψη του ζωγραφικού χώρου, αξιοποιώντας όλο το χαρτί που έχουν στη διάθεσή τους και στοιχειωδώς, μόνο με μια γραμμή, να δημιουργούν την ψευδαίσθηση του βάθους στο χώρο. Οι ανθρώπινες φιγούρες αποδίδονται επίπεδα με τις βασικές αναλογίες και έγινε απόπειρα να αποδοθεί και η κίνηση, ως βασικό μορφολογικό στοιχείο.
- Να δημιουργούν με έναν κοινό στόχο, λειτουργώντας στο πλαίσιο μιας ομάδας. Να μάθουν να συνεργάζονται μεταξύ τους, να εντοπίζουν ο ένας τα αδύνατα σημεία του άλλου και να τα καλύπτουν, να οργανώνουν το χρόνο τους και να τον αξιοποιούν, ανάλογα με τις ανάγκες του project.
- Να αναπτύξουν τις προσωπικές δεξιότητες και ικανότητες τους, κάθε μαθητής ξεχωριστά.
- Να ενισχυθεί η αυτοεκτίμηση μέσα από τη διαδικασία αυτή, καθώς και ο αλληλοσεβασμός ανάμεσα στους μαθητές μέσα από την συνεργασία.

Τα βήματα:

1. Γνωριμία των παιδιών με τον κόσμο της όπερας (ιστορικά στοιχεία).
2. Αφήγηση του παραμυθιού (λιμπρέτου) της όπερας και συζήτηση, ανάλυση, παρατήρηση των προσωπικοτήτων των κεντρικών ηρώων της όπερας και του τρόπου που διαδραματίστηκαν τα γεγονότα.

3. Παρακολούθηση της όπερας στο youtube, με ταυτόχρονη ανάλυση, παρατήρηση, υπόδειξη του πώς είναι στημένη μια όπερα (θέατρο, ορχήστρα, ηθοποιοί-τραγουδιστές, μπαλέτο, χορωδία, σκηνικά κουστούμια, φωτισμός κτλ).
4. Ανάλυση της μουσικής της όπερας σε σχέση με την εικόνα. Παρατήρηση-μελέτη του τρόπου που χειρίζεται ο συνθέτης τη μουσική, για να περιγράψει πρόσωπα και καταστάσεις, αλλά και του τρόπου που χρησιμοποιεί τα όργανα της συμφωνικής ορχήστρας, για να εξυπηρετήσουν το ζητούμενο του συνθέτη και κατά συνέπεια το ζητούμενο του ακροατή-θεατή.
5. Τα παιδιά αποφασίζουν ποιες σκηνές από την όπερα θα ζωγραφίσουν, για να την αποδώσουν πιστότερα και τις ταξινομούν
6. Προτάσεις/σχεδιασμός των βασικών χαρακτήρων του έργου. Επιλογή των χαρακτήρων και ανά ζευγάρια δημιουργία προσχεδίων των σκηνών της κάθε πράξης σε μικρή διάσταση. Επιλογές οριστικών σκηνών, βάσει στοιχείων που επιλέχτηκαν από τα προσχέδια.
7. Σχεδιασμός και χρωματισμός των τελικών σκηνών.
8. Ταξινόμηση των έργων των παιδιών, φωτογράφησή τους και επεξεργασία στον υπολογιστή.
9. Δημιουργία ταινίας με τη μουσική που αντιστοιχεί σε κάθε εικόνα.
10. Δημιουργία κειμένου αφήγησης,
11. Δημιουργία υπότιτλων,

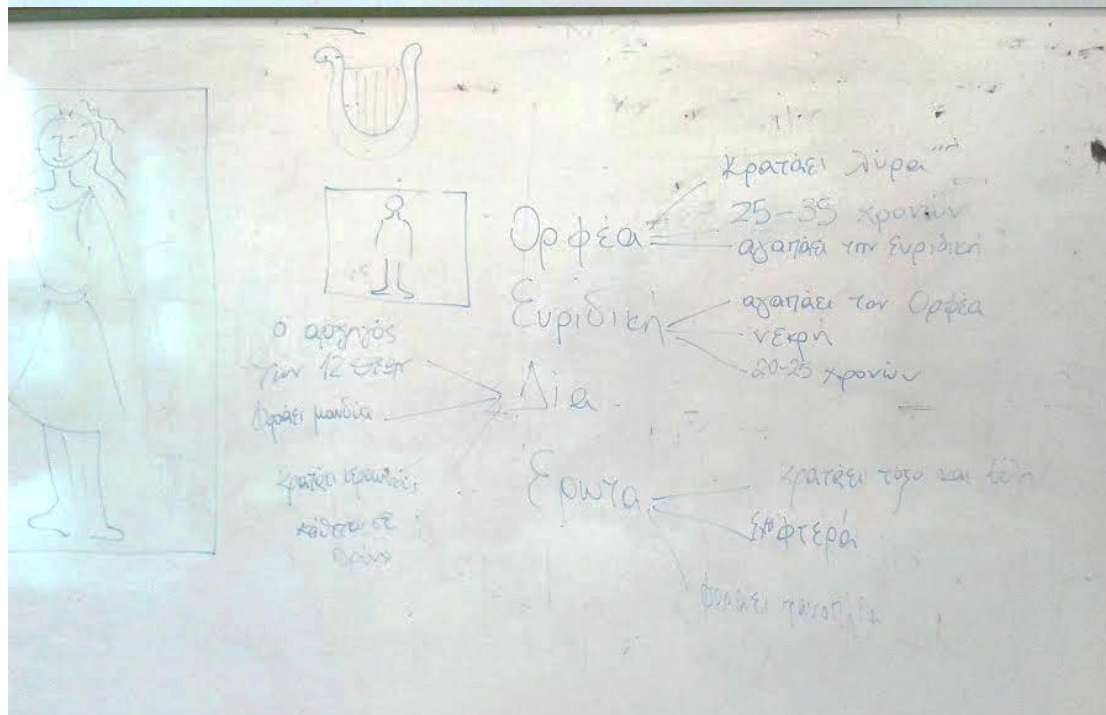
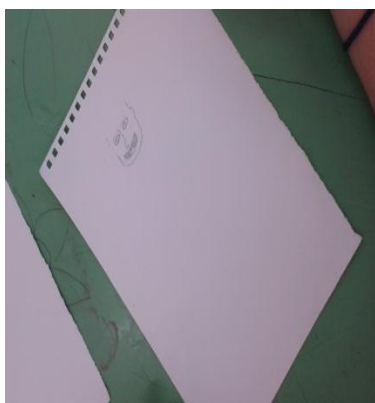
Η ταινία: https://www.youtube.com/watch?v=8S3_ALHM7Ps

Υλικά:

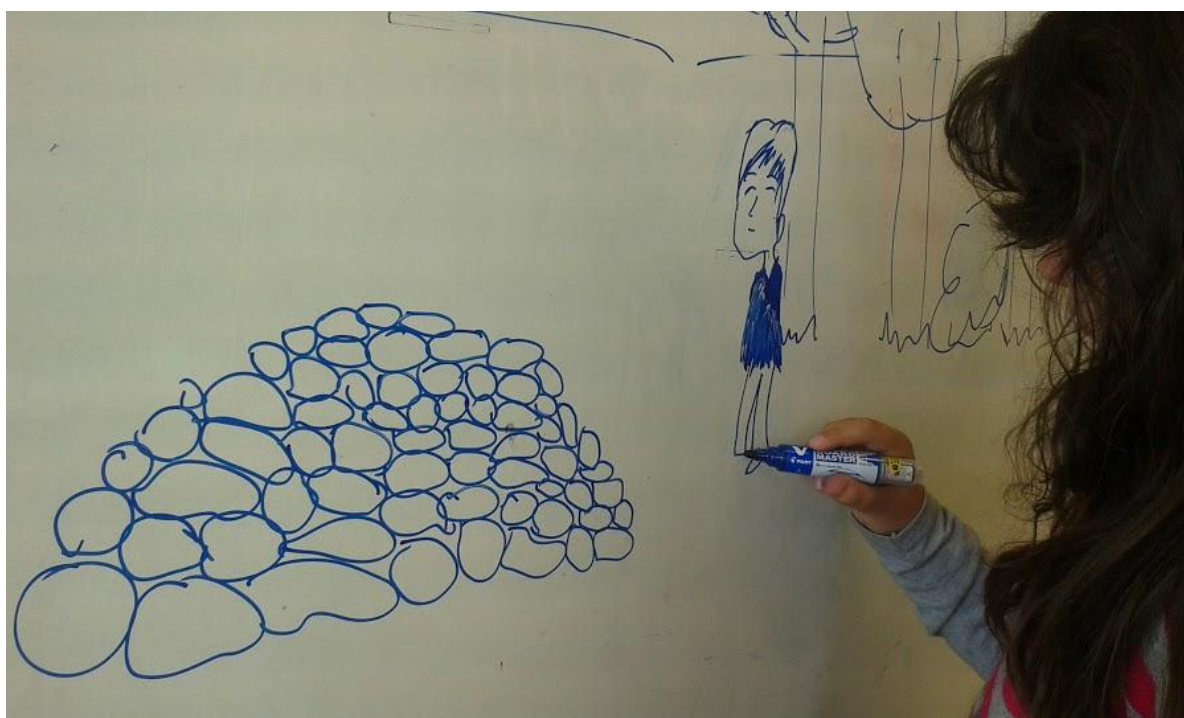
- Το βιβλίο ιστορίας της Γ' Δημοτικού, που αναφέρεται στο μύθο του Ορφέα και της Ευρυδίκης
- Η όπερα ηχογραφημένη σε cd (οποιαδήποτε ηχογράφηση)
- Η παράσταση της όπερας στο youtube (οποιαδήποτε παράσταση)
- Η μελέτη του έργου του Αμερικανού καλλιτέχνη της ποπ αρτ, Ρόι Λιχτενστάιν (διαδίκτυο) (εισαγωγή στην αισθητική κόμικς)

Φωτογραφικό υλικό:

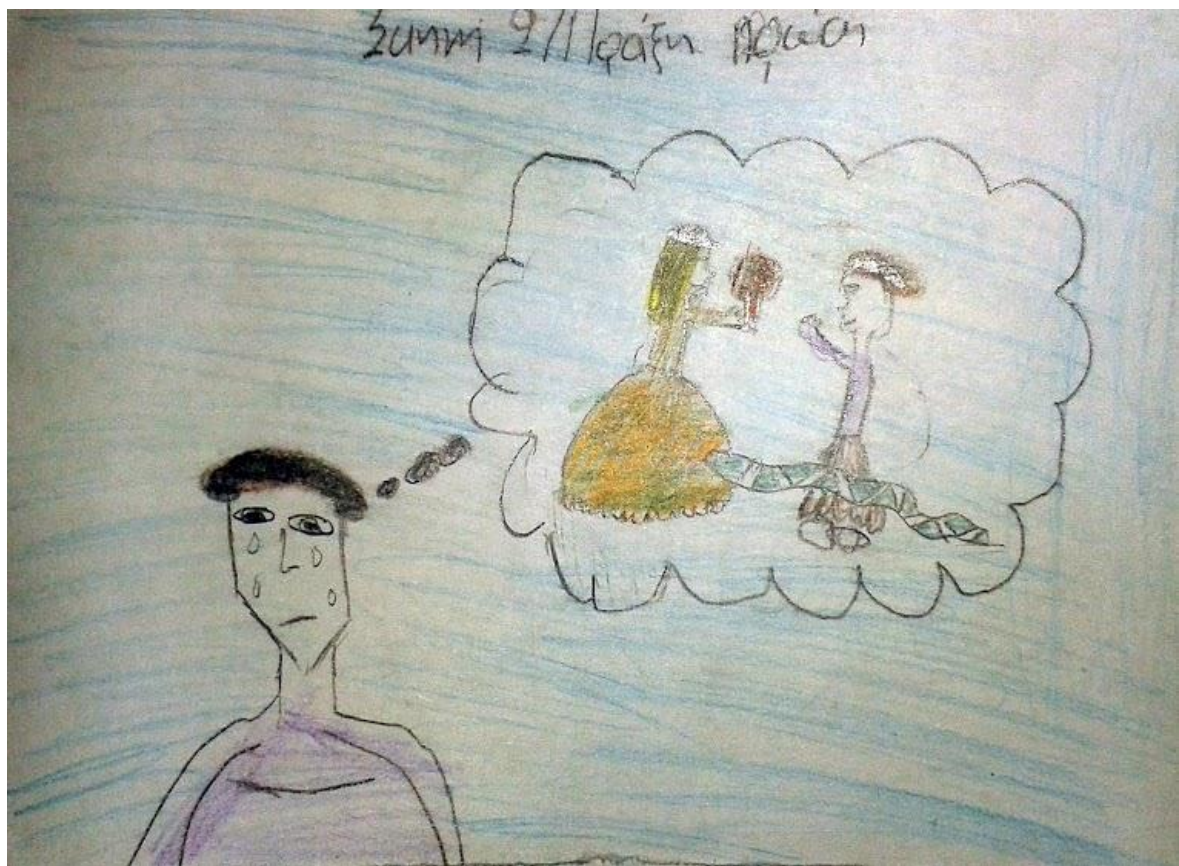

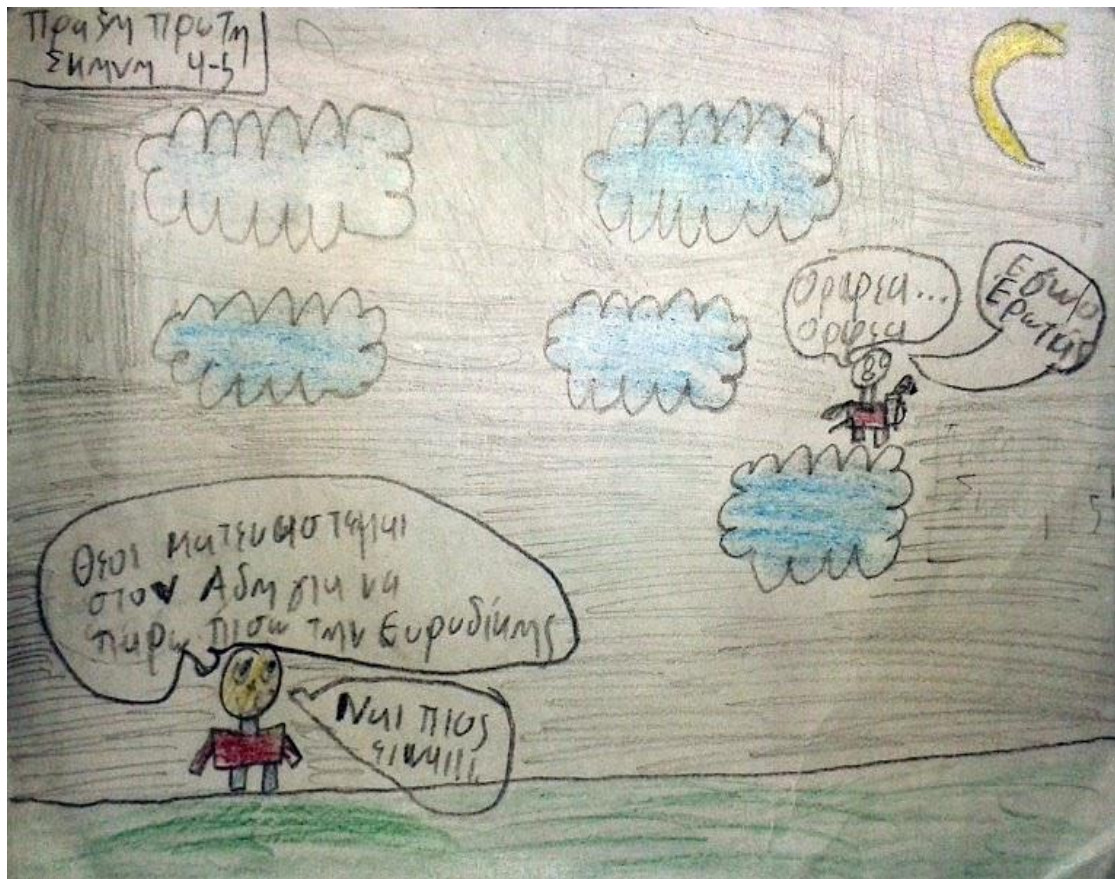

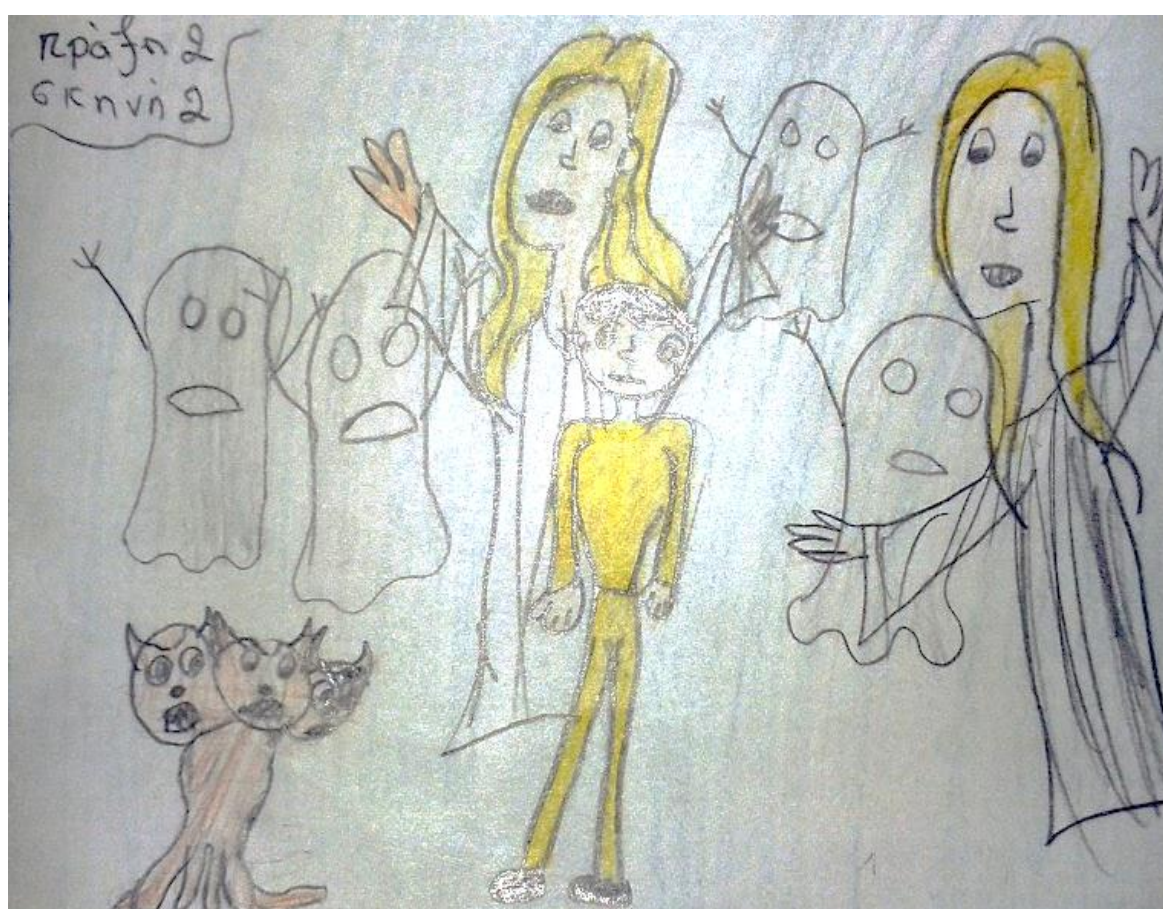

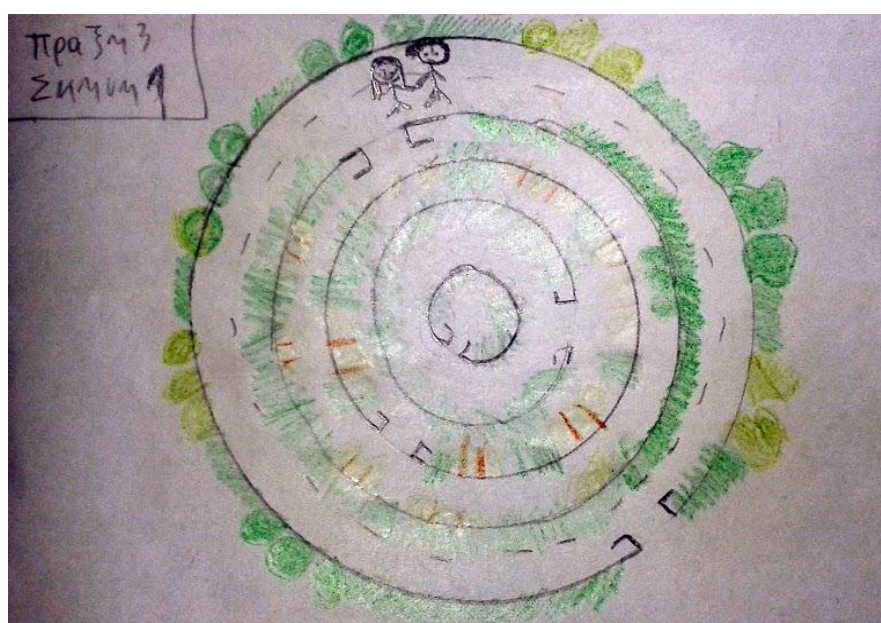
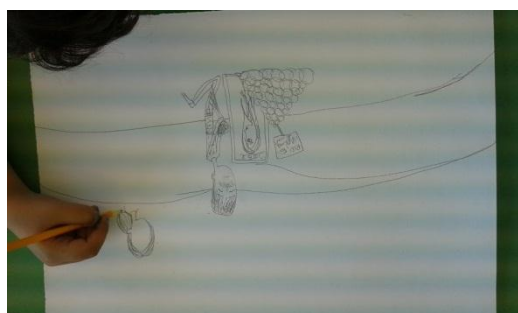

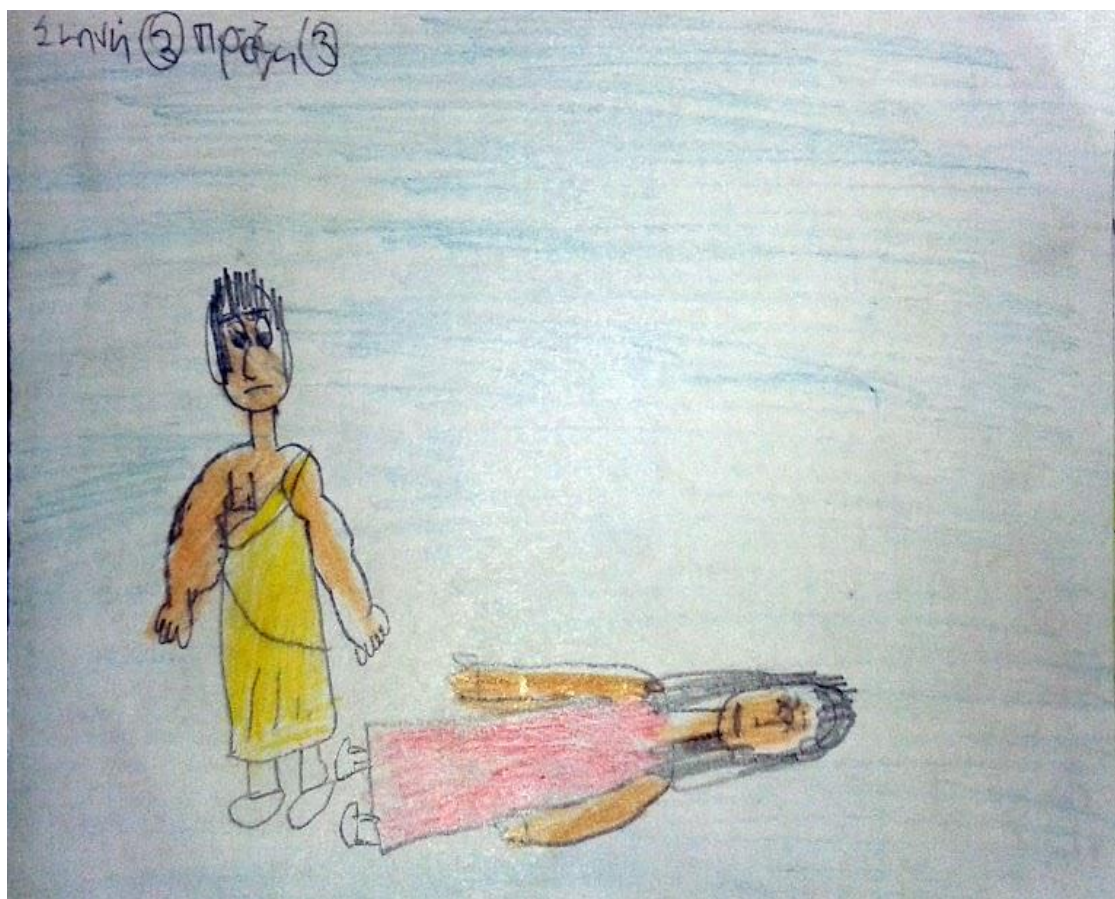

**Δημιουργία τραγουδιού για τους κανόνες κυκλοφορίας των πεζών –
Πανελλήνια διάκριση του 2ου Ειδικού Δημοτικού Σχολείου στον
καλλιτεχνικό μαθητικό διαγωνισμό του Ινστιτούτου Οδικής Ασφάλειας
“Πάνος Μυλωνάς”**

Στο 2ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης φοιτούν μαθητές με πολλαπλές αναπηρίες, οι περισσότεροι εκ των οποίων έχουν εγκεφαλική παράλυση και νοητική υστέρηση. Η πλειοψηφία των μαθητών μετακινούνται με καρότσι, με τη βοήθεια συνοδών. Ωστόσο, στο σχολείο φοιτούν μερικοί μαθητές που μπορούν να μετακινηθούν αυτόνομα, κυλώντας τις ρόδες του καροτσιού τους. Δύο από αυτούς επιλέχθηκαν να συμμετέχουν σε παρέμβαση Κυκλοφοριακής Αγωγής, διότι το νοητικό τους δυναμικό τους επιτρέπει να κατανοήσουν τους απλούς κανόνες κυκλοφορίας των πεζών.

Το πρόγραμμα κυκλοφοριακής αγωγής οργανώθηκε από τη μουσικοπαιδαγωγό ειδικής αγωγής του σχολείου, Αικατερίνη Γεροφώτη, με διδακτικά εργαλεία τη μουσική, το τραγούδι, τον υπολογιστή, το θεατρικό παιχνίδι και τη χειροτεχνία. Στο πλαίσιο της παρέμβασης, δημιουργήθηκε το τραγούδι «Φίλε πρόσεχε κι εσύ», σε στίχους των δυο μαθητών και σε μουσική της παραπάνω μουσικού, το οποίο κατέλαβε την 3η θέση στο διαγωνισμό του Ινστιτούτου Οδικής Ασφάλειας (ΙΟΑΣ) «Πάνος Μυλωνάς» του 2016. Σύνδεσμος τραγουδιού: https://www.youtube.com/watch?v=8_SvmLmQkXQ

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός της παρέμβασης ήταν η αύξηση της αυτονομίας των μαθητών στο ασφαλές πέρασμα των δρόμων. Οι επιμέρους στόχοι που τέθηκαν, ήταν οι εξής:

- Λεκτική έκφραση: Ενίσχυση του λεξιλογίου, βελτίωση της δόμησης και σύνταξης των προτάσεων.
- Ανάπτυξη πρωτοβουλίας.
- Τόνωση του αυτο-συναισθήματος και της αίσθησης αυτο-αποτελεσματικότητας.
- Συμμετοχή σε δράσεις πολιτισμού εκτός σχολείου.
- Ανάπτυξη της αίσθησης του σταθερού ρυθμού στη μουσική και στο λόγο.

Τα βήματα:

A. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για το σχεδιασμό της παρέμβασης λήφθηκαν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών:

1. Οι περιορισμοί τους

Οι δυο μαθητές δυσκολεύονται στη λεπτή κινητικότητα και στον οπτικοκινητικό συντονισμό. Γι' αυτό το λόγο, ενδείκνυται η ένταξη δραστηριοτήτων που δεν απαιτούν αναπτυγμένες κινητικές δεξιότητες των άνω άκρων. Επιπλέον, δεν έχουν κατακτήσει τις

δεξιότητες της γραφής και της ανάγνωσης, συνεπώς, αποφασίστηκε η χρήση εποπτικού υλικού, όπως εικόνες, βίντεο, καθώς και αναπαραστάσεις στο χαρτί και στον υπολογιστή, προς αντικατάσταση του γραπτού λόγου.

Οι μαθητές δυσκολεύονται, επίσης, στην κατανόηση αφαιρετικών εννοιών. Ο ένας εκ των δυο μαθητών έχει νοητική υστέρηση, διάσπαση προσοχής και αδύναμη μνήμη. Οι περιορισμοί αυτοί υπαγορεύουν την αξιοποίηση βιωματικών τεχνικών και δραστηριοτήτων με παιγνιώδη χαρακτήρα, ώστε να τονωθούν τα κίνητρα μάθησής τους και κατ' επέκταση, η συγκέντρωση της προσοχής τους.

Η γενίκευση των γνώσεών τους είναι κάτι που τους δυσκολεύει, γι' αυτό αποφασίστηκε η στενή συνεργασία με το υποστηρικτικό περιβάλλον εντός και εκτός σχολείου, ώστε να γενικευτούν οι γνώσεις, που θα αποκομίσουν κατά τη διάρκεια του προγράμματος, σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους. Η συνεργασία με τους γονείς των μαθητών και τους δασκάλους τους ήταν στενή. Πιο συγκεκριμένα, οι δάσκαλοι έκαναν επανάληψη σε όσα διδάχθηκαν οι μαθητές με εργαλείο τον υπολογιστή. Από τους γονείς ζητήθηκε να ενθαρρύνουν τους μαθητές να «μπαίνουν» στο ρόλο του οδηγού της διαδρομής, καθώς και να συζητούν μαζί τους για τους κανόνες και τις συνέπειες της παράβασής τους. Ουσιαστικά, οι γονείς με την αρωγή τους στο πρόγραμμα αυτό, κάλυψαν το μεγάλο κενό που υπήρχε, σχετικά με την εξάσκηση των μαθητών στους δρόμους της πόλης. Η εξάσκηση αυτή δεν μπορούσε να γίνει στο σχολείο, διότι αυτό βρίσκεται σε περιοχή που δεν έχει φανάρια και διαβάσεις.

2. Τα κίνητρα και τα ενδιαφέροντά τους.

Τα εκπαιδευτικά παιχνίδια στον υπολογιστή και οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες αρέσουν πολύ στους μαθητές και τονώνουν τα κίνητρα μάθησης και συμμετοχής τους. Γι' αυτόν τον λόγο επιλέχθηκαν η τεχνολογία, το τραγούδι, το θεατρικό παιχνίδι, η χειροτεχνία και η ζωγραφική ως βασικά εργαλεία διδασκαλίας της παρέμβασης.

3. Τι γνωρίζουν για τους κανόνες κυκλοφορίας των πεζών και κατά πόσο κυκλοφορούν αυτόνομα.

Διερευνήθηκαν οι γνώσεις, οι εμπειρίες και η αυτονομία τους σε θέματα κυκλοφοριακής αγωγής μέσω συνεντεύξεων με τους γονείς, με τους μαθητές και τους δασκάλους τους. Ο ένας μαθητής γνώριζε τους βασικούς κανόνες κυκλοφορίας των πεζών, χωρίς όμως να είναι αυτόνομος, ενώ ο άλλος δεν κατανοούσε τους κανόνες αυτούς.

4. Το επίπεδο της λεκτικής έκφρασης

Ο προσληπτικός τους λόγος ήταν σε μέτριο επίπεδο, γι' αυτό, προέκυψε η ανάγκη χρήσης απλού λόγου από την εκπαιδευτικό, με σύντομες προτάσεις και μέτρια έως αργή ταχύτητα ομιλίας. Παράλληλα, στον εκφραστικό λόγο υπήρχαν μεγάλες δυσκολίες, λόγω διγλωσσίας στη μία περίπτωση και λόγω της νοητικής υστέρησης στην άλλη περίπτωση. Το λεξιλόγιο των μαθητών ήταν φτωχό και γι' αυτό το λόγο, τέθηκε ως προτεραιότητα ο εμπλουτισμός του με λέξεις που σχετίζονται με την κυκλοφοριακή αγωγή.

B. Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Στην αρχή της παρέμβασης, οι μαθητές εξοικειώθηκαν με το λεξιλόγιο. Στη συνέχεια, συμμετείχαν σε δραστηριότητες κατανόησης και αποτύπωσαν όλα όσα έμαθαν στους στίχους του τραγουδιού «Φίλε, πρόσεχε κι εσύ». Μετά το τέλος της παρέμβασης,

πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση του προγράμματος στο χώρο του σχολείου και βραβεύτηκαν οι μαθητές για τη διάκριση του τραγουδιού. Παρακάτω περιγράφονται αναλυτικότερα τα βήματα αυτά:

1. Εξοικείωση με το λεξιλόγιο

Εκμάθηση λέξεων που σχετίζονται με την κυκλοφοριακή αγωγή (Βλ. Πίνακας 1) με τη χρήση εποπτικού υλικού.

Υποκείμενο	Τροχαία, πεζός, οδηγός, ποδηλάτης, τροχονόμος, επιβάτης.
Ουσιαστικά	Δρόμος, πεζοδρόμιο, διάβαση πεζών, κόκκινο και πράσινο φανάρι (Γρηγόρης και Σταμάτης), κουμπί φαναριού, ζώνη ασφαλείας, σήματα, φώτα, κόρνα όχημα, μέσο μεταφοράς, αυτοκίνητο, φορτηγό, μηχανάκι, λεωφορείο, ποδήλατο.
Ρήματα	Βλέπω, ακούω, περνώ, προχωρώ, ακολουθώ, κινούμαι, σταματώ, στέκομαι, κοιτώ, ελέγχω, προσέχω, βιάζομαι, επιτρέπω, απαγορεύω.
Μετοχή	Τραυματισμένος, σταματημένος, σταθμευμένο.
Επίθετα	Ασφαλής, προσεκτικός, απρόσεκτος, γρήγορος, αργός.
Τοπικά επιρρήματα	Αριστερά και δεξιά, ίσια, μπροστά, πίσω.

Ταύτιση εικόνων με λέξεις

Οι μαθητές ονομάτισαν και περιέγραψαν εικόνες και φωτογραφίες και βρήκαν τις εικόνες που ταιριάζουν σε λέξεις ή προτάσεις. Οι εικόνες αντλήθηκαν από εκπαιδευτικά βιβλία των Υπουργείων Μεταφορών και Παιδείας (ΥΜΕ, 2010), (ΥΠΕΠΘ, 2008α, 2008β), από το διαδίκτυο και από το εκπαιδευτικό λογισμικό «Μαθαίνω να κυκλοφορώ με ασφάλεια – Β μέρος» (ΥΠΕΠΘ, 2008).

Περιγραφή ενός βίντεο

Παρακολούθηση αποσπασμάτων από ολιγόλεπτες ταινίες ή βίντεο, που σχετίζονται με την κυκλοφορία στους δρόμους και περιγραφή τους από τους μαθητές.

2. Κατανόηση των κανόνων κυκλοφορίας των πεζών

Αφού οι μαθητές ενέταξαν στο λεξιλόγιό τους τις λέξεις, που αφορούν στην οδική ασφάλεια των πεζών, μπορούσαν να συμμετέχουν σε συζήτηση σχετική με τους κανόνες κυκλοφορίας. Παρακάτω παρατίθενται οι δραστηριότητες, που πραγματοποιήθηκαν στη φάση αυτή:

Προβολή βίντεο

Η αφόρμηση έγινε με την προβολή βίντεο σχετικά με την οδική ασφάλεια των πεζών. Πραγματοποιήθηκε συζήτηση για το περιεχόμενο των βίντεο και σύνδεση με τα βιώματα των μαθητών. Τα βίντεο που προβλήθηκαν:

- Εκπαιδευτικά βίντεο που δημιούργησαν και ανάρτησαν στην ιστοσελίδα www.youtube.com εκπαιδευτικοί και ομάδες μαθητών από την Ελλάδα.
- Σειρά «Ο μικρός Νικόλας» - Επεισόδιο: Μαθήματα Κυκλοφορίας.

- Μικρής διάρκειας βίντεο για ένα αγόρι που τραυματίστηκε, επειδή δεν ήταν προσεκτικό. «Το αγόρι που δεν σταμάτησε, δεν κοίταξε, δεν άκουσε». (<https://www.youtube.com/watch?v=d8cz2UtCHZI>)
- Βίντεο από το λογισμικό «Μαθαίνω να κυκλοφορώ με ασφάλεια – Β μέρος» (ΥΠΕΠΘ, 2008)

Παιχνίδια στον ηλεκτρονικό υπολογιστή

Παιχνίδια με τον Izzy (http://www.det.wa.edu.au/ccm-ldn-theme-assets/_ccm/_themes-prod/sdera/flash/road_safety_games/index.html)

- Τι κάνω πριν περάσω το φανάρι
Τοποθέτηση των βημάτων της προσπέλασης μιας διάβασης χωρίς φανάρι από τους μαθητές στη σωστή σειρά: 1. Σταματώ 2. Βλέπω 3. Ακούω 4. Σκέπτομαι 5. Περνώ
- Αναγνώριση ήχων του δρόμου
Ταύτιση ηχογραφημένου ήχου με την κατάλληλη εικόνα και επισήμανση της αναγκαιότητας για αφύπνιση των αισθήσεων της ακοής και της όρασης κατά τη διάρκεια της προσπέλασης μιας διάβασης.

Εκπαιδευτικό Λογισμικό «Μαθαίνω να κυκλοφορώ με ασφάλεια» (ΥΠΕΠΘ, 2008)

- Προσομοίωση του δρόμου στην οθόνη
Οι μαθητές τοποθέτησαν τα αυτοκίνητα, τους ανθρώπους και τα σήματα στην πόλη και περιέγραψαν τι συνέβαινε, ενώ καλούσαν παράλληλα να πάρουν αποφάσεις για τους πρωταγωνιστές τους, πχ. «Πότε να περάσουν τον δρόμο;», «Από πού θα τον περάσουν;» «Τι θα συμβεί εάν ο πρωταγωνιστής τους είναι απρόσεκτος;».
- Μαθαίνουμε τα φανάρια
Εκτέλεση των παιχνιδιών «Σταμάτης και Γρηγόρης», «Κόκκινο και πράσινο φανάρι», «Μαθαίνουμε τα σήματα και τα φανάρια» και «Συναρμολόγησε τα φανάρια».
- Μαθαίνω το αριστερά και το δεξιά
Οι μαθητές κατεύθυναν τα βελάκια δεξιά, αριστερά ή επάνω, με το ποντίκι του υπολογιστή και εξοικειώθηκαν με τις ονομασίες τους.
- Δείξε ποιο είναι το σωστό
Επιλογή μεταξύ δύο εικόνων, όπου στη μία φαίνονταν οι λανθασμένες οδικές συμπεριφορές, ενώ στην άλλη οι σωστές και περιγραφική αιτιολόγηση από τους μαθητές.
- Περνάμε μόνο από τις διαβάσεις
Οι μαθητές, με τη χρήση του ποντικιού, μάζευαν τις μπάλες που υπήρχαν στον πεζοδρόμο και περνούσαν τους δρόμους μόνο από τις διαβάσεις.
- Οδήγησε στην πόλη
Χρησιμοποιώντας τα βέλη του πληκτρολογίου, οι μαθητές οδηγούσαν ένα αμάξι, προσπαθώντας να μην τραυματίσουν τους πεζούς, να μη συγκρουστούν με άλλα αμάξια, να μείνουν μέσα στο δρόμο και να μην περάσουν με κόκκινο τα φανάρια. Αυτό το παιχνίδι βοήθησε τους μαθητές να κατανοήσουν την ευθύνη που φέρει ο οδηγός του αμαξιού και παράλληλα, την προσοχή που πρέπει να επιδείξει ο πεζός.

Χειροτεχνία – Ζωγραφική

Δημιουργία σκηνικού κυκλοφοριακής αγωγής. Με τη χρήση χαρτονιών, εκτυπωμένων εικόνων από τον υπολογιστή και υλικών χειροτεχνίας, οι μαθητές δημιούργησαν φανάρια (κόκκινο, πράσινο, Γρηγόρης, Σταμάτης), μεγάλους δρόμους και διαβάσεις.

Τραγούδι

Επιλέχθηκαν δύο παιδικά τραγούδια, που μετουσιώνουν με τους στίχους τους τούς κανόνες προσπέλασης των πεζών στους δρόμους.

- «Προσοχή – Προσοχή» (Μουσική: Καρατζίκης Α. - Στίχοι: Βαϊμάκη Κ.)

<https://www.youtube.com/watch?v=rfvPgFGHOM8>

- «Περπατώ στην πόλη» (Μουσική: Παυλίδης Π. Στίχοι: Παυλίδου, Β., ΥΠΕΠΘ, 2007).

Οι μαθητές πραγματοποίησαν ενεργητική ακρόαση των στίχων και τραγούδησαν τις μελωδίες αυτές, ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

- Παρακολούθησαν τα βίντεο των τραγουδιών χωρίς διακοπή.
- Εκ νέου παρακολούθηση των βίντεο, με συχνές διακοπές, ώστε να απαντήσουν σε ερωτήσεις κατανόησης που αφορούσαν στους στίχους.
- Δημιουργία εικονοτράγουδου από τους ίδιους τους μαθητές, τοποθετώντας στη σειρά τις εικόνες που ταίριαζαν με τους στίχους. Αυτό το κολάζ εικόνων αποτελούσε έναν οδηγό υπενθύμισης των στίχων, υποκαθιστώντας τον γραπτό λόγο.
- Εκμάθηση των στίχων με παιγνιώδη τρόπο. Δραματοποίηση των στίχων του τραγουδιού, χρησιμοποιώντας τα σκηνικά (φανάρια, δρόμος, διάβαση) που δημιούργησαν στη δραστηριότητα της χειροτεχνίας.
- Τραγούδι με τη συνοδεία της κιθάρας και ιδιόφωνων μουσικών οργάνων. Οι στίχοι των τραγουδιών:

Προσοχή – Προσοχή

(Μουσική: Καρατζίκης Α. - Στίχοι: Βαϊμάκη Κ.)

*Προσοχή τον δρόμο σαν περνώ:
Πρώτα ελέγχω και μετά προχωρώ.
Στο κόκκινο πάντα σταματώ,
πράσινο ανάβει και ξεκινώ!*

*Προσοχή! Προσοχή! Προσοχή!
Στον δρόμο προσοχή!*

*Όταν τη νύχτα κυκλοφορώ,
ρούχα φωτεινά φορώ.
Ξεχωρίζω στο σκοτάδι,
λάμπω μέσα στο θράδυ!*

*Προσοχή λοιπόν σε όλ' αυτά!
Συμβουλές για μεγάλους και παιδιά!
Όλοι μαζί μαθαίνουμε καλά
πώς να κυκλοφορούμε με ασφάλεια,
προσεχτικά!*

*Προσοχή! Προσοχή! Προσοχή!
Στον δρόμο προσοχή!*

Περπατώ στην πόλη

(Μουσική: Παυλίδης Π. Στίχοι: Παυλίδου Β.)

Στην πόλη περπατάω
προσέχω στα φανάρια να σταθώ.
Το δρόμο σαν περνάω
αριστερά και δεξιά κοιτώ.

Στη διάβαση θα περιμένω,
αν ο Σταμάτης αναμμένος με κοιτά
και μόλις έρθει ο Γρηγόρης
απέναντι περνάω βιαστικά.

Πάμε , πάμε, πάμε,
στην πόλη περπατάμε, προσεκτικά
και από τη διάβαση μόνο περνάμε
το πράσινο κοιτάμε, για να ανάψει ξανά.

Πάμε, πάμε , πάμε
στην πόλη περπατάμε, προσεκτικά.
Στο αυτοκίνητο τη ζώνη φοράμε
και κράνος στο ποδήλατο για να 'μαστε καλά.

Στο δρόμο περπατάω
τα σήματα κοιτώ με προσοχή.
Μου λένε τι να κάνω,
γιατί είναι φίλοι μου καλοί.

Τα αυτοκίνητα προσέχω.
Να και ο τροχονόμος που σφυρά
κι όταν μου λέει να περάσω,
εγώ του τραγουδάω με χαρά:

Πάμε , πάμε, πάμε...

3. Παραγωγή πρωτότυπου υλικού - Δημιουργία Τραγουδιού

Σε αυτό το στάδιο, οι μαθητές, εξοικειωμένοι πλέον με τους κανόνες οδικής ασφάλειας πεζών και με το βασικό λεξιλόγιο, κλήθηκαν να παράγουν το δικό τους έργο, για να αποτυπώσουν με καλλιτεχνικό τρόπο αυτά που έμαθαν, δημιουργώντας τους δικούς τους στίχους. Τα βήματα δημιουργίας του τραγουδιού:

Παιχνίδι ρόλων

Ο ένας μαθητής επέλεξε το ρόλο του οδηγού και ο άλλος το ρόλο του πεζού, ενώ στήθηκε το σκηνικό του θεατρικού παιχνιδιού μέσα στη σχολική τάξη, με τα χάρτινα σκηνικά που είχαν δημιουργήσει οι μαθητές σε προηγούμενη δραστηριότητα (φανάρια, δρόμοι, διαβάσεις). Η εκπαιδευτικός έθεσε ερωτήσεις στους πρωταγωνιστές του παιχνιδιού για να ξεκινήσει η πλοκή, π.χ. «Πού βρίσκεσαι τώρα», «Πού θέλεις να πας;», «Τι συνέβη πριν

μπεις στο αμάξι;» και αυτοί κλήθηκαν να αυτοσχεδιάσουν και να προτείνουν με τη φαντασία τους την πλοκή του θεατρικού. Οι ρόλοι των μαθητών εναλλάσσονταν και το παιχνίδι ξεκινούσε άλλη μια φορά από την αρχή.

Καταγραφή δηλώσεων

Οι δηλώσεις των μαθητών κατά τη διάρκεια του θεατρικού παιχνιδιού καταγράφονταν, π.χ. «Ξύπνησα το πρωί για να πάω στο σχολείο, άλλες φορές πάω βόλτες με τον μπαμπά μου», «Περπατάω, κοιτάζω τα μαγαζιά και μετά περιμένω στη διάβαση» κ.ο.κ.

Μετατροπή των δηλώσεων σε στίχους

Η φάση αυτή ήταν πιο απαιτητική από όλες τις άλλες, από άποψη δημιουργικότητας, λεκτικής έκφρασης και αντίληψης του ρυθμού του λόγου. Αρχικά, οι δηλώσεις οργανώθηκαν και διαβάστηκαν στους μαθητές από την εκπαιδευτικό, αναδεικνύοντας τις ιστορίες που είχαν δημιουργήσει οι ίδιοι.

Ζητήθηκε από αυτούς να βρουν συνώνυμα των λέξεών τους, για να διευκολυνθεί η δημιουργία της ομοιοκαταληξίας, π.χ. περιμένω, στέκομαι, δεν κινούμαι, δεν περνώ. Για τον ίδιο λόγο, οι μαθητές συμμετείχαν σε άσκηση φωνολογικής ενημερότητας, όπου πρότειναν λέξεις που σχετίζονται με το θέμα και λήγουν στην ίδια συλλαβή ή γράμμα, π.χ. περνώ, περπατώ.

Μετά, τους ζητήθηκε να αναπαράγουν τις δηλώσεις τους σε ραπ ρυθμό, αυτοσχεδιάζοντας και αλλάζοντας τα λόγια. Παράλληλα, η εκπαιδευτικός «κρατούσε το ρυθμό», ώστε να είναι σταθερός, έκανε βοηθητικές ερωτήσεις στους μαθητές, επίσης σε ραπ ρυθμό, για να ενθαρρύνει τον αυτοσχεδιασμό τους, ενώ, όποτε χρειαζόταν, κατέγραφε τις νέες προτάσεις τους και τους θύμιζε τις συνώνυμες λέξεις, καθώς και τις λέξεις που λήγουν στο ίδιο γράμμα ή συλλαβή. Σταδιακά, άρχισαν να διαμορφώνονται ένας-ένας οι στίχοι, και με κάποιες τροποποιήσεις, άρχισαν να ταιριάζουν περισσότερο μεταξύ τους ο ένας με τον άλλον και να αποκτούν όλο και πιο σταθερό ρυθμό. Ο τίτλος που επιλέχθηκε ήταν «Φίλε, πρόσεχε κι εσύ». Οι μαθητές, ξέροντας ότι θα διαγωνιστεί το τραγούδι τους μεταξύ άλλων, συγκεντρώθηκαν και αφοσιώθηκαν περισσότερο κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας αυτής απ' ό,τι συνήθως. Οι στίχοι του τραγουδιού καταγράφονται παρακάτω:

ΦΙΛΕ ΠΡΟΣΕΧΕ ΓΙΑ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ

Στίχοι: 2 μαθητές του 2ου Ειδικού Δ.Σ. Θεσσαλονίκης
Μουσική: Κατερίνα Γεροφώτη - Μουσικοπαιδαγωγός Ε.Α.

Το πρωί που ξυπνώ στο καρότσι θ' ανεβώ
για να πάω βόλτα, για ψώνια ή στο σχολειό.
Στην διάβαση μπροστά για λίγο θα σταθώ
αριστερά και δεξιά το κεφάλι γυρνώ
αριστερά και δεξιά το κεφάλι γυρνώ
και όταν αδειάσει ο δρόμος προχωρώ.

Φίλε πρόσεξε κι εσύ για να είσαι ασφαλής.
Με κόκκινο σταμάτα, με πράσινο προχώρα
Αυτό το ξέρει όλη η χώρα
Κι όταν δεν έχει φανάρι στην διάβαση
αριστερά και δεξιά έλεγξε με προσοχή,
για να είσαι ασφαλής

Το απόγευμα πάλι στο καρότσι θ' ανεβώ
τις ρόδες θα κυλήσω τους φίλους μου να βρω
Δεν βιάζομαι εγώ, τον δρόμο δεν περνώ
εάν τον πράσινο Γρηγόρη δεν δω φωτεινό.
Αν τον πράσινο Γρηγόρη δεν δω φωτεινό
Δεν βιάζομαι εγώ, όχι δεν προχωρώ.

Φίλε πρόσεξε κι εσύ για να είσαι ασφαλής...

Μελοποίηση στίχων

Οι στίχοι μελοποιήθηκαν από την υπεύθυνη μουσικοπαιδαγωγό, με κριτήριο τη φωνητική έκταση των μαθητών και την απλή μελωδική γραμμή, ώστε να ταιριάζει στις φωνητικές ικανότητες των μαθητών του σχολείου. Η κιθάρα, ένα από τα όργανα που αρέσει πολύ στους μαθητές, επιλέχθηκε για τη συνοδεία του τραγουδιού. Η διττή φύση του οργάνου να παίζει μονοφωνικά αλλά και πολυφωνικά, διευκόλυνε από τη μια μεριά τους μαθητές, εκτελώντας την μελωδική γραμμή, ώστε να τοποθετήσουν καλύτερα τη φωνή τους πάνω στο σωστό τονικό ύψος και από την άλλη, συνόδευε τη μελωδική φωνή χωρίς να την υπερκαλύπτει, λόγω της απαλής χροιάς της.

Εκμάθηση και ηχογράφηση

Το τραγούδι το έμαθαν όλοι οι μαθητές της παιδικής χορωδίας του σχολείου, συμπεριλαμβανομένων και των δυο μαθητών που δημιούργησαν τους στίχους. Οι ηχογραφήσεις έλαβαν χώρα μέσα στη σχολική τάξη, με τη χρήση ειδικής εφαρμογής κινητού τηλεφώνου και μικροφώνου. Η ενημέρωση ότι το τραγούδι θα διαγωνιστεί μεταξύ άλλων σε πανελλαδικό επίπεδο, τόνωσε πολύ τα κίνητρα ενεργής συμμετοχής των μαθητών και τη συγκέντρωση προσοχής των μελών της χορωδίας κατά τη διάρκεια των προβών.

Συμμετοχή στο διαγωνισμό και 3η διάκριση

Οι κριτές του πανελλήνιου διαγωνισμού του Ινστιτούτου Οδικής Ασφάλειας “Πάνος Μυλωνάς” κατέταξαν το τραγούδι στην 3η θέση και οι διοργανωτές του διαγωνισμού πρότειναν να γίνει επαγγελματική ηχογράφησή του για το επόμενο σχολικό έτος.

Δημιουργία βίντεο

Η υποφαινόμενη εκπαιδευτικός δημιούργησε με το πρόγραμμα Movie Maker (Microsoft Windows) ένα βίντεο, με τη μορφή αλληλουχίας εικόνων, που αποδίδουν οπτικά τους στίχους, ενώ ακούγεται παράλληλα το τραγούδι

(https://www.youtube.com/watch?v=8_SvmLmQkXQ).

4. Παρουσίαση – Διάχυση

Η παρουσίαση του προγράμματος και του τραγουδιού, καθώς και η απονομή των βραβείων για τη διάκριση των μαθητών, έγινε σε ειδική εκδήλωση σε χώρο του σχολείου. Η νίκη αυτή προκάλεσε ποικίλα θετικά συναισθήματα, όπως χαρά, ενθουσιασμό και περηφάνια στους δυο μαθητές, αλλά και στα υπόλοιπα παιδιά της χορωδίας, καθώς και συγκίνηση στους εκπαιδευτικούς.

5. Αποτίμηση

Κίνητρο συμμετοχής στο διαγωνισμό ήταν η παρουσία των μαθητών σε δράσεις πολιτισμού εκτός σχολείου, αξιοποιώντας πλήρως τις καλλιτεχνικές και γνωστικές τους ικανότητες. Έμφαση δόθηκε στη δημιουργική διαδικασία και στη συμμετοχή, και λιγότερο στην αρτιότητα του μουσικού αποτελέσματος.

Οι μαθητές πλέον γνωρίζουν τους βασικούς κανόνες ασφάλειας των πεζών, κινούνται ημι-αυτόνομα με την επίβλεψη των γονέων στο δρόμο και νιώθουν περηφάνια για την ικανότητά τους αυτή. Η αυτοεικόνα τους και η αίσθηση αυτο-αποτελεσματικότητάς τους τονώθηκε, όχι μόνο λόγω της νίκης τους αλλά και λόγω της αύξησης της αυτονομίας τους στην διέλευση των δρόμων. Επίσης, το λεξιλόγιό τους εμπλουτίστηκε με λέξεις που αφορούν στο θέμα που αναλύθηκε. Καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος χαμογελούσαν πολύ και αυτή η χαρά αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη για όλες τις θετικές αλλαγές σε γνωστικό αλλά και συμπεριφορικό επίπεδο.

Υλικά:

Μουσικά όργανα

- Κιθάρα
- Ιδιόφωνα μουσικά όργανα

Τραγούδια από τη δισκογραφία

- Προσοχή–Προσοχή (Μουσική: Καρατζίκης Α. - Στίχοι: Βαϊμάκη Κ.)
- Περπατώ στην πόλη (Μουσική: Παυλίδης Π. Στίχοι: Παυλίδου Β.)
- Το τραγούδι μας «Φίλε πρόσεχε κι εσύ»
(https://www.youtube.com/watch?v=8_SvmLmQkXQ)

Ηλεκτρονικά μέσα

- Ηλεκτρονικός υπολογιστής
- Βίντεο: Βίντεο εκπαιδευτικών και σχολικών ομάδων από την Ελλάδα. (www.youtube.com), Σειρά «Ο μικρός Νικόλας» - Επεισόδιο: Μαθήματα Κυκλοφορίας και «Το αγόρι που δεν σταμάτησε, δεν κοίταξε, δεν άκουσε» (<https://www.youtube.com/watch?v=d8cz2UtCHZI>).
- Εκπαιδευτικά λογισμικά: «Μαθαίνω να κυκλοφορώ με ασφάλεια» - Β μέρος (ΥΠΕΠΘ, 2008), Παιχνίδια με τον Izzy: http://www.det.wa.edu.au/ccm-ldn-theme-assets/_ccm/_themes-prod/sdera/flash/road_safety_games/index.html
- Κινητό τηλέφωνο, tablet και μικρόφωνο για την ηχογράφηση των τραγουδιών
- Βιντεοκάμερα και φωτογραφική μηχανή

Έντυπο υλικό

- Οδηγός κυκλοφοριακής Αγωγής - 70 βήματα με οδική ασφάλεια (ΥΜΕ, 2010)
- Αγωγή Υγείας. Κυκλοφοριακή αγωγή - Ατυχήματα - Τετράδιο μαθητή 6-8 χρονών (ΥΠΕΠΘ, 2008α)
- Αγωγή Υγείας. Κυκλοφοριακή αγωγή - Ατυχήματα - Τετράδιο μαθητή 9-12 χρονών (ΥΠΕΠΘ, 2008β)
- Εκτυπωμένες εικόνες από το διαδίκτυο

Υλικό ζωγραφικής και χειροτεχνίας για την δημιουργία σκηνικών κυκλοφοριακής αγωγής

Βιβλιογραφία

- Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών (ΥΜΕ). (2010). Σε Ecomobility (Επιμ). *Οδηγός κυκλοφοριακής Αγωγής - 70 βήματα με οδική ασφάλεια*. Αθήνα.
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ). (2007). Σε Αντ. Λούμου (Επιμ) *Εκπαιδευτικό CD rom «Μαθαίνω να κυκλοφορώ με ασφάλεια Β΄» - Πρόγραμμα Νηρηίδες του Ερευνητικού Ακαδημαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας και Υπολογιστών*. Αθήνα: Interlearn ΕΠΕ.
- ΥΠΕΠΘ. Διεύθυνση Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων- Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας. (2008α). Σε Β. Δημόπουλος (Επιμ). *Αγωγή – Υγείας. Κυκλοφοριακή αγωγή – Ατυχήματα - Τετράδιο μαθητή 6-8 χρονών*. Αθήνα: Εκδ. Ερευνητές.
- ΥΠΕΠΘ. Διεύθυνση Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων- Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας. (2008β). Σε Β. Δημόπουλος (Επιμ). *Αγωγή – Υγείας. Κυκλοφοριακή αγωγή – Ατυχήματα - Τετράδιο μαθητή 9-12 χρονών*. Αθήνα: Εκδ. Ερευνητές.

ΧΟΡΟΣ

Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα μέσα από τον παραδοσιακό χορό

Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε το 2010, παρουσιάστηκε σε ποικίλες βιωματικές επιμορφωτικές συναντήσεις και υλοποιείται από δεκάδες εκπαιδευτικούς, κυρίως ΠΕ11 και ΠΕ60, κάθε έτος.

Σκοπός - Στόχοι:

Οι μαθητές

- να αναπτύξουν τρόπους σωματικής και προφορικής έκφρασης
- να γνωρίσουν παραδοσιακούς χορούς της Ελλάδας
- να τους συνδέσουν με κοινωνικά και ιστορικά γεγονότα
- να κατανοήσουν τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής σε σχέση με την ενδυμασία και τα μουσικά όργανα
- να συλλέξουν πληροφορίες από διαφορετικές πηγές
- να εκφραστούν και να λειτουργήσουν δημιουργικά
- να εργαστούν συλλογικά

Τα βήματα:

Μεθοδολογία

Συνδυασμός μουσικοκινητικής, μερικής, μιμητικής και κινητικών μοτίβων

Χοροί

- Θράκη: Καστρινός ή Κοκονίτικος, Κυνηγητός ή Σαντανίσιος
- Μακεδονία: Καγκελευτός, Τσουράπια
- Ήπειρος: Νεραντζιά, Μπαζαργκάνια
- Θεσσαλία: Συρτός Γιούργια, Πηλιορείτικος
- Στερεά Ελλάδα: Ελεύθερο Καγκέλι, Καμακάκι
- Πελοπόννησος: Ανασηκωτός
- Ιόνιο: Μέρμηγκας, Κορακιανίτικος
- Κρήτη: Ζερβόδεξος, Αγκαλιαστός
- Δωδεκάνησα: Ίσος, Καμάρες
- Κυκλάδες: Αγέρανος
- Σποράδες: Καμάρα
- Αν. Αιγαίο: Κουκιά
- Β. Αιγαίο: Σταυρωτός
- Μ. Ασία: Καρσιλαμάς
- Πόντος: Ομάλ

Ταξινόμηση χορών σε ομάδες, βάσει κινητικών μοτίβων:

- Ζερβόδεξος Κρήτης, Καμάρες Τήλου, Κυνηγητός ή Σαντανίσιος Θράκης, Αγκαλιαστός Κρήτης
- Καστρινός ή Κοκονίτικος Θράκης, Αγέρανος Πάρου, Το καμακάκι Σαλαμίνας, Ομάλ Πόντου, Ανασηκωτός Πελοποννήσου, Νεραντζιά Ηπείρου, Σταυρωτός Σαμοθράκης, Κουκιά Μυτιλήνης
- Μπαζαργκάνα Ηπείρου, Καρσιλαμάς Μικ. Ασίας, Κορακιανίτικος Κέρκυρας
- Μέρμηγκας Κεφαλλονιάς, Καγκελευτός Ιερισσού, Ίσος Καλύμνου
- Γιούργια Θεσσαλίας, Ελεύθερο Καγκέλι Στερ. Ελλάδας
- Τσουράπια Μακεδονίας, Καμάρα Σκιάθου, Πηλιορείτικος Θεσσαλίας

Αρχικά παιχνίδια και ενδεικτικά ποιηματάκια για βηματισμούς και λαβές

- Παιχνίδια ρυθμού (αργός-γρήγορος, τονισμένος-άτονος...)
Πηγαίνω αργά, τότε θα φτάσω πια;
Τρέχω γρήγορα και φτάνω μια χαρά!
- Παιχνίδια κατεύθυνσης (μπρος-πίσω, δεξιά-αριστερά)
Σηκώνουμε το δεξί και είμαστε κουτσοί,
δεν πέφτουμε... γερά, κουτσαίνουμε μπροστά (δεν το 'κανες σωστά)!
Τώρα το αριστερό, για δέστε έναν κουτσοί!
Πηδάω προς τα πίσω, προσέχω μη χτυπήσω.
- Παιχνίδια χώρου και σχηματισμών (ημικόκλιο, κύκλος, ευθεία, ζευγάρια...)
Δuo δυο στην παρέα, στον κύκλο είναι ωραία! (όλα τα ζευγάρια μαζί σχηματίζουν κύκλο)
Κι αν θα γίνουμε τρία, πάμε για ευθεία! (σχηματισμός τριάδων και στήσιμο σε ευθεία)
- Παιχνίδια βασικών λαβών (σταυρωτά, από τους ώμους...)
Πιανόμαστε σταυρωτά, το αριστερό από μπροστά!
Μη με πιάνεις από πίσω, δως μου το δεξί να σου το φιλήσω! (μεσαία λαβή)

Σχεδιασμός διδασκαλίας χορού για εκπαιδευτικούς

- Ακρόαση μουσικής/τραγουδιού.
- Ενημέρωση για το χορό (τόπος προέλευσης, ιστορία, ενδυμασία, μουσικά όργανα, βήματα).
- Προσωπική εκμάθηση του χορού.
- Διαχωρισμός των μουσικών και χορευτικών μερών (π.χ. αργά και γρήγορα).
- Απόφαση για τις λέξεις ή φράσεις «κλειδιά» των κινήσεων (λαβή, ομαδική ή σε ζευγάρια, δεξιά ή αριστερά, αργή ή γρήγορη, αριθμός βημάτων, σταματήματα, χτυπήματα κ.λπ.).
- Σχεδιασμός για κάθε λέξη μουσικοκινητικών δραστηριοτήτων ή παιχνιδιών κι επιλογή σχετικών μουσικών.

- Σύνδεση των δραστηριοτήτων, εάν προσφέρονται, σε μια φανταστική ιστορία και απόφαση για απόδοση αυτής μέσω κινήσεων και με τη χρήση μουσικής (του χορού ή άλλης).
- Απόφαση για περιγραφή βημάτων (ποιημάκι).

Διδασκαλία χορού

- Υλοποίηση επιλεχθέντων μουσικοκινητικών δραστηριοτήτων/παιχνιδιών. Αφήγηση της φανταστικής ιστορίας και εκτέλεση κινήσεων.
- Σύνδεση των κινήσεων σε ένα σύνολο.
- Ακρόαση της μουσικής του χορού και εισαγωγή του χορού με ποιημάκι.
- Έρευνα για πληροφορίες για το χορό, παρουσίαση, εξαγωγή συμπερασμάτων και επανεκτέλεση του χορού, εμπερικλείοντας στο ύφος και στο στιλ των κινήσεων τις συλλεχθέντες πληροφορίες. Για παράδειγμα, ο Ζερβόδεξος είναι χορός της χαράς και τα όποια λάθη στην αλλαγή κατεύθυνσης, που εμπερικλείει, είναι ζητούμενα. Τα Κουκιά από τη Μυτιλήνη είναι σκωπτικός χορός, συνεπώς χορεύεται με γελαστό και σατιρικό τρόπο.

Ένα παράδειγμα: Κυνηγητός ή Σαντανίσιος Θράκης

- **Διαχωρισμός των μουσικών και χορευτικών μοτίβων:**
Α' μέρος: 4X13 βήματα γρήγορα με δυο χτυπήματα προς τα δεξιά και προς τα αριστερά εναλλάξ.
Β' μέρος: 4X3 βήματα και 1 άρση προς τα δεξιά και προς τα αριστερά εναλλάξ.
- **Λέξεις-κλειδιά**
γρήγορος βηματισμός, αριστερά-δεξιά, αλλαγή κατεύθυνσης, 13 και 2 χτυπήματα, 3 και άρση, χέρια κάτω-χέρια πάνω, κυνηγητό
- **Σχεδιασμός μουσικοκινητικών δραστηριοτήτων για τα κινητικά μοτίβα και τις λέξεις-κλειδιά:**
 - Οι μαθητές παρατηρούν τον τρόπο που περπατούν (δεξι-αριστερό). Κάθε μαθητής επιλέγει να περπατήσει μια συγκεκριμένη απόσταση όπως θέλει, ξεκινώντας με το δεξί, ενώ οι υπόλοιποι μετρούν και ακολουθούν τα βήματα. Τα παιδιά σχηματίζουν ομάδες των 5-6-7... βημάτων, βάσει του αριθμού των βημάτων που επέλεξαν.
 - Κάθε μαθητής έχει 10 πόντους. Οι μαθητές εκτελούν ελεύθερους βηματισμούς στο χώρο πάνω σε διαφορετικές μουσικές (Η Μαργαρίτα η Μαργαρώ, Americano, Γιάνγκα, Σαντανίσιος). Με το κλείσιμο της μουσικής, τρέχουν όλοι δεξιά ή αριστερά (π.χ. στον τοίχο ή στα κάγκελα). Ο τελευταίος χάνει έναν πόντο από τους 10. Νικητής/ές είναι όποιος/οι έχει/ουν τους περισσότερους πόντους στο τέλος.
 - Σε χαρτί του μέτρου σε δυο ομάδες ή και σε Α4 ατομικά, οι μαθητές σχεδιάζουν μια γραμμή, ακούγοντας και ακολουθώντας μια μουσική (Γιάνγκα, Σαντανίσιος), χωρίς να σηκώσουν το μαρκαδόρο από το χαρτί. Η ομάδα, που θα σηκώσει το μαρκαδόρο, χάνει. Τα σχέδια μπορούν να «ολοκληρωθούν» σε άλλη ώρα, όπως των Εικαστικών, ή στο σπίτι.

- Στον κύκλο, δυο ομάδες μαθητών χτυπούν ρυθμικά παλαμάκια, μετρώντας μέχρι το 13 και μετά 2 κοφτά μεταξύ τους. Το ρυθμό τον δίνει ο εκπαιδευτικός. Χάνει πόντους η ομάδα, από την οποία θα ακουστούν παλαμάκια στο τέλος.
- Οι μαθητές χτυπούν παλαμάκια στο ρυθμό της μουσικής: α) ατομικά - πάνω από το κεφάλι, πίσω από την κοιλιά, στους μηρούς, στο στήθος, στα οπίσθια κλπ., β) σε ζευγάρια ή ομάδες - πλάτη με πλάτη, γόνατο με γόνατο, γοφό με γοφό, δάχτυλο με δάχτυλο, ανόμοια μέρη του σώματος κλπ.
- Κάθε ομάδα έχει ένα φωνήεν, ένα σύμφωνο ή ένα σύμπλεγμα φθόγγων και ακολουθεί με αυτό, βηματίζοντας επί τόπου πρώτα, το ρυθμό που δίνει ο εκπαιδευτικός και μετά τη μουσική.
- Οι μαθητές μεταμορφώνονται σε φύλλα δέντρων που στροβιλίζονται, μετρώντας μια φορά δυνατά και μετά από μέσα τους μέχρι το 5, 9, 13, ενώ τη στιγμή που πέφτουν στο έδαφος, χτυπούν δυο φορές δυνατά το αριστερό τους πόδι.
- Τρέχουν πιασμένοι στον κύκλο ανάποδα με τα γόνατα ψηλά, με τις φτέρνες ψηλά, με το πλαϊνό της πατούσας ή/και κανονικά, μετρώντας μια φορά δυνατά και μετά από μέσα τους μέχρι το 5,9,13 και στη συνέχεια χτυπούν δυο φορές το δεξί τους πόδι.
- Όλοι τρέχουν με τα χέρια ψηλά, ο ένας πίσω από τον άλλον. Κάθε φορά, μετά τα δυο χτυπήματα (παλαμάκια, κρουστό όργανο κλπ.) του εκπαιδευτικού, αλλάζουν κατεύθυνση και κατεβάζουν τα χέρια στη μεσαία λαβή. Αυτός που αλλάζει πιο αργά, χάνει.

• Η φανταστική ιστορία

Μια φορά κι έναν καιρό, τα φύλλα των δέντρων κατοικούσαν σε δυο χώρες: τη Γρηγορούπολη και την Αργούπολη (η τάξη χωρίζεται σε δυο ομάδες). Οι δυο χώρες αυτές συνόρευαν μεταξύ τους (σκοινί στο πάτωμα ως σύνορο), αλλά κανένας δεν είχε περάσει ποτέ του αυτά τα σύνορα.

Οι κάτοικοι των δυο χωρών δεν είχαν καθόλου καλές σχέσεις, καθώς όλα τα έκαναν διαφορετικά. Οι Γρηγοροπουλάνοι έτρωγαν πολύ γρήγορα, ενώ οι Αργουπολάνοι πολύ αργά. Οι Γρηγοροπουλάνοι έπαιζαν πολύ γρήγορα, ενώ οι Αργουπολάνοι πολύ αργά... (αναφέρονται ποικίλες καθημερινές δραστηριότητες και οι δυο ομάδες εκτελούν).

Όμως, οι κάτοικοι της Γρηγορούπολης ήταν πολύ περίεργοι και κάθε πρωί πλησίαζαν κρυφά στα σύνορα, για να δουν τι κάνουν οι κάτοικοι της Αργούπολης (εκτέλεση), αλλά και οι κάτοικοι της Αργούπολης ήταν περίεργοι και κάθε απόγευμα, πήγαιναν κι έβλεπαν τι έκαναν οι κάτοικοι της Γρηγορούπολης (εκτέλεση).

Πολύ σύντομα διαπίστωσαν, ότι είχαν ένα κοινό σημείο εκτός από την περιέργειά τους. Περιπατούσαν και πετούσαν με τον ίδιο περίεργο τρόπο: 1,2,3 και χοπ (άρση ποδιού) οι Αργουπολάνοι, 1,2,3 και στοπ, στοπ (διπλό χτύπημα ποδιού) οι Γρηγοροπουλάνοι. Οι

Γρηγοροπουλάνοι, όμως, με πολύ γρήγορο ρυθμό (εκτέλεση) και οι Αργουπολάνοι με πολύ αργό (εκτέλεση).

Μια μέρα, οι Αργουπολάνοι αποφάσισαν να διοργανώσουν ένα πάρτι και να καλέσουν τους γείτονές τους. Έστειλαν, λοιπόν, τις προσκλήσεις και περίμεναν. Οι Γρηγοροπουλάνοι χάρηκαν πολύ. Φόρεσαν τα καλά τους, πέρασαν τα σύνορα κι έφτασαν στην Αργούπολη. Εκεί, ο κάθε Γρηγοροπουλάνος έγινε αμέσως φίλος με έναν Αργουπολάνο (εκτέλεση όλης της παραγράφου).

Είχαν όμως ένα βασικό πρόβλημα. Ποιο; - Τα παιδιά διαπιστώνουν, ότι δεν μπορούν να κάνουν κοινά πράγματα, όπως π.χ. να γυρίσουν ένα σκοινάκι, καθώς ακολουθούν δυο διαφορετικούς ρυθμούς. Πώς θα το λύσουν; - Τα παιδιά βρίσκουν έναν «μέσο» κοινό ρυθμό και προσαρμόζονται σε αυτόν.

Στο τέλος, αποφάσισαν να παίξουν όλα μαζί ένα παιχνίδι: Σε ζευγάρια (ένας από κάθε χώρα), έτρεχαν στη σειρά και υπό τους ήχους της μουσικής του χορού, ξεκινώντας με το δεξί πόδι, από τον τοίχο της μιας χώρας (τοίχος αίθουσας) μέχρι τα σύνορα (το σκοινί) των δυο χωρών, με 13 βήματα μετρώντας μέχρι το 13, χτυπούσαν δυο φορές το αριστερό τους πόδι και συνέχιζαν με αυτό στην άλλη χώρα, πάλι μέχρι το 13. Μόλις έφταναν στον τοίχο της άλλης χώρας (ο απέναντι τοίχος από τον αρχικό), χτυπούσαν το δεξί τους πόδι δυο φορές και γυρνούσαν πίσω, στο σημείο εκκίνησης με τον ίδιο πάλι τρόπο, σύμφωνα με τη μουσική (στο αργό μέρος του χορού γίνεται η αλλαγή κατεύθυνσης ή η αλλαγή των ζευγαριών).

• Σύνθεση του χορού

- Η ομάδα μπαίνει σε κύκλο με λαβή χεριών στην κάτω θέση.
- Στο πρώτο κινητικό μοτίβο του χορού, το γρήγορο, τα παιδιά λειτουργούν ως Γρηγοροπουλάνοι.
Ποιηματάκι χορού – α' μέρος:
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, στοπ – στοπ ή χτύπημα, χτύπημα (ή αντί για το 1 = δεξί)
Πίσω, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, χτύπημα, χτύπημα (ή αντί για το πίσω = αριστερό)
- Στο δεύτερο κινητικό μοτίβο του χορού, το αργό, λειτουργούν ως Αργουπολάνοι, που δεν κάνουν τόσα πολλά βήματα όσα οι Γρηγοροπουλάνοι, γιατί αργούν και δε χτυπούν το πόδι τους κάτω, αλλά το σηκώνουν επάνω. Επίσης, σηκώνουν και τα χέρια στη μεσαία λαβή.
Ποιηματάκι χορού – β' μέρος:
1, 2, 3, χοπ ή σηκώνω ή επάνω. Εναλλακτικά: δεξί, 2, 3, χοπ - αριστερό, 2, 3, χοπ

Τα παιδιά λένε το ποιηματάκι του χορού μαζί με τον εκπαιδευτικό. Διαπιστώνεται, ότι τα παιδιά θυμούνται πιο εύκολα τα ποιηματάκια, τα οποία τους βοηθούν να θυμηθούν τα βήματα.

- **Σύντομες πληροφορίες για το χορό**

Χορός στη Βόρεια Θράκη με ρίζες από τη Μεσήμβρια. Είναι μεικτός κυκλικός χορός, με λαβή των χεριών από τις παλάμες και με τεντωμένους τους αγκώνες στο πιο γρήγορο μέρος και με κίνηση των χεριών μπρος-πίσω ή με τα χέρια λυγισμένα στο πιο αργό μέρος. Συναντάται και στη Μελίκη Ημαθίας και στον Κίτρο Πιερίας (πρόσφυγες από Βόρεια Θράκη). Κατά μια παράδοση συμβολίζει το «κυνηγητό» των προσφύγων.

- **Θέαση του χορού** στο διαδίκτυο ή σε βίντεο, συζήτηση και επανεκτέλεση του χορού.

Υλικά:

Όλο το υλικό του Προγράμματος (άρθρα, οδηγίες, πληροφορίες για τους χορούς, τραγούδια και μουσικές των χορών, βίντεο, ιστοσελίδες και βιβλιογραφία) δανείζονται από τη συγγράφουσα σε μορφή cd στους ενδιαφερόμενους εκπαιδευτικούς.

Βιβλιογραφία

- Βαβρίτσας, Ν. (2008). *Οι ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί και η διδασκαλία τους*. Θεσσαλονίκη: Salto.
- Βενετσάνου, Φ., & Λεβέντης, Χ. (2010). *Ο ελληνικός παραδοσιακός χορός για παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Αθλότυπο.
- Καρφής, Β., & Ζιάκα, Μ. (2009). *Ο ελληνικός παραδοσιακός χορός στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Διάπλους
- Κόκκινος, Γ. (1993), *Ελληνικοί χοροί. Ιστορική εξέλιξη και μουσικοκινητική ανάλυση*. Θεσσαλονίκη: Salto.
- Ράφτης, Α. (1995). *Εγκυκλοπαίδεια του ελληνικού χορού*. Αθήνα: Θέατρο Ελληνικών Χορών «Δώρα Στράτου».

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Η μεθοδολογία του προγράμματος προέκυψε από την εικοσαετή εργασία της Υπεύθυνης ως δασκάλας παραδοσιακών χορών σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας σε Πολιτιστικούς Συλλόγους και Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων. Το κριτήριο για την επιλογή των χορών του προγράμματος ήταν οι εύκολοι και εντυπωσιακοί βηματισμοί και σχηματισμοί τους.

Παρακάτω παρατίθενται σύντομες πληροφορίες και το ποιηματάκι των βηματισμών για τον κάθε χορό, καθώς και οι στίχοι των τραγουδιών για τους χορούς, που δε συνοδεύονται μόνο από μουσική.

ΘΡΑΚΗ

ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ ή ΣΥΡΤΟΣ

Χορός στη Βόρεια Θράκη με ρίζες από το Καβακλί. Είναι μεικτός κυκλικός χορός, με λαβή των χεριών από τις παλάμες, με τεντωμένους τους αγκώνες ή λυγισμένους (μεσαία λαβή) και με κίνηση των χεριών μπρος-πίσω. Κάθε κίνηση των χεριών αντιστοιχεί σε ένα βήμα. Λέγεται και Ανδριανουπολίτικος, επειδή η Ανδριανούπολη λεγόταν Κάστρο. Στο Μοναστήρι λέγεται Κοκκονίτικος και σε όλη τη Θράκη σήμερα τον συναντούμε σαν Συρτό. Ο χορός

Κοκονίτικος, που χορεύεται στα Τρίκαλα Ημαθίας και που πήρε το όνομά του από τη λέξη κοκκώνα (παντρεμένη γυναίκα), επειδή χορευόταν μόνο από γυναίκες (παλιότερα λέγεται ότι ήταν μεικτός), ο χορός Παλικαρίσιος από το Πολύκαστρο, που χορεύεται μόνο από παλικάρια (άντρες) κι ο χορός Μπαμπαϊτικός, μεικτός χορός από το Βαφειοχώρι του Κυλίκις, έχουν τα ίδια βήματα με τον Καστρινό της Θράκης (στις περιοχές αυτές ζουν πρόσφυγες από τη Βόρεια Θράκη), αλλά διαφέρουν στο ύφος (στυλ).

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1, 2, 3, 4, πατάω, γυρίζω, πατάω, γυρίζω ή

1, 2, 3, 4, κέντρο, γυρίζω, κέντρο, γυρίζω ή

1, 2, 3, 4, πατάω, μύτη, πατάω, μύτη ή

1, 2, 3, 4, πατάω, τεντώνω, πατάω, τεντώνω

Αντί του 1,2,3,4 μπορεί να χρησιμοποιηθεί το δεξί, αριστερό, δεξί, αριστερό

Στο κούνημα των χεριών μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την εξής παραλλαγή:

Από το 1 μέχρι το 4 τα χέρια κάτω τεντωμένα και στις υπόλοιπες 4 κινήσεις σηκωμένα με λυγισμένους τους αγκώνες (μεσαία λαβή).

ΣΑΝΤΑΝΙΣΙΟΣΉ ΚΥΝΗΓΗΤΟΣ

(βλ. παράδειγμα)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΚΑΓΚΕΛΕΥΤΟΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ ή ΓΑΓΚΙΛΕΥΤΟΣ ή ΒΕΡΓΟΛΥΓΙΤΗΣ ή ΚΑΓΚΕΛΙ

Χορός στην Ιερισσό Χαλκιδικής. Είναι μεικτός χορός, με λαβή των χεριών αγκαζέ, με το δεξί το χέρι και το αριστερό λυγισμένο στον αγκώνα και φερμένο ελεύθερα στο ύψος της μέσης. Τον χορό τον αρχίζουν οι γεροντότεροι και σιγά-σιγά μπαίνουν οι νεότεροι στον κύκλο, σχηματίζοντας το σχήμα του σαλιγκαριού. Ο Καγκελευτός συνδέεται με ένα ιστορικό γεγονός. Το 1821 οι Τούρκοι κατέστρεψαν και πυρπόλησαν την πόλη, που είχε εξεγερθεί εναντίον τους. Τα γυναικόπαιδα πρόλαβαν, πριν από την καταστροφή, να φύγουν και να βρουν καταφύγιο στο Άγιο Όρος (πρώτη φορά που επιτράπηκε η είσοδος σε γυναίκες). Μετά από 7-8 μήνες επήλθε συμφωνία με τους Τούρκους, οι οποίοι δέχτηκαν την επιστροφή των γυναικόπαιδων, αλλά τους ανάγκασαν, σε ένδειξη υποταγής, να περάσουν κάτω από δυο διασταυρωμένα σπαθιά (σαν αψίδα). Ένα παλικάρι αντέδρασε και οι Τούρκοι τον έσφαξαν μπροστά στο πλήθος. Σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή, αναπαριστά τη σφαγή άνω των 400 κατοίκων της Ιερισσού από τους Τούρκους. Εξαιτίας της προσπάθειας των κατοίκων της Ιερισσού να επαναστατήσουν, οι Τούρκοι τους μετέφεραν όλους στην τοποθεσία «Μαύρο Αλώνι» και, βάζοντάς τους να σχηματίσουν μια αλυσίδα χορού, τους αποκεφάλισαν. Από τότε, την τρίτη ημέρα του Πάσχα, οι κάτοικοι μεταβαίνουν στο «Μαύρο Αλώνι», στην τοποθεσία όπου έγινε η σφαγή, και χορεύουν τον Καγκελευτό. Οι δυο κορυφαίοι του χορού υψώνουν τα χέρια και με ένα μαντίλι σχηματίζουν αψίδα, κάτω από την οποία περνούν οι υπόλοιποι χορευτές τραγουδώντας.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

Αριστερό/δεξί, αριστερό, δεξί, κύκλος, φτέρνα

Στη «φτέρνα», το σώμα και το κεφάλι στρέφονται προς το κέντρο του κύκλου.

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Ν' ακούς ισύ προυτουσυρτή
κ' ισύ προυτουκαγκιλευτή,
για βιργουλύγα του χουρό,
για βιργουκαγκιλέψτι τουν.

Για βιργουκαγκιλέψτι τουν
να δγιω ψηλές, να δγιω λιγνές,
να δγιω την κόρη π' αγαπώ,
του ποιος κρατεί του χέρι της,
του ποιος στην αρραβώνα της.

Ένας εχθρός μου γείτονας
ας του κρατεί κι ας χαίριτι,
ως την αϊπάνου Κυριακή,
ώσπου ν' αρραβουνιάσουμε
κι ύστιρα να βλουγήσουμε.

ΤΣΟΥΡΑΠΙΑ ή ΧΡΩΜΑΤΙΣΤΑ ΤΣΟΥΡΑΠΙΑ ή ΠΑΡΔΑΛΑ ΤΣΟΥΡΑΠΙΑ ή ΠΑΡΔΑΛΕΣ ΚΑΛΤΣΕΣ ή ΣΑΡΕΒΕ ΤΣΟΥΡΑΠΙΑ ή ΣΕΡΕΝΙΝ ΤΣΟΥΡΑΠ

Χορός που συναντάται στη Μακεδονία, από τη Φλώρινα μέχρι τη Δράμα. Είναι κυκλικός χορός, που χορευόταν παλιότερα με τους άνδρες μπροστά και τις γυναίκες να ακολουθούν ή σε ξεχωριστό κύκλο, ενώ σήμερα είναι μεικτός, με λαβή των χεριών από τις παλάμες και με τους αγκώνες τεντωμένους (σε ελάχιστες περιοχές χορεύεται με λυγισμένους αγκώνες). Παρόλο που σήμερα χορεύεται με οργανική μουσική, πήρε το όνομά του από το συνοδευτικό τραγούδι, που λεγόταν «Σέρανι ή Σάριανι Τσουράπ» (Παρδαλά Τσουράπια). Πολλοί χοροί της Μακεδονίας, ενώ κάποτε συνοδεύονταν από τραγούδια, στην πορεία έμειναν μόνο με την οργανική μελωδία, λόγω των σχετικών με τη γλώσσα απαγορεύσεων. Στην Αγριανή Σερρών, οι κάτοικοι του χωριού, όταν χόρευαν, έβγαζαν τα παπούτσια κι έμεναν με τις κάλτσες. Στον Προμαχώνα, η ονομασία του χορού λέγεται ότι οφείλεται στα πολύχρωμα τσουράπια, που φορούσαν οι Προμαχιώτες ως βασικό εξάρτημα της φορεσιάς τους. Οι χοροί «Θοδώρα, καλό κορίτσι» από τον Ξηρότοπο Σερρών και «Καμπάνα μωρέ Μήτηρο» από τον Ξηρότοπο και την Ορεινή Σερρών είναι συγγενικές φόρμες του χορού.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1, 2, 3, χοπ - κάτω, 5, 6, άνοιγμα - κλείσιμο (ή αντί για το 1 = δεξί)

1, 2, 3, χοπ - κάτω, 5, 6, άνοιγμα - κλείσιμο (ή αντί για το 1 = αριστερό)

Στο «κλείσιμο» το σώμα στρέφεται προς την αντίθετη φορά.

ΗΠΕΙΡΟΣ

ΝΕΡΑΝΤΖΙΑ

Χορός της Ηπείρου, που πήρε το όνομά του από το ομώνυμο τραγούδι. Είναι μεικτός κυκλικός χορός με λαβή των χεριών από τους ώμους.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1, 2, 3, σηκώνω, πατάω, σηκώνω ή

1, 2, 3, χοπ, πατάω, χοπ

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Νεραντζιά, νεραντζιά,
νεραντζιά μου ανθισμένη σ' αγαπώ,
χρόνια σ' αγαπώ.

Αχ βρε νεραντζιά, κοντούλα και γιομάτη,
αχ εσένα ε-έβαλα στο μάτι.

Αχ βρε νεραντζιά, κοκκινοφορεμένη,
Αχ εσύ με τρε-με τρέλανεσ καημένη.

Νεραντζιά, νεραντζιά,
βάλε με στους κλώνους και μες στον ανθό,
και μες στον ανθό.

Αχ βρε νεραντζιά, λουλούδι ανθισμένο,
πως μοσχο-μοσχοβολάς καημένο.

Αχ βρε νεραντζιά, εσύ θα με τρελάνεις,
με τα να-τα νάζια που μου κάνεις.

ΜΠΑΖΑΡΓΚΑΝΑ ή ΜΠΑΖΑΡΚΑΝΑ ή ΜΠΑΖΑΡΓΑΝΑ

Χορός Φυσούνι περιοχής Ζαγορίου. Είναι κυκλικός χορός, που χορευόταν κυρίως από γυναίκες, ενώ σήμερα χορεύεται μεικτά, με λαβή από τις παλάμες και λυγισμένους τους αγκώνες. Το όνομα Φυσούνι το πήρε από κάποιον αέρα που φυσούσε στην περιοχή της Πρέβεζας ή από την ταχύτητα γενικά του ανέμου, καθώς είναι πολύ πιο «γρήγορος» χορός συγκριτικά με άλλους Ηπειρώτικους, ενώ το όνομα Μπαζαργκάνα από το ομώνυμο τραγούδι. Η μουσική του είναι πολύ χαρακτηριστική και θεωρείται από τις πιο ωραίες μελωδίες των ελληνικών παραδοσιακών χορών.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1, 2, 3, χοπ / πίσω, πίσω, γυρίζω, χοπ / 1 (ή δεξι), χοπ, 2 (ή αριστερό), χοπ / 1, χοπ, 2, χοπ
Αντί για «χοπ» μπορώ να πω «σηκώνω»

Αχ να σκάσεις Μπαζαρκάνα, Μπαζαρκάνα,
εγώ είμ' ασίκης σου, αμάν αμάν,
που 'ρχομαι κάθε βράδυ, κάθε βράδυ
έξω απ' το σπίτι σου.

Αχ εσύ είσ' αρχοντοπού-αρχοντοπούλα
κι εγώ σκλαβάκι σου, αμάν αμάν,
πάρε με να σου στρώνω Μπαζαρκάνα
το κρεβατάκι σου.

Αχ χέρι να μην απλώ-να μην απλώσεις
στο φουστανάκι μου, αμάν αμάν,
γιατί ειμ' αρχοντοπού-αρχοντοπούλα

βαρύ το τζάκι μου.

Ωρέ εσύ είς' αρχοντοπού-αρχοντοπούλα,
κι εγώ φτωχό παιδί, αμάν αμάν,
εγώ θα σε φιλή-θα σε φιλήσω
κι ας μπω στη φυλακή.

Εσύ κι αν δεν με θέ-κι αν δεν με θέλεις
εγώ παντρεύομαι, αμάν αμάν,
και παίρνω μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια
παίζω και χαίρομαι.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΣΥΡΤΟΣ ΓΙΟΥΡΓΙΑ (ΣΤΑ ΠΑΛΙΟΥΡΓΙΑ)

Χορός στη Θεσσαλία, κυρίως στην περιοχή του Τυρνάβου, που πήρε το όνομά του από το ομώνυμο τραγούδι. Είναι μεικτός κυκλικός χορός με τα χέρια πιασμένα από τις παλάμες στη μεσαία λαβή, αλλά συναντάται και ως χορός αντικριστών ζευγών. Χορεύεται και με τα βήματα του συρτού.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1 / πίσω, 3, 4, 5, 6 ή δεξί / 1 / πίσω, 3, 4, 5, 6

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Άιντε θέλησα, να κάνω γιούργια,
ωρέ στην ποδιά σου την καινούρια.

Γιούργια, γιούργια, γιούργια στα παλιούρια,
γιούργια, καλέ γιούργια, αγάπη μου καινούρια.

Άιντε θέλησα, για να περάσω,
ωρέ απ' τη γειτονιά σου να σε σκάσω.

Γιούργια, γιούργια, γιούργια στα παλιούρια,
Γιούργια, πω πω γιούργια, στα βλάχικα ταμπούρια.

Άιντε απ' τη γει-, τονιά σ' διαβαίνω,
τράβα την κουρτίνα σου, δε σε καταλαβαίνω.

Γιούργια, γιούργια, γιούργια στα παλιούρια,
γιούργια, καλέ γιούργια, αγάπη μου καινούρια.

Άιντε με τη μια, και με την άλλη,
ωρέ μου 'ρθε ζάλη στο κεφάλι.

Ώπαλα, ώπαλα, μου 'σπασες τα κόκκαλα,
ώπαλα, ώπαλα, με ξύλα και με ρόπαλα.

ΠΗΛΙΟΡΕΙΤΙΚΟΣ

Χορός στη Θεσσαλία με ρίζες από την περιοχή του Πηλίου. Είναι κυκλικός χορός με κουλούριασμα και ξεκουλούριασμα, που χορευόταν κυρίως από γυναίκες, αλλά απαντάται και ως μεικτός χορός, με λαβή από τις παλάμες και τους αγκώνες τεντωμένους. Κατά μία παράδοση, ο χορός αναπαριστά την καταδίωξη των Νηρηίδων από τον Αυγερινό κι αυτές, κατά διαστήματα, γυρίζουν πίσω το κεφάλι, για να δουν εάν πράγματι καταδιώκονται.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

Δεξί – δυο - τρία (ή τριαράκι), αριστερό – δυο - τρία, κέντρο – δύο - τρία, πίσω (ή πατάω),
πηδάω (ή κουτσό)

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ή ΑΝΤΙΚΡΙΣΤΟ ΚΑΓΚΕΛΙ ή ΚΑΓΓΕΛΙ

Χορός της Ανατολικής Ρούμελης με ρίζες αρβανίτικες. Είναι ζευγαρωτός αντικριστός, απαντάται όμως και ως κυκλικός, με τα χέρια ελεύθερα. Χορευόταν ανάλογα με την περίπτωση από άντρες και γυναίκες ή μόνο από άντρες (Βλάχοι και τσελιγγάδες). Τα Καγγέλια των Αρβανιτών είναι δυο ειδών, το μικρό και το μεγάλο. Το μικρό χορευόταν με την αγγελία των αρραβώνων σε κύκλο, χωρίς να πιάνονται οι χορευτές από το χέρι, ενώ το μεγάλο χορευόταν με την αναγγελία του γάμου και τις γυναίκες αντικριστά με τους άντρες, κρατώντας στα δυο τους χέρια ένα διακοσμητικό μαντίλι (Καλαμάτα) στο ύψος του κεφαλιού και λίγο πιο πάνω.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1 / 2, 3 ή δεξί / αριστερό, δεξί, αριστερό / δεξί, αριστερό

ΚΑΜΑΚΑΚΙ

Χορός από τη Σαλαμίνα. Πήρε το όνομά του από το ομώνυμο τραγούδι. Χορεύεται σε όλες τις περιστάσεις. Είναι μεικτός κυκλικός χορός (ανήκει στην κατηγορία των σταυρωτών χορών στα τρία), με λαβή από τις παλάμες και τα χέρια σταυρωμένα χιαστί. Συνήθως τραγουδιέται ταυτόχρονα από τους χορευτές αντιφωνικά (ένας λέει τον πρώτο στίχο και οι υπόλοιποι επαναλαμβάνουν).

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1, 2, 3, μύτη, πατάω, μύτη ή
1, 2, 3, τεντώνω, πατάω, τεντώνω ή
1, 2, 3, σταυρώνω, πατάω, σταυρώνω ή
Δεξί, αριστερό, δεξί αντί για 1,2,3

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Παίρνω το καμακάκι μου και πάω στο βαρκάκι μου,
παίρνω το καμακάκι μου και πάω στο βαρκάκι μου,
ωχ και πά... ωχ και πάω να ψαρέψω, μαύρα μά... μαύρα μάτια να διαλέξω,
ωχ και πά... ωχ και πάω να ψαρέψω, μαύρα μά... μαύρα μάτια να διαλέξω.

Και με την πρώτη καμακιά, έλα Χριστέ και Παναγιά,
και με την πρώτη καμακιά, έλα Χριστέ και Παναγιά,
ωχ και πιά... ωχ και πιάνω ένα ψαράκι, τύχη μου τύχη μου να 'ταν λαυράκι,
ωχ και πιά... ωχ και πιάνω ένα ψαράκι, τύχη μου τύχη μου να 'ταν λαυράκι.

Και σχίζω την κοιλίτσα του, καημό που 'χει η καρδίτσα του,
και σχίζω την κοιλίτσα του, καημό που 'χει η καρδίτσα του,
ωχ και βρί... ωχ και βρίσκω τρεις σαρδέλες, τρεις μελα... τρεις μελαχρινές κοπέλες,
ωχ και βρί... ωχ και βρίσκω τρεις σαρδέλες, τρεις μελα... τρεις μελαχρινές κοπέλες.

Η μια ήταν του Γαλατά, βαστά το νου της δυνατά,
η μια ήταν του Γαλατά, βαστά το νου της δυνατά,
ωχ κι η ά... ωχ κι η άλλη του Μποχώρη, του Χατζη... του Χατζηκυργιάννη η κόρη,
ωχ κι η ά... ωχ κι η άλλη του Μποχώρη, του Χατζη... του Χατζηκυργιάννη η κόρη.

Η τρίτη η μικρότερη κι απ' όλες η ωραιότερη,
η τρίτη η μικρότερη κι απ' όλες η ωραιότερη,
ήτανε, ήτανε από την Πάρο, ποιον να στεί... ποιον να στείλω να την πάρω,
ήτανε, ήτανε από την Πάρο, ποιον να στεί... ποιον να στείλω να την πάρω.

Να στείλω μήλο θειάζεται κι η κόρη αραθιάζεται,
να στείλω μήλο θειάζεται κι η κόρη αραθιάζεται,
ωχ να στεί... ωχ να στείλω παλικάρι, μα φοβά... μα φοβάμαι μην την πάρει,
ωχ να στεί... ωχ να στείλω παλικάρι, μα φοβά... μα φοβάμαι μην την πάρει.

Παίρνω το δρόμο το στρατί, τρέχουν τα μάτια μου βροχή,
παίρνω το δρόμο το στρατί, τρέχουν τα μάτια μου βροχή,
το στρατί, το στρατί το μονοπάτι, βάσανα, βάσανα που 'χει η αγάπη,
το στρατί, το στρατί το μονοπάτι, βάσανα, βάσανα που 'χει η αγάπη.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

ΑΝΑΣΗΚΩΤΟΣ Ή ΑΝΑΣΚΟΥΜΠΩΤΟΣ

Χορός από τη Μεσσηνία που χορεύεται συνήθως με το τραγούδι «Απ' τη χώρα κατεβαίνω». Είναι μεικτός κυκλικός χορός (συνήθως οι άντρες μπροστά και οι γυναίκες ακολουθούν ή σε ξεχωριστό κύκλο), στα τρία, με πιάσιμο από τους ώμους, στο πρώτο του μέρος περπατητό και στο δεύτερο πηδηχτό. Προέρχεται κυρίως από την περιοχή της Τσακωνιάς και χορεύτηκε στην κάτω Μεσσηνία από Τσάκωνες, που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή μετά την καταστροφή που προκάλεσαν οι ορδές του Ιμπραήμ στα χωριά της καταγωγής τους στην προέλασή τους προς το κέντρο του Μοριά και στην προσπάθεια κατάπνιξης της επανάστασης. Ο χορός ονομαζόταν «ανασηκωτός», επειδή τα πόδια στα σταυρώματα δεν ακουμπούν στο έδαφος, αλλά βρίσκονται σε άρση ή και «ανασκουμπωτός» κατά άλλη εκδοχή γιατί, για να τον χορέψουν οι γυναίκες, ανασκούμπωναν τα μακριά τους τα φουστάνια.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1^ο μέρος: 1, 2, 3, σηκώνω ή χοπ, πατάω, σηκώνω ή χοπ

2^ο μέρος: 1, χοπ-κάτω, 3, σηκώνω ή χοπ, πατάω, σηκώνω ή χοπ

ΙΟΝΙΟ

ΜΕΡΜΗΓΚΑΣ ή ΚΟΥΤΣΟΣ ή ΚΟΥΤΣΟΣΤΑΜΑΤΙΣΤΟΣ ή ΜΑΝΕΤΑΣ

Χορός από την Κεφαλλονιά, που πήρε το όνομά του από το ομώνυμο τραγούδι. Χορεύεται από άντρες και γυναίκες σε δυο κύκλους (σήμερα χορεύεται σε έναν κύκλο μεικτά), με λαβή από τις παλάμες και τους αγκώνες τεντωμένους ή με λαβή από τους ώμους.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1^ο μέρος: 1, 2, 3, μύτη, πατάω, μύτη

2^ο μέρος: 1, 2, χοπ / εν-δυο-τρία, μύτη ή 1, 2, χοπ/ αριστερό-δυο-τρία, μύτη

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Πού πας καημένε Μέρμηγκα, καλέ μέρμηγκα,
βρε πού πας, βρε πού πας κατακαημένε,
με τ' αλέ - με τ' αλέτρι φορτωμένε.

Μα εγώ έχω αμπέλια στη Βλαχιά, στη Βλαχοπουρναριά,
έχω αμπέ - έχω αμπέλια να τρυγήσω
και να τα - και να τα μουστοπατήσω.

Τα τρύγησα, τα πάτησα, καλέ τα πάτησα,
και γεμί- και γεμίζω τρεις βαρέλες,
σα τρεις ε- σα τρεις έμμορφες κοπέλες.

Με ρόγιασεν η μάνα μου, καλή μανούλα μου,
σ' αρχοντό- σ' αρχοντόπουλου τα χέρια,
σε σπαθιά- σε σπαθιά και σε μαχαίρια.

Δως μου κυρά το ρήγι μου, καλέ το ρήγι μου,
δώσε μου, δώσε μου τη δουλεψή μου,
σε βαρέ- σε βαρέθηκε η ψυχή μου.

Πού πας καημένε Μέρμηγκα, καλέ μέρμηγκα,
βρε πού πάς - βρε πού πας και είσαι ιδρωμένος
με τ' αλέ- με τ' αλέτρι φορτωμένος.

ΚΟΡΑΚΙΑΝΙΤΙΚΟΣ

Χορός από τα Κορακιανά της Κέρκυρας. Είναι γυναικείος χορός με πιάσιμο των χεριών από τις παλάμες και τους αγκώνες λυγισμένους. Αποτελείται από ένα αργό κι ένα γρήγορο μέρος. Το μουσικό μέτρο είναι 2σημο κι αποτελείται από 8 βήματα (4δεξιά και 4 αριστερά), που ολοκληρώνονται σε 4 μουσικά μέτρα.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1^ο μέρος: 1, 2, 3, μύτη ή πατάω ή γέρνω ή

Δεξί, αριστερό, δεξί, μύτη ή πατάω ή γέρνω και

Αριστερό, δεξί, αριστερό, μύτη ή πατάω ή γέρνω

2^ο μέρος: 1, 2, 3, χοπ ή πηδάω ή δεξί, αριστερό, δεξί, χοπ ή πηδάω

ΚΡΗΤΗ

ΖΕΡΒΟΔΕΞΟΣ

Χορός στην Κρήτη, κυρίως στα χωριά της περιοχής της Ιεράπετρας. Είναι μεικτός χορός, με πιάσιμο των χεριών από τις παλάμες και τους αγκώνες τεντωμένους ή με λαβή του δεξιού χεριού (πάνω από τον ώμο) του μπροστινού χορευτή με το αριστερό χέρι του πίσω χορευτή ή με το αριστερό χέρι πίσω στη μέση και με το δεξί να πιάνει το αριστερό του προηγούμενου. Πραγματοποιείται αλλαγή μετώπου, κάθε φορά που ακούγεται ο οξύς και διαπεραστικός ήχος της λύρας, που μοιάζει με στριγκλιά. Χορεύεται στα γλέντια, κυρίως όταν έχει πέσει ο τόνος της ευθυμίας ή στο τελείωμα του γλεντιού, διότι δημιουργεί πολύ κέφι, καθώς οι χορευτές είναι δυνατόν να πέσουν ο ένας πάνω στον άλλον ή πάνω σε μια ομάδα θεατών ή και να βγουν έξω από την αίθουσα.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

Δεξί - δυο-τρία, αριστερό - δυο-τρία (τριαράκια) ή

περπατητά: δεξί, αριστερό, δεξί, αριστερό... με έμφαση στο δεξί και κλίση του σώματος ανάλογη με το πόδι.

ΑΓΚΑΛΙΑΣΤΟΣ

Χορός στην Κρήτη, περιοχής Λασιθίου. Συνοδεύεται από το τραγούδι «Αγκαλιαστό θα κάμουμε...». Είναι μεικτός κυκλικός χορός, με πλέξιμο και ξεπλέξιμο χεριών και με πιάσιμο χεριών από τις παλάμες και τεντωμένους τους αγκώνες στην αρχή, ενώ στη συνέχεια, μόλις περάσει ο κάθε χορευτής κάτω από την καμάρα, το αριστερό χέρι τοποθετείται πάνω από τον δεξιό ώμο και πιάνει το δεξί χέρι του πίσω χορευτή. Όταν ολοκληρωθεί το πλέξιμο, το αριστερό χέρι περνάει πάνω από το κεφάλι και τεντώνει κάτω. Στο Λασιθί, στην κεφαλή του χορού ήταν η πλουμίστρα, γυναίκα με πείρα στον χορό αυτό, η οποία πλούμιζε κάθε χορευτή με στίχους για τα προτερήματα και τα ελαττώματά του. Κάθε ένας, αφού άκουγε τη μαντινάδα του, έδινε το χέρι του στον μεθεπόμενο σταυρωτά κι έτσι πλεκόταν ο χορός. Οι γυναίκες έδιναν τα χέρια πάνω από τους ώμους. Μετά την πλοκή του χορού, κάθε χορευτής απαντούσε στην πλουμίστρα κι έτσι ξεπλεκόταν ο χορός. Στο Μεσελέρι του Λασιθίου, μετά από το γλέντι κι όταν μένουν μόνο οι στενοί συγγενείς (προς αποφυγή παρεξηγήσεως), χορεύουν ή περπατούν τον αγκαλιαστό, όπως περιγράφηκε στην αρχή. Στην επαρχία Μεραμβέλλου, ο χορός Σιγανός καλείται Αγκαλιαστός, γιατί οι χορευτές πλέκουν τα χέρια τους δια των ώμων και του αυχένα.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

Δεξί, αριστερό, δεξί, αριστερό...

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Αγκαλιαστό θα κάμουμε
κι έλα ν' αγκαλιαστούμε
και κράτα και στα χέρια σου
ρόδα να μυριστούμε.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΣΑ

ΚΑΜΑΡΕΣ

Χορός στην Τήλο, στη Νίσυρο και στην Κω. Είναι χορός της γαμήλιας διαδικασίας, ζευγαρωτός (άντρας-γυναίκα), με πέρασμα κάτω από καμάρα, που σχηματίζουν τα ζευγάρια με τα χέρια τους ή κρατώντας μαντίλια. Στην Τήλο, οι καμάρες συσχετίζονται με τις καντρίλιες και χορεύονται στο γαμήλιο χορευτικό δρώμενο του ψεύτικου γάμου, όταν προσκληθούν από τους κουμπάρους να επισκεφτούν το νιόπαντρο ζευγάρι. Στη Νίσυρο, στο τέλος του χορού, μερικοί νεαροί άρχιζαν τις καρπαζιές στους άλλους κι έτσι, σε μια εύθυμη αναταραχή, τελείωνε ο χορός και οι κουμπάροι και οι συγγενείς συνόδευαν το αντρόγυνο στο σπίτι του γάμου. Στην Κω, ο χορός σήμερα χορεύεται πολύ σπάνια.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

Δεξί, αριστερό, δεξί, αριστερό...

ΙΣΣΟΣ ή ΙΣΟΣ ή ΙΣΙΟΣ

Χορός στην Κάλυμνο, που απαντάται όμως και σε άλλα νησιά των Δωδεκανήσων με παραλλαγές. Είναι μεικτός κυκλικός χορός, με τα χέρια πιασμένα από τις παλάμες σταυρωτά και τους αγκώνες ελαφρώς λυγισμένους. Τα Καλύμνια γλέντια ξεκινούν σχεδόν πάντοτε με τον Ίσσο. Ενώ οι χορευτές εκτελούν τα βασικά βήματα του χορού, ο πρωτοχορευτής ή ο μπροστελάτης, όπως τον λένε οι Καλύμνιοι, χορεύει διαφορετικά, με φιγούρες που αυτοσχεδιάζει. Η κίνηση γενικά των χορευτών έχει ένα «ανεβοκατέβασμα» - «σουστάρισμα», που μιμείται την κίνηση των κυμάτων. Ο Ίσσος συνήθως δεν τραγουδιέται στην Κάλυμνο.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1^η παραλλαγή: Πίσω, πίσω, πίσω, πατάω, πατάω, αριστερό (ή μέσα) και κλείνω ή

Δεξί, αριστερό, δεξί, πατάω, πατάω, αριστερό (ή μέσα) και κλείνω

2^η παραλλαγή: Δεξί, πίσω, πίσω, αριστερό-δεξί, αριστερό (ή μέσα), δεξί-αριστερό

ΚΥΚΛΑΔΕΣ

ΑΓΕΡΑΝΟΣ

Χορός στην Πάρο. Είναι είδος συρτού χορού, μεικτός, κυκλικός, με τα χέρια πιασμένα από τις παλάμες σταυρωτά ή από τους ώμους, που κουλουριάζει και ξεκουλουριάζει. Χορευόταν τις Απόκριες, όπως στην αρχαιότητα, γύρω από το βωμό για τον όμορφο θεό Απόλλωνα, στη Δήλο, από νέους και νέες, με έναν αρχηγό, που τραγουδούσε χωρίς μουσική υπόκρουση και το σύνολο των χορευτών επαναλάμβανε. Κατάγεται από τον αρχαίο χορό «Γέρανο». Ο «Γέρανος» ήταν ένας από τους αρχαιότερους χορούς των Ελλήνων. Σύμφωνα μ' αυτά που διηγείται ο Πλούταρχος, όταν ο Θησέας σκότωσε τον Μινώταυρο, καθώς γύριζε από την Κρήτη με την Αριάδνη, σταμάτησε στη Δήλο κι αφιέρωσε εκεί το άγαλμα, την Αφροδίτη, που είχε φέρει μαζί του από την Κρήτη. Ο Θησέας αγκάλιασε τα παλικάρια, που είχε σώσει από τον Μινώταυρο, και χόρεψε μαζί τους το «Γέρανο». Ο χορός, που χορεύτηκε γύρω από το βωμό με τα καθαγιασμένα κέρατα, ήταν μια μίμηση με τα γυρίσματα και τις στροφές του λαβύρινθου κι ακολουθούσε ένα δύσκολο και περιπλεγμένο ρυθμό. Χορευόταν από χορευτές που έμπαιναν σε μια σειρά, μ' έναν «αρχηγό» στην άκρη σε κάθε σειρά, όπως τα πουλιά γερανοί, όταν πετούν. Η λέξη, όμως, Αγέρανος (στην Ήπειρο ονομάζεται "γεράνι" και στον Πόντο "αερανός" ή "αέρανος"), δεν

έχει καμιά σχέση με το πουλί γερανός. Προέρχεται από τη ρίζα «γερ», που σημαίνει στρέφομαι γύρω από ένα κέντρο, κουλουριάζομαι.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1, 2, 3, μύτη, πατάω, μύτη ή

1, 2, 3, χοπ, πατάω, χοπ

Στο δεύτερο μέρος απλά χτυπώ λίγο το 3.

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Άρχισε, γλώσσα μου, άρχισε
τραγούδια ν' αραδιάζεις
και την καλή παρέα μας
να τη διασκεδάζεις.

Τούτη η γη που την πατούμε
όλοι μέσα θε να μπούμε.

Και το αηδόνι που λαλεί
στην πέρα πρασινάδα
και λέει τα τραγούδια του
με τόση νοστιμάδα.

Να' μouna στην γης βελόνι
να πατάς να σ' αγκυλώνει.

Αυτό το αχ δεν το' ξερα
πότες να το φωνάξω
και τώρα δεν περνά στιγμή
να μην αναστενάξω.

Άχου βάχου μέρα νύχτα
μ' έφαγε ο καημός και η πίκρα.

Παναγιά μου από την Πάρο
κείνον που αγαπώ θα πάρω.
Παναγιά μου από την Τήνο
μήνυσέ μου τι θα γίνω.

ΣΠΟΡΑΔΕΣ

ΚΑΜΑΡΑ ή ΚΑΜΑΡΑΧΤΗ

Χορός στη Σκιάθο και στην Εύβοια, που συνοδεύεται από το τραγούδι «Σαράντα πέντε μάστοροι...» στη Σκιάθο και «Της Άρτας το γεφύρι» στην Εύβοια. Είναι κατά βάση γυναικείος χορός, με σταυρωτή λαβή στη Σκιάθο κι αγκαζέ στην Εύβοια. Χορευόταν ύστερα από τη Δεύτερη Ανάσταση στη Σκιάθο από γυναίκες, με έναν ιδιαίτερο τρόπο σύμπλεξης των χεριών, σχηματίζοντας μια σφιχτά δεμένη αλυσίδα, ενώ στην Εύβοια χορευόταν τη δεύτερη μέρα της Λαμπρής, με τη συμμετοχή όλου του χωριού και με τραγούδι σε

αντιφωνία (ένας τραγουδούσε μια στροφή κι οι άλλοι επαναλάμβαναν), ενώ κρατούσε μέχρι το βράδυ.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1^ο μέρος: Δεξί - δυο-τρία, αριστερό - δυο-τρία

2^ο μέρος: Δεξί - κουτσό, αριστερό – κουτσό

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Σαράντα πέντε μάστοροι κι εξήντα μαθητάδες
γιοφύριν εθεμέλιωναν στης Άρτας το ποτάμι.
Ολημερίς το χτίζανε, το βράδυ εγκρεμιζόταν.
Μοιρολογούν οι μάστοροι και κλαιν' οι μαθητάδες:
«Αλίμονο στους κόπους μας, κρίμα στις δούλεψές μας,
ολημερίς να χτίζουμε, το βράδυ να γκεμιέται».
Πουλάκι εδιάβη κι έκατσεν αντίκρυ στο ποτάμι.
Δεν εκελάηδει σαν πουλί, μηδέ σα χιλιδόνι,
παρά εκελάηδει κι έλεγε ανθρωπινή λαλίτσα:
«Ά' δε στοιχειώσετε άνθρωπο, γιοφύρι δε στεριώνει.
Και του πρωτομάστορα την όμορφη γυναίκα,
πο' ρχεται αργά τ' αποταχύ και πάρωρα το γιόμα».
Τ' άκουσ' ο πρωτομάστορας και του θανάτου πέφτει.
Πιάνει, μηνάει της λυγερής με το πουλί τ' αηδόνι,
αργά να πάει και να διαβεί της Άρτας το γιοφύρι.
Και το πουλί παράκουσε, κι αλλιώς επήγ' κι είπε:
«Γοργά ντύσου, γοργά άλλαξε, γοργά να πας το γιόμα,
γοργά να πας και να διαβείς της Άρτας το γιοφύρι».
Να τηνε κι εξανάφανεν από την άσπρη στράτα.
Την είδ' ο πρωτομάστορας, ραγίζεται η καρδιά του.
Από μακριά τους χαιρετά κι από κοντά τους λέει:
«Γεια σας, χαρά σας, μάστοροι και σεις οι μαθητάδες,
μα τι έχει ο πρωτομάστορας κι είναι βαργωμισμένος;»
«Μάστορα, μην πικραίνεσαι, κι εγώ να πα' σ' το φέρω,
εγώ να μπω κι εγώ να βγω, το δαχτυλίδι να 'βρω».
Μηδέ καλά κατέβηκε, μηδέ στη μέσ' επήγε:
«Τράβα, καλέ μ', τον άλυσο, τράβα την αλυσίδα,
'τι όλον τον κόσμο ανάγειρα και τίποτες δεν ήβρα».
Ένας πιχάει με το μυστρί κι άλλος με τον ασβέστη,
παίρνει κι ο πρωτομάστορας και πίχνει μέγα λίθο.
«Αλίμονο στη μοίρα μας, κρίμα στο ριζικό μας!
Τρεις αδερφάδες ήμαστε κι οι τρεις κακογραμμένες.
Η μια 'χτισε το Δούναβη κι η άλλη τον Άφράτη,
κι εγώ η πλιό στερνότερη της Άρτας το γιοφύρι.
'Ως τρέμει το καρυόφυλλο, να τρέμει το γιοφύρι,
κι ως πέφτουν τα δεντρόφυλλα, να πέφτουν οι διαβάτες»
«Κόρη, το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δώσε,
πο' 'χεις μονάκριβο αδερφό, μη λάχει και περάσει».

Κι αυτή το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δίνει:
«Αν τρέμουν τ' άγρια βουνά, να τρέμει το γιοφύρι,
κι αν πέφτουν τ' άγρια πουλιά, να πέφτουν οι διαβάτες,
’τι έχω αδερφό στην ξενιτιά, μη λάχει και περάσει».

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ

ΚΟΥΚΙΑ

Χορός στη Μυτιλήνη, αλλά και σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας (Σητεία, Νάξο, Ήπειρο, Αρκαδία κλπ.) με παραλλαγές. Είναι ανδρικός μιμητικός-σκωπτικός κυκλικός χορός, με πιάσιμο των χεριών από τις παλάμες και λυγισμένους τους αγκώνες. Χορεύεται τις Απόκριες ή σε γλέντια, με σκωπτική διάθεση και περιέχει μίμηση της σποράς, του βοτανίσματος, του θερίσματος, του αλωνίσματος, του λιχνίσματος και στο τέλος του σακιάσματος των κουκιών.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1^ο μέρος: δεξί, αριστερό, δεξί, χοπ ή σηκώνω, αριστερό, χοπ ή σηκώνω ή
1, 2, 3, χοπ, αριστερό, χοπ

2^ο μέρος: μίμηση

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Απ’ τα Τελώνια πέρασα, τα κουκιά εσπέρνανε. (δισ)
Έτσι κι έτσι τα εσπέρναν, Τελωνιάτες τα κουκιά,
δεν σας λέω χωρατά,
μαυροματούσα και γλυκιά.
Εεεεεεεεεεεεεεεεε!

Πάλι ξαναπέρασα, τα κουκιά ποτίζανε. (δισ)
Έτσι κι έτσι τα ποτίζαν, Τελωνιάτες τα κουκιά,
δεν σας λέω χωρατά,
μαυροματούσα και γλυκιά.
Εεεεεεεεεεεεεεεεε!

Πάλι ξαναπέρασα, τα κουκιά εβγάζανε. (δισ)
Έτσι κι έτσι τα εβγάζαν κι από πίσω τους τα βάζαν
Τελωνιάτες τα κουκιά,
δεν σας λέω χωρατά,
μαυροματούσα και γλυκιά.
Εεεεεεεεεεεεεεεεε!

Πάλι ξαναπέρασα, τα κουκιά λουνίζανε. (δισ)
Έτσι κι έτσι τα λουνίζαν, Τελωνιάτες τα κουκιά,
δεν σας λέω χωρατά,
μαυροματούσα και γλυκιά.
Εεεεεεεεεεεεεεεεε!

Πάλι ξαναπέρασα, τα κουκιά κουσκνίζανε. (δισ)
Έτσι κι έτσι τα κουσκνίζαν, Τελωνιάτες τα κουκιά,
δεν σας λέω χωρατά,
μαυροματούσα και γλυκιά.
Εεεεεεεεεεεεεεεεε!

Πάλι ξαναπέρασα, τα κουκιά τσβαλιάζανε. (δισ)
Έτσι κι έτσι τα τσβαλιάζαν, Τελωνιάτες τα κουκιά,
δεν σας λέω χωρατά,
μαυροματούσα και γλυκιά.
Εεεεεεεεεεεεεεεεε!

Πάλι ξαναπέρασα, τα κουκιά φουρτώνανε. (δισ)
Έτσι κι έτσι τα φουρτώναν, Τελωνιάτες τα κουκιά,
δεν σας λέω χωρατά,
μαυροματούσα και γλυκιά.
Εεεεεεεεεεεεεεεεε!

ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

ΣΤΑΥΡΩΤΟΣ

Χορός στη Σαμοθράκη, που συνοδεύεται από το τραγούδι «Συρτής, που σέρνεις το χορό».
Ανήκει στους χορούς της γαμήλιας διαδικασίας και είναι μεικτός κυκλικός χορός, με πιάσιμο των χεριών από τις παλάμες και σταυρωτά.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

1^ο μέρος: δεξί, αριστερό, δεξί, χοπ ή σηκώνω, αριστερό, χοπ ή σηκώνω ή

1, 2, 3, χοπ, αριστερό, χοπ

2^ο μέρος: το ίδιο σε πιο γρήγορο ρυθμό

Οι στίχοι του τραγουδιού:

Συρτής που σέρνει- αμάν, αμάν, αμάν
συρτής που σέρνει το χορό
σέρνει και τα τραγούδια
σέρνει και τα τραγούδια.

Σέρνει και στην – αμάν, αμάν, αμάν
σέρνει και στην αράδα του
ωραία κοπελούδια
ωραία κοπελούδια.

Γελάς και πέφτουν τ' άνθη
φουντώνουν οι ελιές
ανθούν τα κυπαρίσσια
κι οι κιτρολεμονιές.

Όσα κορί- αμάν, αμάν, αμάν
όσα κορίτσια είστε εδώ

γιατί δεν τραγουδάτε
γιατί δεν τραγουδάτε.

Σαν ποιον να περί- αμάν, αμάν, αμάν
σαν ποιον να περιμένετε
σαν ποιον να καρτεράτε
σαν ποιον να καρτεράτε.

Ο ήλιος βασιλεύει
στα παραθύρια σου
και συ παλιά μου αγάπη
βάφεις τα φρύδια σου.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

ΚΑΡΣΙΛΑΜΑΣ

Χορός (ή καλύτερα χοροί) στη Μικρά Ασία, αλλά και σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας (Θράκη, Ήπειρος, Κύθνος, Σύρος, Ίμβρος, Λέσβος, Κύπρο...). Είναι ζευγαρωτός, αντικριστός (άντρας με άντρα και γυναίκα με γυναίκα, άντρας με γυναίκα μόνο εάν ήταν αντρόγυνο) με «κροτάλισμα» του μεσαίου δάχτυλου και του αντίχειρα. Η ονομασία του προέρχεται από την τούρκικη λέξη «καρσί», που σημαίνει αντίκρυ, απέναντι. Υπάρχουν αργοί και γρήγοροι καρσιλαμάδες. Το στιλ και η διάθεση διαφοροποιούνται από περιοχή σε περιοχή. Το ζευγάρι χορεύει αντικριστά με τα χέρια στο ύψος των ματιών και οι κινήσεις είναι σαν καθρέφτης: όταν ο ένας φεύγει προς τα έξω κι ο άλλος φεύγει προς τα έξω, όταν ο ένας έρχεται προς τα μέσα κι ο άλλος έρχεται προς τα μέσα. Το ίδιο συμβαίνει και με τις κυκλικές κινήσεις, τις στροφές κλπ. Τα δυο από τα δάχτυλα χτυπούν μεταξύ τους ενωμένα, κατά μία εκδοχή, ως θρησκευτικός συμβολισμός.

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

Δεξί, 2, 3, στοπ (ή μπροστά, 2, 3, στοπ)

Αριστερό, 2, 3, στοπ (ή πίσω, 2, 3, στοπ)

ΠΟΝΤΟΣ

ΟΜΑΛ ή ΟΜΑΛΙ ή ΟΜΑΛΙΣΤΟΝ

Χορός στον Πόντο. Είναι μεικτός κυκλικός χορός, με συνοδεία μουσικών οργάνων στη μέση του κύκλου, με πιάσιμο των χεριών από τις παλάμες και με λυγισμένους τους αγκώνες. Η ονομασία του χορού σημαίνει «ομαλό» και καταδεικνύει έναν απλό και ήρεμο χορό. Υπάρχουν πλήθος παραλλαγές του Ομάλ ανάλογα με την περιοχή καταγωγής, όπως το Μονόν, το Διπλόν, το Γαρασαρέικον, το Κερασουντέικον, το Καρς κ. ά..

Το ποιηματάκι του χορού είναι:

Δεξί, αριστερό, δεξί, σταμάτημα, αριστερό, σταμάτημα ή

1, 2, 3, πατ, αριστερό, πατ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Μια φορά κι έναν καιρό στον κίνημα... το... γράφω...

Σκοπός - Στόχοι:

Το παρόν διδακτικό σενάριο έχει ως γενικό σκοπό του μέσα από την τέχνη του κινηματογράφου και ειδικότερα, ταινίες του κλασικού ελληνικού κινηματογράφου των δεκαετιών '50 και '60, να βοηθήσει τους μαθητές να γνωρίσουν τη δυναμική της τέχνης του κινηματογράφου και να τους προκαλέσει να εμπλακούν σε δράσεις, σχετικές με θεματικές, όπως:

- Παλιό Σχολείο
- Παλιά Επαγγέλματα
- Αξιοθέατα-Μνημεία της Ελλάδας
- Γειτονιές του χθες και του σήμερα
- Κοινωνία και Αναπηρία
- Οι αριθμοί στη ζωή μας
- Ερμηνεία λαϊκών λέξεων και φράσεων

Τα βήματα:

Οι δραστηριότητες για όλες τις θεματικές στηρίχτηκαν σε τρία στάδια:

1. Αφόρμηση για εμπλοκή των μαθητών στη θεματική ενότητα.
2. Επεξεργασία των ταινιών με φύλλα εργασίας.
3. Δράσεις εμπέδωσης και αξιολόγησης των γνώσεων που αποκομίστηκαν.

Όλες οι δραστηριότητες, που υλοποιήθηκαν στην τάξη, περιλαμβάνονται στο διδακτικό σενάριο, που είναι αναρτημένο στο σύνδεσμο:

http://cultureedu.gr/images/cine/cine_pavlidou.pdf.

Υλικά:

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Πάμε σινεμά;», ταινίες, ενότητες σχολικών βιβλίων, φωτογραφίες, εικόνες, αντικείμενα παλιάς χρήσης, λογισμικά, χαρτόνια, μαρκαδόροι, κ.ά.
Για περισσότερα βλ.

<https://apithanapaidiatoug1.wordpress.com/category/%CE%B5%CF%85%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%84%CE%B7-%CE%B6%CF%89%CE%BD%CE%B7/>

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Το σχολικό έτος 2015-2016, υλοποιήθηκαν οι θεματικές του «Παλιού Σχολείου» και των «Παλιών Επαγγελμάτων», καθώς και η γνωριμία των μαθητών με την τέχνη του κινηματογράφου, μέσα από το εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Πάμε σινεμά;». Οι υπόλοιπες θεματικές θα συνεχιστούν και θα ολοκληρωθούν το επόμενο σχολικό έτος.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ

**«Μια φορά κι έναν καιρό
στον
κίνημα...το...γράφω...»**

ΣΥΝΤΑΚΤΡΙΑ: Παυλίδου Άννα

ΤΑΞΗ Γ΄ - 1^ο ΔΗΜ. ΣΧ. Ν. ΜΗΧΑΝΙΩΝΑΣ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2015-2016

Ενσυναίσθηση: τρόπος επικοινωνίας και μετάδοσης πληροφοριών

Σκοπός - Στόχοι:

- Ανάπτυξη του οπτικοακουστικού γραμματισμού.
- Καλλιέργεια της ενσυναίσθησης.
- Εξοικείωση μαθητών και εκπαιδευτικών με το animation, την ανάπτυξη ικανοτήτων παρατήρησης, καταγραφής, επεξεργασίας και παραγωγής οπτικοακουστικού υλικού.
- Καλλιέργεια κλίματος συνεργασίας και εποικοδομητικής συζήτησης μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών, μέσω της ανάληψης αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο ομαδικών εργασιών.

Τα βήματα:

Οι μαθητές δούλεψαν ομαδοσυνεργατικά και δημιούργησαν μία αρθρωτή ταινία animation με 5 αυτοτελείς ιστορίες. Τα θέματα που αναπτύχθηκαν:

- η κατανόηση της θέσης και της συμπεριφοράς του άλλου
- ο εκφοβισμός
- η αποξένωση της τρίτης ηλικίας
- ο ρατσισμός στα δύο φύλα
- η διαφορετικότητα

Τα στάδια του προγράμματος:

1. Σχηματισμός ομάδων και ανάθεση ρόλων για το κάθε μέλος.
2. Επίδειξη του λογισμικού minizu και προβολή εκπαιδευτικών tutorials.
3. Εισήγηση του θέματος «ενσυναίσθηση».
4. Οι μαθητές μελέτησαν τα κόμικς της Ε.Ε. «Ρατσιστής εγώ;».

5. Οι μαθητές μετατράπηκαν σε μικρούς σεναριογράφους.
6. Χρήση του μινιζυ στους υπολογιστές, δημιουργία σκηνής, χαρακτήρων, κινήσεων και ηχογραφήσεις.
7. Σύνθεση των ιστοριών σε μια αρθρωτή ταινία στο movie maker
https://www.youtube.com/watch?v=Ukp7l_RbvsY

Υλικά:

Πρόγραμμα δημιουργίας ταινίας animation, minizu
Κόμικς της Ε.Ε. «Εγώ ρατσιστής;»

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά στη διαδικασία μάθησής τους από τη σύλληψη της αρχικής ιδέας ως το σχεδιασμό, την υλοποίηση, αλλά και την αποτίμηση επίτευξης των αρχικών στόχων. Ήταν πολύ εξοικειωμένοι με τη χρήση των Η/Υ και τη δημιουργία ψηφιακού κόμικς. Ωστόσο, ήταν η πρώτη φορά που ασχολήθηκαν με τη δημιουργία ταινίας animation.

Παρατηρήθηκαν κάποια λειτουργικά προβλήματα, λόγω παλαιότητας του υπάρχοντος εξοπλισμού Η/Υ. Ο ρόλος της εκπαιδευτικού σε όλες τις δραστηριότητες ήταν καθοδηγητικός και υποστηρικτικός, ώστε να εξασφαλιστούν ισότιμες ευκαιρίες μάθησης σε όλους τους μαθητές.

Το animation μπορεί να αποτελέσει έναν εναλλακτικό τρόπο εκμάθησης διαφόρων γνωστικών αντικειμένων. Συνεπώς, οι άμεσα εμπλεκόμενοι με την εκπαίδευση θα πρέπει να πεισθούν για τον σημαντικό ρόλο των animation workshops και να τα υποστηρίξουν επίσης.

***Ήρωες κινουμένων σχεδίων ανοίγουν δρόμους φιλίας,
επικοινωνίας και εθελοντισμού***

Σκοπός - Στόχοι:

Σκοπός: Η δημιουργική και διαθεματική προσέγγιση της φιλίας, της επικοινωνίας και του εθελοντισμού μέσα από την τέχνη του κινηματογράφου, της τηλεόρασης και των εικαστικών.

Στόχοι:

- Οι μαθητές να γνωρίσουν και να κατανοήσουν βασικά στοιχεία της γλώσσας των επιλεγμένων μορφών τέχνης.
- Να εξοικειωθούν με σχετικές τεχνικές.
- Να αναπτύξουν τρόπους προφορικής, σωματικής και εικαστικής έκφρασης.
- Να οδηγηθούν στη δημιουργία «με» και «μέσα από» τις τέχνες.
- Να αντιληφθούν τις σχέσεις, που διέπουν τις τέχνες και την ύπαρξη κοινής θεματολογίας σε αυτές.
- Να επεξεργαστούν ένα θέμα μέσα από τις τέχνες.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες έρευνας.
- Να οξύνουν τη δημιουργική και κριτική σκέψη.
- Να εμπλουτίσουν τη φαντασία τους.
- Να καλλιεργήσουν την αισθητική τους αντίληψη.
- Να αναπτύξουν τη συναισθηματική νοημοσύνη και ενσυναίσθηση.
- Να χρησιμοποιήσουν συνεργατικές και επικοινωνιακές ικανότητες.
- Να λειτουργήσουν ομαδικά και συλλογικά.
- Να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά σε θέματα προσωπικών και κοινωνικών αξιών.
- Να ενισχυθεί η αυτοεκτίμηση, η αυτοπεποίθηση και η αυτογνωσία των παιδιών.
- Να αναδειχθεί η διάθεση για προσφορά και φροντίδα σε συνανθρώπους.

Τα βήματα:

Έρευνα και συλλογή υλικού για ένα θέμα μέσα από τις επιλεγμένες τέχνες

1. ΓΝΩΡΙΜΙΑ - ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ – ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ (ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ)

Αναπτύχθηκε το πρόγραμμα για τον «εαυτό» του κάθε παιδιού με δραστηριότητες όπως επιγραμματικά αναφέρονται παρακάτω:

Σημείωση: Οι ατομικές εργασίες παρουσιάζονταν στην ολομέλεια της τάξης. Όπου απαιτούνταν γραφή, οι μαθητές «έγραφαν» ή ζωγράφιζαν με όποιον τρόπο μπορούσαν και το γραπτό κείμενο συμπληρωνόταν από την εκπαιδευτικό.

ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ

«**Το μαγικό κουτί**»: Ένα κουτί, το οποίο το κάθε παιδί με τη σειρά έπαιρνε σπίτι του, τοποθετούσε αντικείμενα προσωπικά και αγαπημένα και το επέστρεφε την άλλη μέρα στο σχολείο. Το παρουσίαζε στα άλλα παιδιά και ορισμένα από αυτά αξιοποιούνταν στην τάξη (τραγούδια, παραμύθια, κλπ.)

«**Το Κολλάζ του εαυτού μου**»: Τα παιδιά συνέθεταν και κολλούσαν σε ένα μεγάλο χαρτί κάνσον διάφορα φύλλα εργασίας, τα οποία μαρτυρούσαν στοιχεία του εαυτού τους (όνομα, αγαπημένο χρώμα, αγαπημένο τραγούδι, τι θα γίνω όταν μεγαλώσω κλπ.)

«**Το όνομά μου**»: Παιχνίδια με το όνομα, όπως αναγνώριση του πρώτου γράμματος, ταύτιση με αντικείμενα που αρχίζουν από το πρώτο γράμμα του ονόματος, από πού πήρες το όνομά σου, σου αρέσει, θα ήθελες να το αλλάξεις, παντομίμα ονομάτων.

«**Μαντέματα**»: Αναγνώριση παιδιού με τα μάτια κλειστά (παιχνίδι σε ζευγάρια).

ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΙΜΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ

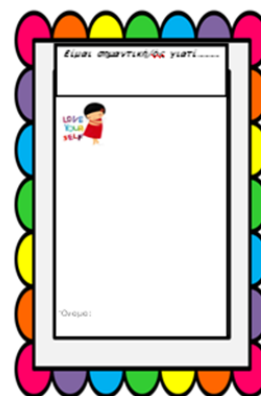

«**Το δέντρο του εαυτού μου**» (φύλλο εργασίας): Τα παιδιά έκοψαν και κόλλησαν τρία φύλλα από χαρτί βελουτέ, στα οποία έγραψαν τρία αντιπροσωπευτικά πράγματα του εαυτού τους.

«**Το σακούλι με την άμμο**»: Σε μια σακούλα τοποθετήθηκε άμμος. Η σακούλα είχε μια τρύπα και κάθε φορά που κάποιος πληγωνόταν από συμπεριφορές άλλων, χυνόταν λίγη άμμος από τη σακούλα. Δημιουργία πίνακα αναφοράς με συμπεριφορές που πληγώνουν.

«**Το μπαλόνι**»: Το κάθε παιδί παρουσίασε στους συμμαθητές του το λόγο, για τον οποίο θεωρούσε τον εαυτό του σημαντικό. Στη συνέχεια, συμπλήρωναν το αντίστοιχο φύλλο εργασίας.

3 θετικά πράγματα για εμένα

«**Μπουκάλα**»: Τα παιδιά γύριζαν το μπουκάλι και όποιον έδειχνε αυτό, παρουσίαζε τρία θετικά χαρακτηριστικά του εαυτού του. Συμπλήρωση φύλλου εργασίας.

«**Τα γενέθλιά μου**» (φύλλο εργασίας)

«**Η παλάμη**»: Τα παιδιά αποτύπωσαν με μπογιές την παλάμη τους και στη συνέχεια, συμπλήρωσαν σε κάθε δάχτυλο ένα θετικό στοιχείο του εαυτού τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΓΑΠΩ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ ΟΠΩΣ ΕΙΝΑΙ

Η ανάπτυξη του θέματος έγινε σύμφωνα με την ταξινόμια του Bloom.

«**Αχ γιατί να είμαι γάτα**»: Με αφορμή το βιβλίο της Μ. Κριεζή, αναπτύχθηκε συζήτηση σχετικά με τα στοιχεία που θα άλλαζαν οι μαθητές στον εαυτό τους (γνώση).

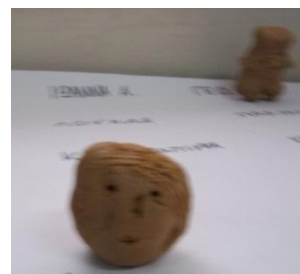
«**Η μεταμόρφωση της γάτας**»: Σε φύλλα εργασίας σχεδιάστηκε μια μεταμόρφωση της γάτας. Ακολούθησε σχετική συζήτηση για τις αλλαγές, που θα έκαναν οι μαθητές στον εαυτό τους (κατανόηση).

«Τα διαφορετικά πορτρέτα»: Κάθε παιδί συμπλήρωσε το άλλο μισό του συμμετρικού του εαυτού, με τις αλλαγές που θα ήθελε να κάνει (εξωτερικές και χαρακτηριστικών) (εφαρμογή).

«Είμαστε ίδιοι και διαφορετικοί»: Στο λογισμικό έκφρασης και δημιουργίας Revelation Natural Art σχηματίστηκαν άνθρωποι, τοποθετώντας τα χαρακτηριστικά του προσώπου. Διαπιστώθηκε ότι, ενώ χρησιμοποιούνταν τα ίδια χαρακτηριστικά, οι άνθρωποι ήταν διαφορετικοί (ανάλυση).

«Φτιάχνω το πορτρέτο μου» - «Φτιάχνω την προτομή μου»: Τα παιδιά ζωγράρισαν το πορτρέτο τους και κατασκεύασαν με πηλό την προτομή τους (σύνθεση).

«Τι θέλω να κρατήσω στον εαυτό μου και γιατί» (αξιολόγηση)

«Ηλεκτρονικός Ταχυδρόμος»: Στο λογισμικό γλώσσας κατασκεύασαν κάρτες με το όνομά τους, ζωγραφίζοντας τον εαυτό τους κι επιλέγοντας ένα σύμβολο. Οι κάρτες τοποθετήθηκαν στους ατομικούς φακέλους των παιδιών.

Τέλος προγράμματος: Απάντησαν σε ένα ερωτηματολόγιο με τη βοήθεια των γονέων τους και πήραν ένα βραβείο για τη συμμετοχή τους.

2. ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΙ/ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΗΡΩΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Ερωτηματολόγιο (προτιμήσεις τηλεοπτικών/κινηματογραφικών ηρώων)

Οι μαθητές διατύπωσαν προφορικά τις επιλογές τους σε τηλεοπτικούς ήρωες. Η πλειονότητα των αγοριών επέλεξε τα χελωνονιντζάκια και των κοριτσιών τις witches. Επιλέχτηκε η ενασχόληση με τα χελωνονιντζάκια, γιατί αυτοί οι ήρωες μεταφέρονταν στην τάξη καθημερινά κι ενέπλεκαν και τα κορίτσια στο παιχνίδι ή τη συζήτησή τους.

Υποθέματα: Συναισθήματα - Αναγνώριση (ποικιλία, εντάσεις) - Έκφραση (λεκτική, σωματική) - Διαχείριση – Ενσυναίσθηση - Αξίες ζωής (σεβασμός, ανεκτικότητα, προσφορά, συγχώρεση κλπ.) - Ειρηνική συνύπαρξη – Αλληλοβοήθεια - Δεξιότητες επικοινωνίας - Εθελοντισμός

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

«Εικόνες και προσωπικά συναισθήματα»: Στην αίθουσα τοποθετήθηκαν διάφορες εικόνες, τις οποίες τα παιδιά παρατήρησαν, σαν να βρίσκονταν σε μια έκθεση ζωγραφικής, με τη συνοδεία μουσικής.

Όταν η μουσική σταματούσε, επέλεγαν μια μόνο εικόνα που τους θύμιζε κάτι από την προσωπική τους ζωή. Παρουσιάζονταν στην ολομέλεια της τάξης, εκφράζοντας τα συναισθήματά τους.

«Inside Out» (ταινία): Θέαση ενός μικρού αποσπάσματος της ταινίας και ακολούθως, συζήτηση για το περιεχόμενο και τα συναισθήματα (ονομασίες - χρώματα).

«Τα χρώματα των συναισθημάτων»:

Επιλέχθηκαν υφάσματα στα χρώματα των συναισθημάτων της ταινίας και στήθηκαν σε διάφορες περιοχές του χώρου της τάξης. Τα παιδιά επέλεγαν να σταθούν σε ένα χρώμα – συναίσθημα, σύμφωνα με το μουσικό κομμάτι που άκουγαν (προσωπική επιλογή και αιτιολόγηση). Ενδεικτικά μουσικά κομμάτια: Emotions - La double vie de Veronique, Allegretto from Palladio by Karl Jenkins, Equinoxe 4 - Jean Michel Jarre.

«Ζωγραφίζω με χρώματα τα συναισθήματα»: Έκφραση συναισθημάτων σε διάφορες καταστάσεις και δημιουργία μιας λίστας με αυτά.

«Η μορφή των συναισθημάτων»: Μετά από θέαση αποσπάσματος της ταινίας «Inside Out» εξελίχτηκε συζήτηση για τη μορφή των συναισθημάτων (εξωτερικά χαρακτηριστικά, στάση σώματος, εκφράσεις). Οι μαθητές συμπλήρωσαν φύλλο εργασίας για το συναίσθημα της επιλογής τους και το αιτιολόγησαν.

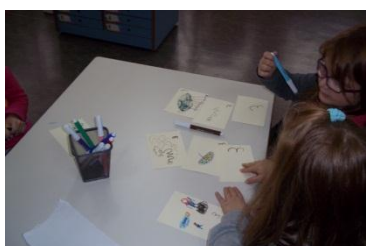
«Αιτίες/αποτελέσματα»: Στο λογισμικό εννοιολογικών χαρτών Kidspiration αποτυπώθηκαν τα συναισθήματα (χαρά, λύπη κλπ). Τα παιδιά περιέγραψαν τις αιτίες που προκαλούν συναισθήματα και τα πιθανά αποτελέσματα. Το έργο εκτυπώθηκε και αναρτήθηκε στην τάξη

«Παίζοντας με τα συναισθήματα»: Τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες, δημιούργησαν ιστορίες με θέμα τα συναισθήματα, τις οποίες παρουσίασαν θεατρικά στην ολομέλεια. Ακολούθησε αξιολόγηση της δραστηριότητας για τον τρόπο συνεργασίας και για το αποτέλεσμα.

«Φωτογραφίες συναισθημάτων»: Τα παιδιά παρατήρησαν τις εκφράσεις του προσώπου, τη στάση σώματος και τις χειρονομίες των ηρώων της προβαλλόμενης ταινίας. Μιμήθηκαν τα διάφορα συναισθήματα, τα παρατήρησαν στον καθρέφτη και φωτογραφήθηκαν. Προβλήθηκαν όλες οι φωτογραφίες και τα παιδιά αποφάσισαν ποιες από αυτές ήταν αντιπροσωπευτικές των συναισθημάτων που μιμήθηκαν.

- Δημιουργήθηκε μια λίστα συναισθημάτων, η οποία λειτούργησε ως λίστα επίδειξης των συναισθημάτων των μαθητών ως καθημερινή ρουτίνα.
- Κατασκευάστηκε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με τα θετικά και αρνητικά συναισθήματα. Τα παιδιά επέλεξαν τους κανόνες λειτουργίας του (τα θετικά συναισθήματα σε πάνε μπροστά, ενώ τα αρνητικά σε στέλνουν πίσω).
- Κατασκευάστηκε παιχνίδι bingo, σύμφωνα με το οποίο, οι παίκτες καλούνταν να βρουν τα κοινά συναισθήματα ανά δυο κάρτες.

«Οι Μάσκες»: Κατασκευάστηκαν μάσκες συναισθημάτων, με τις οποίες ενσάρκωναν θεατρικά ήρωες στις ιστορίες που έφτιαχναν τα παιδιά σε ομάδες, με θέματα που τους δίνονταν. Η επιλογή του θέματος ήταν ελεύθερη. Ακολουθούσε συζήτηση για το τέλος της κάθε ιστορίας και για τις αλλαγές που θα συνέβαιναν αν το τέλος ήταν διαφορετικό. Άλλαζαν το τέλος της ιστορίας και διαπίστωναν τις αλλαγές.

Τα θέματα:

Μια μέρα στο πάρκο

Στο διάλειμμα του σχολείου

Διεκδικώντας το ίδιο παιχνίδι

Μου αρέσει το φαγητό σου

Εγώ είμαι ο αρχηγός της τάξης

Ζηλεύω το πατίνι/ το ποδήλατό σου κλπ.

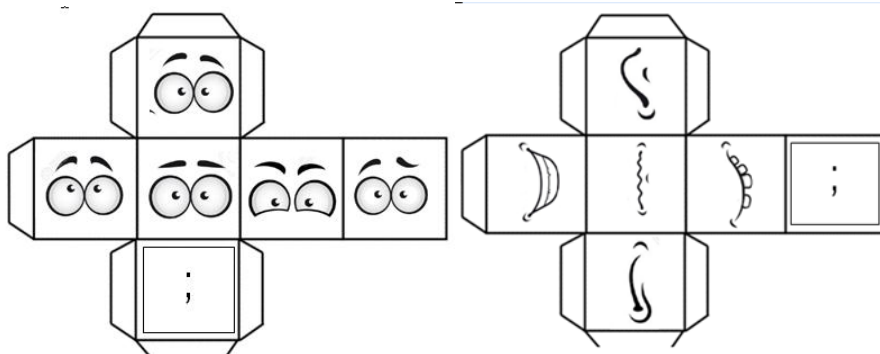

«Μάντεψε τι νιώθω»: Ένα παιδί μιμούταν ένα συναίσθημα και τα άλλα προσπαθούσαν να καταλάβουν ποιο είναι αυτό.

«Τα συναισθήματα σε κινούμενη εικόνα»: Στο λογισμικό επεξεργασίας κειμένου word εισήχθη η εικόνα του προσώπου από την επιλογή αυτόματων σχημάτων. Η εικόνα επικολλήθηκε και τα παιδιά άλλαξαν τη γωνία του στόματος, μετατρέποντας το ανθρωπάκι σταδιακά σε χαμογελαστό και λυπημένο. Όλα τα ανθρωπάκια μετατρέπονταν σε εικόνες jpg με τη βοήθεια του λογισμικού φωτογράφισης hyper snap. Η διαδικασία πραγματοποιήθηκε σε διαδραστικό πίνακα, γεγονός που βοήθησε τα παιδιά. Οι φωτογραφίες εισήχθησαν στο λογισμικό δημιουργίας ταινιών movie maker.

«Το ζάρι των συναισθημάτων»: Δημιουργήθηκε ένα ζάρι εκφράσεων και οι αντίστοιχες εκφράσεις υπήρχαν σε χωριστές κάρτες. Ο παίκτης έριχνε το ζάρι και καλούνταν να πάρει μια κάρτα (πχ. τα μάτια), ο επόμενος παίκτης το στόμα, ώστε να σχηματιστεί η έκφραση που «έδειξε» το ζάρι, την οποία τα παιδιά καλούνταν να αναγνωρίσουν (θυμός, αηδία, κλπ.). Οι κάρτες τοποθετούνταν σε ένα χάρτινο ομοίωμα προσώπου.

«Τα συναισθήματα και οι εκδηλώσεις τους»: Τα παιδιά παρακολούθησαν συγκεκριμένα αποσπάσματα από την ταινία «Τα μυαλά που κουβαλάς», τα οποία δείχνουν εκφράσεις στο πρόσωπο της ηρωίδας. Η ταινία διακοπτόταν και τα παιδιά προσπαθούσαν να αναγνωρίσουν το συναίσθημα που εκδηλωνόταν. Η επιβεβαίωση γινόταν με τη συνέχεια της προβολής της ταινίας και τη θέαση του συναισθήματος – καρτούν της ταινίας.

- Παρακολούθησαν δυο δύσκολες καταστάσεις, που αντιμετώπισε η ηρωίδα και τον τρόπο που αντέδρασε κάθε φορά. Συζήτησαν για τον τρόπο αντίδρασής της και τι συμβαίνει με τα συναισθήματά τους. Θυμήθηκαν δικές τους προσωπικές εμπειρίες και τον τρόπο που αντέδρασαν σε μια δύσκολη γι' αυτούς κατάσταση.
- Με την μικτή τεχνική του κολλάζ – μοντάζ εικόνισαν ατομικά αυτή τη δύσκολη στιγμή και παρουσίασαν τη λύση στην ολομέλεια της τάξης (ζωγραφική – κολλάζ).
Η μαμά και ο μπαμπάς μαλώνουν: 9:59 ως 10:10 και η αντιμετώπιση 10:16 ως 10:36 (παιχνίδι).
Ο μπαμπάς μας άφησε: 10:46 ως 11:13 και η αντιμετώπιση 11:40 και 12:13 (χαρούμενες αναμνήσεις).

Επιλέγουμε τα κοινά νησιά της δικής μας προσωπικότητας	

«Τα νησιά»: Σε ομάδες οι μαθητές συμπλήρωσαν ένα φύλλο εργασίας, στο οποίο εικονίζονταν τα νησιά της προσωπικότητας (είχε προηγηθεί προβολή και συζήτηση για αυτά). Το κάθε μέλος της ομάδας συμπλήρωνε το όνομά του δίπλα στα νησιά που το εκπροσωπούσαν (π.χ. της οικογένειας, της φιλίας, της χαζομάρας, κλπ.) και στα κενά μέρη του φύλλου επιπλέον νησιά, που δεν υπήρχαν στην ταινία, αλλά που είχε το ίδιο. Παρουσίασαν στην ολομέλεια της τάξης τα μεταξύ τους κοινά νησιά και τα διαφορετικά.

«Το αγαπημένο μου νησί»: Τα παιδιά σε ομάδες επέλεξαν ένα κοινό αγαπημένο νησί, το οποίο κατασκεύασαν με άχρηστα υλικά. Τα νησιά στήθηκαν σε μέρος της τάξης και κάθε φορά, που η συμπεριφορά των παιδιών ξεπερνούσε τις αρχές και τις αξίες (κανόνες) της τάξης, χαλούσε ένα αντίστοιχο τμήμα των νησιών της προσωπικότητας. Για παράδειγμα, αν την ώρα της γυμναστικής ή του διαλείμματος κάποιος χτυπούσε έναν άλλον, τότε ένα τμήμα της τρισδιάστατης κατασκευής χαλούσε.

«Εθελοντισμός – Γιατροί χωρίς σύνορα»: Επισκέφτηκε το σχολείο ομάδα γιατρών χωρίς σύνορα και δίδαξε με παιχνίδια τον εθελοντισμό στα παιδιά.

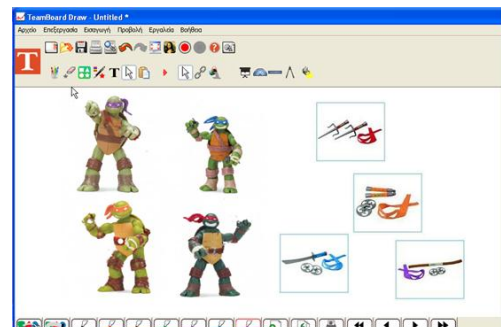
ΧΕΛΩΝΟΝΙΝΤΖΑΚΙΑ

Οι δραστηριότητες ακολουθούν την ταξινόμια του Bloom

Γνώση

«Το επεισόδιο»: Προβλήθηκε ένα τμήμα ενός επεισοδίου της τηλεοπτικής εκπομπής (https://www.youtube.com/watch?v=VuET_wa-12o). Ακολούθησε συζήτηση αναφορικά με τους ήρωες (τι είναι Νίντζα, γιατί πολεμούν, ποιους πολεμούν).

«Τα όπλα»: Παρατήρησαν ποια είναι τα όπλα τους και τα τοποθέτησαν στους αντίστοιχους ήρωες σε φύλλο εργασίας στον διαδραστικό πίνακα.

Κατανόηση

«Η χρήση των όπλων»: Προβλήθηκε το σχετικό απόσπασμα και συζητήθηκαν οι αντιδράσεις των ηρώων, ο τρόπος που χρησιμοποιούσαν τα όπλα τους και σε ποιες περιπτώσεις.

Εφαρμογή

«Αλλάζω τη συμπεριφορά»: (Απόσπασμα: 0:718-0:730). Στο λογισμικό δημιουργίας ταινίας εισήχθη η παραπάνω ταινία. Επισημάνθηκε το σημείο της διαμάχης της δημοσιογράφου και, με τη χρήση του εργαλείου αφήγησης του λογισμικού, ηχογραφήθηκαν τρόποι διαχείρισης της διαμάχης με τον κάθε έναν επιτιθέμενο χωριστά. Ερωτήσεις, που τέθηκαν από την εκπαιδευτικό:

- Τι θα μπορούσε να πει η δημοσιογράφος στον «κακό» για να μην την χτυπήσει;
- Τι το χελωνάκι;
- Με ποιον τρόπο θα έκαναν τους κακούς να αλλάξουν γνώμη;

Ηχογραφήθηκε ο διάλογος στο λογισμικό ηχογράφησης ήχου Audacity (μπορούσε να ηχογραφηθεί και στο ίδιο λογισμικό) και εισήχθη, στη συνέχεια, στο τρέχον σημείο.

Ανάλυση

«Αστεία ή σοβαρή;»: Στην ολομέλεια της τάξης τα παιδιά συζήτησαν:

- Τι συναισθήματα τους προκάλεσε; (αιτιολογούν)
- Ποια είδη ταινιών γνωρίζουν (αστείες – κωμωδίες, μυστηρίου, κατασκοπευτικές, δραματικές κλπ.);
- Τι νιώθουν όταν βλέπουν το κάθε είδος;

Επιλέχτηκε η ταχύτητα 16X και προβλήθηκε ένα απόσπασμα της ταινίας. Τα παιδιά συζήτησαν για την εντύπωση που σχημάτισαν, βλέποντας τη γρήγορη προβολή σε σχέση με την κανονική.

- Τι είδος έγινε τώρα η ταινία;
- Τι συναισθήματα δημιούργησε;

Αντίστοιχα, επιλέχτηκε και η αργή προβολή της ταινίας (0,12X). Συζητήθηκαν οι εντυπώσεις τους.

Στην αργή θέαση προστέθηκε ένα τραγούδι παιδικό ή αστείο, το οποίο επέλεξαν τα παιδιά (π.χ. «χαρωπά») και το εισήγαγαν στην αφήγηση. Παρακολούθησαν το απόσπασμα και συζήτησαν τις εντυπώσεις τους. Το ίδιο επαναλήφτηκε με μια μουσική τρομακτική (π.χ. King Kong - James Newton Howard - Beauty Killed The Beast III)

Αντίστοιχες αλλαγές έγιναν σε οπτικά εφέ με συζήτηση, ενώ, στο τέλος, αλλάχτηκαν τα εφέ κίνησης.

Σύνθεση

«Βάζω τίτλο »: (Αποσπάσματα: 20:40-21:59, 29:30-29:59, 35:10-36:17)

- Επιλέχτηκαν ορισμένα αποσπάσματα από την ταινία και ζητήθηκε από τα παιδιά να προβλέψουν τη συνέχεια.
- Στο λογισμικό δημιουργίας ταινίας movie maker έβαλαν τον τίτλο στο αντίστοιχο τμήμα.
- Στη συνέχεια, χωρίστηκαν σε ομάδες και η κάθε μια ζωγράφισε σε χαρτιά κάνσον μεγάλων διαστάσεων μια διαφορετική εκδοχή, η οποία δεν περιείχε βία. Έβαλαν νέο τίτλο στη δική τους εκδοχή.
- Συζητήθηκαν οι διαφορές ανάμεσα στις δυο εκδοχές: βία και φιλία (συναισθήματα θεατών-πώς ένιωσαν, περιβάλλον-καταστροφές, συναισθήματα ηρώων).

«Τα χελωνονιντζάκια και το νησί της φιλίας»: Ποιες πράξεις βοηθούν στην ενίσχυση του νησιού της φιλίας; Δημιουργήθηκε ένας κατάλογος με τις προτάσεις των παιδιών για την αντιμετώπιση καταστάσεων έντασης.

«Τα χελωνονιντζάκια ανοίγουν δρόμους φιλίας, επικοινωνίας και εθελοντισμού»: Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες και η κάθε ομάδα δημιούργησε τη δική της ιστορία με ήρωες τα χελωνονιντζάκια και με τη χρήση της αφηγηματικής δομής της ιστορίας (ήρωας, τόπος – χρόνος, πρόβλημα, επεισόδια, λύση). Οι μισές ομάδες κλήθηκαν να δώσουν ειρηνικές και μη βίαιες λύσεις – παρεμβάσεις για να αντιμετωπίσουν το κακό και οι άλλες μισές ομάδες, βίαιες λύσεις. Επέλεξαν διαλόγους και παρουσίασαν δραματοποιημένη την ιστορία τους στην ολομέλεια της τάξης.

- Ακολούθησε συζήτηση για τον τρόπο επίλυσης του προβλήματος και τις συνέπειες διαφορετικών λύσεων (βίαιες και μη βίαιες).
- Από τις ιστορίες, επιλέχθηκε μια, με κριτήριο αξιολόγησης την εμφάνιση των χαρακτηριστικών της αφηγηματικής δομής της ιστορίας. Συγκεκριμένα, τα παιδιά στην ολομέλεια της τάξης, αξιολόγησαν, αν η κάθε ιστορία εμφάνιζε τον τόπο, τον ήρωα, τα επεισόδια (πλοκή) και τη λύση.
- Προτάθηκε στα παιδιά να φτιάξουν ταινία την ιστορία τους, δημιουργώντας το σκηνικό (τόπο), τους ήρωες και την πλοκή (ηχογραφημένους διαλόγους).

Τα παιδιά σε ομάδες και με καταμερισμό εργασίας:

- α' ομάδα: δημιούργησε το σκηνικό σε χαρτί κάνσον
- β' ομάδα: κατασκεύασε τους ήρωες με πλαστελίνη
- γ' ομάδα: κατασκεύασε τους αντιήρωες με πλαστελίνη
- δ' ομάδα: ηχογράφησε τους διαλόγους/το αφηγητικό κομμάτι στον Η/Υ σε πρόγραμμα ηχογράφησης

Η ιστορία αναπαράχθηκε στο σκηνικό: Τα παιδιά, εκ περιτροπής, κινούσαν τους ήρωες και φωτογράφιζαν αυτές τις κινήσεις. Οι φωτογραφίες, οι διάλογοι και η μουσική εισήχθησαν στο λογισμικό *monie maker*. Οι εκπαιδευτικοί μείωσαν το χρόνος προβολής και αποθήκευσαν την ταινία.

Η ταινία προβλήθηκε στους γονείς και στις εκδηλώσεις «ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2016».

Υλικά:

- **ΤΠΕ**

Λογισμικά (movie maker, ηλεκτρονικός ταχυδρόμος, Revelation Natural Art, Audacity, εννοιολογικών χαρτών kidspiration, διαδραστικός πίνακας Teamboard), υπηρεσίες του web 2.0, (YouTube), ψηφιακή φωτογραφική μηχανή.

- **Φύλλα εργασίας**

Έκφραση συναισθημάτων, ιδεών και απόψεων, αξιολόγηση διδασκαλίας, τεχνικών και μεθόδων οπτικοακουστικών μέσων και κινηματογράφου.

- **Υλικά Χειροτεχνίας**

Μπογιές, χαρτιά, μαρκαδόροι, άχρηστα υλικά και πλαστελίνη, για την παραγωγή εικαστικών έργων και ως μέσο δημιουργίας, έκφρασης και μάθησης.

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

Τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με διάφορες μορφές τέχνης (θέατρο, κινηματογράφος, τηλεοπτική εκπομπή) και διάφορες τεχνικές (ήχος, ταχύτητα, εφέ, μοντάζ), εξέφρασαν ιδέες, στάθηκαν κριτικά απέναντι σε προβληματικές καταστάσεις, προβληματίστηκαν και εξέφρασαν τον συναισθηματικό τους κόσμο. Εξασκήθηκαν στην επίλυση προβλημάτων, συνεργάστηκαν και αξιολόγησαν τους εαυτούς τους, τις δραστηριότητες και τη δράση τους. Ανέπτυξαν τη δημιουργικότητά τους, γνώρισαν τα συναισθήματα τα δικά τους και των άλλων και άλλαξαν κατά ένα μέρος την συμπεριφορά τους.

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Πολίτης του κόσμου: Γιορτάζω στην Ευρώπη, γιορτάζω στον κόσμο

Σκοπός - Στόχοι:

- Η εξάσκηση των μαθητών στην αγγλική γλώσσα.
- Η γνωριμία με ευρωπαϊκές και παγκόσμιες εορτές, οι οποίες συνεισφέρουν στη διάχυση του πολιτισμού και των ιδεών, που συνδέονται με τα δικαιώματα των παιδιών, τα δικαιώματα των λαών, την ανεξιθρησκία και την ελευθερία λόγου.
- Η λειτουργία σε ομάδες για τη διάδοση των ιδανικών, που καλλιεργήθηκαν μέσα από το πρόγραμμα.
- Η αναγνώριση του γλωσσικού και πολιτισμικού πλούτου άλλων κρατών μέσα στο πλαίσιο της παιδαγωγικής των πολυγλωσσισμών.

Τα βήματα:

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σταδιακά βάσει του χρονοδιαγράμματος, αφιερώνοντας από μία (1) ως τρεις (3) διδακτικές ώρες για κάθε εορτασμό.

1. Οι μαθητές της Δ1 σχημάτισαν το ταμπλό της Ευρώπης, ώστε να γίνουν κοινωνοί της Ευρωπαϊκής Ιδέας, μέσα από απλές δημιουργίες. Εκτύπωσαν μία σελίδα με σημαίες της Ευρώπης και μία με το χάρτη της Ευρώπης. Αρκετά παιδιά ζωγράφισαν σημαίες και έγραψαν δίπλα την κάθε χώρα στα Αγγλικά. Οι μαθητές της Δ2 δημιούργησαν ένα διαφορετικό ταμπλό, τοποθετώντας τη σημαία του κάθε κράτους στην αντίστοιχη θέση του στο χάρτη, ενώ παράλληλα διδάχθηκαν τα σημεία του ορίζοντα στα Αγγλικά, για να μπορέσουν να τοποθετήσουν τις σημαίες στο σωστό σημείο. Στο σύνδεσμο http://asteroskoni5.blogspot.gr/2016/01/blog-post_26.html είναι αναρτημένο το αποτέλεσμα της εργασίας ενός εκ των τμημάτων, ενώ στην παρακάτω εικόνα φαίνεται το αποτέλεσμα του άλλου τμήματος.

2. Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών – 26 Σεπτεμβρίου

Η Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 26 Σεπτεμβρίου. Πρόκειται για έναν θεσμό που καθιερώθηκε το Δεκέμβριο του 2001, για να τονιστεί η σημασία εκμάθησης ξένων γλωσσών, για να αναδειχθούν οι λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες και για να προβληθεί η γλωσσική πολυμορφία ως θετικό στοιχείο μέσα στην κοινωνία της παγκοσμιοποίησης (Romaine, 2013).

Στο πλαίσιο αυτού του εορτασμού, οι μαθητές της Δ1 και Δ2 δημιούργησαν σημαίες χωρών της Ευρώπης, για να μεταφέρουν το εορταστικό κλίμα στους κόλπους του σχολείου, ενώ πάνω στην αντίστοιχη χώρα, έγραψαν το όνομά της στα Αγγλικά. Επιπρόσθετα, όλοι οι μαθητές με καταγωγή από άλλες χώρες, όπως Αλβανία, Βουλγαρία, Γεωργία, κ.λπ., είπαν «Σ' αγαπώ» και «Γεια σου!» στη μητρική τους γλώσσα.

Ενδεικτικά, βλ. στο ιστολόγιο του σχολείου:

<http://asteroskoni5.blogspot.gr/2015/10/european-day-of-languages.html>

3. Halloween – 31 Οκτωβρίου

Το *Halloween* γιορτάστηκε για πρώτη φορά βιωματικά στο σχολείο. Οι μαθητές υποδέχτηκαν με μεγάλη χαρά αυτήν την πρωτότυπη γιορτή, που είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στις Η.Π.Α. και σε αρκετές χώρες της Ευρώπης, όπως στη Μ. Βρετανία και στο Βέλγιο. Επιπλέον, τα παιδιά στόλισαν τις τάξεις τους, δημιουργώντας όμορφες ζωγραφιές και κατασκευάζοντας χειροτεχνίες. Τα τμήματα Δ1 και Δ2 επισκέφτηκαν τις υπόλοιπες τάξεις και τη διευθύντρια για το παραδοσιακό «*Trick or Treat*», φορώντας κοστούμια και μάσκες. Ιδιαίτερο χρώμα έδωσε στη γιορτή η μεγάλη κολοκύθα, που κατασκεύασε ένας μαθητής της Δ1 και τα «*Δάχτυλα του γίγαντα*», ένα πρωτότυπο γλυκό που έφτιαξε μια μαθήτρια της Δ2. Ενδεικτικά: <http://asteroskoni5.blogspot.gr/2015/11/halloween.html> και <http://asteroskoni5.blogspot.gr/2015/11/halloween-1-2.html>

4. Ημέρα των Ευχαριστιών (Thanksgiving) – 4^η Πέμπτη κάθε Νοέμβρη

Στις 26 Νοεμβρίου γιορτάστηκε από τους μαθητές η *Ημέρα των Ευχαριστιών*. Πρόκειται για ένα Αμερικάνικο έθιμο, κατά το οποίο εκφράζεται η ευγνωμοσύνη των ανθρώπων στο Θεό για τα αγαθά που τους παρέχει. Οι μαθητές της Δ1 γιόρτασαν με ένα παραδοσιακό γεύμα, το οποίο ετοίμασαν μόνοι τους, φέρνοντας φαγητά από το σπίτι. Η Δ2 συνέλεξε τα φρούτα που δεν καταναλώθηκαν και τα προσέφερε στα παιδιά του ολοήμερου, ως ένδειξη προσφοράς. Επίσης, οι μαθητές συμμετείχαν στον εορτασμό κάνοντας ζωγραφιές, ενώ το λεξιλόγιό τους εμπλουτίστηκε μέσα από μια σειρά φύλλων εργασίας.

Ενδεικτικά: http://asteroskoni5.blogspot.gr/2015/11/blog-post_27.html

5. Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού – 11 Δεκεμβρίου

Τα παιδιά τραγούδησαν το τραγούδι «*This is my right*», που βρίσκεται στην πιλοτική έκδοση του βιβλίου Αγγλικών της Γ' δημοτικού «*Magic Book*», στο οποίο η εκπαιδευτικός είναι συν-συγγραφέας. Πραγματοποιήθηκε εκτενής συζήτηση για τα δικαιώματα των παιδιών, όπως την ελευθερία, τη μόρφωση, τον ελεύθερο χρόνο για να ξεκουράζονται και να παίζουν, το δικαίωμά τους να έχουν στέγη, φαγητό, ρούχα και ιατρο-φαρμακευτική περίθαλψη. Το σχετικό λεξιλόγιο καταγράφηκε και στα Αγγλικά.

6. Χριστούγεννα σε όλο τον κόσμο

Οι μαθητές της Δ1 και Δ2 έγραψαν χριστουγεννιάτικες ευχές σε διάφορες ευρωπαϊκές γλώσσες, αξιοποιώντας εκτενώς το *google translation*. Ιδιαίτερη ήταν η συνεισφορά των μαθητών από άλλες χώρες, που ευχήθηκαν «Καλά Χριστούγεννα» στη μητρική τους γλώσσα. Επιπρόσθετα, ένας μαθητής της Δ1 κατασκεύασε με μαλακό χαρτόνι το σπιτάκι του «Gingerbread Man».

Ενδεικτικά: <http://asteroskoni5.blogspot.gr/2015/12/christmas-around-world.html>

7. Διεθνής Ημέρα Ανταλλαγής Βιβλίων – 14 Φεβρουαρίου

Η Διεθνής Ημέρα Ανταλλαγής Βιβλίων γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 14 Φεβρουαρίου. Οι μαθητές της Δ2 γιόρτασαν αυτήν την ημέρα, πραγματοποιώντας επίσκεψη στην Παιδική Βιβλιοθήκη και κάνοντας δωρεά δικά τους βιβλία. Στη συνέχεια, ξεναγήθηκαν στους χώρους της βιβλιοθήκης κι έπαιξαν επιτραπέζια παιχνίδια. Η παιδική βιβλιοθήκη στην οδό Ορέστου ευχαρίστησε τους μαθητές με μια επιστολή για την προσφορά τους.

Φωτογραφίες από την επίσκεψη: <http://asteroskoni5.blogspot.gr/2016/02/international-book-giving-day-14-2.html>

8. Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας – 21 Φεβρουαρίου

Για την Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας, οι δίγλωσσοι μαθητές της Δ1 έγραψαν «Σ' αγαπώ, μαμά» στη γλώσσα τους, δηλαδή στα Αλβανικά και στα Γεωργιανά. Ωστόσο, μια μαθήτρια από την Ελλάδα το έγραψε και στα Ελληνικά. Ένας μαθητής της Δ2 έφτιαξε ένα πανό (banner), για να αναρτηθεί πάνω από τη δουλειά της άλλης τάξης. Επίσης, ένας μαθητής από την Αλβανία και μια μαθήτρια από τη Γεωργία, ανάγνωσαν ποιήματα στη μητρική τους γλώσσα. Περισσότερα στοιχεία αναφορικά με την Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας στον παρακάτω σύνδεσμο:

<http://www.unesco.org/new/en/unesco/events/prizes-and-celebrations/celebrations/international-days/international-mother-language-day-2016/>

9. Καρναβάλια

Για τα καρναβάλια οι μαθητές ζωγράφισαν ή κατασκεύασαν κοστούμια πάνω σε ένα φύλλο εργασίας, που αναπαριστούσε ένα σώμα. Ο κάθε μαθητής σχεδίασε το κοστούμι που ο ίδιος θα φορούσε στον αποκριάτικο χορό. Το λεξιλόγιο των μαθητών εμπλουτίστηκε, μαθαίνοντας πώς λέγεται το αντίστοιχο κοστούμι στην αγγλική γλώσσα.

Κάποιες από τις δημιουργίες των μαθητών:

https://www.dropbox.com/sc/lhoco5t9td0vmeo/AADmSqB8i_pGDbGui3KnmHE3a

Επίσης έγινε αναφορά σε πόλεις της Ευρώπης που γιορτάζουν με μεγαλοπρέπεια το καρναβάλι, όπως την Κολωνία της Γερμανίας και το Viareggio της Ιταλίας.

10. Ημέρα της γυναίκας – 8 Μαρτίου

Για την *Ημέρα της γυναίκας* δόθηκε στους μαθητές φύλλο εργασίας, για να σχεδιάσουν τη σύγχρονη γυναίκα σε πολλαπλούς ρόλους, να γράψουν μια ευχή για τη μητέρα τους, ή να ζωγραφίσουν κάτι που θα μπορούσαν να προσφέρουν ως δώρο στη μητέρα τους, ως σημαντικού εκπροσώπου του γυναικείου φύλου. Κάποιες από τις πολυτροπικές συνθέσεις των μαθητών απεικονίζουν τη Μαρία Κιουρί, μια γυναίκα πιλότο, μια γυναίκα νοσοκόμα, κ.λπ. Επίσης, ένας μαθητής και μια μαθήτρια δημιούργησαν τα δικά τους έργα σχετικά με τη σύγχρονη γυναίκα, ο μὲν μαθητής παρουσιάζοντας τη μητέρα του, που υπήρξε επιτυχημένη αθλήτρια στο χώρο της ρυθμικής γυμναστικής, η δε μαθήτρια δημιουργώντας ένα κολλάζ σχετικά με τον συναισθηματικό κόσμο της γυναίκας, αφιερωμένο στην μητέρα της. Επίσης, έγινε εκτενής συζήτηση σχετικά με τα βάρη που επωμίζεται η σύγχρονη Ελληνίδα, ιδιαίτερα όταν εργάζεται και μεγαλώνει παιδιά. Οι συνθέσεις των μαθητών:

<https://www.dropbox.com/sc/6p59kqyr4fdav3i/AABBL9DmU1C3sRueOxYVrG6a>

11. Ημέρα του Αγίου Πατρικίου (St Patrick's Day) – 17 Μαρτίου

Η *Ημέρα του Αγίου Πατρικίου* γιορτάζεται κάθε χρόνο με μεγαλοπρέπεια στην Ιρλανδία, ώστε να τιμήσουν τον Άγιο Πατρίκιο, προστάτη και φωτιστή της Ιρλανδίας. Η ημέρα εκείνη είναι αργία και πραγματοποιούνται λαμπρές εκδηλώσεις και τελετές. Επίσης, γιορτάζεται στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Αυστραλία και σε πολλές άλλες χώρες από την ιρλανδέζικη κοινότητα. Φημολογείται, πως ο Άγιος Πατρίκιος έδιωξε τα φίδια από την Ιρλανδία, ωστόσο οι επιστήμονες διαψεύδουν αυτόν τον θρύλο. Στο πλαίσιο αυτού του εορτασμού, οι μαθητές έκαναν ζωγραφιές και χειροτεχνίες σχετικά με τις παραδόσεις γύρω από τον Άγιο Πατρίκιο. Στο όμορφο ταμπλό που δημιούργησαν κυριαρχεί το πράσινο χρώμα, τα τετράφυλλα τριφύλλια που φέρνουν τύχη και πολυτροπικά έργα, που αναπαριστούν το γνωστό ξωτικό (*Leprechaun*) που φυλά το μπαούλο με το χρυσάφι στην άκρη του ουράνιου τόξου. Τα αποτελέσματα των μαθητών:

<https://www.dropbox.com/sc/lrplnsmd80sko73/AADlmV8KBgTuxGfbQjD7K8qca>

12. Πάσχα

Για τον εορτασμό του Πάσχα, οι μαθητές και των δύο τμημάτων δημιούργησαν ένα μεγάλο πασχαλινό αβγό, που αποτελούταν από μικρά χρωματιστά αβγουλάκια που κατασκεύασαν οι ίδιοι, ενώ κάποιοι φιλοτέχνησαν κάρτες. Το αποτέλεσμα της δουλειάς τους εστάλη αντί πασχαλινής ευχετήριας κάρτας στο προσωπικό του σχολείου, στη Διευθύντρια του συστεγαζόμενου σχολείου, σε Σχολικούς Συμβούλους και στην Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων, κυρία Χαρίκλεια Τερζητάνου. Τα παιδιά ενημερώθηκαν για το ποιοι ήταν οι

αποδέκτες του έργου τους και ένωσαν πολύ χαρούμενα. Τα πασχαλινά αβγά των μαθητών:
<https://www.dropbox.com/sc/ifuk3r4b32psdo0/AAD0yoQUM3ddukCVwAiNDwiDa>

Υλικά:

- **Ευρωπαϊκή Ημέρα γλωσσών:** Οι μαθητές παρακολούθησαν στο διαδίκτυο το τραγούδι «*Hello to all the children of the world*», το οποίο βρίσκεται διαθέσιμο στο σύνδεσμο: <https://www.youtube.com/watch?v=GpTR1wF4M6k>. Επίσης, εργάστηκαν πάνω σε φύλλο εργασίας με θέμα «*Making friends from all around the world*», κατασκευάζοντας το «φίλο» τους από την Ευρώπη και τη σημαία του κράτους του, ενώ εξασκήθηκαν στην ξένη γλώσσα στα ονόματα των χωρών, της πρωτεύουσας κάθε χώρας, στην εθνικότητα και στη γλώσσα που ομιλείται από κάθε κάτοικο/πολίτη αυτής. Διαθεματικά οι δραστηριότητες συνδέονται με το κεφάλαιο 3 του βιβλίου Αγγλικών της Δ' δημοτικού «*This is where I live*».
- **Halloween:** Εμπλουτισμός του λεξιλογίου μέσα από φύλλα εργασίας. Κατασκευή κολοκύθας από έναν μαθητή της Δ1 και τρομακτικές ζωγραφιές για μάγισσες, φαντάσματα, δράκουλες κ.λπ. Στο διαδίκτυο υπάρχει άφθονο υλικό σχετικά με αυτόν τον εορτασμό, ωστόσο η παρακάτω ιστοσελίδα είναι μία από τις καλύτερες: http://bogglesworldesl.com/halloween_worksheets.htm
- **Ημέρα των Ευχαριστιών:** Οι μαθητές συμμετείχαν στον εορτασμό με ζωγραφιές και χειροτεχνίες. Ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου στην ξένη γλώσσα έγινε μέσα από φύλλα εργασίας κι ένα τραγούδι: <https://www.youtube.com/watch?v=h-vannwwn2U>. Πολύ ευχάριστα φύλλα εργασίας βρίσκονται στο σύνδεσμο: http://bogglesworldesl.com/thanksgiving_worksheets.htm
- **Ημέρα του Παιδιού:** Το τραγούδι «*This is my right*» βρίσκεται στη σελίδα 117 του βιβλίου «*Magic Book*» (πιλοτική έκδοση) και στην ιστοσελίδα του ΠΕΑΠ στο σύνδεσμο: <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/articles/ekpaideytiko-yliko-c-class>
- **Χριστούγεννα:** Για τον εορτασμό των Χριστουγέννων, οι μαθητές έμαθαν το τραγούδι «*Rudolph, the red-nosed reindeer*»: <https://www.youtube.com/watch?v=IM6mDRhKAcA>
- **Διεθνής Ημέρα Ανταλλαγής βιβλίων:** Για αυτήν τη δράση συγκεντρώθηκαν όσα βιβλία των μαθητών ήταν σε καλή κατάσταση, προκειμένου να προσφερθούν.
- **Καρναβάλια:** Τα υλικά, που χρησιμοποιήθηκαν για να σχεδιάσουν οι μαθητές ένα κοστούμι πάνω στο φύλλο εργασίας με το σώμα, ήταν κλωστές, χαρτοπετσέτες, κορδελίτσες και χάντρες. Επιπρόσθετα, παρακολούθησαν στο διαδίκτυο ένα βίντεο σχετικά με το περίφημο καρναβάλι του Viareggio στην Ιταλία, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.youtube.com/watch?v=cJa5coo21w0>.

- **Ημέρα του Αγίου Πατρικίου (St Patrick's Day):** Πολλά και ενδιαφέροντα φύλλα εργασίας, προκειμένου οι μαθητές να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους και να διασκεδάσουν: <http://bogglesworldesl.com/stpatricksdaysworksheets.htm>
Επιπρόσθετα, στο youtube υπάρχουν αρκετά βίντεο που παρουσιάζουν ιρλανδέζικους χορούς (*Riverdance*), οι οποίοι ξεσηκώνουν τον κόσμο κατά τις μεγαλοπρεπείς εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα τη συγκεκριμένη μέρα. Οι μαθητές παρακολούθησαν το βίντεο στο σύνδεσμο <https://www.youtube.com/watch?v=XF-KAmES6ek> και προσπάθησαν να μιμηθούν τα βήματα των μικρών χορευτριών. Τέλος, παρακολούθησαν σύνοψη της παράδοσης γι' αυτή τη γιορτή μέσα από το παιδικό τραγουδάκι: https://www.youtube.com/watch?v=IA-YGKN7k_o
- **Πάσχα:** Για να κατασκευαστούν τα αβγουλάκια, οι μαθητές χρησιμοποίησαν μικρά χαρτόνια, κορδέλες, ζελατίνες, ψεύτικα ματάκια, χνουδωτά χέρια και πόδια και άλλα φτηνά υλικά, για να ομορφύνουν τα στολίδια τους.
- Πλούσιο υλικό, για να διασκεδάσουν τα παιδιά και για να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, υπάρχει στο σύνδεσμο: <http://bogglesworldesl.com/easterworksheets.htm>
Διαθεματικά, οι δραστηριότητες συνδέθηκαν με το κεφάλαιο 5 του βιβλίου των Αγγλικών της Δ' δημοτικού «*Habits and Customs*». Ειδικότερα, τα παιδιά συζήτησαν για πασχαλινά παιχνίδια που παίζονται στην Ευρώπη, όπως το «*Κυνήγι του Αβγού*» (*Easter egg hunt*) ή το «*Κύλισμα του Αβγού*» (*egg rolling*).

Σχόλια - Παρατηρήσεις:

- Το τμήμα Δ2 δε διαθέτει Η/Υ στην αίθουσα, συνεπώς, όλα τα προαναφερθέντα σχετικά με την προβολή τραγουδιών και βίντεο, αφορούν στο τμήμα Δ1.
- Το φύλλο εργασίας για την *Ημέρα της Γυναίκας* δεν είναι πλέον διαθέσιμο στο διαδίκτυο. Ωστόσο, είναι αναρτημένο σε μορφή jpg στο dropbox και η εκπαιδευτικός είμαι πρόθυμη να το αποστείλει σε κάθε ενδιαφερόμενο σε μορφή PDF. Το ίδιο ισχύει και για το φύλλο εργασίας «*Making friends from all around the world*».
- Δεν επιβαρύνθηκε καθόλου ο οικονομικός προϋπολογισμός του σχολείου, καθώς οι μαθητές χρησιμοποίησαν υλικά, που υπήρχαν διαθέσιμα στο σπίτι τους. Δεδομένων των οικονομικών προβλημάτων των σχολείων και της μη δυνατότητας κάλυψης των αναγκών του κάθε εκπαιδευτικού, αποφεύχθηκε η ζήτηση επιπρόσθετων χρημάτων, ενώ επήλθε μεγάλη ικανοποίηση από το αποτέλεσμα.
- Η βιβλιογραφική αναφορά σχετικά με τον εορτασμό της *Ευρωπαϊκής Ημέρας Γλωσσών* (26 Σεπτεμβρίου) είναι: Romaine, S. (2013). Politics and Policies of Promoting Multilingualism in the European Union. *Lang Policy* (2013), 12 (2), 115-137. DOI 10.1007/s10993-013-9277-8.
- Η ανταπόκριση των μαθητών στον πολιτισμικό πλούτο των άλλων χωρών υπήρξε μεγάλη, όπως φάνηκε και από τη συνέπειά τους στα χρονοδιαγράμματα. Υπήρξε

ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις διαδικτυακές πηγές, κίνητρο για αναζήτηση πληροφοριών, σεβασμός και αναγνώριση των πολιτιστικών στοιχείων των ξένων χωρών πάνω στις οποίες δούλεψαν, κυρίως εκείνων από τις οποίες κατάγονται οι δίγλωσσοι μαθητές. Αναπτύχθηκαν στρατηγικές που συνετέλεσαν στη διαφοροποιημένη και βιωματική μάθηση, προτρέποντας τους μαθητές να πάρουν πρωτοβουλίες και να αξιοποιήσουν τις γλωσσικές δυνατότητές τους στην ξένη γλώσσα (αγγλική), ενώ ο ρόλος της εκπαιδευτικού ήταν αυτός της συντονίστριας και εμπυυχώτριας, παρά της «διεκπεραιώτριας».

200 χρόνια από τη γέννηση των Verdi και Wagner

Σκοπός - Στόχοι:

Κύριος κοινωνικο-εκπαιδευτικός σκοπός του προγράμματος ήταν η ανάπτυξη του οπτικοακουστικού γραμματισμού των μαθητών μέσω της αξιοποίησης στοιχείων και της ευαισθητοποίησής τους για ζητήματα διαχείρισης μουσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας.

Στόχοι:

Συμμετοχικοί: εργασία σε ομάδες, ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας, σεβασμός στις διαφορετικές απόψεις, δημιουργική δράση

Αισθητικοί: δημιουργία στενής σχέσης με τη μουσική και το θέατρο με τη μεσολάβηση όλων των αισθήσεων

Γνωστικοί: οικοδόμηση εννοιών, κατανόηση σχέσεων/αλληλεπιδράσεων/συνεπειών ανθρώπου-μουσικής

Κοινωνικοί: σύνδεση της σχολικής με την καθημερινή ζωή, καλλιέργεια υπευθυνότητας, ικανότητα λήψης αποφάσεων και δημιουργικής παρέμβασης

Ειδικότερα επιδιώχθηκε οι μαθητές να

- γνωρίσουν τη ζωή και το έργο των Verdi & Wagner
- ανακαλύψουν ομοιότητες και διαφορές στη μουσική των δύο συνθετών
- διερευνήσουν το ρόλο της μουσικής στην κοινωνία
- διερευνήσουν τη θέση της μουσικής των δύο συνθετών στην πολιτική σκηνή της εποχής τους
- προσεγγίσουν και γνωρίσουν τον μαγικό κόσμο της όπερας
- ερμηνεύσουν άριες από λιμπρέτα των δύο συνθετών
- γνωρίσουν τα μουσικά όργανα της όπερας
- γνωρίσουν μουσικά και θεατρικά επαγγέλματα όπως τενόρος, βαρύτονος, ενδυματολόγος κ.ά.
- παρατηρήσουν θεατρικά κοστούμια, σκηνικά, μακέτες που προέρχονται από τη Λυρική Σκηνή, το Μέγαρο Μουσικής και την Όπερα Θεσσαλονίκης
- κατασκευάσουν δικά τους σκηνικά, κοστούμια, μακέτες
- διασταυρώσουν τις πηγές και συνθέσουν τα δεδομένα, για να οδηγηθούν σε συμπεράσματα
- εκφραστούν και λειτουργήσουν δημιουργικά
- αναπτύξουν τρόπους σωματικής και προφορικής έκφρασης
- εργαστούν συλλογικά
- αναλάβουν πρωτοβουλίες
- τονώσουν την αυτοεκτίμησή τους
- συνειδητοποιήσουν τη σχέση του ανθρώπου με τη μουσικο-πολιτιστική τους κληρονομιά και το κοινωνικό τους περιβάλλον
- ευαισθητοποιηθούν σε θέματα διατήρησης μουσικής κληρονομιάς

Τα βήματα:

Διάρκεια: Νοέμβρης 2013 - Μάης 2014

Το ένα από τα δύο δώρα για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στη ΣΤ' τάξη αφιερώθηκε στο πρόγραμμα.

Τα υποθέματα στα οποία επικεντρώθηκε το πρόγραμμα:

- Βιογραφίες των δύο συνθετών (Verdi, Wagner), σύνδεση με ενότητα 4 του διδακτικού εγχειριδίου *Αγγλικά ΣΤ' Δημοτικού-English 6th Grade* (ΟΕΔΒ, Αθήνα)
- Επαγγέλματα που συνδέονται με μουσική-παραστάσεις όπερας - μιούζικαλ, σύνδεση με ενότητα 6 του διδακτικού εγχειριδίου *Αγγλικά ΣΤ' Δημοτικού-English 6th Grade* (ΟΕΔΒ, Αθήνα)
- Ιστορία Όπερας & Μιούζικαλ, σύνδεση με ενότητα 7 του διδακτικού εγχειριδίου *Αγγλικά ΣΤ' Δημοτικού-English 6th Grade* (ΟΕΔΒ, Αθήνα)
- Μουσικά όργανα – Μουσικοί - Ερμηνευτές/ριες όπερας & μιούζικαλ, σύνδεση με ενότητα 8 του διδακτικού εγχειριδίου *Αγγλικά ΣΤ' Δημοτικό-English 6th Grade* (ΟΕΔΒ, Αθήνα)
- Όπερες των δύο συνθετών

1. Το κόμικ «VERDI vs WAGNER» by Pablo Morales de los Rios

<https://www.youtube.com/watch?v=9osiQDLipc0>

χρησιμοποιήθηκε ως κίνητρο-αφόρμηση για συζήτηση και παραγωγή προφορικού λόγου στη μητρική και την αγγλική γλώσσα, έτσι ώστε να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά και να συν-αποφασιστούν οι δραστηριότητες του προγράμματος.

2. Δραστηριότητα με ερωτήσεις κατανόησης κειμένου ανοικτού τύπου και πολλαπλών επιλογών στο πολυτροπικό κείμενο «What is opera»

<http://kidsmusiccorner.co.uk/types/classical/opera/>

Συζήτηση για τις διαφορές όπερας – μιούζικαλ. Ενθουσιώδης πρόταση-απόφαση από τους μαθητές και των δυο τμημάτων (ΣΤ1, ΣΤ2) για συμμετοχή στις εκδηλώσεις παρουσίασης Πολιτιστικών Προγραμμάτων «ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2014», στο κινηματοθέατρο «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» με μιούζικαλ.

3. Οι μαθητές παρακολούθησαν δύο φορές το βίντεο «History of Italian opera-Viva Verdi» (<https://www.youtube.com/watch?v=jHwSYQ5syCw>) κι έπειτα από τη συμπλήρωση του φύλλου εργασίας με ερωτήσεις κατανόησης κειμένου για τα βασικά βιογραφικά στοιχεία του Verdi, επικεντρώθηκαν στην πολιτική κατάσταση στην Ιταλία τον 19^ο αι. Ακολούθησε συζήτηση. Στα επόμενα δύο μαθήματα είδαν τα δύο επόμενα βίντεο της σειράς και τους ζητήθηκε να κρατήσουν σημειώσεις μόνο για τα σημεία που αναφέρονταν στη μουσική του Verdi και τη σύνδεσή της με κοινωνικο-πολιτικά θέματα. Επιπρόσθετα, παρουσίασαν στην τάξη ανά ομάδα τα κοινά στοιχεία, που θεώρησαν ότι υπάρχουν στη ζωή στην Ιταλία στα χρόνια του Verdi και στη ζωή στην Ιορδανία, όπως αυτή αναφέρεται στην όπερα «Nabucco». Τέλος, έγινε συζήτηση για την καινοτομία του μουσουργού και τον πρωταγωνιστικό ρόλο που δίνει στο λαό στην παραπάνω όπερα.
4. Οι μαθητές παρακολούθησαν το βίντεο «Nabucco Hebrew Slaves Chorus (track 2/2) "Va, pensiero" Verdi» (<https://www.youtube.com/watch?v=rUUVnJkcAM>) χωρίς ήχο και τους ζητήθηκε να κάνουν υποθέσεις στην αγγλική γλώσσα για το περιεχόμενό του, λαμβάνοντας υπόψη όσο περισσότερες πληροφορίες τους δίνονταν. Ακολούθησε θέαση του βίντεο για δεύτερη φορά με ήχο και τους ζητήθηκε να ελέγξουν, ποιες από τις υποθέσεις τους ήταν σωστές και ποιες λάθος και να προσπαθήσουν να καταλάβουν, αν οι λάθος υποθέσεις τους έγιναν εξαιτίας δικών τους παραλείψεων.

5. Οι μαθητές/ριες άκουσαν μόνο τον ήχο από το βίντεο «Va Pensiero - Pavarotti @ Zuccherò» (<https://www.youtube.com/watch?v=6bt9RTMDvX4>). Τους ζητήθηκε να κάνουν υποθέσεις για την ταυτότητα των τραγουδιστών, τη γλώσσα στην οποία τραγουδούν, αν έχουν ξανακούσει το τραγούδι και για τα μουσικά όργανα που ακούν, σε σύνδεση με την ενότητα 6 του βιβλίου. Επιπλέον, τους ζητήθηκε να περιγράψουν το χώρο, στον οποίο υποθέτουν ότι έγινε η εκδήλωση και τα μηχανήματα που χρειάστηκαν για τη βιντεοσκόπηση της. Τέλος, είδαν το βίντεο μαζί με εικόνα και έλεγξαν τις υποθέσεις τους. Πραγματοποιήθηκε σύνδεση με τα μουσικά όργανα που

αναφέρονταν στο βιβλίο τους και τις κατηγορίες που ανήκουν. Επιπρόσθετα, εκτέθηκαν σε έναν πιο μοντέρνο τρόπο προσέγγισης της μουσικής για όπερα, μέσα από τη συνεργασία ενός τενόρου που τραγουδά στην ιταλική γλώσσα και ενός τραγουδιστή σύγχρονης μουσικής που τραγουδά στα αγγλικά.

6. Τα παιδιά επισκέφτηκαν την ιστοσελίδα «“Va, pensiero” in English Translation and Original Italian» (<http://www.yusypovych.com/eng/Va-pensiero-English-translation>) κι έπειτα από την ακρόαση της μουσικής με τον ιταλικό στίχο, κλήθηκαν να διαβάσουν τους αγγλικούς στίχους. Χωρισμένα σε ομάδες, με τη βοήθεια των λεξικών του σχολείου, επιχείρησαν να τους καταλάβουν και να απαντήσουν στις ερωτήσεις που υπάρχουν στην ιστοσελίδα. Τέλος, έμαθαν να τραγουδούν το τραγούδι.

Click to hear “Va pensiero” performed in the **Herkulesaal der Münchener Residenz**, by the K&K Philharmoniker and K&K Opernchor in April 2005 and conducted by [Myron Yusypovych](#).

«Va, pensiero» in English Translation and Original Italian

“Va pensiero” in Original Italian

Va', pensiero, sull'ali dorate;
Va, ti posa sui clivi, sui colli,
ove olezzano tepide e molli
l'aure dolci del suolo natal!
Del Giordano le rive saluta,
di Sionne le torri atterrate...
Oh mia Patria sì bella e perduta!
O membraza sì cara e fata!
Arpa d'or dei fatidici vati,
perché muta dal salice pendi?
Le memorie nel petto raccendi,
ci favella del tempo che fu!
O simile di Solima ai fati,
traggi un suono di crudo lamento;
o t'ispiri il Signore un concento
che ne infonda al patire virtù!

“Va pensiero” English Translation

Hasten thoughts on golden wings.
Hasten and rest on the densely wooded hills,
where warm and fragrant and soft
are the gentle breezes of our native land!
The banks of the Jordan we greet
and the towers of Zion.
O, my homeland, so beautiful and lost!
O memories, so dear and yet so deadly!
Golden harp of our prophets,
why do you hang silently on the willow?
Rekindle the memories of our hearts,
and speak of the times gone by!
Or, like the fateful Solomon,
draw a lament of raw sound;
or permit the Lord to inspire us
to endure our suffering!

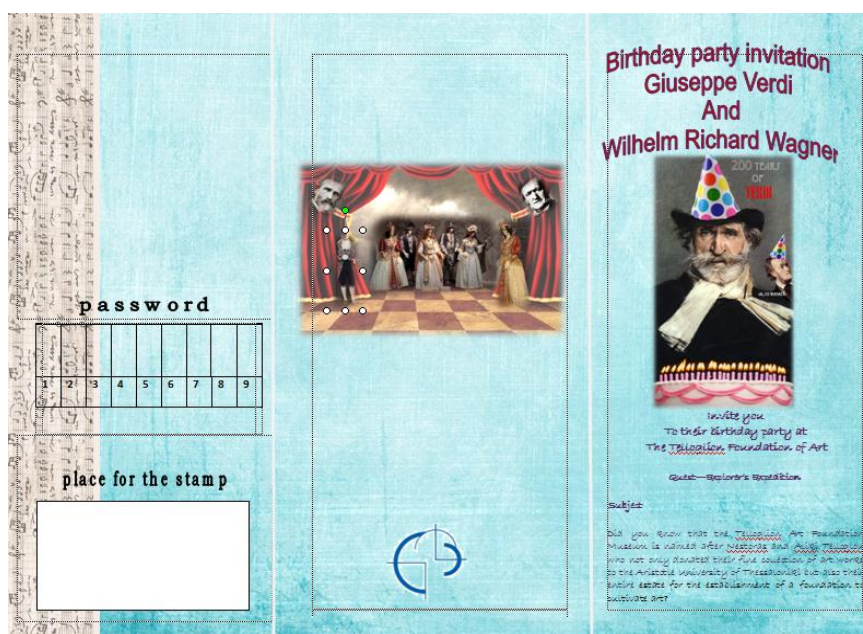
What are the Key Ideas in the Hebrew Slaves Chorus?

In the “Va, pensiero” chorus, the people of Judah lament their lost freedom and exile into a foreign land.

The exiles yearn for their native land (“Oh mia Patria sì bella e perduta!” – O, my homeland, so beautiful and lost!).

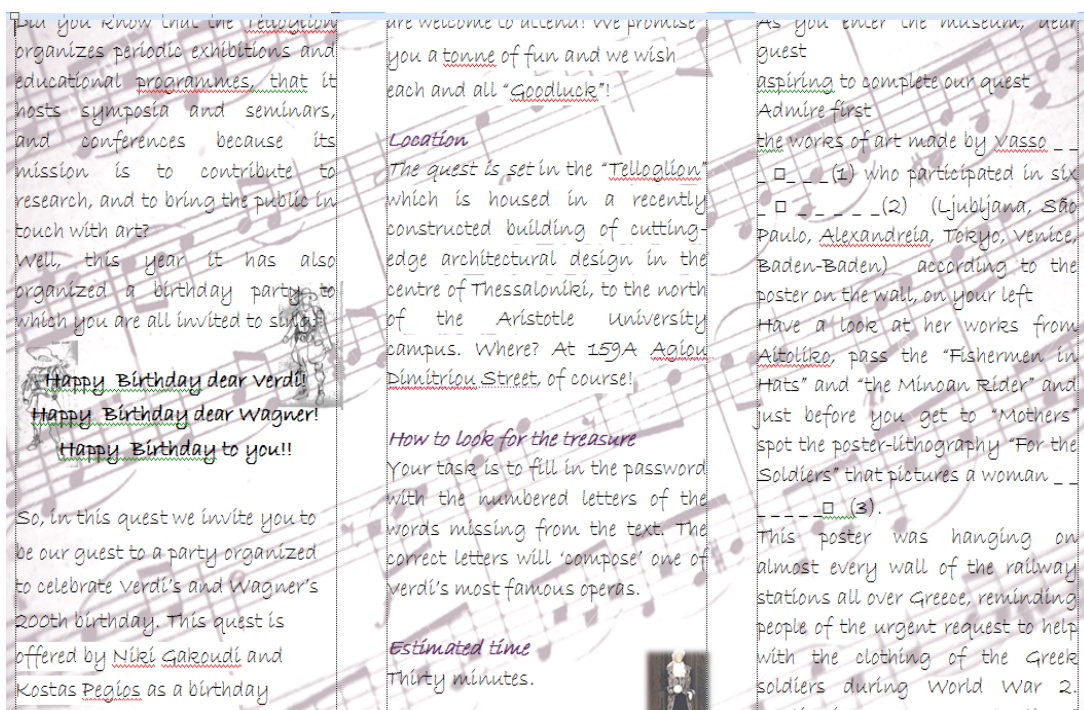
The Hebrews long for the beauty of the land of their forefathers (“ove olezzano tepide e molli l'aure dolci” –

7. Δόθηκε στους μαθητές φύλλο εργασίας με άσκηση συμπλήρωσης κενών, το οποίο είχε ετοιμάσει η εκπαιδευτικός και βασιζόταν στο βίντεο που παρακολούθησαν τα παιδιά «Backstage at the Opera - Costume Designer»
(<https://www.youtube.com/watch?v=bM7WPiQUDBM>).
8. Έπειτα από την ανάγνωση του κειμένου για το μιούζικαλ «The phantom of the opera», πραγματοποίησαν τις αντίστοιχες ασκήσεις στις σελίδες 74-75 του βιβλίου τους, ενώ παρακολούθησαν και το βίντεο «Gerard Butler - Phantom's mask»
(<https://www.youtube.com/watch?v=zVUkZ8GjNMs&list=PLYeLh2qHIP4uxVOwol005TrVqukebfQbS&index=38>).
- Το φύλλο εργασίας ζητούσε πληροφορίες για το χρόνο που χρειάζεται το μακιγιάζ του ηθοποιού, πόσα διαφορετικά μακιγιάζ χρειάζονται για την παράσταση και για τα επαγγέλματα αυτών που εμπλέκονται.
9. Επίσκεψη στο Τελλόγλειο Ίδρυμα, Πανεπιστιμιούπολη, Θεσσαλονίκη
Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους οι μαθητές ξεναγήθηκαν από ιστορικό τέχνης του μουσείου κι έκαναν όλες τις δραστηριότητες, που περιλάμβανε η ξενάγηση και στους δυο ορόφους του μουσείου, στην αγγλική γλώσσα. Θαύμασαν δημιουργίες, κοστούμια, μακέτες πολλών από τους σημαντικότερους Έλληνες σκηνογράφους, ενδυματολόγους κλπ., καθώς και σπάνιες εκδόσεις και παρτιτούρες των Verdi και Wagner. Επιπρόσθετα, πήραν μέρος σε μια δραστηριότητα Questing, που προετοίμασε η εκπαιδευτικός. Συνοπτικά, τα παιδιά ενεπλάκησαν σε ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι για τη γνωριμία με το χώρο, την απόκτηση αίσθησης χώρου, αλλά και τη σύνδεση του μουσείου με τη σχολική ζωή. Το παιχνίδι αποτελούσε μια παραλλαγή του κυνηγιού κρυμμένου θησαυρού και ανταποκρινόταν στην πλαισιωμένη μάθηση και μάθηση στο τοπικό περιβάλλον, συνεισφέροντας στην ανάπτυξη γεωγραφικών, γλωσσικών, εικαστικών δεξιοτήτων, καθώς και δεξιοτήτων παρατήρησης και συνεργασίας.

Ειδικότερα, οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες κι έψαξαν να βρουν αντικείμενα, που αντιστοιχούσαν σε λέξεις που έλειπαν από το κείμενο που τους δόθηκε. Ένα γράμμα

από κάθε λέξη - ξεχώριζε μια και συμπληρωνόταν σε κουτάκι - χρησιμοποιούσαν για να βρεθεί η λέξη κωδικός - άμεσα σχετική με το θέμα του Questing. Η ομάδα που συμπλήρωνε όλες τις λέξεις του κειμένου και τη λέξη-κωδικό πρώτη, ήταν η νικήτρια.

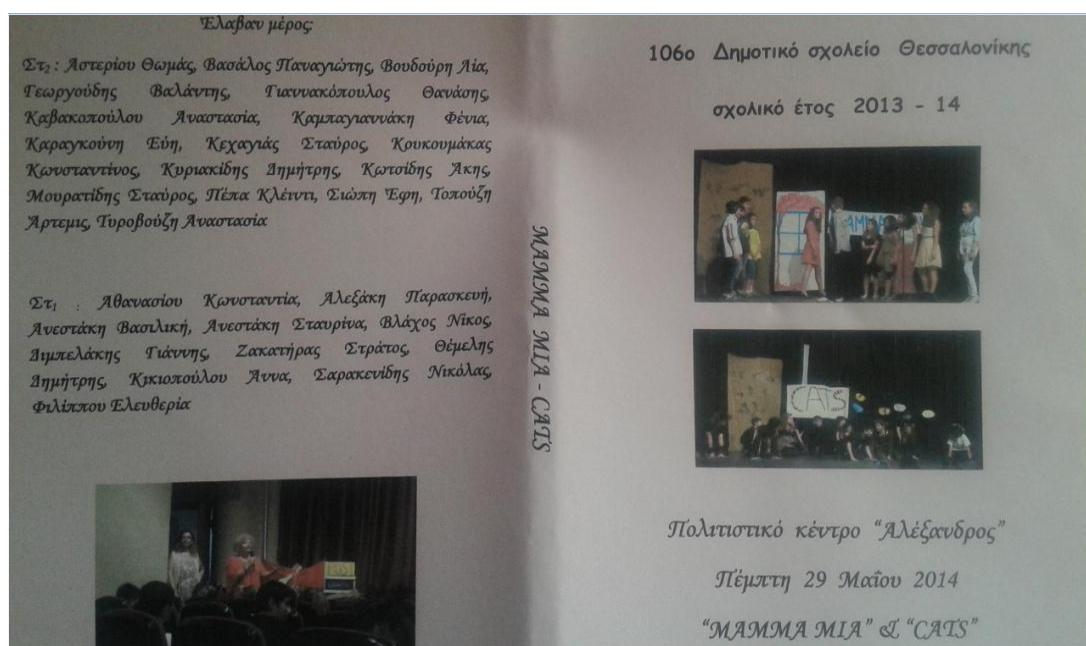
10. Επίσκεψη της μουσικού Άλκηστη Τόγια στην τάξη.
Οι μαθητές, αφού συνέταξαν ερωτηματολόγιο στα πλαίσια του μαθήματος της 6^{ης} ενότητας, πήραν συνέντευξη από τη μουσικό και της ζήτησαν να τους τραγουδήσει. Ανταποκρίθηκε με μια άρια του Verdi από την όπερα «La Traviata» και οι μαθητές της τραγούδησαν το «Va pensiero» από την όπερα του Verdi «Nabucco».
11. Το ΣΤ1 αποφάσισε να ανεβάσει στις τελικές εκδηλώσεις το μιούζικαλ «Mamma mia!», διασκευασμένο για παιδιά από την εκπαιδευτικό, ενώ το ΣΤ2 επέλεξε να τραγουδήσει και να χορέψει τραγούδια από το μιούζικαλ του Andrew Lloyd Webber «Cats». Οι μήνες Φεβρουάριος-Μάρτιος-Απρίλιος αφιερώθηκαν στην εκμάθηση ρόλων και τραγουδιών.
12. Επίσκεψη σε στούντιο ηχογράφησης
Δυο εβδομάδες πριν από την παρουσίαση της παράστασης, οι μαθητές επισκέφτηκαν στούντιο ηχογράφησης στη Θεσσαλονίκη, ξεναγήθηκαν στους χώρους, είδαν διάφορα μουσικά όργανα και εισάχθηκαν σε απλές βασικές αρχές για την ηχοληψία, την εγγραφή και την επεξεργασία ήχου. Επιπλέον, έμαθαν τα βασικά στάδια ηχογράφησης και ήρθαν σε επαφή με την τελευταίας τεχνολογίας κονσόλα και τους ειδικούς υπολογιστές, που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της ηχογράφησης των τραγουδιών της παράστασής τους. Πριν από την επίσκεψη και με στόχο την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω, είχαν εκτεθεί σε πολυτροπικό κείμενο αντίστοιχου περιεχομένου, που συνδεόταν παράλληλα με την ενότητα 6 του βιβλίου τους. Έπειτα από την παρακολούθηση του βίντεο «Audio engineer-sound recording» (<https://www.youtube.com/watch?v=9yRA8K0pY1Y>), οι μαθητές κλήθηκαν να

κρατήσουν σημειώσεις για το επάγγελμα που προβαλλόταν, τα τυπικά προσόντα που είχε ο ιδιοκτήτης του στούντιο κ.ά. και να συζητήσουν για τις δυσκολίες του επαγγέλματος. Έτσι, τους δόθηκε η δυνατότητα να συζητήσουν με τους υπεύθυνους του στούντιο και να κάνουν συγκρίσεις με το βίντεο που είδαν. Φεύγοντας από το στούντιο, πήραν από ένα CD με τα τραγούδια της παράστασης.

13. Επίσκεψη γνωριμίας - πρόβα στο θέατρο

Μια εβδομάδα πριν από την παρουσίαση των παραστάσεων στις εκδηλώσεις «ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2014», οι μαθητές επισκέφθηκαν το χώρο και αφού ξεναγήθηκαν από τον υπεύθυνο του θεάτρου και τον ηλεκτρολόγο, έκαναν την πρόβα τους. Προηγήθηκε μάθημα στην αγγλική γλώσσα με ανάλογο περιεχόμενο και φύλλο εργασίας που βασίστηκε στο video «Let's go to the theatre»

(<https://www.youtube.com/watch?v=LbQvWzTNTcE>)

Στο τέλος του προγράμματος οι μαθητές έγραψαν δυο παραγράφους για τα αρνητικά και τα θετικά του προγράμματος.

Υλικά:

Αναφέρονται στα βήματα

Σχόλια – Παρατηρήσεις:

Η εκπαιδευτικός ευχαριστεί τους μαθητές και των δυο τμημάτων της ΣΤ' τάξης του 106^{ου} Δημοτικού Σχολείου, που δούλεψαν με ενθουσιασμό σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος, τους συναδέλφους Κ. Πέγιο και Π. Κετσετζή, για τη συμβολή τους στην πραγματοποίηση του προγράμματος, καθώς και την Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων Χ. Τερζητάνου, για την άρτια συνεργασία όλα αυτά τα χρόνια.

Πολιτιστικά Μονοπάτια και Δημιουργική Γραφή

Σκοπός - Στόχοι:

Οι σκοποί, που τέθηκαν κατά την οργάνωση του προγράμματος και εκπληρώθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό, ήταν: α) να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με ποικίλα είδη λογοτεχνικής γραφής και δημιουργικής έκφρασης (θεατρικό κείμενο, ποίηση, μυθολογία, εικονογραφημένο κείμενο), β) να πειραματιστούν με τη δημιουργική γραφή στην αγγλική γλώσσα και γ) να εξασκηθούν στη δημιουργική έκφραση ατομικά, μέσα από ομάδες και από το θεατρικό παιχνίδι.

Τα βήματα:

1. Οι μαθητές γνώρισαν διαφορετικά είδη ποιημάτων (ακρωνύμια, λίμερικ) και δημιούργησαν τα δικά τους ακρωνύμια για τους αγαπημένους τους φανταστικούς ήρωες. Ακολούθησε ηχογράφηση και δημιουργία βίντεο με το Movie Maker.
2. Με αφετηρία τον πίνακα «The Fall of Icarus», οι μαθητές δημιούργησαν τα δικά τους ποιήματα και τα αναπαράστησαν εικαστικά.
3. Αφήγηση της ιστορίας «The Fifty-cent Piece». Οι μαθητές κατανόησαν την ιστορία και δούλεψαν σε ομάδες, για να αλλάξουν το τέλος της ιστορίας.
4. Οι μαθητές διάβασαν τη χριστουγεννιάτικη ιστορία «Squeaky's Christmas Adventure» κι έγραψαν τις δικές τους φανταστικές ιστορίες με κεντρικό ήρωα ένα έλατο. Ακολούθησε διαγωνισμός και ψηφοφορία για την καλύτερη ιστορία.
5. Δημιουργία τρελών ιστοριών με αφορμή τη γιορτή Βιβλίου. Οι μαθητές πήραν ένα μικρό βιβλίο, στο οποίο έπρεπε να ολοκληρώσουν τις προτάσεις, περιγράφοντας την πιο τρελή εβδομάδα της ζωής τους.
6. Η εκπαιδευτικός ξεκίνησε μια σειρά μαθημάτων για τον Γουίλιαμ Σαίξπηρ και το Ελισαβετιανό Θέατρο. Η εκπαιδευτικός πρότεινε και οι μαθητές με χαρά δέχτηκαν να ανεβεί θεατρική παράσταση στο τέλος της χρονιάς, με αφορμή τα 400 χρόνια από το θάνατο του Γουίλιαμ Σαίξπηρ. Οι πιο «διστακτικοί» μαθητές βοήθησαν στη δημιουργία των σκηνικών και στο οργανωτικό κομμάτι. Η παράσταση έλαβε χώρα στις 6 Ιουνίου, στον πολιτιστικό χώρο «Ορφέας» του Πλαγιαρίου.
7. Ακολούθησε αξιολόγηση από τους μαθητές και την εκπαιδευτικό των εργασιών και των στόχων που επιτεύχθηκαν στην τάξη.

Υλικά:

- Ποιήματα σε μορφή ακροστιχίδας:
<http://teachen12014.edublogs.org/2016/01/11/st1-acrostic-poems/>
- Βίντεο με τις ακροστιχίδες και δημοσίευση στο blog της εκπαιδευτικού.

Τίτλος δημοσίευσης «St1 Acrostic Poems», στις 11 Ιανουαρίου.

Τίτλος δημοσίευσης «Acrostic Poems Video», στις 19 Ιανουαρίου.

<http://teachenl2014.edublogs.org/2016/01/19/acrostic-poems-video/>

- Ζωγραφική και ελεύθερος στίχος βάσει μύθων.
Τίτλος δημοσίευσης στο blog της εκπαιδευτικού «Myths in the English Classroom», στις 6 Φεβρουαρίου.
<http://teachenl2014.edublogs.org/2016/02/06/myths-in-the-english-classroom>
- Διαγωνισμός καλύτερης Χριστουγεννιάτικης Ιστορίας. Δημοσίευση στο blog της εκπαιδευτικού στη σελίδα για τη ΣΤ Τάξη.
<http://teachenl2014.edublogs.org/2015/12/24/christmas-story-competition>
- Οι μαθητές δούλεψαν σε ομάδες των 5-6 ατόμων και δημιούργησαν «Τρελές Ιστορίες». Η δομή δόθηκε βάσει του μοντέλου, που αναπτύσσεται στο σύνδεσμο:
<http://www.flipsnack.com/BEBD69F569B/silly-stories.html>

Σχόλια-Παρατηρήσεις:

Οι στόχοι που τέθηκαν ήταν πολύ υψηλοί και ο προγραμματισμός ήταν υπεραισιόδοξος. Δεν επιτεύχθηκε η πραγματοποίηση όλων των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων, όπως η ενασχόληση με τα κόμικς και την ψηφιακή ποίηση. Βασικός λόγος ήταν η έλλειψη εργαστηρίου Πληροφορικής. Επίσης, δε δημιουργήθηκε ένα θεματικό wiki, λόγω του υπερβολικά φορτωμένου προγράμματος της εκπαιδευτικού.

Σημειωτέον, οι μαθητές ήταν πάντα πρόθυμοι να πειραματιστούν σε οτιδήποτε η εκπαιδευτικός τους πρότεινε.

Η εκπαιδευτικός ευχαρίστως θα ξαναοργάνωνε αντίστοιχο πρόγραμμα και θα λάβαινε υπόψη την ιδέα του Δικτύου Τεχνών (<http://cultureedu.gr/index.php/2014-11-06-15-08-27/topika>).

Ιστοσελίδα Διεύθυνσης Π.Ε. Αν. Θεσσαλονίκης – Σχολικές Δραστηριότητες – Πολιτιστικά Θέματα – Εργασίες Σχολείων

<http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/index.php/18-2015-09-15-06-08-26/2015-09-15-06-08-49/119-ergasies-scholikon-monadon>

- Εργασίες σχολείων από τις εισαγωγικές επιμορφωτικές συναντήσεις με θέμα "Πολιτιστικά Προγράμματα και Δίκτυα 2015-2016"
- Ανθρώπινα Δικαιώματα
- Δημιουργική Γραφή-Μια ιστορία ταξιδεύει
- Διάφορα
- Εικαστικά
- Εορτές
- Θέατρο
- Ιστορία-Μυθολογία
- Κινηματογράφος
- Λαογραφία
- Μουσειακή Εκπαίδευση
- Μουσική
- Μύθοι του Αισώπου
- Ξένες Γλώσσες
- Παρέα με ένα ραδιόφωνο
- Προσεγγίζοντας ένα θέμα μέσα από τις τέχνες και τον πολιτισμό
- Τοπική Ιστορία
- Φιλαναγνωσία-Λογοτεχνία

Ιστοσελίδα «Σχολείο και Πολιτισμός»

(σε κάθε εικόνα-θεματική υπάρχει σύνδεσμος με εργασίες σχολείων)

<http://cultureedu.gr/>

Βιβλία με εργασίες σχολείων για τη Δημιουργική Γραφή

- «"Μια ιστορία ταξιδεύει..." - Δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής» του Περιφερειακού Δικτύου Δημιουργικής Γραφής Κ. Μακεδονίας
<http://kmaked.pde.sch.gr/site/images/grafi/grafi.pdf>
- «Ένα σακί με παραμύθια» του Τοπικού Δικτύου Αγγλικής και Γαλλικής Γλώσσας Ανατολικής Θεσσαλονίκης
<http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/index.php/2015-09-28-19-43-37/2015-09-28-19-46-10/43-2015-09-15-06-08-26/2015-09-15-06-08-49/anakoinoseis-politistikon-thematon/1360-2016-07-27-10-22-36>
- «Δημιουργικοί εκπαιδευτικοί και μαθητές χτίζουν συνεργατικά γέφυρες επικοινωνίας» του Περιφερειακού Δικτύου Γερμανικής Γλώσσας, Εικαστικών και Θεάτρου Κ. Μακεδονίας
http://dipe-a.thess.sch.gr/dipea/images/docs_2015/politistika/diktva/ebook_germanikwn.pdf

